

Kouvolan kaupungin

Tilinpäätös

2017

Sisällys

1. TOIMINTAKERTOMUS	1
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	1
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	1
1.1.2 Kouvolan kaupungin hallinto	3
1.1.3 Yleinen ja Kouvolan alueen taloudellinen kehitys	5
1.1.4 Olennaiset muutokset Kouvolan toiminnassa ja taloudessa	7
1.1.5 Henkilöstö	13
1.1.6 Ympäristötekijät	16
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat	16
1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	16
1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	19
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	22
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	24
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	24
1.3.2 Toiminnan rahoitus	26
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	28
1.5 Kokonaistulot ja - menot	30
1.6 Konsernin toiminta ja talous	31
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	31
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	31
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	32
1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	36
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	43
1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely	43
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	43
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	44
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	44
2.2 Käyttötalouden toteutuminen	45
2.2.1 Budjettirahoitteisten tehtävien toteutuminen	45
2.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	88
2.4 Investointien toteutuminen	90
2.5 Rahoitusosan toteutuminen	99
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	101
3.1 Kaupungin tuloslaskelma	101
3.2 Kaupungin rahoituslaskelma	102
3.3 Kaupungin tase	103
3.4 Konsernilaskelmat	104
3.5 Kaupungin ja konsernin tunnusluvut	107
4. LIITETIEDOT	108
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	108
4.2 Tuloslaskelman liitetiedot	110
4.3 Taseen liitetiedot	113
4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	120
4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja interressitahoja koskevat liitetiedot	125
6. LUETTELOT JA SELVITYKSET	127
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista	127
Luettelo käytetyistä tositelajeista	127
7. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	129
7.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus	129
7.2 Tilinpäätösmerkintä	129

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Kouvolan talous kohtuullisessa kunnossa

Kouvolan kaupungin tilikauden tulos muodostui 2,8 milj. euroa alijäämäiseksi. Tulos oli huomattavasti parempi kuin vuoden 2017 talousarviossa oli arvioitu. Vaikka tulos jäi negatiiviseksi, toimintakate toteutui talousarvioon nähden parempana. Kouvolan talouden tila on vuoden 2017 tilinpäätöksen perusteella kohtalainen ja taseessa on kertynyttä ylijäämää 2,2 milj. euroa.

Vuodelle 2018 laadittu talousarvio on alijäämäinen noin 1,0 milj. euroa, joten ylijäämäkertymä tullaan käyttämään lähes kokonaan vuoden 2018 aikana. Kouvolan lainakanta, 2 371 euroa/asukas, on valtakunnallisesti erittäin kohtuullisella tasolla. Lainakanta ei kasvanut juurikaan vuonna 2017.

Verotuloja kertyi 338,1 milj. euroa eli 4,9 milj. euroa talousarviota enemmän. Myönteiseen verotulokehitykseen vaikutti erityisesti yhteisöverojen positiivinen kehitys sekä kunnallisverojen osalta palkkasumman kasvu. Valtionosuudet olivat yhteensä 169,2 milj. euroa, josta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus oli 13,2 milj. euroa. Edelliseen vuoteen nähden verorahoitus aleni 1,8 prosenttia eli 9,5 milj. euroa. Muutokseen vaikutti merkittävimmin kilpailukykysojmus sekä perustoimeentulotuen maksatuksen siirto Kelalle.

Vuoden 2017 nettoinvestoinnit olivat 29,6 miljoonaa euroa, josta kärkihankkeiden osuus oli 5,4 milj. euroa. Eumääräisesti merkittävimmät investoinnit olivat Valkealakoti, Yhteislyseon laajennus, Manski ja Pioneeripuiston asuntomessualue.

Toimintakulujen osalta henkilöstökulut toteutuivat lähes 12 milj. euroa talousarviota pienempinä. Henkilöstömäärän väheneminen ja kilpailukykysojmuksen vaikutukset vähensivät henkilöstömenoja. Palvelujen ostojen toteuma oli noin 10 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempi. Tämä johtui pääosin terveyshuollon oman palvelutuotannon vähenemisestä sekä erikoissairaanhoidon kasvaneista kustannuksista.

Kärkihankkeilla elinvoimaa

Elinvoimaisuuden vahvistamiseen tähtäävät kärkihankkeet etenivät pääosin suunnitellusti. Kaupungin ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja toiminnallisuutta kehitettiin koordinoitusti eri toimijoiden yhteistyönä. **Kävelykatu Manskin** saneeraus valmistui valtaosin vuoden loppuun mennessä. Kadun esteettömyys, ilme ja sulanapitojärjestelmä ovat saaneet paljon kiitosta kadun käyttäjiltä. Kouvolan aseman ympäristöä ja katuinfrastruktuuria kehitettiin Matkakeskuksen rakentamista silmälläpitäen. Hankkeet tuovat kaivattua piristysruisketta keskustaan ja mahdollistavat keskusta-alueen kehityksen kääntymisen voimakkaaseen nousuun.

Kouvolan Asuntomessut 2019 historiallisessa varuskuntamiljöössä lähestyvät ja nostavat Kouvolan monimuotoisen ja luonnonläheisen asumisen mahdollisuudet valokeilaan. Projekti on edennyt hyvin aikataulussaan; messualueen katuverkon ja kunnallistekniikan rakentaminen valmistui pääosin ja tontit ovat valmiina luovutettavaksi rakentajille. Tonttvarausten tilanne on hyvä ja tonttihaku jatkuu vielä keväällä.

Euroopan liikenteen ydinverkkoon kuuluva **rautatie- ja maantieterminaalihanke Kouvola RRT** eteni monta askelta viime vuoden aikana. Hankkeen myötä kaupungin asema merkittävänä logistiikkatoimijana vahvistuu, kun Tehola-Kullasvaaran alueelle rakennetaan edistysellinen intermodaalialue jossa erikoispitkiä junia voi käsitellä kokonaisina. Marraskuussa avautunut Uusi Silkkitie Kouvolaan tukee kaupungin asemaa merkittävänä rautatielogistiikan keskuksena Suomessa ja avaa yhteydet Kouvolaan Aasiaan, Eurooppaan sekä Pohjoismaihin.

Kaupunkilaisten viihtyvyyttä parannettiin monelta osin. Uudistuneen Manskin lisäksi Keskuspuiston leikkipaikka uudistettiin ja se on saanut paljon kiitosta asukkailta. Kaupungintalonpuiston saneeraus aloitettiin, kevyen liikenteen väyliä kunnostettiin ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia lisättiin luontopolkuverkostoa parantamalla. Omatoimikirjastojen toiminta on vakiintunut ja laajenemassa. Palaute on ollut myönteistä ja palveluiden käyttö on lisääntynyt paikoin huomattavasti. Porukka-talo keräsi järjestötoimijoita saman katon alle ja on tiivistänyt yhteistyötä sekä kaupungin kanssa että eri toimijoiden kesken. Kouvolaan Yhteislyseon toimipiste uudella laajennusosalla otettiin käyttöön syyskuussa ja ikääntyneiden palveluissa päästiin organisoimaan uuden muotoista toimintaa peruskorjausten valmistuttua Valkealassa ja Elimäellä.

Ennaltaehkäisevä toiminta ja varhainen tuki ovat edelleen keskeisiä teemoja hyvinvointipalvelujen kehittämisessä. Kuntalaisten hyvinvointia ja valinnan vapautta on pyritty lisäämään palvelusetelin käytön laajentamisen myötä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen näkökulmasta vuosi on ollut erittäin haasteellinen. Valtakunnallisen Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu siirtyi vuodelle. Sen rinnalla aloitettiin vapaaehtoisen Kymenlaakson sote-kuntayhtymän perustamisen suunnittelu elokuussa. Syksyn aikana toteutettiin Kouvolaan kaupungin erikoissairaanhoidon toiminnan siirto Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carealle, sillä uusi terveydenhuoltolaki keskitti leikkaustoiminnan Kymenlaaksossa keskussairaalaan vuoden 2018 alusta. Kouvolaan Ratamo-hankkeen toteuttaminen siirtyi liiketoimintakaupan myötä Carea-Sairaalat Oy:lle, joka sai sosiaali- ja terveysministeriön poikkeusluvan Kymenlaakson sairaalainvestoinneille.

Muutosten valmistelutyö on vienyt paljon henkilöstön resursseja normaalin työn ohella. Alkuvuosi on ollut Maakunta- ja sote-uudistuksen kannalta kriittistä aikaa, ja tuonut useita epävarmuustekijöitä sekä valtakunnalliseen että maakunnalliseen valmisteluun. Lähtöleikkisuudessa selvinnee, kuinka valmistelutyötä jatketaan. Fakta kuitenkin on, että Kouvolaan ikärakenne painottuu iäkkäisiin ja palvelun tarve on suurta. Palvelujen tuottaminen yhdenvertaisesti mutta kustannustehokkaasti edellyttää tarpeeksi laajaa väestöpohjaa, joten tarvetta rakenteellisiin muutoksiin on.

Uusi kaupunkistrategia valmistui viime vuoden aikana ja se hyväksyttiin tammikuussa 2018. Uusi strategia on kärki-strategia. Asukasmäärän kasvuun tähtäävän kaupunkistrategian visio on innostava ja elinvoimainen Kouvola vuonna 2030 – paras paikka asukkaalle ja yritykselle. Strategian toteuttaminen edellyttää uudenlaista organisoitumista ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Keskeistä on yritys-yhteistyö, sekä yhteisöjen ja kaupunkilaisten roolin korostuminen. Kaupunkistrategia haastaa meitä kaikkia etsimään uusia avauksia, innovoimaan, katsomaan asioita eri näkökulmista sekä luomaan uutta kasvua.

Marita Toikka
Kaupunginjohtaja

1.1.2 Kouvolan kaupungin hallinto

Kaupunginvaltuusto

Kaupungin ylin päättävä toimielin on kaupunginvaltuusto. Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kaupungin päätösvaltaa. Keväällä 2017 pidettiin kuntavaalit ja uusi valtuusto aloitti toimintansa kesäkuussa 2017. Kaupunginvaltuustoon kuuluu 59 jäsentä. Valtuusto kokoontui vuoden 2017 aikana 9 kertaa (8 kertaa v. 2016).

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana on vuonna 2017 ajalla 1.1.-31.5. toiminut Harri Helminen (SDP), I varapuheenjohtajana Jari Suomela (KOK), II varapuheenjohtajana Jari Lindström (PS) ja III varapuheenjohtajana Markku Pakkanen (KESK). Ajalla 1.6.-31.12. puheenjohtajana on toiminut Jouko Leppänen (KOK), I varapuheenjohtajana Paula Werning (SDP), II varapuheenjohtajana Topi Seppälä (KESK) ja III varapuheenjohtajana Juha Huhtala (VIHR).

Kaupunginvaltuustoon ovat lisäksi kuuluneet seuraavat valtuutetut (valtuustoryhmä suluissa):

1.1.-31.5.2017:

Airaksinen Katja (SDP)	Eloranta Maria (SDP)	Eskelinen Antti (PS)
Grönlund Reino (SDP)	Heikari Jani-Ville (KOK)	Helkala Maarit (KOK)
Jokiranta Kimmo (KESK)	Kaarlampi Vesa (SIT)	Karvonen Tapio (KOK)
Kasurinen Outi (SDP)	Koivisto Antti (SDP)	Korpivaara Pekka (PRO/KOK)
Koskela Birgit (KOK)	Kossila Päivi (SDP)	Kähärä Hannu (KOK)
Käki Jari (PS)	Laine Raimo (SDP)	Lakka Marjo (SDP)
Lampiranta Toni (KESK)	Lankinen Sari (KESK)	Larikka Jari (KOK)
Lehtola Leila (KOK)	Lehtomäki Maija (KESK)	Leinonen Kari (SDP)
Leppänen Jouko (KOK)	Liukkonen Jorma (VAS)	Lonka Mirja (KESK)
Nikkanen Seppo (PS)	Norppa Matti (SIT)	Nuorivuori Marja-Terttu (SIT)
Nyberg Jukka (SDP)	Nykänen Marjatta (KOK)	Palm Sari (KD)
Paloranta Pertti (PS)	Peltola Pulla (SIT)	Päivärinta Juha (KESK)
Rouvari Sinikka (KOK)	Saavalainen Tiina (VAS)	Sahamies Arto (KD)
Salonen Ville (SDP)	Seppälä Topi (KESK)	Sipiläinen Kirke (KOK)
Smeds Sakari (KD)	Sorsa Matti (KOK)	Sorvali Ritva (VIHR)
Spies Kaisa (VIHR)	Suninen Jouni (DEM/S-KS)	Tähtinen Anssi (SDP)
Töttö Ensio (SDP)	Vainio Vesa (KD)	Valkeapää Reijo (KESK)
Wall Janne (KESK)	Varjola Liisa (KESK)	Viinikainen Sakari (SIT)
Viljakainen Hannele (SDP)		

1.6.-31.12.2017:

Aikio Jenni (VIHR)	Byman Mika (VAS)	Eloranta Maria (SDP)
Eskelinen Antti (PS)	Hasu Jenny (KESK)	Heikari Jani (KOK)
Helminen Harri (SDP)	Hovi Henna (SDP)	Hyytiäinen Sari (VIHR)
Jokiranta Kimmo (KESK)	Karvonen Tapio (KOK)	Kasurinen Outi (SDP)
Kaunisto Ville (KOK)	Koivisto Antti (SDP)	Korpivaara Pekka (KOK)
Koskela Birgit (KOK)	Kossila Päivi (SDP)	Kuisma Risto (SDP)
Käki Jari (PS)	Laakso Sheikki (S-KS)	Laine Raimo (SDP)
Larikka Jari (KOK)	Lehtomäki Maija (KESK)	Lindholm Matti (KOK)
Lindström Jari (PS/SIN)	Liukkonen Jorma (VAS)	Lonka Mirja (KESK)
Lumitsalo Miika (SDP)	Mattila Minna-Kristiina (VIHR)	Melkko Sari (SDP)
Nuorivuori Marja-Terttu (SIT)	Nyberg Jukka (SDP)	Nykänen Marjatta (KOK)
Pakkanen Markku (KESK)	Peltola Pulla (SIT)	Pyötsiä Johanna (KD)
Raunio Milla (KOK)	Rautiainen Aimo (PS)	Ripattila Juha (PS)
Ristolainen Niina (SDP)	Rouvari Sinikka (KOK)	Sahamies Arto (KD)
Seppälä Kirsi (KESK)	Silén Jukka (KOK)	Smeds Sakari (KD)
Spies Kaisa (VIHR)	Suninen Jouni (S-KS)	Sydänmaanlakka Verna (SDP)
Tikka Anna (VIHR)	Tähtinen Sanna (SDP)	Vainio Vesa (KD)
Vainio Marja-Leena (SDP)	Wall Janne (KESK)	Varjola Liisa (KESK)
Witting Miia (KOK)		

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallitus valvoo kaupungin etua, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa. Lisäksi kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä edustaa kaupunkia työnantajana ja vastaa kaupungin henkilöstöpolitiikasta. Kaupunginhallitus vastaa myös sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallitukseen kuuluu 13 jäsentä. Kaupunginhallitus kokoontui 23 kertaa vuonna 2017 (20 kertaa v. 2016).

Kaupunginhallituksen puheenjohtajana on vuonna 2017 toiminut ajalla 1.1.-31.5. Jari Larikka (KOK), I varapuheenjohtajana Jukka Nyberg (SDP) ja II varapuheenjohtajana Anssi Tähtinen (SDP). Ajalla 1.6.-31.12. puheenjohtajana on toiminut Harri Helminen (SDP), I varapuheenjohtajana Jani Heikari (KOK) ja II varapuheenjohtajana Jenny Hasu (KESK).

Kaupunginhallitukseen ovat lisäksi kuuluneet seuraavat jäsenet:

1.1.-31.5.2017:

Jokiranta Kimmo (KESK)	Korpivaara Pekka (PRO/KOK)	Lakka Marjo (SDP)
Lehtomäki Maija (KESK)	Nykänen Marjatta (KOK)	Palm Sari (KD)
Roos Kirke (KOK)	Salonen Ville (SDP)	Sulanen Liisa (PS)
Viinikainen Sakari (SIT)		

1.6.-31.12.2017:

Eloranta Maria (SDP)	Jokiranta Kimmo (KESK)	Kaunisto Ville (KOK)
Koskela Birgit (KOK)	Käki Jari (PS)	Nyberg Jukka (SDP)
Spies Kaisa (VIHR)	Tähtinen Sanna (SDP)	Vainio Vesa (KD)
Witting Miia (KOK)		

Kaupunginhallituksella on ollut 31.5.2017 asti kolme jaostoa, elinkeinojaosto, henkilöstöjaosto ja konsernijaosto. 1.6.2017 lukien jaostojen määrä väheni yhteen elinkeinojaoston ja henkilöstöjaoston päättäessä toimintansa toukokuun loppuun.

Lautakunnat ja johtokunnat

Aikuisväestön lautakunta
 Ikäihmisten lautakunta
 Keskusvaalilautakunta (jonka alaisuudessa vaalilautakunnat ja vaalitoimikunta)
 Kymen jätelautakunta
 Lasten ja nuorten lautakunta
 Maaseutulautakunta (jonka alaisuudessa yksityistiejaosto)
 Rakennus- ja ympäristölautakunta
 Tarkastuslautakunta
 Tekninen lautakunta

Palveluorganisaatio

Vuoden 2017 alusta tilaliikelaitoksen toiminta on siirretty konsernipalveluihin ja teknisen tuotannon liikelaitoksen toiminta tekniikka- ja ympäristöpalveluihin.

Palveluorganisaatio 31.12.2017

1.1.3 Yleinen ja Kouvolan alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Ennusteiden mukaan vuonna 2018 yleinen taloudellinen kehitys vaimenee hieman vuoden 2017 yli kolmen prosentin BKT:n kasvusta 2,4 prosenttiin. Erityisesti kotimainen kysyntä ja ulkomaankauppa vahvistuvat. Ansiotason sekä työllisyystilanteen positiivinen kehitys kohentavat yksityisen kulutuksen kasvua, mutta samanaikaisesti sitä hillitsee inflaation nopeutuminen. Työttömyysasteen odotetaan laskevan ja työllisyyden kasvavan bruttokansantuotteen kasvun ansioista.

Julkisen talouden velka on alentunut vuodesta 2016 lähtien ja sen odotetaan laskevan edelleen. Tulevaisuuden uhkana on talouskasvun heikkeneminen sekä ikäsidonnaisten menojen kasvun jatkuminen. Hallitusohjelman tavoitteena on velkaantumisen pysäyttäminen vuoteen 2021 mennessä sekä työllisyysasteen kasvattaminen 72 prosenttiin. Julkisen talouden 10 mrd. euron kestävyysvajeen kattamiseksi on ryhdytty useisiin toimenpiteisiin sekä uudistuksiin. Toimenpiteillä on vaikutuksia myös kuntatalouden tuloihin ja menoihin. (Valtiovarainministeriö, budjettikatsaus, julkaisu 2a/2018, tammikuu 2018.)

Työllisyyden kehitys on ollut positiivista vuonna 2017. Työ- ja elinkeinoministeriön joulukuun 2017 työllisyyskatsauksen mukaan työnhakijoiden määrä laski 10,3 % vuoden edelliseen vuoteen nähden, työnhakijoiden määrä laski vastaavana aikana 9,6 prosenttia (Työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2017). Tilastokeskuksen tilastoinnin mukainen työllisten määrä kasvoi 1,2 prosenttia ja vuoden keskimääräinen työttömyysaste laski edellisvuoden 8,8 prosentista 8,6 prosenttiin (Tilastokeskus, Neljännesvuositilinpito, 4. vuosineljännes 2017.) Tilastokeskuksen ja Työ- ja elinkeinoministeriön työttömyystilastot laaditaan eri tarpeisiin ja ne perustuvat erilaisiin tilastointimenetelmiin.

Kuntatalous

Suomen Kuntaliiton mukaan ennakkotiedot vuoden 2017 tilinpäätöksistä kuntien ja kuntayhtymien osalta näyttävät kuntatalouden kehityksen suunnan olevan positiivinen jääden kuitenkin ennakkoarvioita heikommaksi. Kuntien toimintakuluja ovat merkittävästi alentaneet kilpailukykysojopimus, perustoimeentulotuen kela-siirto sekä kuntien omat toimenpiteet. Julkisen verorahoituksen osalta kuntien verotulot olivat edelliseen vuoteen nähden 2,0 % korkeammat, mutta valtionosuudet alenivat 3,3 %. Rahoituksellinen tasapaino eli toiminnan ja investointien rahavirta kuntien osalta on tasapainossa. Kuntatalouden lainakanta on kasvanut, johtuen kuntayhtymien suurista sairaalainvestoinneista. Kuntien osalta lainakanta on laskenut. Tulevien vuosien, 2018 ja 2019, osalta näkymät eivät ole positiiviset. Tehtyjen arvioiden mukaan näköpiirissä on talouden kehityssuunnan heikentyminen. Haasteina ovat erityisesti korjausvelkojen rahoittaminen, menojen hallinta sekä epävarmuus maakunta- ja sote-uudistuksen suhteen. (Kuntaliitto, Tiedote, 7.2.2018.)

Korkokehitys

Perustan vuoden 2017 korkokehitykselle loivat keskuspankkien toimet niin Yhdysvalloissa kuin Euroalueella sekä USA:n presidentin ja hallinnon toimet. Euroalueen poliittinen ympäristö pysyi yllättävän rauhallisena ja talouskasvu oli kaiken kaikkiaan globaalisti vahvaa. Yhdysvaltojen Keskuspankki (FED) jatkoi vuonna 2017 korkojen noston polkua. Euroopan Keskuspankki (EKP) oli lausunnoissaan ja toimissaan selvästi varovaisempi. Arvopaperien osto-ohjelmaa kuitenkin supistettiin myös Euroalueella.

EKP:n elvyttävän rahapolitiikan ei enää ennusteta nykyisestä kevenevän vaan odotetaan alkavan vähitellen normalisoitumaan ja euroalueen pitkien korkojen taso alkanee hitaasti lähestyä USA:n vastaavia tasoja. EKP:n keskeisenä pyrkimyksenä on edelleen edistää hintavakaustavoitteen saavuttamista. Talousnäkymät näyttävät vielä edelleen jokseenkin vahvoilta ja kasvuennusteita on päivitetty ylöspäin. Heilunta korkomarkkinoilla tuntuu pitkien korkojen osalta voimistuvan ja muutokset saattavat olla yllättävänkin rajuja.

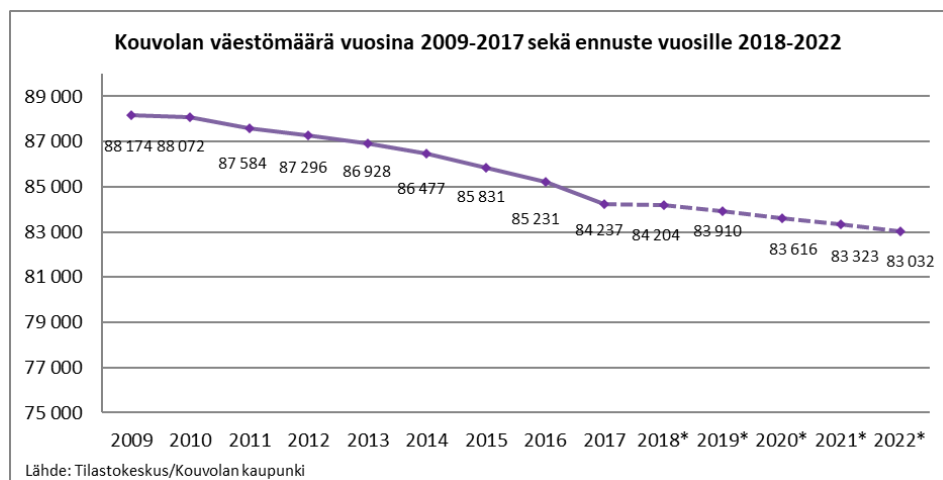
Pitkiä korkoja parhaiten kuvaava 10 vuoden SWAP-korko oli vuoden 2017 aikana alimmillaan heti alkuvuodesta jolloin käytiin 0,655 %:n tasolla. Heinäkuussa 10 vuoden SWAP-korko kolkutteli jo hetkellisesti 1 %:n rajaa. Vuoden 2017 lopussa oltiin tasolla 0,8792 %. Ei tarvitse mennä historiassa taaksepäin enempää kuin vuoteen 2011, jolloin 10 vuoden SWAP-korko oli lähes 4 prosenttia. Viime vuodet on eletty velanottajalle suotuisia aikoja, mutta vähitellen on pakko alkaa totutella muutokseen pitkien korkojen tasoissa. Sekä EKP:n että varsinkin FED:n lausunnot ovat muuttuneet astetta haukkamaisemmiksi ja alkuvuoden aikana pitkät korot ovat jo ottaneet suuntaa ylöspäin. Markkinasentimentissä on esiintynyt huomattavaa hermostuneisuutta. Taloussykli alkaa olla globaalisti huippuvaiheessa ja inflaatiopelot omalta osaltaan tarjoavat polttoainetta pitkien korkojen nousulle. Vuoden 2018 osalta OP Yrityspankki ennustaa 10 v. SWAP-koron tasoksi vuoden lopussa 1,55 %.

Myös Euroalueen lyhyiden korkojen taso on ollut riippuvainen alueen taloudellisesta kehityksestä, jota Euroopan Keskuspankki on omilla toimenpiteillään pyrkinyt tukemaan. EKP:n ohjauskorko on edelleen vuoden 2016 tasolla nollassa ja talletuskorko -0,40 %:ssa. On odotettavissa, että euroalueella ohjauskorko pysyy alhaalla vielä jonkin aikaa EKP:n pyrkimässä pitämään rahapolitiikkansa edelleen suhteellisen kevyenä. Euribor-korot saavuttivat historiallisesti alhaisimman tasonsa viime vuoden aikana, mutta lyhyiden korkojen lasku näyttäisi nyt alkavan tulla tiensä päähän. Vuoden 2017 alussa 3 kk:n euribor oli -0,3198 % ja vuoden lopussa -0,3290 %. Käytännössä 3 kk:n euribor pysyi lähes paikallaan koko vuoden 2017. Useat markkinatahot ennustavat, että lyhyet markkinakorot olisivat miinuksella vielä vuoden 2018, mutta kääntyisivät plusmerkkisiksi vuoden 2019 aikana. Ensimmäistä ohjauskoron nostoa EKP:ltä odotetaan kesälle 2019.

Kouvolan toimintaympäristö

Väestömäärä

Väestömäärä vuoden 2017 lopussa oli 84 237. Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna väestömäärä laski 994 henkilöllä. Kouvolan väestömäärä on ennusteiden perusteella edelleen laskusuunnassa. Tilastokeskuksen väestöennuste perustuu toteutuneeseen kehitykseen ja siitä johdettuun todennäköiseen tulevaan kehitykseen.

Työllisyys

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan Kouvolaan oli joulukuun 2017 lopussa 5 448 työtöntä työnhakijaa, mikä on 836 henkilöä vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin. Työttömien osuus työvoimasta (työttömyysaste) oli Kouvolaan 14,1 prosenttia, kun koko Kaakkois-Suomessa osuus oli 14,3 prosenttia ja Kymenlaaksossa 14,6 prosenttia. Työvoiman määrä Kouvolaan oli 38 677 henkilöä, mikä on 1,7 prosenttia vähemmän kuin edellisen vuoden joulukuussa.

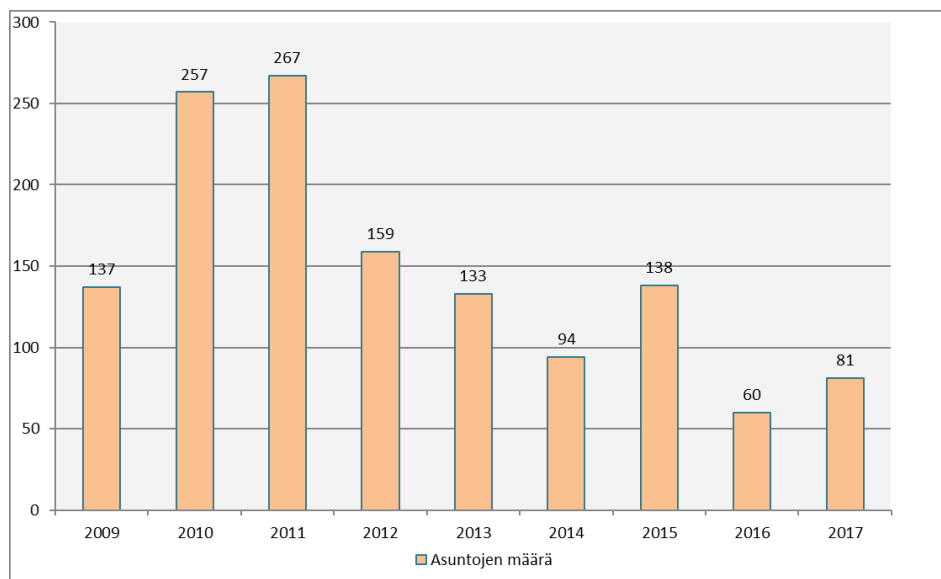
Nuoria alle 25-vuotiaita oli Kouvolaan työttömänä 819 henkilöä eli 143 henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 15,0 prosenttia. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 2 250 eli 250 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 41,3 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli 12 kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Kouvolaan 1 655 henkilöä eli 285 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 30,4 prosenttia.

Avoimia työpaikkoja oli joulukuun 2017 lopussa 421 kpl eli 52 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin.

Asuminen

Kouvolaan on yhteensä noin 51 400 asuntoa. Asunnot jakautuvat siten, että omakoti- ja paritaloissa asuntoja on noin 24 800, rivitaloissa noin 6 700, kerrostaloissa noin 18 100 asuntoa ja muissa rakennuksissa sijaitsee yhteensä noin 1 800 asuntoa.

Kouvolan asuntorakentaminen keskittyy voimakkaasti keskustaajamiin kerrostaloasuntoihin, koska väestön ikääntyminen siirtää väestöä palveluiden läheisyyteen. Palveluasuntoja syntyy keskustaajamiin. Pientalojen rakentaminen väheni tasaisesti vuodesta 2010-luvulla vuoteen 2015 saakka, mutta on viime vuosina taas alkanut elpymään. Pientalotontteja luovutettiin vuonna 2017 yhteensä 29 kpl ja varattuna oli 45. Alla olevassa kuvassa Kouvolan alueella on rakennettu asuntoja myönnettyjen rakennuslupien mukaisesti vuodesta 2009 lähtien.

1.1.4 Olennaiset muutokset Kouvolan toiminnassa ja taloudessa

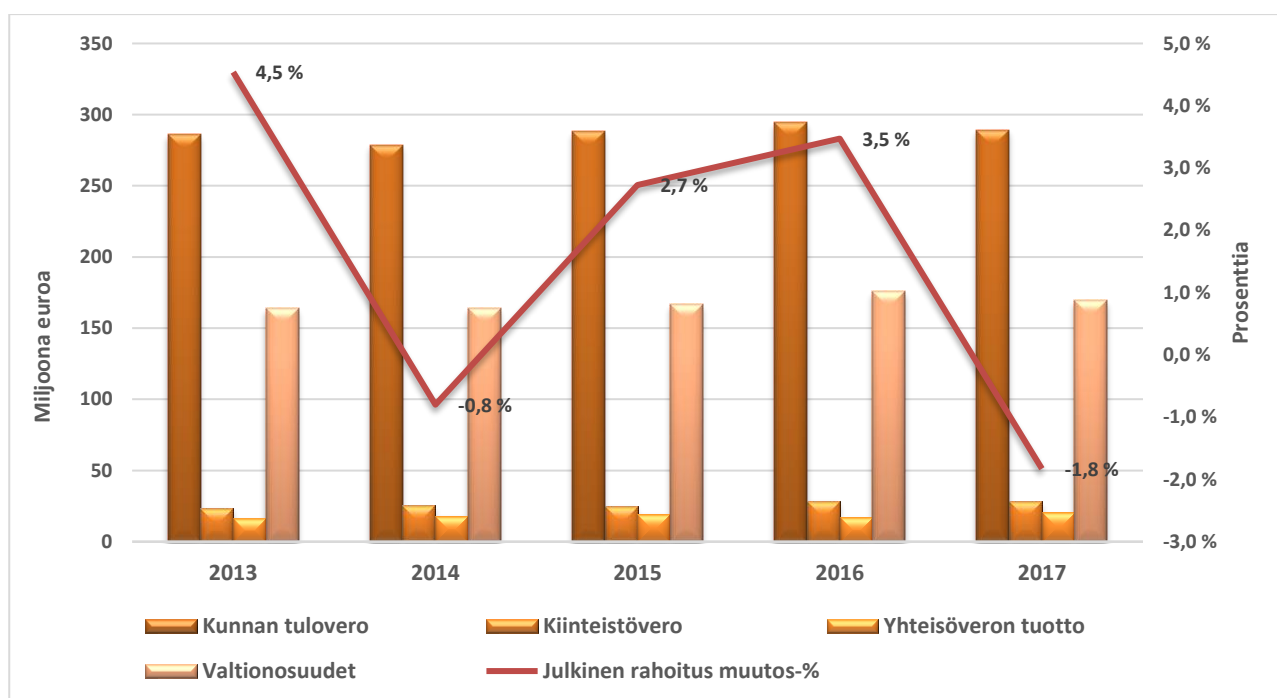
Verotulot ja valtionosuudet

Vuoden 2017 verotulot sekä valtionosuudet alenivat edelliseen vuoteen nähden. Verotulokertymä oli yhteensä 338,1 milj. euroa (340,9 milj. e 2016) ja valtionosuudet 169,2 milj. euroa (175,9 milj. e 2016). Asiaan vaikuttivat monet eri tekijät. Merkittävin muutos oli kilpailukykysojimus, jonka sekä positiiviset että negatiiviset vaikutukset näkyivät kunnallisveropohjassa, tuloissa tehtävissä vähennyksissä, veroissa tehtävissä vähennyksissä sekä yhteisöveron tuotossa. Myös veronkevennyspaketilla oli vaikutusta kunnallisveroihin. Vaikka kuntien veromenetyksiä kompensoitiin valtionosuuksissa, niin valtionosuudet laskivat edelliseen vuoden nähden. Merkittävimpinä erinä valtionosuuksien

vähennyksissä oli kilpailukyky sopimukseen liittyvät valtionosuuden vähennykset eli lomarahojen leikkaukset sekä työajan pidennys, perustoimeentulotuen Kela-siirto sekä valtionosuusleikkaukset.

Kunnallisverot kertyivät vuonna 2017 noin 2,0 milj. euroa talousarviossa arvioitua paremmin. Koko maan tasolla kunnallisverojen muutos edelliseen vuoteen nähden oli 0,1 prosenttia ja Kouvola osalta -1,8 prosenttia. Positiiviseen kehitykseen vaikutti pääosin palkkasumman kasvu lomarahaleikkauksista huolimatta. Yhteisöveron tuottoa kertyi noin 3,0 milj. euroa arvioitua enemmän, verrattaessa edelliseen vuoteen muutos oli 18,2 prosenttia, koko maan muutoksen ollessa 21,5 %. Kertymään vaikutti pääosin toukokuussa yhden yksittäisen yrityksen maksama täydennysmaksu. Kiinteistöverot kertyivät arvioidusti, niiden kertymä on hieman alhaisempi kuin edellisenä vuonna johtuen rakennusten alentuneista verotusarvioista. Edelliseen vuoteen nähden verotulot olivat yhteensä 2,8 milj. euroa pienemmät.

Valtionosuudet olivat vuonna 2017 peruspalvelujen valtionosuus 139,6 milj. euroa, verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus 16,4 milj. euroa sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus 13,2 milj. euroa. Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän rahoituksen tarkistus lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta keskimääräisten oppilas- ja opiskelijamäärien mukaisiksi oli Kouvola negatiivinen 0,3 milj. euroa. Kokonaisuudessaan vuonna 2017 valtionosuudet olivat 8,7 milj. euroa pienemmät kuin vuonna 2016.

Lainat rahoituslaitoksilta

Kaupungin lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ovat tilinpäätöshetkellä 180,8 milj. euroa. Pitkäaikaista lainaa on nostettu vuoden aikana 22,9 milj. euroa. Marraskuussa nostettiin 20 milj. euroa ja muut vuoden aikana tapahtuneet pitkäaikaisen lainan nostot (2,85 milj. euroa) liittyvät Valkealakodin II vaiheen korkotukilainaan, jota nostettiin rakennusvaihetta vastaavissa erissä. Vanhoja lainoja on lyhennetty vuoden aikana 23,4 milj. euron edestä, joten lainasalkku hieman keveni viime vuonna.

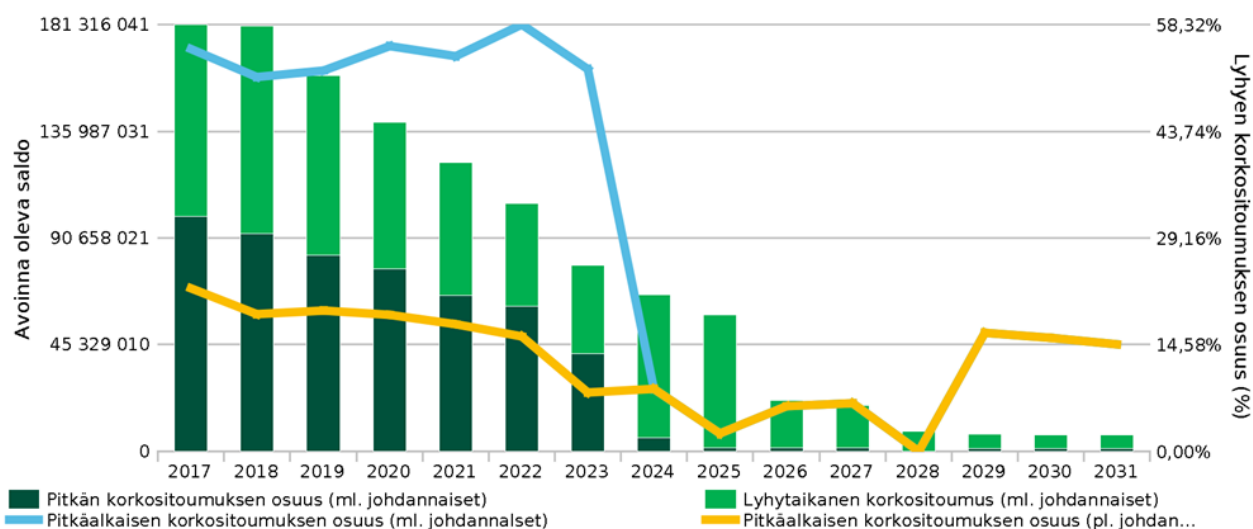
Kouvola lainakanta asukasta kohti oli vuoden 2017 lopussa 2 371 euroa. Tilapäislainaa kuntatodistusohjelman kautta nostettiin vuoden aikana säännöllisin väliajoin (kaikkiaan 14 kertaa). Tilapäislainojen maturiteetti vaihteli viikosta 5:een viikkoon. Poikkeuksellista tilannetta rahoitusmarkkinoilla kuvaa, että kaikki kuntatodistuslainat saatiin nostettua negatiivisella korolla. Kuntatodistusohjelman enimmäismäärä korotettiin vuoden aikana kaupunginhallituksen päätöksellä 30 milj. eurosta 40 milj. euroon. Kuntatodistusohjelman lisäksi lyhytaikaisiin rahantarpeisiin hyödynnettiin 14 milj. euron konsernitilin limiittiä.

Pitkäaikaisten lainojen kehitys

Yleinen kehitys	31.12.2017	31.12.2016
Avoinna oleva saldo, euroa	180 804 501	181 316 041
Avoinna oleva johdannaisten nimellismäärä, milj. euroa	58,5	59,5
Pitkäaikainen korkositoumus (sis. johdannaiset), %	51,13	55,04
Pitkäaikainen korkositoumus (ei sis. johdannaisia), %	18,78	22,22
Korkositoumus keskimäärin, vuotta	2,43	2,92
Pääomasitoumus keskimäärin, vuotta	5,3	5,33
Keskikorko (viimeiset 12 kuukautta), %	1,50	1,46

Lainakannan suojaustaso vaihtelee markkinatilanteen mukaan. Kaupunginhallituksen hyväksymien Koulun kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti lainasalkun suojausaste voi vaihdella 25 ja 70 prosentin välillä. Kaupungin lainasalkun suojausaste on vuoden 2017 lopussa nykyisistä suoja- ja lainapääomista laskettuna noin 51,1 %. Kaupungin lainasalkun keskimääräinen korkosidonnaisuusaika on tilinpäätöshetkellä 2,4 vuotta ja viimeisen 12 kuukauden keskikorko noin 1,50 % (sis. marginaalin). Vaihtuvan koron osalta noin 91,7 % lainoista on sidottu 3 kk:n euriboriin. Koulun kaupungin lainasalkun pääomasitoumus vuoden 2017 lopussa on keskimäärin 5,3 vuotta. Arvot ovat lähellä kuntien tämän hetken keskimääräistä tasoa. Suojausasteen kehitys on varsin riippuvainen lainakannan kasvutahdista ja uusien lainojen nostoajankohdista. Odotettavissa oleva lainakannan kasvu tulee ilman suojaustoimenpiteitä pudottamaan lähivuosina sekä suojausastetta että korkosidonnaisuusaa merkittävästi. Tämä lisää lainasalkun korkoriskiä.

Korkoriskin jakauma (seuraavat 15 vuotta)

Sijoitustoiminta

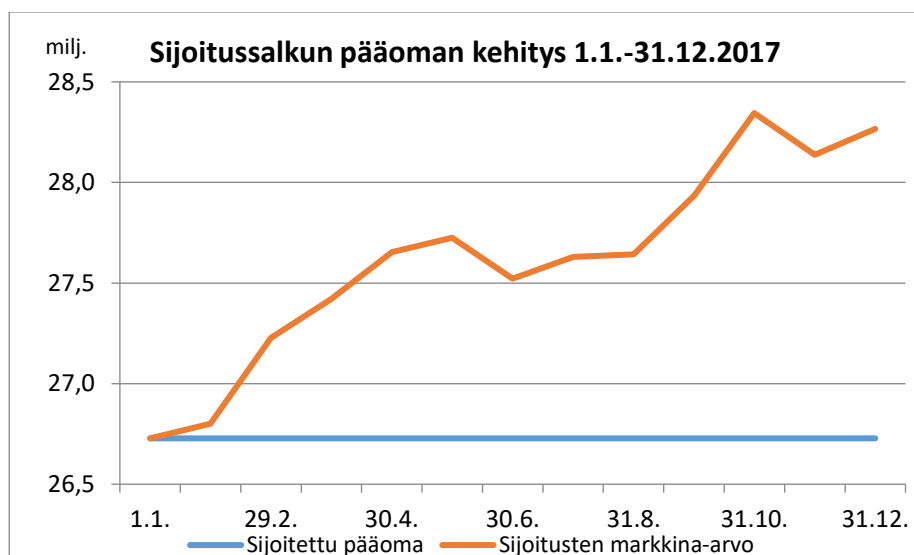
Taloukasvu vahvistui globaalisti vuoden 2017 aikana ja sijoittajan näkökulmasta vuosi oli kokonaisuutena hyvä. Keskuspankkien rahapolitiikka oli edelleen kevyttä ja omalta osaltaan tuki sijoitusympäristöä. Vakavilta poliittisilta kriiseiltä suurimmaksi osaksi vältyttiin. Kaiken kaikkiaan kuitenkin vuonna 2017 taloudellinen aktiviteetti lisääntyi, investoinnit elpyivät ja luottamus talouteen oli vahvaa sekä teollisuuden että kuluttajien parissa. Sijoitusmarkkinoiden näkökulmasta selvästi paras omaisuusluokka viime vuonna oli osakkeet. Varsinkin kehittyvien markkinoiden osakkeiden tuotto toi hymyn monen sijoittajan kasvoille.

Kaupungin pitkäaikainen sijoitussalkku on kilpailutettu keväällä 2011 ja annettu täyden valtakirjan periaatteella kahden varainhoitajayhteisön – Pohjola Varainhoidon ja Evlin hoidettavaksi. Lähtökohtana on, että tuottoja haetaan pitkäjänteisesti, riskiä karttaen. Kaupungin nykyisellä sijoitusstrategialla salkun perusallokaatio on 45 % korot, 35 % osakkeet, 20 % muut sijoitukset (esim. kiinteistörähoastot, metsärahastot ja etf:t). Maksimipaino osakkeiden osalta on 50 %. Pitkän aikavälin tuottotavoite perusallokaatiolla on noin 5 % ja volatiliiteetti, joka kuvaa tuottojen vaihtelua odotetun tuoton ympärillä on noin 7,5 %.

Salkun koostumus poikkeaa hieman perusallokaatiosta. Vuoden 2017 lopussa kaupungin sijoitussalkku on jakaantunut niin, että korkosijoitusten osuus on 47,1 %, osakesijoitusten osuus 37,4 % ja vaihtoehtoisten sijoitusten (lähinnä kiinteistö- ja metsäsijoitukset) osuus 15,5 %. Maksimissaan osakepaino voi olla 50 %. Paremman hajautuksen aikaansaamiseksi sijoitukset on toteutettu rahastojen kautta. Salkun volatiliteetti oli alhainen, 5,2 %.

Kaupungin varainhoitosalkun kehitys vuoden aikana on ollut verrattain hyvä. Pitkäaikaisen sijoitussalkun kirjanpidollinen arvo vuoden 2017 lopussa on 26,6 milj. euroa. Sijoitustoiminnan myyntivoittoa realisoitui nettomääräisesti noin 0,9 milj. euroa ja palkkion palautuksina sekä tuoton maksuina saatiin noin 0,1 milj. euroa. Realisoitumatonta, lähinnä vaihtoehtoista sijoituksista johtuvaa arvon alenemista kirjattiin tilinpäätöksen yhteydessä noin 83 000 euroa. Markkina-arvon (28,2 milj. e) mukaan laskettuna kaupungin varainhoitosalkun tuotto vuonna 2017 ylitti hieman tuotto-odotuksen ollessa 5,6 %. Osakesalkun tuotto oli 9,3 % ja korkosijoitusten tuotto selvästi ennakoitua parempi, 4,0 %. Myös vaihtoehtoisten sijoitusten kehitys oli edellisvuotta parempi tuoton ollessa 2,3 %. Niiden osalta kulurakenne on ollut etupainotteinen ja kyse on pitkän tähtäimen sijoituksista, jotka tuovat salkkuun sopivasti hajautusta. Kaupungin sijoitussalkun absoluuttinen tuotto salkun alusta (29.6.2011) lähtien on noin 45 %.

Vuoden 2018 osalta sijoitussalkun tuotto-odotus on syytä pitää maltillisena. Vakaasta talousskasvusta huolimatta nousevan korkotason ja kiihtyvän inflaation markkinassa suuretkin korjausliikkeet ovat mahdollisia. Myös erinäiset geopoliittiset riskit voivat toteutuessaan jälleen kerran aikaansaada suurta levottomuutta markkinoilla. Joka tapauksessa ainakin korkosijoitusten tuoton voidaan olettaa olevan alhainen ja mahdollisia lisätuottoja on pyrittävä hakemaan osakepuolelta sekä muista sijoituksista.

Kouvolan kaupungin kärkihankkeet

Kullasvaaran logistiikka-alueella sijaitsevan Kouvolan rautatie- ja maantieterminalin (**Kouvola RRT**) kaavoitus ja tekninen suunnittelu mahdollistavat alueen tarkoituksenmukaisen kehittämisen vahvistaen samalla logistiikkatoimialan asemaa kaupungissa. Kouvolan rautatie- ja maantieterminalin suunnittelua ja toteutusta edistetään vuorovaikutuksessa logistiikka-alan toimijoiden kanssa luoden toimintaedellytyksiä nykyisten ja uusien käyttäjien tarpeisiin perustuvalle alueen kehittämiselle.

Kullasvaaran logistiikka-alueen kehittämiseksi Euroopan komissio on myöntänyt Kouvola RRT -kehittämishankkeelle CEF-rahoitusta 1,7 milj. euroa. Kouvola RRT toiminnallista kehittämistä ja suunnittelua koskeva hanke on tukikelpoinen 12.2.2016-31.12.2018 välisenä aikana. Hankkeen laajuus on 3,4 milj. euroa, josta myönnetty CEF-rahoitus on 50 %. Kouvola Innovation Oy (Kinno) on Kouvolan kaupungin yhteistyökumppani hankkeessa. Heinäkuussa 2017 jätettiin Euroopan komissiolle Kouvolan kaupungin sekä liikenne- ja viestintäministeriön (LVM) yhteinen CEF liikenne blending -rahoitushakemus Kouvola RRT hankkeen toteuttamisesta vuosina 2019-2023. Toteutushankkeen laajuus on 38,6 milj.euroa, josta kaupungin osuus on 30,5 milj. euroa ja LVM:n osuus 8,1 milj. euroa. Toteutushankkeelle odotetaan 20 % CEF-rahoitusta. Rahoitushakemus ei tullut hyväksytyksi vielä tässä vaiheessa.

Kouvolan rautatie- ja maantieterminaalien (Kouvola RRT) yleissuunnitelmatasoinen selvitys ja kaavarunko on käsitelty teknisessä lautakunnassa 25.4.2017. Terminaalialueen maanhankinnan lunastuslupapäätös on saatu ympäristöministeriöstä 15.6.2017. Kouvola RRT hallintomallityö valmistui maaliskuussa 2017. Kouvola Innovation Oy:n toimesta loppuvuodesta 2016 käynnistyneistä Kouvola RRT:n toiminnallista kehittämisestä koskevista selvityksistä pitkät junat ja lastinkäsittely on valmistunut kesäkuussa 2017 sekä sääntelyn purkaminen ja hallinnolliset rajoitteet on valmistunut joulukuussa 2018. Kesäkuussa 2017 valmistui Kouvola RRT toteuttamiseen ja CEF liikenne blending -hakuun liittyvä Kouvola RRT -hankkeen hyöty-kustannusanalyysi. Kouvola RRT infrastruktuurin teknisen suunnittelun hankinta on viivästynyt. Hankkeelle on haettu kesällä 2017 projektijohtajaa, mutta hakukierrokset eivät tuottaneet tulosta. Liikennevirasto on lupautunut osallistumaan Kouvola RRT infrastruktuurin tekniseen suunnittelun asiantuntijana sekä Kouvola RRT toteuttamiseen.

Pioneeripuiston asuntomessualueelle tehtiin 23 tonttivarauksia vuoden loppuun mennessä. Messualueen tonttihaku jatkuu vielä kevääseen 2018 saakka. Tonttimarkkinointia tehtiin asuntomessutoimikunnan hyväksymän viestintä- ja markkinointisuunnitelman mukaisesti sekä osana Kouvolan asumisen markkinointia. Yhdyskuntatekniikan osalta Pioneeripuiston asuntomessualueen rakentaminen saatiin suunnitelman mukaiseen vaiheeseen vuoden 2017 aikana ja asuntomessualueen tontit ovat luovutettavissa rakentajille. Ruokalan korttelia ei rakenneta messukesään mennessä ja Pioneerikoulun osalta kaupunki tekee ratkaisuja vuonna 2018.

Ydinkeskustan kehittäminen painopiste on ollut vuoden aikana Matkakeskushankkeessa. Alueen asemakaavan muutos sai lainvoiman kesäkuussa 2017. Kaupunki osti VR:ltä sen hallussa olleet alueet ja neuvottelee parhaillaan Liikenneviraston ja Senaattikiinteistöjen kanssa niiden omistamien alueiden ostamisesta. Hankkeeseen liittyvät Hallituskadun, Kiskokadun pysäköintialueiden sekä kaukoliikenteen linja-autoterminalin suunnittelu on edennyt hyvin. Kiskokadun osalta rakennussuunnitelmat ovat valmiit ja Hallituskadun osalta lähes valmiit. Linja-autoterminalin osalta suunnittelun eteneminen odottaa Matkakeskushankkeen toteutusaikataulun tarkentumista. Myös Asemakadun ja Asema-aukion saneerauksen suunnittelu on käynnistynyt. Alueen pysäköintimahdollisuuksia parannettiin muuttamalla Halkotorilla oleva kaupungin omistama kortteli väliaikaiseksi pysäköintialueeksi.

Keskuspuiston leikkipaikka rakennettiin kesän aikana ja avajaisia vietettiin elokuun lopussa. Leikkipaikka on saanut paljon kiitosta kaupunkilaisilta. Kaupungintalonpuiston saneeraus on aloitettu ja työ jatkuu keväällä 2018. Brankkarin alueen yleissuunnitelma valmistui kesäkuun alussa ja tarkempi suunnittelu on edennyt aikataulussa. Alueeseen rajautuvan Puolakantien ja pysäköintialueiden rakennussuunnitelmat ovat valmiit. Yhteispuiston väliaikainen pysäköintialueelle on muodostunut korkea käyttöaste etenkin Urheilupuistossa ja Kuntotalolla järjestettyjen tapahtumien aikana. Väliaikaisessa puistossa järjestettiin kesän aikana erilaisia tapahtumia ja aluetta on viimeistely tapahtumien yhteydessä talkoovoimin kaupunkilaisten yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Lisäksi Välikadun pysäköintialueen uudistamisen suunnittelu on alkanut. Ydinkeskustan osayleiskaavatyö on edennyt ja kaavaan liittyvät selvitykset ovat pääosin valmiit.

Kävelykatu Manski

Kävelykatu Manski valmistui talousarvion mukaisissa kustannuksissa lähes alkuperäisessä aikataulussaan lukuun ottamatta kadun eteläosan yleisvalaistusta sekä koko kadun erikoisvalaistusta. Kadun esteettömyys, ilme ja sulanapitojärjestelmä ovat saaneet paljon kiitosta kadun käyttäjiltä. Kadun varrella olevan Lasipalatsin rakennuksen korottamisen aikataulu venyi, joten kadun osittainen kattamiseen varaudutaan Lasipalatsin rakennuksen korottamisen yhteydessä.

Kouvolan kaupungin edunvalvontahankkeet

Teollisuusalueiden uudelleenkäytössä merkittävimmät kohteet vuonna 2017 ovat Voikkaan entisen paperitehtaan alue ja Kymin Ruukki. Molemmissa jatketaan sovittua yhteistyötä UPM Kiinteistöt Oy:n, Kouvola Innovation Oy:n ja kaupungin kesken. Voikkaa on profiloitumassa pk-teollisten toimijoiden sijoittumispaikaksi. Kymin Ruukin kehittämisessä jatketaan UPM Kiinteistöt Oy:n teettämän aluevision toteuttamista. Tässä on jo osittain edetty yksityiskohtaisen kaavoituksen tasolle. Suunnittelutoimialaan liittyvien yritysten sijoittumista alueelle valmistellaan yritysvetoisessa hankkeessa yhdessä UPM Kiinteistöt Oy:n kanssa.

Kimolan kanavan vesiväylähankkeen tarkoituksena on toteuttaa vesikulkuyhteys Heinolan ja Kouvolan kaupunkien välille rakentamalla uittoa varten 1960-luvulla rakennettuun Kimolan kanavaan venesulku nykyisen tukkien nipunsiirtolaitoksen paikalle sekä toteuttaa muut tarvittavat rakenteet. Etelä-Suomen aluehallintovirasto on päätöksellään 29.5.2015 määrännyt Kimolan väylän yleiseksi paikallisväyläksi ja myöntänyt luvan Kimolan yleisen paikallisväylän rakentamiseksi. Päätöksistä tehty valitukset on hylätty.

Valtion talousarviossa 2016 on osoitettu enintään 6,0 milj. euroa Kimolan kanavan kunnostamiseen sekä vuoden 2017 lisätalousarviossa määrärahaa lisättiin noin 6,0 milj. euroa. Kanavan suunnittelutyön aikana kustannusten on arvioitu olevan yhteensä 14,5 milj. euroa, josta kunnat ovat edelleen sitoutuneet maksamaan kolmanneksen. Kunnat ovat talousarvoissaan vuodelle 2018 varautuneet uuteen kustannusosuuteen, joka on noin 4,8 milj. euroa (Kouvolan kaupunki 3,4 milj. e, Heinolan kaupunki 0,9 milj. e ja Iitin kunta 0,6 milj. e). Kunnat ovat varautuneet hankkeen rahoittamiseen vuosina 2017-2019. Liikennevirasto on lupautunut vastaamaan hankkeen toteuttamisesta. Viimeisteltävänä on toteuttamissopimus Liikenneviraston ja kuntien välillä, joka allekirjoitetaan urakkatarjousten saamisen jälkeen. Valtion kanta on, että Kimolan kanavan kunnossapitovelvoitteet (päivittäinen hoito, huolto ja korjaukset, kanavan käyttö ja operointi sekä ylläpito) jäävät kuntien vastattavaksi investointiosuutta vastaavalla kustannusjaolla (Kouvolan kaupunki 69,6 %, Heinolan kaupunki 18,4 % ja Iitin kunta 12,0 %). Kouvolan kaupunki on vastaanottanut Kimolan kanavan vesialueen ja sen molemmilla rannoilla olevat maa-alueet omistukseensa.

Meneillään on Kimolan kanavan geotekniikan ja vesiväylän rakennussuunnittelu sekä siltojen rakennussuunnittelu. Geotekniikan ja vesiväylän rakennussuunnittelu on hieman viivästynyt aikataulustaan hankkeen rakentamisteknisen haasteellisuuden ja erityislaatuisuuden vuoksi. Kolmen toteutusurakan (sulku ja kalliotunneli, vesiväylä sekä sillat) kilpailutusvalmistelut ovat meneillään ja urakat avataan kilpailulle vuodenvaihteen jälkeen. Hankkeen kokonaisaikataulu on pysynyt ennallaan kanavan valmistuessa veneilykaudelle 2019. Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on laatinut Kimolan maantien parantamiseen liittyvän tie- ja rakennussuunnitelma, josta tiesuunnitelma on ollut myös lausunnolla. Kanavahanketta ja sen mahdollisuuksia alueen elinkeinoelämälle on esitelty useassa eri toimijoiden järjestämässä keskustelutilaisuudessa. Eri toimijoiden välisenä yhteistyönä luodaan edellytyksiä seudun matkailu- ja palveluliiketoiminnan kehittämiseksi sekä määritetään Pyhäjärven vesistön veneilyinfrastruktuurin ja -palvelujen kehittämistarpeita. Veneilyinfrastruktuurin ja -palvelujen nykytila on selvitetty sekä satamakohteiden esisuunnitteluluonnos on valmistunut.

KymiRing-alueen rakentamiskustannuksiin on hallitus valtion lisätalousarvion yhteydessä esittänyt 3,5 milj. euron määrärahaa. Valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen ehtona on, että rahoittajien antamin oikeudellisesti pitävin rahoitussitoumuksin voidaan todeta moottoriurheilukeskushankkeen kokonaisrahoituksen toteutuvan. Kymi Ring -hankkeen toteuttamisesta vastaa Kymi Ring Oy. Kouvolan kaupunki on tehnyt päätöksen tukea alkuvaihetta 2 milj. euron pääomallainalla. Kouvolan kaupungin päätöksestä on valitettu Itä-Suomen hallinto-oikeuteen, joka kumosi Kouvolan kaupungin päätöksen. Kouvolan kaupunki ei valittanut päätöksestä, vaan selvittää muita mahdollisia rahoitusvaihtoehtoja. Valtatie 12 välille Tillola-Keltti on saanut eduskunnalta myönteisen käynnistyslupaa 30.6.2017. Hankkeen rakennustyöt aloitetaan mahdollisimman nopeasti. Urakkatarjoukset on saatu ja työt suunniteltiin aloitettavan syyskuussa, jos KymiRingin moottoriradan yksityinen rahoitus on sitä ennen varmistunut. Tiehankkeen rahoitus on kytketty KymiRing -hankkeen kokonaisrahoitukseen. Saatujen urakkatarjousten määräaikaa on jatkettu. Tiehanke ei ole vielä käynnistynyt, sillä KymiRing Oy ei ole esittänyt moottoriurheilukeskuksen kokonaisrahoitusta Liikennevirastoille.

Maakunta- ja sote-uudistus

Maakunta- ja sote-uudistuksen liittyvät lait (ml. valinnanvapauteen liittyvä laki) etenevät eduskunnan päätöksentekoon kevään 2018 aikana. Maakunta- ja sote-kuntauudistus tulee voimaan 1.1.2020 alkaen.

Maakunta- ja sote-uudistukseen liittyen maakuntahallitus on nimennyt maakuntaan siirtyvien organisaatioiden edustajista muodostuvan ns. epävirallisen valmistelutoimielimen, jonka tehtävänä on ohjata 1.1.2020 käynnistyvän maakunnan valmistelua. Kymenlaakson maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelua varten on käynnistynyt 1.6.2017 Kymenlaakson Liiton muutostoimisto Karhulassa. Valmistelua varten on palkattu muutostoimistoon HR-, talous- ja SOTE ICT-projektipäälliköt. Palkkaus perustuu ns. kolmikantasopimukseen Kymenlaakson liiton ja kuntien kesken. Vapaaehtoisen sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymän sekä maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun etenemisessä huomioidaan molempien valmisteluiden yhdyspinnat ja hyödynnetään yhteinen valmistelu mahdollisuuksien mukaan.

SOTE-Kymenlaakso projektissa on käynnistynyt sote-projektiryhmän toimesta palveluorganisaation valmistelu elokuussa 2017. Palveluorganisaation valmistelun osalta on nimetty puheenjohtajat ja valmisteluun osallistuvat henkilöt maakunnasta siten, että riittävä ja tasapuolinen substanssiosaaminen on edustettuna. Valmistelun tavoitteena on ollut valmistella maakunnan sote-organisaatio sote kuntayhtymän poliittisen ohjausryhmän päätöksentekoon. Maakunnan palveluorganisaation ja sote kuntayhtymän valmistelun tavoitteista ja etenemisestä on järjestetty syyskuun lopulla maakunnassa neljä Henkilöstöareena-tapahtumaa.

Maakunnassa on käynnistynyt 2017 Kymenlaakson SOTE ICT-projekti, joka tähtää yhden ja yhtenäisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän Effica Lifecare käyttöönottoon Kymenlaaksossa 1.7.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriön kärkihankkeisiin liittyvät LAPE Kymenlaakso -hanke ja Ikäopastin -hanke ovat edenneet hankesuunnitelmien mukaisesti. SOTE Kymenlaakso -projektin organisaatiovalmistelu ja Effica Lifecare-määrittelyprojekti on sitonut toimintavuoden aikana työryhmissä työskentelevien kaupungin työntekijöiden työaikaa merkittävästi.

Kymenlaaksossa on käynnistynyt vapaaehtoisen sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän valmistelu syksyn 2017 aikana. Uusi kuntayhtymä tulee käynnistymään 1.1.2019 lukien. Kuntayhtymän valmistelun tavoitteena on luoda yhtenäinen, asiakaslähtöinen ja tehokkaasti toimiva kokonaisuus. Kuntayhtymän valmisteluun on nimetty poliittinen ohjausryhmä, jossa on edustettuna maakunnan kuntajohtajat, kuntien hallitusten ja valtuustojen puheenjohtajat, Carean yhtymäkokouksen ja hallituksen puheenjohtajat, Carean toimitusjohtaja, maakuntajohtaja ja henkilöstön edustajat. Poliittisen ohjausryhmän kokousten valmistelusta vastaa sote-projektiryhmä, jossa on edustajina kuntien sosiaalipalveluista vastaavat johtajat, Carean toimitusjohtaja, maakuntauudistuksen edustajana muutosjohtaja ja henkilöstön edustajat. Projektiryhmä on nimennyt työryhmiä valmistelun eri osa-alueille. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän valmistelun ja päätöksenteon eteneminen on aikataulutettu vuoden 2018 kesään asti.

Tilikauden päättymisen jälkeen tapahtuneet toiminnan ja talouden muutokset

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole ilmennyt olennaisia toiminnan ja talouden muutoksia.

1.1.5 Henkilöstö

Päättäneeltä tilikaudelta laaditaan erillinen henkilöstökertomus, jossa käsitellään laajemmin henkilöstöä koskevia tunnuslukuja ja kehittämistoimenpiteitä.

Henkilöstöohjelma

Henkilöstöohjelmalla tuetaan kaupunkistrategian toteutumista. Kaupunginhallitus hyväksyi 26.1.2015 Kouvolan kaupungin henkilöstöohjelman vuosille 2015–2017. Siinä linjataan kaupunkistrategiassa määriteltyjen tavoitteiden pohjalta tarkempia johtamiseen ja esimiestyöhön, osaamisen kehittämiseen sekä henkilöstön ja työyhteisöjen hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä tavoitteita ja kehittämistoimenpiteitä. Henkilöstöohjelma ohjaa Kouvolan kaupungin henkilöstöjohtamista, henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstötyötä.

Henkilöstöjohtamiselle on asetettu vuosille 2015–2017 kolme painopistealuetta, jotka ovat olleet ennakoiva henkilöstösuunnittelu ja osaamisen johtaminen, työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtaminen sekä johtamisen ja yhteistyön kehittäminen. Painopistealueille on määritelty strategiset tavoitteet, mittarit ja keskeiset kehittämiskohteet tavoitteen saavuttamiseksi. Henkilöstöohjelman visio, painopisteet ja tavoitteet on esitetty alla olevassa kuvassa. Yksityiskohtaiset toimenpiteet määritellään vuosittain talousarvion laatimisen yhteydessä.

Henkilöstöohjelman 2015–2017 visio, painopisteet ja tavoitteet

Kaupungin strategiaa toteutetaan myös vuonna 2014 hyväksytyn työhyvinvointiohjelman avulla, joka on samalla myös Kouvolan kaupungin työturvallisuuslain (738/2002) 9 §:n mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Vuonna 2015 hyväksyttiin henkilöstöä koskeva suunnitelma tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Henkilöstö toimialoittain

Kouvolan kaupungin palveluksessa oli vuoden 2017 lopussa yhteensä 5 846 viranhaltijaa/työntekijää, joista vakinaisia oli 4 646, määräaikaista 1 094 ja tukitoimenpitein työllistettyjä 106. Henkilöstömäärän kehitystä on seurattu osavuosi- ja kuukausikatsauksissa. Kaupungin henkilöstömäärä väheni edellisvuodesta 40:llä eli 0,7 prosentilla. Vakainainen henkilöstö väheni 103:lla, kun taas määräaikaisten henkilöstö (pl. työllistetyt) kasvoi 52:lla ja palkkatuella työllistettyjen määrä 11:llä. Henkilöstö jakautui toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinaiset	Määrä- aikaiset	Työllistetyt	Henkilöstö 31.12.17	Henkilöstö 31.12.16	Muutos lkm	Muutos- %
Konsernipalvelut	210	24	1	235	250	-15	-6,0
Hyvinvointipalvelut	3 776	962	65	4 803	4 830	-27	-0,6
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	660	108	40	808	806	2	0,2
Yhteensä	4 646	1 094	106	5 846	5 886	-40	-0,7
Henkilöstö 31.12.2016	4 749	1 042	95	5 886			

Kouvolan kaupungin henkilöstömäärä on vähentynyt neljässä vuodessa runsaalla 750:llä. Henkilöstömäärän kehitykseen ovat vaikuttaneet erityisesti eläkepoistuman tehokas hyödyntäminen ja määräaikaisten vähentäminen. Syksyn 2017 aikana valmisteltiin Pohjois-Kymen sairaalan tuottaman erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan siirtoa Carealle vuoden 2018 alusta alkaen. Tämä muutos on vaikuttanut myös siihen, että vakainainen henkilöstö väheni loppusyksyn aikana ja määräaikaista henkilöstöä oli vastaavasti hieman tavanomaista enemmän.

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina

Tarkemmin henkilöstömäärää kuvaa henkilötyövuosi (htv), jolla tarkoitetaan koko vuoden kokoaikatyössä ollutta henkilöä. Osan vuotta, osa-aikaisesti työskentelevän sekä palkattomalla virka-/työvapaalla olleen työpanos on laskettu tehdyn työajan suhteessa. Tunnusluvusta ei vähennetä vuosilomia tai muita palkallisia poissaoloja. Henkilötyövuodet jakautuvat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinaiset	Määrä- aikaiset	Työllistetyt	Toteuma 2017	Toteuma 2016	Muutos htv	Muutos- %
Konsernipalvelut	162,40	33,27	0,73	196,40	212,81	-16,41	-7,7
Hyvinvointipalvelut	3 231,73	1 060,45	76,65	4 368,83	4 454,11	-85,28	-1,9
Tekn.- ja ymp.palvelut	610,29	136,10	33,67	780,06	783,24	-3,18	-0,4
Yhteensä	4 004,42	1 229,82	111,05	5 345,29	5 450,16	-104,87	-1,9
Vuosi 2016	4 090,61	1 256,23	103,32	5 450,16			

Henkilötyövuodet ovat vähentyneet edellisvuodesta yhteensä 104,87:llä eli 1,9 prosentilla. Henkilötyövuodet vähenivät vakinaisten osalta 86,19:llä, määräaikaisten osalta 26,41:llä ja lisääntyivät työllistettyjen osalta 7,73:lla. Henkilötyövuosien väheneminen johtuu henkilöstömäärän vähenemisestä.

Henkilöstömenot

Kaupungin henkilöstömenot tilikaudelta olivat 255,9 milj. euroa. Henkilöstökulut jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

Henkilöstömenot 1000 e	TP 2016	TA 2017	TOT 12/2016	TOT 12/2017	MUUTOS% 2016/2017	TOT% TA 2017
Konsernipalvelut	12 335	12 995	12 335	11 534	-6,5%	88,8%
Hyvinvointipalvelut	223 351	221 705	223 351	212 562	-4,8%	95,9%
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	33 303	33 070	33 303	31 775	-4,6%	96,1%
Kaupunki yhteensä	268 990	267 769	268 990	255 872	-4,9%	95,6%

Henkilöstömenot vähenivät edellisvuodesta noin 13,1 milj. eurolla eli 4,9 prosentilla. Palkat ja palkkiot vähenivät edellisvuodesta 2,1 prosentilla. Tähän vaikutti erityisesti henkilöstömäärän väheneminen. Kilpailukyky sopimuksen mukainen 30 %:n lomarahaleikkaus oli otettu huomioon jo edellisvuoden tilinpäätöksessä lomapalkkavelkaa laskettaessa. Lomapalkkavelkaa purettiin nyt tilinpäätöksessä 0,36 milj. eurolla. Kilpailukyky sopimuksen johdosta erityisesti palkkojen sivukulut (-13,4 %) alenivat edellisvuoteen verrattuna. Kunta-alan palkkoihin ei tehty sopimuskorotuksia vuonna 2017.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaoloja oli vuonna 2017 keskimäärin 19,7 kalenteripäivää/henkilötyövuosi, mikä oli saman verran kuin vuotta aiemmin. Eri toimialojen väliset erot sairauspoissaaloissa ovat huomattavia. Sairauspoissaolot jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Kalpv täys- palkal- linen	Kalpv osa- palkal- linen	Kalpv palkaton	Kalpv yhteensä	v. 2017 kalpv/ htv	v. 2016 kalpv/ htv	Muutos- %
Konsernipalvelut	2 483	993	518	3 994	20,3	22,1	-8,0
Hyvinvointipalvelut	60 769	14 686	8 968	84 423	19,3	19,8	-2,4
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	11 980	3 647	1 045	16 672	21,4	18,5	15,5
Yhteensä	75 232	19 326	10 531	105 089	19,7	19,7	-0,2
Vuonna 2016	76 717	19 221	11 412	107 350	19,7		

*) Konsernipalveluissa sairauspoissaolot olivat vuonna 2017 ilman lomituspalveluja 9,8 kalpv/htv.

Kouvolan kaupungilla jatkettiin vuonna 2017 määrätietoista työtä henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Työkykyprosessien toimivuutta ja oikea-aikaisuutta seurataan Ainon terveysjohtamisen järjestelmällä. Vuonna 2017 käynnistyi Uusille urille -pilottihanke, jossa etsitään valmennuksen avulla ratkaisuja tukea työntekijöiden työhön paluuta pitkältä sairauslomalta ja työssä jatkamista. Työterveyshuollon kanssa suunniteltiin yhteistyössä toimenpiteitä sairauspoissaolojen vähentämiseksi siten, että toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti pitkittyviin sairauspoissaoloihin. Johtamisen ja esimiestyön suunnitelmallista kehittämistä jatkettiin vuonna 2017 käynnistämällä useita kehittämistoimenpiteitä. Syyskuussa aloitti uusi ryhmä johtamisen erikoisammattitutkintoon tähtäävän koulutuksen (JET). Marraskuussa käynnistyi puolestaan esimiesten ja keskijohdon johtamisvalmennus (EKJ) konsernipalvelujen sekä tekniikka- ja ympäristöpalvelujen osalta.

1.1.6 Ympäristötekijät

Kouvolan kaupunki edistää ympäristönsuojelua monissa eri toiminnoissaan. Ympäristötilinpäätöksen tietoja ympäristömenoista, -tuloista ja -investoinneista tarvitaan sekä kunnan oman toiminnan että viranomaistehtävien osalta toiminnan johtamisessa, ohjaamisessa ja päätöksenteossa, talouden ja toiminnan suunnittelussa ja seurannassa, ympäristöasioiden taloudellisten vaikutusten selvittämisessä, ympäristöriskien hallinnassa sekä tiedottamisessa asukkaille ja muille sidosryhmille.

Ympäristötilinpäätöksen taloudellisia tunnuslukuja täydentää vuosittainen ympäristöohjelmaraportti, jossa kuvataan kaupungin ympäristöohjelman toteutumista sekä toiminnan ympäristökuormitusta. Yhdistämällä tiedot kaupungin ympäristön tilasta koottuihin tietoihin voidaan kaupungin toimintoja ohjata sekä ympäristön että talouden kannalta järkevästi. Ympäristöohjelman vuosiraportti valmistuu kevään 2018 aikana.

Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit koostuvat seuraavista osa-alueista: Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu, vesiensuojelu ja jätevesien käsittely, jätehuolto ja roskaantumisen, maaperän ja pohjaveden suojelu, melun ja värinän torjunta, luonnonsuojelu ja maisemansuojelu, ympäristönsuojelun viranomaistehtävät ja ympäristönsuojelun edistäminen.

Ympäristökulut ja -tuotot sisältyvät useisiin kunnan tuloslaskelmakaavan mukaisiin tilinpäätöseriin. Tiedot kerätään pääosin käsin jälkepäin, mikä tarkoittaa, että eri vuosien tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia. Tietojenkeruumenetelmää kehitetään edelleen.

Vuonna 2017 ympäristötuotot olivat 0,2 milj. euroa ja ympäristökulut 3,2 milj. euroa (taulukko). Investointeja ympäristönsuojelun edistämiseksi tehtiin noin 0,3 milj. eurolla. Suurimmat kulut aiheutuivat jätevesi- ja jätemaksuista sekä henkilöstökuluista. Ympäristötuottoja tuli etenkin lupamaksuista. Investointeja tehtiin kaupungin eri kohteiden valaistuksen energiatehokkuuden parantamiseksi.

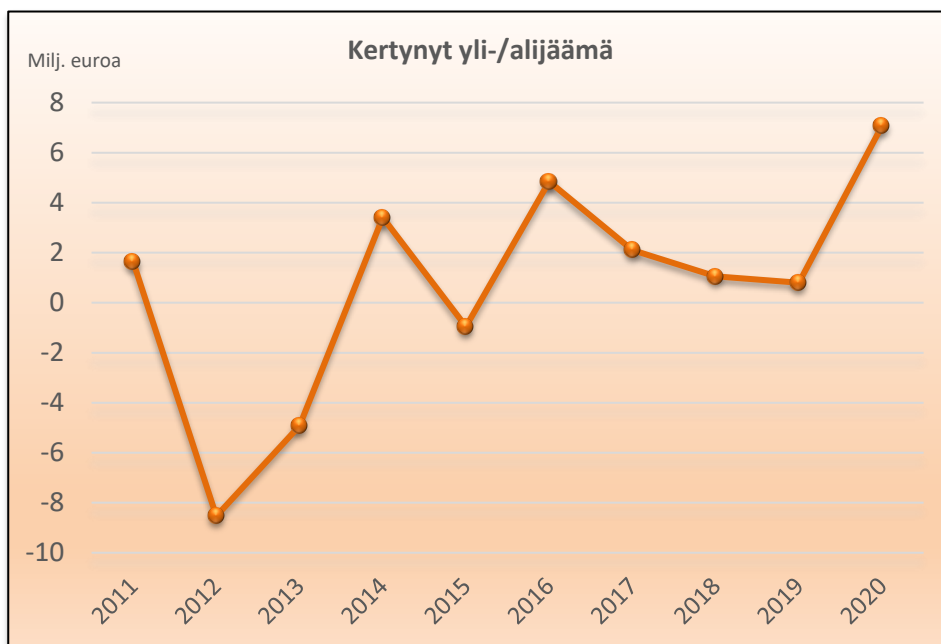
Ympäristötilinpäätös 2017 1 000 e	Tuotot	Kulut	Investoinnit
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	30	301	
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely		798	
Jätehuolto ja roskaantumisen ehkäisy	2	518	
Maaperän ja pohjaveden suojelu			
Melun ja värinän torjunta			87
Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu		18	
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	124	555	
Ympäristönsuojelun edistäminen	69	979	244
Yhteensä	225	3 169	331

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Korruption ja lahjonnan torjunnasta lakien (mm. laki kunnallisesta viranhaltijasta, rikoslaki, työsopimuslaki) lisäksi on huolehdittu kaupungin ajantasaisella ohjeistuksella mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje, hankintaohje ja ohjeet vieraanvaraisuudesta, edustamisesta ja lahjoista.

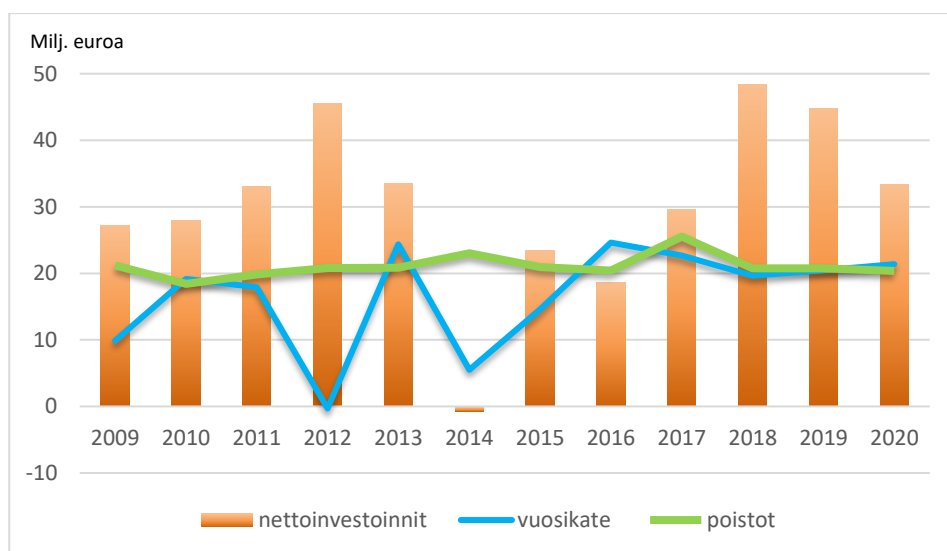
1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2017 tulos, -2,8 milj. euroa, muodostui noin 7 milj. euroa muutettua talousarviota paremmaksi. Tämä on lähes sama kuin vuoden 2018 talousarvion ja vuosien 2018-2020 taloussuunnitelmien valmistelun yhteydessä ennakoitiin. Vaikka tulos on alijäämäinen, niin kertynyttä ylijäämää jäi taseeseen noin 2 milj. euroa. Vuoden 2018 talousarvio on hyväksytty noin 1,0 milj. euroa alijäämäisenä, mutta tiedossa on kustannuspaineita, joten talouden tasapainottamisen suhteen tulee edelleen työskennellä pitkäjänteisesti.

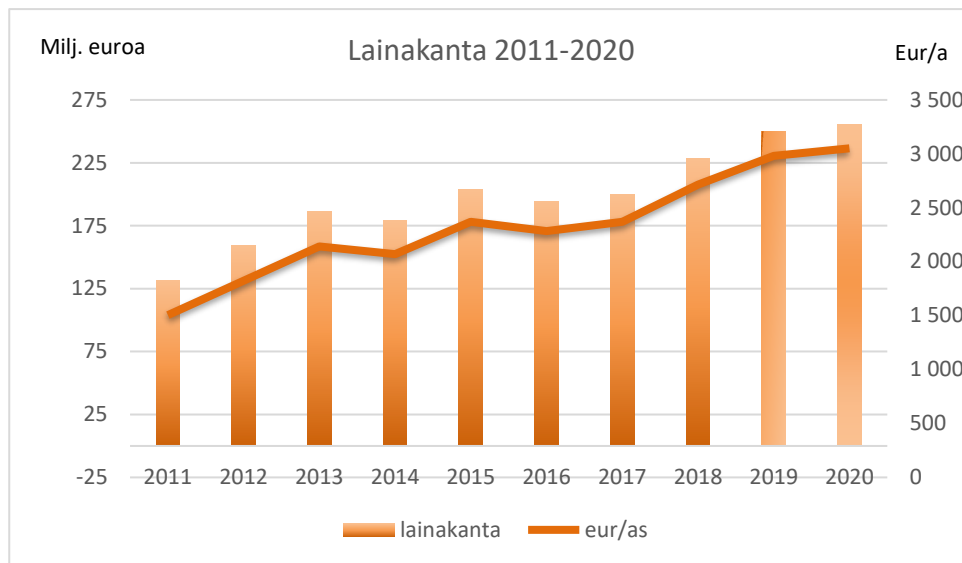

Investointeihin tehtiin useita talousarviomuutoksia, jotka vähensivät talousarvion investointimenoja yhteensä yli 10,0 milj. euroa. Investointien toteuminen oli noin 4,0 milj. euroa pienempi kuin muutettu talousarvio. Investointien suunnitteluprosessia on aloitettu kehittämään, jotta tulevaisuudessa pystytään suunnitellut investoinnit toteuttamaan ennakoitummin kuin tällä hetkellä. Vuosien 2018-2020 taloussuunnitelmat eivät sisällä ns. sote-investointeja, koska maakuntaudistuksen jälkeiset vastuut eivät ole vielä täysin selvillä.

Alla oleva kaavio kuvaa vuosikatteen, poistojen ja nettoinvestointien keskinäistä suhdetta vuositasolla. Vuosikatteella tulisi kattaa vähintään suunnitelmanmukaiset poistot, jolloin lainarahoitusta käytettäisiin ainoastaan uusien, elinvoimaa vahvistavien investointien eli kärkihankkeiden rahoittamiseen. Vuosikate on jäänyt lähes joka vuosi alle poistojen summan. Vuonna 2017 tehtiin ylimääräisiä poistoja ja arvonalennuksia noin 5,0 milj. eurolla palvelutuotannon käytössä poistetusta rakennuksista sekä osakkeiden arvojen osalta.

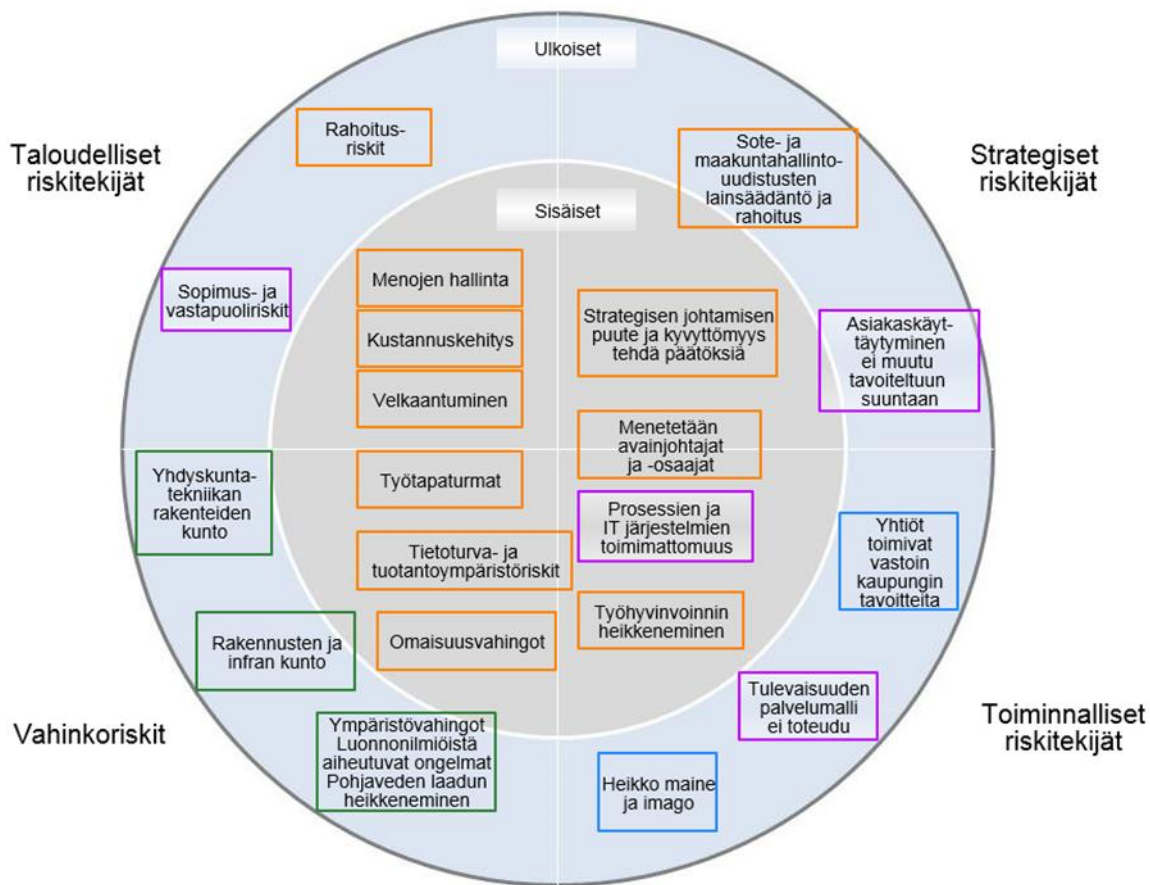
Lainakanta ei kasvanut juurikaan vuonna 2017, pitkäaikaisten lainojen osalta lainakannan muutos oli vähennystä 0,5 milj. euroa. Tämä vaikuttaa positiivisesti myös suunnitelmavuosien lainakantaan, joka nousisi reiluun 3 000 euroon asukasta kohden vuonna 2020 ollen aiempaa ennakoitua pienempi. Kouvolaan lainakanta (2 371 euroa/asukas 2017) on valtakunnallisesti erittäin kohtuullisella tasolla. Kaikkien kuntien keskimääräinen lainakanta vuonna 2016 oli 2 933 euroa/asukas.

Vaikka Kouvolan talous on vuoden 2017 tilinpäätöksen perusteella kohtuullisessa kunnossa, on taseessa kertynyttä ylijäämää ainoastaan 2,2 milj. euroa. Vuodelle 2018 laadittu talousarvio on alijäämäinen noin 1,0 milj. euroa, joten ylijäämäkertymä tullaan käyttämään lähes kokonaan vuoden 2018 aikana. Vuodelle 2018 on esitetty menoja lisääviä talousarviomuutoksia jo alkuvuodesta.

Mahdollinen 1.1.2020 aloittava maakunta- ja sote-uudistus vaikuttaa suuressa määrin kunnan talouteen. Sekä meno-että tulopohjasta siirtyy maakuntaan huomattava osa, arvioilta noin puolet. Uudistuksen jälkeiseen verorahoitukseen vaikuttaa moni asia, mm. valtionosuusjärjestelmä tulee muuttumaan, ja vuosien 2019 ja 2020 sote-menojen toteutumisella on tähän suurta vaikutusta. Jos kunta onnistuu näiden vuosien aikana säästämään sote-menoissa, se hyötyy uuden järjestelmän valtionosuusrahoituksessa. Uudistuksessa kustannuksille asetetaan sote-muutosrajoitin, jonka perusteella kunnalle myönnetään valtionosuuden lisäystä, jos tehtävien siirtyessä maakunnalle kunnan tulot vähenevät enemmän kuin mitä kunnasta maakunnalle siirtyvien kustannukset ovat. Vastaavasti kunnan valtionosuutta vähennetään, jos siirtyvät kustannukset ovat siirtyviä tuloja suuremmat. Kuntien tekemät päätökset sote-menoista ennen uudistuksen voimaantuloa vaikuttavat suoraan kunnan muutosrajoittimen euromääräiseen tasoon. Myös tästä näkökulmasta kustannuskehityksessä täytyy edelleen pysyä maltillisella tasolla, jotta taloudellinen tasapaino on saavutetaan myös uudistuksen jälkeen.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan keskeisin tarkoitus on strategisten tavoitteiden toteutumisen varmistaminen. Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, jotka voivat aiheuttaa epäonnistumisen toiminnassa tai tavoitteiden toteutumisessa tai merkittäviä vahinkoja. Yllä olevassa riskiympyrässä on kaupungin keskeisiä riskejä. Riskit luokitellaan strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskit on merkitty kuvassa vuonna 2017 voimassa olleen kaupunkistrategian mukaan värikoodein. Strategiset tavoitteet on värikoodattu seuraavasti: Tasapainoinen talous **oranssi**, elinvoimainen kaupunki **sininen**, asiakas lähtöinen toiminta **lila** ja laadukas ympäristö **vihreä**.

Elinvoimaisen kaupungin varmistaminen

Heikon maineen ja imagon korjaaminen: Mainehohtaminen on kuntien markkinoinnin avainkysymyksiä. Kaupunkistrategiaa uudistettiin vuonna 2017. Siihen kirjattiin keskeisenä tavoitteena ja strategiaohjelmana Statuksen kasvu. Mainehohtaminen ei vielä ole riittävällä tasolla ja työtä tulee jatkaa. Imagoon ja vetovoimaan vaikuttavat myös kaupungin muutoshankkeet. Vuonna 2018 käynnistetään valtuuston kanssa strategiakärkien toteuttamisen 10-vuotissuunnittelu. Jotta niistä saadaan haluttu vipuvaikutus, tulee tunnistaa keskeisimmät ja kiireisimmät hankkeet. Muutoksiin tarvitaan koko kaupunkiyhteisön tuki.

Yhtiöiden toiminnan varmistaminen kaupungin edun mukaan: Yhtiöiden kanssa tiivistettiin vuonna 2017 strategiatyötä sekä riskienhallintaa. Myös yhteistyötä turvallisuus- ja varautumissuunnittelussa tiivistetään jatkossa.

Tasapainoisen talouden varmistaminen

Menojen ja kustannusten hallinta: Talouden tasapainottamistoimenpiteitä on toteutettu viime vuosina ja niitä on jatkettava edelleen. Vuoden 2018 talousarvio on hyväksytty alijäämäisenä. Palveluverkon tarkastelua tulee jatkaa edelleen. Mikäli palveluverkkoa ei pystytä sopeuttamaan, määrärahat eivät riitä mm. kiinteistöjen, verkostojen ja katujen saneeraukseen ja kunnossapitoon, jonka seurauksena korjausvastuu kasvaa.

Maakunta- ja sote-uudistuksen rahoitusvaikutus: Uudistuksen toteutuminen tuo haasteita taloudellisen tasapainon saavuttamiselle. Valtiovarainministeriö on tehnyt koelaskelmia, miltä kuntien talous näyttää vuonna 2020. Laskelmien näkökulma saattaa poiketa tulevasta tilanteesta. Vuoden 2020 alusta valtionosuuksiin ja verotuloihin tulee merkittävät uudistukset, kun maakuntiin siirtyvien toimintojen rahoitus siirtyy pois kunnilta. Kuntien tulisi saavuttaa mahdollisimman hyvä taloudellinen tasapaino vuoden 2019 loppuun mennessä sekä pystyä hillitsemään sote-kustannuksia. Vuoden 2019 toteutuneiden kustannuksien perusteella lasketaan tulevan valtionosuusjärjestelmän muutosrajoitukset. Nämä jäävät pysyviksi vuodesta 2024 lähtien. Jos kunta pystyy hillitsemään sote-kustannuksia vuoden 2019 loppuun mennessä, se hyötyy siirtymätasauksesta. Kuntien vuosien 2018-2019 sote-menoilla on suora ja pysyvä vaikutus uuden kunnan valtionosuuden määrään uudistuksen voimaantulon jälkeen vuodesta 2020 eteenpäin.

Velkaantumisen hallinta: Maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeen kunnille jää siirtyvien palvelujen tällä hetkellä käytössä oleva kiinteistökanta. Maakunta vuokraa tilat vähintään kolmeksi vuodeksi, jonka jälkeen kunnille saattaa jäädä hyödyntämätöntä kiinteistökantaa. Velat ja vastuut jäävät kunnille uudistuksen jälkeen, tämä johtaa kuntien suhteellisen velkaisuuden kasvamiseen. Merkittävän suuri rakennusten korjausvelka saattaa myös lisätä henkilöstön työympäristöstä johtuvia sairauspoissaoloja. Investointien osalta on aloitettu suunnitteluprosessin uudistaminen, jotta investointien toteutus voidaan kohdistaa tuleville vuosille paremmin.

Taloudellisiin riskeihin sisältyy myös taseen ulkopuolisia taloudellisia vastuita kuten leasingvastuita, vastuusitoumuksia (takaukset) sekä sopimusvastuita. Lisäksi kaupunki on myöntänyt antolainoja. Näihin liittyviin riskeihin on varauduttu selvittämällä etukäteen vastapuolien taloudelliset riskitekijät sekä noudattamalla kuntalain 129 §, jonka mukaan kaupunki ei voi myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Takauksen tai muun vastuun voi myöntää kilpailutilanteessa markkinoilla toimiville yhteisöille ainoastaan, jos yhteisö kuuluu kuntakonserniin tai se on kuntien omistuksessa. Kouvolan kaupungilla on myönnettyjä takauksia 157 milj. euroa jäljellä olevaa pääomaa sekä myönnettyjä lainoja 53 milj. euroa jäljellä olevaa pääomaa, josta ns. sijoituksien lainasaamiset ovat 37,2 milj. euroa. Suurin osa takauksista (89,5 %) ja lainoista (73,6 %) kohdistuu konserniyhteisöihin. Osan takauksista ja lainoista on myöntäneet entiset kunnat ennen kuntaliitosta. Sopimusvastuihin sisältyy muun muassa sitoumuksia avustuksiin, yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, palvelusopimuksia sekä vuokravastuita.

Rahoitusriskien hallinta tarkoittaa, että riskit tunnistetaan, riskirajat määritellään ja ennakoitavuutta parannetaan. Alle vuoden mittainen rahoitus turvataan konsernitilin luottolimiitillä (14 milj. euroa) ja kuntatodistusohjelmalla (40 milj. euroa). Pitkäaikaisen rahoituksen perusinstrumentit ovat velkakirja- ja joukkovelkakirjalainat sekä leasingrahoitus. Korkoriski on koronmuutoksen aiheuttamaa epävarmuutta korkovirroissa sekä epävarmuutta sijoitusten arvossa (hintariski). Lainojen hallinnan osalta korkoriski liittyy markkinakorkojen muutoksiin, johon kaupunki varautuu hajauttamalla rahoitussopimukset ja säätelämällä kiinteä- ja vaihtuvakorkoisten lainojen suhdetta. Osa kaupungin lainasalkusta on suojattu korkojohdannaisilla, joita oli tilinpäätöshetkellä 58,5 milj. euroa eli noin 32,3 % kaupungin lainakannasta. Johdannaisopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa eikä niihin sisälly erityisiä purkuehtoja eikä valuuttakurssiriskiä. Kaupungin lainasalkun suojausaste tilinpäätöshetkellä oli noin 51 % sen hetkisestä lainakannasta. Sijoitusten hintariskiä pienennetään hajauttamalla varat omaisuuslajien ja yksittäisten arvopaperien kesken. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty sallitut omaisuuslajit ja kullekin niistä minimi- ja maksimirajat. Kaupungin pitkän sijoitussalkun perusallokaatio on suhteellisen varovainen (45 % korot, 35 % osakkeet, 20 % vaihtoehtoiset sijoitukset). Maksimissaan osakepaino saa sijoitussuunnitelman mukaisesti olla enintään 50 %.

Asiakaslähtöisen toiminnan varmistaminen

Asiakaskäyttöön ja tulevaan palvelumalliin vaikuttaminen: Palveluohjausta on lisätty asiakkaalle tarkoituksenmukaisten palvelujen varmistamiseksi. Prosesseja on edelleen kehitetty sujuvien palveluketjujen toteuttamiseksi ottaen huomioon asiakaslähtöisyys ja osallistaminen. Asiakastytyväisyyden mittareita käytetään ja kehitetään. Toiminnan osittainen siirtyminen kuntayhtymään tuo merkittävän riskin palveluketjuihin niiden eheyden kannalta. Aikaisemman integroidun toimintamallin purkautuminen merkitsee prosessien uudelleen rakentamista sekä toimintatapojen tarkastelua. Kouvola tulee aktiivisesti vaikuttaa omaan palvelumalliin sekä kuntaan jäävien palveluiden kytkemiseen muiden tuottajien palveluihin kuntalaisten eduksi. Hyvinvoinnin edistämisen laajan verkostomaisen rakenteen luominen osana uutta Kouvola on mahdollisuus, mutta riski, jos siinä ei onnistuta. Tämä voi tuoda nostetta alueen elinvoimaan. Kaupungin on haasteellista vaikuttaa terveydenhuollon uudistukseen, sillä se on sairaanhoitopiirivetoinen. Tulevan peruskunnan toimintaa voidaan sen sijaan arvioida, ja kehittää siitä täysin uudenlainen, moderni kaupunkiyhteisö aktivoimaan asukkaita ja yrityksiä. Tulevaisuuden palvelumallia on pilotoitu vuonna 2017. Sen käyttöönotto vaatii resursointia ja edelleen kehittämistä tulevien kokemusten nojalla.

Sopimus- ja vastapuoliriskien hallinta: Oman palvelutuotannon lisäksi kunta tarjoaa asiakkailleen ostopalveluita. Sopimushallintaa on yhtenäistetty, mutta sopimushallinta vaatii edelleen kehittämistä. Palvelusopimuksia on tarkennettava ja palvelusopimusten sisältöä avattava henkilöstölle ja asiakkaille. Kehittämisen painopisteet ovat sopimusten laadinnassa ja seurannassa. Sopimuksissa on sovittava muun muassa vastapuolen vastuista tietosuojakysymyksissä sekä poikkeus- ja häiriötilanteissa.

Prosessien ja palvelujen toimivuuden varmistaminen: Työntekijät ovat palvelujen toimivuuden tärkein resurssi ja varmistuskeino. Kaupungin henkilöstömäärää on vähennetty merkittävästi viiden vuoden aikana ja avainhenkilöriskit ovat lisääntyneet huomattavasti. Asiantuntijuuden ja erityisosaamisen merkitys on korostunut koko ajan. Päällekkäiset projektit, kuten suurten muutosten valmistelu ja sähköistäminen lisäävät selvästi toiminnallisia ja henkilöriskejä, koska ne sitovat paljon resursseja. Tietojärjestelmien käyttöönottamisella sähköistetään prosesseja. Tietoa tallennetaan aiempaa laajemmin toimialoilla valmistelijoiden ja esimiesten toimesta. Mahdollisuus tallentaa virheellistä tietoa on kasvanut. Tätä pyritään hallitsemaan koulutuksen ja opastuksen avulla. Tietojärjestelmäriskit ovat kasvaneet integraatioiden lisääntyttyä eri järjestelmien välillä. Virheellisesti tallennettu tieto vaikuttaa useampiin järjestelmiin.

Avainhenkilöstöriskien hallinta: Henkilöstöjohtaminen toteuttaa kaupunkistrategiaa suunnitelmallisesti henkilöstö- ja työhyvinvointiohjelmassa tarkennetulla tavalla. Organisaation ydinosaamisen tunnistamiseksi, kehittämiseksi ja saatavuuden turvaamiseksi on valmisteltu osaamisen johtamisen mallia. Johtajat vastaavat avainhenkilöiden tunnistamisesta, tiedon jakamisesta, sijais- sekä varahenkilöjärjestelyistä. Henkilöstösuunnittelun laadullista tietoa ja kaupunkitason koulutussuunnittelua on jatkuvasti kehitetty. Johtamista ja esimiestyötä on kehitetty esimiesten 360-arviointien avulla sekä johtamis- ja esimieskoulutuksella. Työtapaturmia ehkäistään työpaikkakohtaisesti työn vaarojen selvityksillä ja arvioinneilla, työterveyshuollon työpaikkaselvityksillä ja työturvallisuusjärjestelyin. Vuonna 2017 jatkettiin esimiesten Hyvä työ GO -työturvallisuusvalmennuksia, joissa kiinnitetään huomiota turvallisiin työtapoihin, turvallisuushavainnointiin sekä työtapaturmien vähentämiseen.

Työhyvinvoinnin varmistaminen: Henkilöstön työhyvinvointia on edistetty lukuisin toimenpitein. Työkyvyn johtamisprosessia on kehitetty. Toimenpiteitä on kohdistettu pitkittyviin sairauspoissaoloihin sekä yksiköihin, joissa on paljon sairauspoissaoloja. Vuonna 2017 on siirrytty Aion HealthManager-terveysjohtamisjärjestelmän jatkuvaan käyttöön. Siinä seurataan työkykyprosessien toimintaa ja oikea-aikaisuutta. Työkyvyn toimintamallissa tehostetun tuen toimenpiteitä on testattu vuonna 2017 Uusille Urille –pilottihankkeella. Siinä etsitään moniammatillisesti ratkaisuja ja tukea työssä jatkamista. Syksyllä 2017 toteutettiin työhyvinvointikysely, jonka avulla on kartoitettu henkilöstön näkemyksiä työhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kyselyn tulokset käsitellään työyksiköissä 2018 ja sen nojalla valitaan työyksikkökohtaiset kehittämistoimenpiteet. Henkilöstöä tuetaan muutostilanteissa muutosvalmennusten avulla. Henkilöstöriskien ehkäisy on jatkuvaa.

Laadukkaan ympäristön varmistaminen

Omaisuuksien ja infran hallinta sekä uhkatilanteisiin varautuminen: Yhdyskuntatekniikan, rakennusten ja infrastruktuurin kunto vaikuttaa moneen asiaan, kuten korjausvelkaan, käytettävyyteen ja asiakaskokemukseen. Rakenteiden kunto vaikuttaa kykyyn torjua vahinkoja tai varautua niihin, ml. ympäristövahingot ja luonnonilmiöt. Merkittäviä uhkatilanteita ovat muun muassa vedenpuhdistusprosessien häiriöt, tierakenteen vauriot, tulipalo, vaarallisen aineen vuoto rakennuksessa, ruokamyrkytyspäily, epidemia ja pandemia. Uhkatilanteisiin varaudutaan valmiusharjoituksin, riskikartoituksella ja valmiussuunnittelulla. Valmiussuunnittelun jalkauttamista varautumissuunnitelmiksi tarkennettiin vuonna 2017 ja työtä jatketaan edelleen. Varavoimajärjestelmien ja varaviestintäjärjestelmien toteutettavuutta kiinteistöissä kartoitettiin. Jatkossa kriittisten asumisyksiköiden lämmöntuotantoa varataan energiayhtiön kautta. Omaisuusrekisterin käyttöönotto tulee kehittämään kohteiden tilannekuvan ja tulevaisuuden kustannusarvioiden laadintaa. Vahinkoriskeihin on varauduttu vahinko- ja vastuuvakuutuksin. Rakentamiseen liittyviä teknisiä riskejä, esim. vesivuodot, jäätymiset, ja toiminnan keskeytysriskejä (tulipalot, ilkeävalta) pienennetään rakentamisen ja suunnittelun ohjauksella sekä suunnitelmallisella rakennusten ylläpidolla sekä turva- ja automaattikajärjestelyin.

Tietoturva- ja tietoliikenne-riskit: Kaupungin ja sen toiminnan kannalta merkittävimmät tietoturvariskit liittyvät järjestelmien, tietoverkkojen ja tietojen käsittelyn luotettavuuteen sekä työntekijöiden tietoturvalliseen toimintaan. Tietoturva-, tietosuoja- ja kyberuhkiin on varauduttu. Tietoturvan hallintajärjestelmä ohjaa kaupungin tietoturvatointia. Se on yksityiskohtainen ja selkeä toimintamalli tietoturvan organisoinnista, tehtävistä ja vastuista. Hyvää yhteistyötä palveluntoimittajien kanssa palvelujen jatkuvuuden ja riskienhallinnan varmistamiseksi jatketaan. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä riskejä hallitaan koulutuksella.

Keskeiset oikeudenkäynnit ja muut oikeudelliset tai viranomaisen toimenpiteisiin liittyvät riskit

Lainsäädännön määrittelemien tehtävien ja velvoitteiden osalta on toteutunut viranomaisten (AVI, Valvira) selvityspyynnöjä sekä muita valvontatoimenpiteitä. Valvontatoimenpiteet ja oikeuden päätökset eivät ole osoittaneet merkittäviä puutteita toiminnassa. Helsingin käräjäoikeus hylkäsi 30.10.2017 Kouvolan kaupungin vaatimukset ns. Raakapuu-oikeudenkäynnissä ja velvoitti kaupungin suorittamaan vastaajina olleiden metsäyhtiöiden oikeudenkäyntikulut, määrältään noin 0,2 milj. euroa. Kouvolan kaupunki on valittanut tuomiosta. Niin sanotussa valelääkäri-oikeudenkäynnissä korkein oikeus ei myöntänyt vastaajille valituslupaa. Helsingin hovioikeuden tuomion mukaan vastaajat joutuvat korvaamaan kaupungille noin 125 000 euroa sekä viivästyskorot. Itä-Suomen hallinto-oikeuden käsittelyssä on Carean vuosien 2006–2010 alijäämän jakautuminen kuntien kesken. Hallinto-oikeuden päätöksen vaikutuksia jakosuhteisiin ei pystytä arvioimaan.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto ohjaa kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä hyväksymillään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteilla. Valtuusto edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaatiotasolla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä ja vastuista on määräykset hallintosäännössä ja sitä täydentävissä ohjeissa ja määräyksissä.

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta vastuualueillaan. Esimiehet seuraavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta osana operatiivista johtamista. Kaupunginhallitus on antanut valtuuston hyväksymiä perusteita noudattaen ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja kytkeytymisestä kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmään.

Kaupunginhallituksen selonteko perustuu toimielinten toiminnastaan antamiin selontekoihin sekä sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen arviointi- ja tarkastustietoihin. Toimielinten selontekojen tueksi palveluketjujen johtoryhmät tekivät itsearviointeja tilinpäätösohjeeseen sisältyneen arviointimallin avulla sekä hyödynsivät muuta arviointitietoa toimialueensa sisäisen valvonnan riskienhallinnan tilasta. Arviointitietojen perusteella kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on pääosin hyvää tasoa. Sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Toimielinten selonteissa todettiin maakunta- ja sote-uudistuksen sekä vapaaehtoisen sote-kuntayhtymän valmistelun työllistäneen henkilöstöä huomattavasti. Terveystieteiden merkittävän toimintaympäristön muutoksen todettiin aiheuttaneen niin lääkäri- kuin hoitajahenkilökunnan liikehdintää muihin työtehtäviin. Selonteissa tuli esiin, että organisaatiomuutoksiin liittyvät tehtävien muutokset yhdessä henkilöstön vähentämistavoitteiden kanssa lisäävät riskiä uupumiseen sekä osaamisen puuttumiseen. Lisäksi selonteissa todettiin viestinnän kehittämisen tärkeys niin toimialan sisällä kuin ulkoisenkin viestinnän osalta.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole lakisääteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muutoin lakien ja säännösten tai hyvän hallintotavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tms. vaatimus tai oikeusseuraamus.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuuden toteutumisen seuranta on esitetty muualla toimintakertomuksessa. Keskeiset poikkeamat talousarviossa asetettuihin toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin ja niiden johdosta mahdollisesti suoritettavat toimenpiteet on esitetty talousarvion toteutumisosassa.

Toiminnan ja talouden seuranta- ja raportointijärjestelmät ovat jatkuvan kehittämisen kohteena. Kouvolan kaupunki on uusinnut palvelusopimuksen Kunnan Taitoa Oy:n kanssa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottamisesta 1.1.2017 alkaen. Samassa yhteydessä kaupunki siirtyi taloushallinnon järjestelmien osalta Taitoan Kuntamalli palveluna -ympäristön asiakkaaksi. Näin kaupungin taloushallinnon järjestelmät ovat yhdenmukaisia Taitoan järjestelmien kanssa ja tietojärjestelmäratkaisuja voidaan kehittää yhdessä muiden kuntatoimijoiden kanssa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan järjestämisen ja toteuttamisen vastuut on määritelty hallintosäännössä ja niitä täydentävissä määräyksissä. Riskienhallinnan toteutus tapahtuu toimialoilla ao. johdon vastuulla. Konsernipalvelujen strategia ja kehittäminen -yksikön tehtävänä on kaupungin riskienhallinnan kehittäminen ja koordinointi. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa kuvataan kokonaisvaltaisen riskienhallinnan periaatteet ja riskienhallintaprosessi sekä riskienhallinnan kytkeytyminen osaksi keskeisiä toimintaprosesseja.

Kaupungin riskiarviointi suoritetaan strategiataustituksen yhteydessä. Palveluketjut tunnistavat riskinsä ja laativat riskienhallintasuunnitelmansa talousarvion yhteydessä ja palvelut käyttösuunnitelmien yhteydessä. Riskienhallinnan raportointi on kytketty osaksi toiminnan ja talouden seuranta- ja raportointia.

Tietoturvallisuudessa toimitaan kaupunginhallituksen hyväksymän tietoturvapoliittikan mukaisesti. Tietoturvallisuuden hallintajärjestelmää kehitetään perustuen soveltuvin osin ISO 27001 standardiin.

Kaupungin toiminnan ja omaisuuden vakuuttamisperiaatteet on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä vakuuttamispolitiikka -asiakirjassa. Vakuutusturva on järjestetty vakuuttamispolitiikan mukaisesti. Kouvolaan kaupungin vakuutusopas sisältää ohjeet ja menettelytavat vahinkotilanteisiin. Vakuutusturvan riittävyyttä on arvioitu vakuutusten kilpailuttamisen yhteydessä vuonna 2014. Vakuutusturvan riittävyyttä tullaan arvioimaan uudestaan vakuutusten kilpailuttamisen yhteydessä vuoden 2018 aikana.

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole omaisuuden hankinnan, luovutuksen tai hoidon valvonnan osalta laiminlyöntiä tai virheellistä menettelyä, josta saattaisi aiheutua kaupungille merkittävä korvaus- tai muu oikeudellinen vastuu.

Sopimustoiminta

Sopimustoiminnan vastuut on määritelty ja toimintaa on ohjeistettu. Kaupungin lakimiehet avustavat tarvittaessa sopimusten laadinnassa. Sopimusrekisteriä ylläpidetään Dynasty-asianhallintajärjestelmässä. Vuoden 2018 aikana tullaan ottamaan käyttöön Clouidia Sopimushallintajärjestelmä.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus avustaa kaupungin ylintä johtoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa. Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta kaupunginhallituksen hyväksymän tarkastussuunnitelman ja kaupungin johdolta saamiensa toimeksiantojen perusteella. Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaa kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen tarkastuksen toimintaohje. Kouvolaan kaupungin päivitetty sisäisen tarkastuksen toimintaohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa ja ohje on tullut voimaan 1.7.2017. Ohjeessa on määritelty sisäisen tarkastuksen tehtävät ja toimintatavat. Sisäinen tarkastus on riippumaton tarkastettavasta toiminnasta. Sisäisessä tarkastuksessa on toiminut helmikuusta 2017 alkaen yksi henkilö.

Vuonna 2017 tarkastukset ovat kohdistuneet muun muassa First Card- maksukortin käyttöön, Kouvolaan seudun ammattiopiston palkkoihin, irtaimistoon ja kalustokirjauksiin, kaupungin perusturvarahaston nykytilaan, viranhaltijapäätöksiin, rekrytointi- ja perehdyttämisprosesseihin, pysyvien vastaavien aktivointeihin ja tasetilien täsmäytysprosessien läpikäyntiin. Lisäksi sisäinen tarkastus ja konsernin valmius- ja turvallisuustyötä koordinoiva strategia- ja kehittämisyksikkö ovat yhteistyössä kartoittaneet Kouvolaan kaupungin kokonaisturvallisuuden tilaa. Sisäinen tarkastus antoi raporteissaan ja muistioissaan tarkastuskohteille suosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi. Tarkastuksista raportointi kaupunginjohtajalle, kaupungin johtoryhmälle, tarkastuskohteille sekä tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle. Raporteissa annettujen suositusten toteutumista seurataan säännöllisesti. Seurannan perusteella tarkastusraporteissa esitettyjen suositusten toimeenpanoon on ryhdytty asianmukaisesti.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2017	2016
	1000 e	1000 e
Toimintatuotot	69 107	75 405
Valmisteverastojen muutos	0	26
Valmistus omaan käyttöön	2 640	3 169
Toimintakulut	-564 903	-577 447
Toimintakate	-493 156	-498 846
Verotulot	338 135	340 900
Valtionosuudet	169 167	175 852
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	1 998	2 051
Muut rahoitustuotot	9 309	8 232
Korkokulut	-2 581	-2 794
Muut rahoituskulut	-197	-769
Vuosikate	22 676	24 626
Poistot ja arvonalentumiset	-25 517	-20 425
Satunnaiset tuotot	0	1 492
Tilikauden tulos	-2 841	5 693
Tilinpäätössiirrot	102	105
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 739	5 798

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2017	2016
Toimintatuotot/toimintakulut, %	12,3	13,1
Vuosikate/poistot, %	88,9	120,6
Vuosikate, euroa/asukas	269	289
Asukasmäärä	84 237	85 231

Kaupungin tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja sitä miten tilikauden tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Tuloslaskelmassa esitetään ne tuotot, jotka on saatu kaupungin ulkopuolelta ja kulut, jotka ovat syntyneet hankinnoista kaupungin ulkopuolelta.

Toimintatuottoja kertyi 69,1 milj. euroa. Toimintatuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 6,3 milj. euroa (-8,4 %). Toimintatuotoista myynti- ja maksutuottojen osuus oli 66,4 prosenttia (45,9 milj. euroa). Myyntituottoja kertyi noin 0,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä tilikautena. Maksutuottoja saatiin noin 0,5 milj. euroa vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Tukia ja avustuksia kertyi 9,2 milj. euroa, vähennys edelliseen tilikauteen oli 2,8 milj. euroa. Vähennys johtuu pääosin perustoimeentuluen maksatuksen siirtymisestä Kelan hoidettavaksi. Muita toimintatuottoja kertyi 14,0 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen oli -16,7 prosenttia. Tämä johtui mm. pysyvien vastaavien luovutusvoittojen edellisvuotta pienemmästä kertymästä.

Toimintakulut olivat 564,9 milj. euroa eli toteuma oli 12,5 milj. euroa (-2,2 %) edellisvuotta vähemmän. Toimintakulujen merkittävimmät erät muodostuivat henkilöstökuluista ja palveluiden ostoista. Henkilöstökulut olivat 255,9 milj. euroa, joka oli 45,3 % toimintakuluista. Henkilöstökulut vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 13,1 milj. euroa, eli -4,9 %. Palkkojen ja palkkioiden osuus henkilöstökuluista oli 199,2 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli 4,3 milj. euroa (-2,1 %). Henkilöstökulujen vähentymiseen vaikutti henkilöstömäärän väheneminen ja kilpailukykysovimuksesta johtuvat henkilösivukulujen aleneminen sekä lomarahojen 30 % leikkaus. Henkilöstön määrä väheni 105 henkilötyövuotta edellisestä vuodesta.

Palveluja ostettiin 221,2 milj. eurolla, mikä oli 39,2 % toimintakuluista. Asiakaspalvelujen ostojen osuus oli 134,1 milj. euroa ja muiden palvelujen ostot 87,1 milj. euroa. Palvelujen ostot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 8,6 milj. euroa. Tämä johtui pääosin terveyshuollon oman palvelutuotannon vähenemisestä sekä erikoissairaanhoidon kasvaneista kustannuksista. Asiakaspalvelujen ostoihin tehty pakollinen varaus (varautuminen Carean alijäämien kattamiseen) 3,8 milj. euroa on purettu. Varauksen purkaminen vaikuttaa asiakaspalvelujen ostoihin vähentävästi.

Aineita, tavaroita ja tarvikkeita hankittiin 34,5 milj. eurolla, muutos edellisvuoteen oli -2,2 %. Avustuksia maksettiin 42,7 milj. euroa. Maksettujen avustusten määrä pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 6,4 milj. euroa. Palvelusetelien käyttö on lisääntynyt 2,5 milj. eurolla edellisvuodesta ja työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi noin 0,2 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Vertailussa edelliseen vuoteen on huomioitava perustoimeentulotuen maksatuksen siirtyminen Kelan hoidettavaksi, vähennys edelliseen vuoteen verrattuna noin 7,1 milj. euroa. Muut toimintakulut olivat 10,7 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli -7,4 %.

Toimintakate oli -493,2 milj. euroa, muutos edelliseen tilikauteen verrattuna oli -1,1 %. Toimintatuotot kattoivat 12,3 % toimintakuluista.

Verotuloja kertyi 338,1 milj. euroa ja valtionosuuksia 169,2 milj. euroa. Verotulokertymä oli 2,8 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Valtionosuuksia saatiin 6,7 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Rahoitustuottoja kertyi 11,3 milj. euroa, 1,0 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Kaupungille maksettiin osinkoja yhteensä 7,8 milj. euroa, joista merkittävimmät olivat KSS Energia Oy:n osinko 5,0 milj. euroa ja Kymenlaakson Sähkö Oy:n osinko 1,7 milj. euroa sekä Kaakkois-Suomen Tieto Oy:n ylimääräinen osinko 1,1 milj. euroa. Rahoituskulujen toteutuma oli 2,8 milj. euroa eli noin 0,8 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Korkokuluja maksettiin noin 0,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna sekä arvopapereiden luovutustappioita ja arvonalentumisia kirjattiin noin 0,4 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate oli 22,7 milj. euroa ja se kattoi poistot 88,9 prosenttisesti. Asukasta kohden laskettuna vuosikate oli 269 euroa.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin tilikaudelle yhteensä 25,5 milj. euroa eli noin 5,0 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Palvelutuotannon käytöstä poistettujen rakennuksien lisäpoistoja kirjattiin 2,3 milj. euroa. Arvonlennuksia kirjattiin 3,0 milj. euroa, joista merkittävimmät olivat Ratamo-hanke 1,2 milj. euroa ja osakkeiden arvojen alaskirjauksia 1,3 milj. euroa.

Kaupungin tilikauden tulokseksi muodostui -2,8 milj. euroa, joka on 8,5 milj. euroa edellisen vuoden tulosta heikompi. Aiempiin investointeihin (Upseerikerho, Paloaseman väestösuoja, Tuulensuoja, Kaupungintalo ja kortteli 10008) liittyviä poistoeroja on kirjattu 0,1 milj. euroa. Poistoeron jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui 2,7 milj. euroa. Kertynyt ylijäämä taseessa on tilinpäätöshetkellä 2,1 milj. euroa.

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot / toimintakulut, % = $100 \cdot \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Kaupungin toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista, % = $100 \cdot \text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kaupungin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kaupungin vuotuista keskimääräistä investointitasoa.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kaupungin toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vuosikatetavoitteen määrittämiseen. Erityisesti silloin, kun kaupungin talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	22 676	24 626
Satunnaiset erät	0	1 492
Tulorahoituksen korjauserät	-4 224	-6 252
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-32 370	-29 194
Rahoitusosuudet investointimenoihin	242	2 620
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 516	7 875
Toiminnan ja investointien rahavirta	-11 159	1 165
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-70	-128
Antolainasaamisten vähennykset	1 869	1 852
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	22 850	1 658
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-23 361	-23 854
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 606	13 301
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	123	-83
Vaihto-omaisuuden muutos	67	5
Saamisten muutos	2 147	3 003
Korottomien velkojen muutos	3 324	-16 588
Rahoituksen rahavirta	12 555	-20 834
Rahavarojen muutos	1 396	-19 668
Rahavarat kauden lopussa	26 664	25 268
Rahavarat 1.1.	25 268	44 936
Rahavarojen muutos	1 396	-19 668
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2017	2016
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		
5 vuodelta, 1000 €	-12 756	-43 711
Investointien tulorahoitus, %	70,6	92,7
Lainanhoitokate	1,0	1,0
Kassan riittävyys, pv	16	15
Asukasmäärä	84 237	85 831

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kaupungin rahavarojen muutoksen tilikaudella. Tuloslaskelman tavoin rahoituslaskelma sisältää ainoastaan erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kaupungin ja kaupunkiin kuulumattomien toimijoiden välillä.

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin eli kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja. Toiminnan rahavirta oli 18,5 milj. euroa ja vähennystä edelliseen tilikauteen oli 3,9 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät, yhteensä -4,2 milj. euroa, muodostuivat pakollisen varauksen purkamisesta sekä pysyvien vastaavien myyntivoitoista ja -tappioista.

Rahoituslaskelman investointien rahavirta muodostuu pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloista. Investointimenoja oli 32,4 milj. euroa, luovutustuloja kertyi 2,5 milj. euroa ja rahoitusosuuksia saatiin 0,2 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirraksi muodostui -11,2 milj. euroa. Varsinaisen toiminnan tulorahoituksella rahoitettiin 70,6 % investointien omahankintamenosta. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta on tilinpäätöshetkellä -12,8 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirta esittää ne rahoitukselliset erät, joilla varsinaisesta toiminnasta ja investoinneista syntynyt rahoitustarve katetaan. Rahoituksen rahavirran toteutumaksi muodostui 12,6 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen lisäys oli 22,8 milj. euroa. Lainojen lyhennykset olivat 23,4 milj. euroa. Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävydestä lainojen hoitoon. Lainanhoitokate oli 1,0 eli tyydyttävä. Lyhytaikaisten lainojen muutos muodostuu konsernitilivelasta. Se sisältää sekä kaupungin konsernitilivelan pankille että tytäryhteisöille. Konsernitiliin kuuluvien yhteisöjen velan esityspaikkaa on korjattu vuoden 2017 tilinpäätöksen yhteydessä siirtämällä se muista veloista erään lainat muilta luotonantajilta. Korjaus vaikuttaa rahoituslaskelmalla edellisen vuoden vertailutietoihin erissä lyhytaikaisten lainojen muutos että korottomien velkojen muutos.

Muut maksuvalmiuden muutokset muodostuivat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutoksista, vaihto-omaisuuden muutoksista, saamisten muutoksista ja korottomien velkojen muutoksista.

Rahavarojen muutos kertoo kaupungin kassavarojen muutoksen tilikaudella. Rahavarojen muutos oli 1,4 milj. euroa. Rahavaroja oli tilinpäätöshetkellä 26,7 milj. euroa. Kassan riittävyys oli 16 päivää.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirran tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omahankituksen toteutumista. Omahankitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoittona on positiivinen.

Investointien tulorahoitus, % = $100 * \text{Vuositulos} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöömaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet (mutta ei luovutusvoitot).

Lainanhoitokate = $(\text{Vuositulos} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kaupungin omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kaupungin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kaupungin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluvun arvo on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys, pv = $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kaupungin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa kaupungin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016	VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
	1 000 e	1 000 e		1 000 e	1 000 e
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	285 681	285 681
Aineettomat oikeudet			Muut omat rahastot	33 985	33 985
Aineettomat oikeudet	71	121	Edellisten tilikausien yli-/ alijäämä	4 913	-954
Muut pitkävaikutteiset menot	365	588	Tilikauden yli-/alijäämä	-2 739	5 798
Ennakkomaksut	26	19	OMA PÄÄOMA	321 839	324 509
Aineettomat hyödykkeet	461	728			
Aineelliset hyödykkeet			POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Maa- ja vesialueet	72 590	70 142	Poistoero	1 686	1 789
Rakennukset	167 613	167 472	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	1 686	1 789
Kiinteät rakenteet ja laitteet	88 380	90 513			
Koneet ja kalusto	1 069	1 638	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut aineelliset hyödykkeet	1 273	1 273	Eläkevaraukset	5	9
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	14 170	7 958	Muut pakolliset varaukset	0	3 840
Aineelliset hyödykkeet	345 095	338 995	PAKOLLISET VARAUKSET	5	3 849
Sijoitukset			TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Osakkeet ja osuudet	155 448	156 979	Valtion toimeksiannot	101	52
Muut lainasaamiset	37 234	38 863	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 404	1 497
Muut saamiset	527	457	Muut toimeksiantojen pääomat	714	654
Sijoitukset	193 209	196 299	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 219	2 202
PYSYVÄT VASTAAVAT	538 766	536 022	VIERAS PÄÄOMA		
			Pitkäaikainen vieras pääoma		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	159 833	157 955
Valtion toimeksiannot		28	Pitkäaikainen vieras pääoma	159 833	157 955
Lahjoitusrahastojen erityiskatt.	1 170	1 249			
Muut toimeksiantojen varat	16	16	Lyhytaikainen vieras pääoma		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 186	1 293	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	29 654	24 496
			Lainat muilta luotonantajilta	10 226	12 167
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Saadut ennakot	2 089	2 490
Vaihto-omaisuus			Ostovelat	31 113	26 979
Aineet ja tarvikkeet	161	228	Muut velat	4 130	4 549
Keskeneräiset tuotteet	320	320	Siirtovelat	37 144	37 135
Vaihto-omaisuus	481	548	Lyhytaikainen vieras pääoma	114 356	107 815
Saamiset			VIERAS PÄÄOMA	274 189	265 770
Pitkäaikaiset saamiset					
Lainasaamiset	11 475	12 318	VASTATTAVAA	599 939	598 120
Muut saamiset	265	687			
Pitkäaikaiset saamiset	11 739	13 004			
Lyhytaikaiset saamiset			TASEEN TUNNUSLUVUT	2017	2016
Myyntisaamiset	8 617	7 136	Omavaraisuusaste, %	54,1	54,8
Lainasaamiset	4 371	3 341	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	47,2	44,5
Muut saamiset	3 617	6 816	Velat ja vastuut prosenttia käyttötulois	54,5	49,5
Siirtosaamiset	4 497	4 692	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	2 174	4 844
Lyhytaikaiset saamiset	21 102	21 984	Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	26	57
			Lainakanta 31.12., 1000 e	199 712	194 617
Saamiset	32 842	34 989	Lainat, eur/asukas	2 371	2 283
			Lainasaamiset 31.12., 1000 e	37 234	38 863
Rahoitusarvopaperit			Asukasmäärä	84 237	85 231
Muut arvopaperit	26 576	25 169			
Rahoitusarvopaperit	26 576	25 169			
Rahat ja pankkisaamiset					
Rahat ja pankkisaamiset	88	99			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	59 987	60 805			
VASTAAVAA	599 939	598 120			

Tase sisältää kaupungin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan. Kuten tulos- ja rahoituslaskelmassakin erät eivät sisällä kaupungin eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä.

Kaupungin taseen loppusumma tilinpäätöshetkellä oli 599,9 milj. euroa. Pysyviä vastaavia oli 538,8 milj. euroa, joista merkittävimmät erät olivat aineelliset hyödykkeet 345,1 milj. euroa ja sijoitukset 193,2 milj. euroa. Toimeksiantojen varat olivat 1,2 milj. euroa. Vaihtuvat vastaavat olivat 60,0 milj. euroa. Merkittävämpänä eränä oli saamiset 32,8 milj. euroa, jotka vähenivät edellisestä vuodesta 2,1 milj. euroa. Rahoitusarvopapereita tilinpäätöshetkellä oli 26,6 milj. euroa eli 1,4 milj. euroa enemmän kuin edellisen vuoden tilinpäätöksessä. Rahat ja pankkisaamiset olivat vuoden lopussa lähes 0,1 milj. euroa.

Kaupungin oma pääoma tilinpäätöshetkellä oli 321,8 milj. euroa. Oma pääoman erään muut omat rahastot sisältyy Kouvolan kaupungin pääomarahasto, jonka pääoma oli 33,9 milj. euroa. Poistoeroa kirjattiin 1,7 milj. euroa. Pakollisista varauksista purettiin Carean alijäämien kattamiseen tehty varaus 3,8 milj. euroa. Toimeksiantojen pääomat olivat 2,2 milj. euroa, joista merkittävimmät erät olivat lahjoitusrahastojen pääomat 1,4 milj. euroa sekä muut toimeksiantojen pääomat 0,7 milj. euroa. Vierasta pääomaa oli 274,2 milj. euroa, josta pitkäaikaista vierasta pääomaa oli 159,8 milj. euroa ja lyhytaikaista 114,4 milj. euroa.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 54,1 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 47,2 %. Kertynyt ylijäämä taseessa on 2,2 milj. euroa, joka asukasta kohti oli 26 euroa. Lainakanta oli 199,7 milj. euroa eli 2 371 euroa asukasta kohden. Lainasaamiset 31.12. olivat 37,2 milj. euroa.

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % = $100 * (Oma\ pääoma + Poistoero\ ja\ vapaaehtoiset\ varaukset) / (Koko\ pääoma - Saadut\ ennakot)$
Omavaraisuusaste mittaa kaupungin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsevä kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Omavaraisuutta kuvaavaa tunnuslukua laskettaessa omaan pääomaan rinnastetaan myös poistoero sekä vapaaehtoiset varaukset.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (Vieras\ pääoma - Saadut\ ennakot) / Käyttötulot$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas = $Edellisten\ tilikausien\ ylijäämä\ (alijäämä) + tilikauden\ ylijäämä\ (alijäämä) / asukasmäärä$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Lainakanta 31.12. = vieras pääoma – (saadun ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) sekä Lainat euroa/asukas
Kaupungin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk –lainasaamiset ja muut lainasaamiset Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kaupungin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma on laadittu tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulot ja -menot kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Kaupungin kokonaistulot vuonna 2017 olivat 620,4 milj. euroa ja kokonaismenot 624,6 milj. euroa.

TULOT	1000 e	MENOT	1000 e
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	69 107	Toimintakulut	564 903
Verotulot	338 135	-Valmistus omaan käyttöön	-2 640
Valtionosuudet	169 167	Korkokulut	2 581
Korkotuotot	1 998	Muut rahoituskulut	197
Muut rahoitustuotot	9 309	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		-Pysyvien vast. hyödykkeiden	
-Pysyvien vast. hyödykkeiden		luovutustappiot	-52
luovutusvoitot	-431	Investoinnit	
Investoinnit		Käyttöomaisuusinvestoinnit	32 370
Rahoitusosuudet investointimenoihin	242	Rahoitustoiminta	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	2 516	Antolainasaamisten lisäykset	70
Rahoitustoiminta		Pitkäaikaisten lainojen vähennys	23 361
Antolainasaamisten vähennykset	1 869	Kokonaismenot yhteensä	624 633
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	22 850		
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	5 606		
Kokonaistulot yhteensä	620 368		

1.6 Konsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kouvolan kaupunki

Tytäryhteisöt		Osakkuusyhteisöt		Kuntayhtymät	
Energia- ja vesiyhtiöt		Muut osakkuusyhtiöt		Kuntayhtymät	
KSS Energia Oy	100,0 %	Kymenlaakson Jäte Oy	46,7 %	Kymenlaakson Sairaanhoidon- ja	
KSS Lämpö Oy	100,0 %	Kymenlaakson Orkesteri Oy	45,0 %	Sosiaalipalvelujen Kuntayhtymä	
Valkealan Lämpö Oy	100,0 %	Kaakkois-Suomen Sosiaalialan		(äänivalta 49%)	51,80 %
KSS Rakennus Oy	100,0 %	Osaamiskeskus Oy	37,5 %	Kymenlaakson Liitto	48,70 %
Voimakymi Oy	100,0 %	Kaakkois-Suomen		Itä-Suomen Päihdehuollon Kuntayhtymä	9,90 %
KSS Verkko Oy	97,0 %	Ammattikorkeakoulu Oy	24,5 %	Uudenmaan Päihdehuollon Kuntayhtymä	5,80 %
Kouvolan Vesi Oy	100,0 %	Disec Oy	24,5 %		
Elinkeino- ja kehitysyhtiöt		Saimaa Stadiumi Oy	24,5 %		
Kouvola Innovation Oy	100,0 %	Kymin Voima Oy (KSS Energian kautta)	24,0 %		
Kouvolan Yritystilat Oy	100,0 %	Kymenlaakson Sähkö Oy	20,7 %		
Muut tytäryhtiöt		Tykkimäen Vapaa-aikakeskus Oy	20,0 %		
Kouvolan Teatteri Oy	100,0 %	Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt			
Kouvolan Rautatie- ja		Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy	49,0 %		
Aikuiskoulutus Oy	100,0 %	Asunto Oy Aron-Kara 1 *	48,5 %		
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	99,9 %	Asunto Oy Kirkkovoarentie 2 *	48,5 %		
Anjalankosken Jäähalli Oy	94,3 %	Asunto Oy Kimmelmanni *	45,4 %		
Kuusankosken Tennishalli Oy	87,0 %	Asunto Oy Enäriivi *	40,8 %		
Kouvolan Hansapysäköinti Oy	37,8 %	Asunto Oy Kaipiaistensato *	40,7 %		
(äänivalta 65,7%)		Asunto Oy Elimäen Napansäde	40,6 %		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt		Kiinteistö Oy Korian Portti	39,9 %		
Kouvolan Asunnot Oy	100,0 %	Kiinteistö Oy Kuusankosken Kiltakuja 1'	39,1 %		
Asunto Oy Anjalan Niittypuisto	94,3 %	Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju *	39,0 %		
Asunto Oy Elopuiisto	84,1 %	Asunto Oy Kouvolan Eväkujankaari	34,7 %		
Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9	100,0 %	Asunto Oy Kataja-Haikula *	34,1 %		
Kiinteistö Oy Päätie 19	100,0 %	Anjalankosken Painotalo Oy	33,5 %		
Pohjois-Kymenlaakson		Asunto Oy Lohitie 5	33,3 %		
Ympäristölaboratorio Oy	95,1 %	Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus	32,8 %		
Kiinteistö Oy Pihlajakara	79,0 %	Asunto Oy Anjalantie 2	31,3 %		
Kiinteistö Oy Madekuja 1	68,1 %	Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio *	31,0 %		
Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus	58,9 %	Voikkaan Radanvarren Toimitilat **	30,8 %		
Kiinteistö Oy Korianjousi	58,3 %	Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli	30,6 %		
		Asunto Oy Siltapuisto 1	30,6 %		
		Asunto Oy Huusarinmäki *	30,4 %		
		Asunto Oy Puutarhurinjousi *	29,3 %		
		Asunto Oy Silmuntie *	27,9 %		
		Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo *	27,9 %		
		Asunto Oy Valkealan Riihikaari	27,5 %		
		Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10	26,2 %		
		Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto *	25,0 %		
		Asunto Oy Suolasenkoski *	23,7 %		
		Asunto Oy Kasakkakara *	23,1 %		
		Asunto Oy Rivikolka 2 *	22,0 %		
		Asunto Oy Naakanhovi *	21,4 %		
		Voikkaan Linjalato Oy	21,2 %		

*) Kouvolan Asunnot Oy:n osakkuusyhteisö

**) Kouvola Innovation Oy:n osakkuusyhteisö

25 tytäryhteisöä
41 osakkuusyhteisöä
4 kuntayhtymää

Kouvolan kaupungin konserniin kuului vuoden 2017 lopussa 25 tytäryhteisöä, joista As Oy Anjalankosken Niittypuistoa ei yhdistelty konserniin. Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin 4 kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Kouvola-konserniin kuului myös 41 osakkuusyhteisöä, joista konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin konsernin kannalta olennaiset 7 yhteisöä. Konsernikaavioon on täydennetty alakonsernien osakkuusyhteisöt.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kouvola-konserniin kuuluu peruskaupungin lisäksi yhtiöitä ja yhteisöjä. Kuntalain mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kaupunginjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätty viranomaiset. Konsernijaosto huolehtii käytännön konsernivalvonnan toteuttamisesta Kouvola-konsernissa. Talous- ja omistajaohjauspalvelut huolehtii valmistelusta muiden kuin kaupungin elinkeino-yhtiöiden osalta. Tältä osin valmisteluvastuu on Elinvoimapalveluilla. Konsernijaosto kokoontui tilikaudella 7 kertaa ja elinkeinojaosto 5 kertaa. 1.6.2017 voimaan tulleen uuden hallintosäännön myötä elinkeinojaosto lakkasi ja sen asiat siirtyivät konsernijaostoon.

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuosittaiset tavoitteet merkittävälle tytäryhtiöille. Asetettuja tavoitteita ja talouden kehitystä seurattiin osavuositarkastusten yhteydessä.

31.5.2017 asti voimassa olleen hallintosäännön 7 §:n mukaisen kaupunginhallituksen ratkaisuvallan 7. kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin edustajien nimeämisestä yhtiö- ja vuosikokouksiin sekä yhteisöjen hallintoelimiin ja tilintarkastajiksi sekä valituille annettavista ohjeista kaupungin kannanotoksi käsiteltäviin asioihin. Kaupunginhallitus on siirtänyt edellä mainitun ratkaisuvallansa yhdistysten osalta sen vastuualueen lautakunnalle, jolla yhdistys toimii, elinkeino-yhtiöiden osalta elinkeinojaostolle ja muiden yhteisöjen osalta konsernijaostolle lukuun ottamatta seuraavia yhteisöjä: Kouvola Innovation Oy, Kouvolan Asunnot Oy, Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy, Kouvolan Vesi Oy, KSS Energia Oy, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy, Kymenlaakson Sähkö Oy ja Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutussäätiö.

1.6.2017 voimaan tulleen hallintosäännön 18 §:n mukaan konsernijaosto vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista, nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet. Konsernijaosto on 9.6.2017 nimennyt Kouvolan kaupungin yhtiökokousedustajat ja ehdokkaat yhtiöiden ja yhteisöjen toimielimiin/hallituksiin valtuustokaudeksi 1.6.2017-31.5.2021.

Ennakkokäsityksen hankkiminen on valtuutettu Kuntaliiton suosituksen mukaan yhtiön hallituksen puheenjohtajan tehtäväksi. Tavoitteena on omistajatahdon näkyminen yhtiön strategisten päätösten taustalla ja tiiviimpi yhteydenpito omistajaan myös yhtiökokousten välillä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Osakkuusyhteisö Kymenlaakson Sähkö Oy on yhdistelty ensimmäistä kertaa kaupungin konsernitilinpäätökseen 2017. Kymenlaakson Sähkö Oy:stä tuli kaupungin osakkuusyhtiö tilikaudella tapahtuneiden järjestelyiden myötä. Kymenlaakson Sähkö ja omistajakunnat allekirjoittivat keväällä sopimuksen kokonaisjärjestelystä, jossa sovittiin Kotkan kaupungin omistamien yhtiöiden osakkeiden hankinnasta ja järjestelyn rahoittamisesta.

Kaupunginhallituksen päätöksien mukaisesti Kaakkois-Suomen Tieto Oy:lle on myyty 30 kappaletta yhtiön omia osakkeita tilikaudella 2017, ja Kotkan kaupungin ICT Kymi liikelaitoksen toiminnot siirretään osaksi Kaakkois-Suomen Tietoa vuoden 2018 alusta. Omistusjärjestelyn myötä kaikki Kymenlaakson kunnat ovat Kaakkois-Suomen Tieto Oy:n asiakkaita ja omistajia. Yhtiö säilyy edelleen Kouvolan kaupungin tytäryhtiönä.

KSS Energia Oy:n konsernissa Eficap Oy ja Sähkökymi Oy sulautuivat konsernin emoyhtiöön vuonna 2017. Lisäksi KSS Energia Oy:n tytäryhtiö KSS Lämpö Oy osti vuoden 2017 lopulla Valkealan Lämpö Oy:n osakkeet.

Kouvola Innovation Oy:n alakonsernissa on tilikaudella 2017 fuusioitu Kouvolan Yritystilat Oy:n tytäryhtiö Kiinteistö Oy Kouvolan IT-Campus 1, Kiinteistö Oy Katajajarjun Yritystalo ja Kouvolan Pienteollisuustalo Oy emoyhtiö Kouvolan Yritystilat Oy:öön.

Kouvolan Vesi Oy:n osalta tavoite omistajatuloutuksesta ei toteutunut, koska yhtiön taseessa on kattamatonta alijäämää 874 tuhatta euroa.

Tutkimuskeskus BioSampo siirtyi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle Kouvolan seudun ammattiopistolta (KSAO) elokuussa 2017. Tutkimusyksikkö vahvistaa ammattikorkeakoulun kehitystyötä niin energia-alan koulutuksen osalta kuin metsä, ympäristö ja energia -vahvuusalan TKI-toiminnassa.

European Business Innovation Center Oy:llä (Ebick) haettiin selvitystilaan 1.9.2016 alkaen. Yhtiö on purettu tilikaudella 2017.

Keskeisten konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

KSS Energia Oy (konserni)			
Tavoitteet	Mittari	TA 2017	TP 2017
Sijoitetun pääoman tuotto	Sijoitetun pääoman tuotto (%)	≥ 12,0	13,6
Omavaraisuusaste	Omavaraisuusaste (%)	≥ 34,0	35,0
Osinkoa tilikaudelta vähintään (maksu seur. keväänä 2018).	Osinko (milj. euroa)	≥ 5,0	5,0
Energian toimitusvarmuus: Keskimääräinen toimitusaika	Keskeytysaika (h/asiakas)		
- sähkön osalta		≤ 0,65	2,96
- lämmön osalta		≤ 0,65	0,48
Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta	Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta tuotannosta (%)		
- sähköntuotannosta		≥ 80	82,7
- lämmön tuotannosta		≥ 64	72,5
Hyvinvointi ja työssä jaksaminen hyvällä tasolla	Keskimääräinen tehty työaika (%) säännöllisestä työajasta	≥ 82,5	82,8
Asiakastytyväisyys hyvällä tasolla	Asiointimielikuva	≥ 8,52	8,65
Kouvolan Asunnot Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2017	TP 2017
Käyttöasteen säilyttäminen yli 93%	Käyttöaste (%) vuokratuotoista laskettuna	> 93,0	90,5
Taloudellinen tulos, joka mahdollistaa toiminnan kehittämisen	Voitto ennen tilinpäätössiirtoja positiivinen	> 0	316 teur
Luottotappiot liikevaihdosta enintään	Luottotappioiden osuus liikevaihdosta (%)	≤ 1,0	0,2
Saamiset vuokratuotoista liikevaihdosta enintään	Vuokrasaamisten osuus liikevaihdosta (%)	≤ 3,0	1,8
Alhaisten käyttöasteen kiinteistöistä luopuminen	Lukumäärä (kpl)	1-3	1
Asiakastytyväisyyden mittaamiseen kehitetään järjestelmä, jolla voidaan mitata asiakastytyvyyttä vuosittain	Toteutunut / Ei toteutunut	Toteutunut	Toteutunut
Kouvola Innovation Oy (konserni)			
Tavoitteet	Mittari	TA 2017	TP 2017
Yritysassiakkaiden määrän kasvu	Palveluita käyttäneiden tai henkilökohtaisesti kontaktoitujen määrä (kpl). Lähde: Kinnon Yrinet - asiakastieto-tietojärjestelmä	1 000	1 348
Seudulle perustettujen tai sijoittuneiden yritysten lukumäärän lisääminen, joista Kinnon palveluja käyttänyt	Perustettujen ja sijoittuneiden yritysten määrä (kpl) Lähde: Patentti- ja rekisterihallitus	300 150	407 150
Toiminnan kehittämisen mahdollistava taloudellinen tulos	Tilikauden tulos	0 euroa	638 teur
Asiakastytyväisyys	Toiminnan kehittämistä ohjaava asiakastytyväisyysmittaus käytössä	Otettu käyttöön	Otettu käyttöön
Kärkihankkeet - Rahtikylä – Kuljetuskäytävät ja hubit sekä Älylogistiikka - Biolaakso – Resurssitehokkuus - VisitKouvola – Positiivisen Kouvola-mielikuvan ja VisitKouvola –matkailubrändin vahvistaminen - Kansainvälistyminen	Kärkihankkeen edistyminen hankesuunnitelman mukaan	Suunnitelmien mukaan	Suunnitelmien mukaan, erillinen raportointi lyhyesti

Kaakkois-Suomen Tieto Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2017	TP 2017
Kaupungin maksuosuus laskee 5%	Vuoden 2016 lopun palvelumääriin ja –hintoihin suhteutettuna	Kaupungin maksuosuus laskee 5%	KS Tieto on toteuttanut kaupungin käyttöön sen toivoman uuden KY-verkon liittymän veloituksetta. Ylimääräinen osingon maksu 10/2017
Kuntaomisteisten asiakkaiden uushankinta	Uusien asiakkaiden lukumäärä (kpl)	3	Yhtiö sai vuoden lopussa seitsemän uutta kunta-omisteista asiakasta.
Maakunnallisen päätoimijan rooli ICT-palveluiden tuottamisessa	Toteutunut / Ei toteutunut	Toteutunut	Yhtiö sai vuoden lopussa maakunnallisen päätoimijan roolin.
Asiakastyytyväisyys tasolla 3,0	Asiakastyytyväisyysmittaukset (asteikolla 1-4)	3	Asiakastyytyväisyys kyselyjen 2 kertaa/v tulos ka 3,42
Palvelupyyntöjen vasteaika	Vähintään 80 % palvelupyynnöistä valmistuu määräajassa	≥ 80	89,3
Kouvolan Vesi Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2017	TP 2017
Kilpailukykyinen veden hinta verrattuna vastaaviin toimijoihin	e/m ³	max 4,00	3,85
Liikevoitto ja poistot yht.	% liikevaihdosta	> 25	35
Omavaraisuusaste	%	52	55
mistajatuloutus (sis. haittakorvaukset, lainojen korot, takausprovisiot ja osingot)	milj. euroa	1,51	1,28
Vedenjakelu poikki >12 h, 0 kpl	Yli 12 h kestäneet vedenjakeluhäiriöt (kpl)	0	0
Talousvedestä 70 % pohja- tai tekopohjavettä vuoteen 2020 mennessä	Pohja- ja tekopohjaveden %-osuus kokonaistuotannosta	70 % vuoteen 2020 mennessä	n. 75 %
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2017	TP 2017
Koulutusalan monipuolinen koulutustarjonta	Koulutusmoduulien määrä	Koulutusalan monipuolinen koulutustarjonta	Koulutusmoduulien määrässä ei muutoksia. Koulutuksiin osallistuneiden määrä on kasvanut jatkuvasti vuodesta 2014.
Toiminnan kehittämisen mahdollistava positiivinen taloudellinen tulos	Liiketoimintatulos (milj. euroa)	positiivinen taloudellinen tulos	Nettotulos 0,860 milj. euroa
Merkittävä rooli kouluttaja 2017 käynnistytävissä Liikenneviraston ratateknisessä oppimisympäristössä	Osuus koulutuksista		Oppimisympäristön varsinainen toiminta ei alkanut vielä vuonna 2017
Oppimisympäristöjen kehittäminen	Uudet simulaattorit tuotantokäytössä, verkkokursseja kehitetty		Asiantuntijapalveluiden myynti ei ole alkanut
Muiden uusien tuotteiden tuotteistus ja myynti -asiantuntijapalvelut	Myydyt asiantuntijapalvelut / päivä		Asiantuntijapalveluiden myynti ei ole alkanut

Keskeisten konserniyhtiöiden talouden toteutuminen

1000 e	TP 2017	TP 2016	Muutos-%
KSS Energia Oy (konserni)			
Liikevaihto	111 316	111 631	-0,3
Liikevoitto/-tappio	10 816	9 283	16,5
Tilikauden voitto/tappio	7 434	5 729	29,8
Liikevoitto, %	9,7	8,3	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	13,6	11,5	
Oman pääoman tuotto, %	14,5	11,6	
Omavaraisuusaste, %	35,0	34,7	
Maksuvalmius	1,7	1,6	
Henkilöstö, keskimäärin	115	117	-1,7
Kouvolan Innovation Oy (konserni)			
Liikevaihto	7 188	7 170	0,3
Liikevoitto/-tappio	822	465	76,8
Tilikauden voitto/tappio	638	225	183,6
Liikevoitto, %	11,4	6,5	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,8	2,6	
Oman pääoman tuotto, %	5,3	1,9	
Omavaraisuusaste, %	59,7	59,6	
Henkilöstö, keskimäärin	42	41	2,4
Kaakkois-Suomen Tieto Oy			
Liikevaihto	7 255	6 307	15,0
Liikevoitto/-tappio	188	154	22,1
Tilikauden voitto/tappio	131	124	5,6
Henkilöstö, keskimäärin	40	42	-4,8
Kouvolan Asunnot Oy			
Liikevaihto	23 613	23 924	-1,3
Liikevoitto/-tappio	2 000	2 560	-21,9
Tilikauden voitto/tappio	-37,9	82,8	-145,8
Liikevoitto, %	8,5	10,7	
Omavaraisuusaste, %	18,9	18,3	
Maksuvalmius (Quick ratio, arava)	2,7	2,6	
Henkilöstö, keskimäärin	23	23	0,0
Kouvolan Vesi Oy			
Liikevaihto	16 119	16 011	0,7
Liikevoitto/-tappio	2 218	2 612	-15,1
Tilikauden voitto/tappio	556	1 715	-67,6
Liikevoitto, %	13,8	16,3	
Oman pääoman tuotto, %	2,8	3,7	
Omavaraisuusaste, %	55,1	52,6	
Henkilöstö, keskimäärin	59	58	1,7
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy			
Liikevaihto	9 188	2 404	282,2
Liikevoitto/-tappio	1 107	242	357,4
Tilikauden voitto/tappio	860	169	408,9
Liikevoitto, %	12,0	10,1	
Oman pääoman tuotto, %	32,1	7,8	
Omavaraisuusaste, %	35,4	58,9	
Henkilöstö, keskimäärin	15	14	7,1

1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupungin konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, asetetut tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaishjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Kaupunginvaltuusto on vahvistanut ”Kouvolan kaupungin konserniohjeet sekä hyvä hallinto- ja johtamistapa Kouvola-konsernissa” –asiakirjan sekä omistajapoliittiset linjaukset. Konserniohjeiden päivittäminen voimassa olevan kuntalain ja Kuntaliiton konserniohjausta koskevien suositusten mukaiseksi on meneillään ja uusi konserniohje tulee kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi vuoden 2018 aikana.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kuntalain mukaan kaupunginvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Konsernivalvonnasta ja konserniohjauksen järjestämisestä vastaa konsernijohto (kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen konsernijaosto, kaupunginjohtaja sekä talous- ja rahoitusjohtaja). Konsernivalvonnan käytännön toteuttamisesta huolehtii konsernijaosto. Elinkeinoyhtiöiden osalta vastuu on ollut elinkeinojaostolla 31.5.2017 asti ja 1.6.2017 alkaen konsernijaostolla. Kouvola-konserniin kuuluvat tytäryhtiöt noudattavat toiminnassaan kaupunginvaltuuston vahvistamia ohjeita. Tavoitteena on yhtenäinen toimintatapa konserniin kuuluvissa yhtiöissä, omistajatahdon näkyminen yhteisön strategisten päätösten taustalla ja tiiviimpi yhteydenpito omistajaan myös yhtiökokousten välillä.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Konsernijaoston tehtävänä on nimetä kaupungin ehdokkaat yhtiöiden toimielimiin sekä nimetä yhtiökokousedustajat. Pääsääntöisesti ehdokkaat on nimetty valtuustokaudeksi. Jaostot ovat antaneet toimiohjeita kaupungin yhtiökokousedustajille. Yhtiökokouksissa on valittu toimielinten jäsenet vuosittain. Kaupunginvaltuuston vahvistamat omistajapoliittiset linjaukset on tarkoitettu ohjeeksi kaupungin päätöksentekijöille ja henkilöstölle, tytär- ja osakkuusyhteisöille sekä kuntayhtymille tulevien yksittäisten päätösten tueksi.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Merkittävälle konserniyhteisöille on asetettu yhtiökohtaiset tavoitteet, joiden toteutumista on seurattu kaupungin osavuosikatsausten yhteydessä. Tavoitteiden asettaminen ja seuranta sekä raportointi ovat kehittyneet. Konsernitilinpäätöksen laadintaa on sähköistetty ja pääosin yhteisöt syöttivät tilinpäätöstietonsa itse konsernitilinpäätös-ohjelmaan. Kaupungin elinkeinoyhtiöiden osalta toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi on kehitetty vastaamaan elinkeinostrategiaan ja elinkeino-ohjelmaan asettamia tavoitteita. Mittareita on kehitetty yksiselitteisiksi ja selkeästi mitattaviksi. Merkittävien konserniyhteisöjen johtajia on kuultu konserni- ja elinkeinojaostoissa kuluneen vuoden aikana. Konserniohjeessa konsernijohto on edellyttänyt merkittävien taloudellisten ratkaisujen hyväksyttämistä etukäteen. Vastuu konsernijohtoon ennakkoarvioinnin hankkimisesta on konserniohjeen mukaan tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajalla.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttö

Konserniohje mahdollistaa kaupungin keskitettyjen konsernipalvelujen käyttöä myös konserniyhteisöissä, käytännössä tämä ei ole toteutunut.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Konserniyhteisöjen riskienhallinta tulee järjestää noudattaen soveltuvin osin kaupunginhallituksen hyväksymiä riskienhallintalinjauksia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisvastuu on yhteisön hallituksella. Yhteisön hallitus vastaa myös omaisuuden vakuuttamisesta. Konserniyhteisöjen riskienhallinnan toteuttamista on seurattu. Merkittävien konserniyhteisöjen riskien arviointi- ja seurantadokumentit on kerätty kaupungin vuoden 2018 talousarvion laadinnan yhteydessä.

1.6.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma

	1.1. – 31.12.2017	1.1. – 31.12.2016
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toimintatuotot	295 120	291 984
Toimintakulut	-743 319	-748 987
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	1 968	122
Toimintakate	-446 231	-456 881
Verotulot	336 659	339 413
Valtionosuudet	169 167	175 852
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	446	343
Muut rahoitustuotot	2 534	4 001
Korkokulut	-5 366	-5 743
Muut rahoituskulut	-409	-1 360
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 795	-2 760
Vuosikate	56 800	55 624
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-41 743	-37 893
Arvonalentumiset	-3 031	-5
Poistot ja arvonalentumiset	-44 774	-37 898
Satunnaiset erät	0	1 492
Tilikauden tulos	12 026	19 217
Tilinpäätössiirrot	0	3
Tilikauden verot	-2 649	-2 184
Laskennalliset verot	-522	-187
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	9	20
Tilikauden yli- /alijäämä	8 864	16 869
 KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	 2017	 2016
Toimintatuotot/Toimintakulut %	39,7	39,0
Vuosikate/Poistot, %	126,9	146,8
Vuosikate, eur/asukas	674	653
Asukasmäärä	84 237	85 231

Konsernituloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kuntakonsernin tulorahoituksen riittävyys ja toiminnan taloudellinen tulos. Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin tuloksen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet ja vähemmistöosuudet.

Konsernituloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kuntakonsernin tulorahoituksen riittävyys ja toiminnan taloudellinen tulos. Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin tuloksen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet ja vähemmistöosuudet.

Konsernin toimintatuotot olivat 295,1 milj. euroa. Toimintatuottojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 3,1 milj. euroa. Toimintakulut olivat 743,3 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 5,7 milj. euroa, eli -0,8%. Toimintatuotot kattoivat noin 39,7 % toimintakuluista. Osuus osakkuusyhteisöjen tilikauden tuloksista oli 2,0 milj. euroa eli 1,8 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Suurimmat osakkuusyhteisöjen tuloksien osuudet muodostuivat Kymenlaakson Jäte Oy:n 1,0 milj. euroa ja Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy:n (0,8 milj. euroa) entiseltä nimeltään Kyamk-kiinteistöt Oy:n osuuksista. Konsernin toimintakatteeksi muodostui -446,2 milj. euroa, joka on edellisvuoden toimintakatetta 2,3 % parempi.

Toimintakuluihin sisältyvä henkilöstökulujen määrä oli 327,5 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli 19,5 milj. euroa. Konsernissa palveluja ostettiin 234,6 milj. eurolla eli 5,7 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 3,0 milj. euroa. Rahoituskulut olivat yhteensä 5,8 milj. euroa, 1,3 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Konsernin rahoituskulut olivat 3,0 milj. euroa enemmän kuin kaupungin rahoituskulut.

Vuosikate oli 56,8 milj. euroa ja se parani edellisestä vuodesta 1,2 milj. eurolla. Vuosikate oli 126,9 % poistoista. Asukasta koden laskettuna vuosikate oli 674 euroa.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin 44,8 milj. euroa. Poistoja kirjattiin 3,9 milj. euroa enemmän ja arvonalentumisia 3,0 milj. euroa enemmän kuin edellisvuoden konsernitilinpäätöksessä. Arvonalentumiset muodostuivat Kouvolan kaupungin kirjauksista.

Tilikaudella 2017 tehtiin selvitys niiden tytäryhtiöiden pysyvistä vastaavista, jotka eivät tee suunnitelman mukaisia poistoja. Pysyvät vastaavat ja niiden poistot oikaistiin vastaamaan kaupungin poistosuunnitelmaa. Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmilte tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai jäämän oikaisuksi. Vaikutus suunnitelman mukaisiin poistoihin -94 tuhatta euroa, vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta 60 tuhatta euroa, tilikauden yli-/alijäämä -34 tuhatta euroa, rakennukset -3 060 tuhatta euroa, kiinteät rakenteet ja laitteet -30 tuhatta euroa, koneet ja kalusto 210 tuhatta euroa, edellisten tilikausien yli-/alijäämä -2 040 tuhatta euroa ja vähemmistöosuudet -1 220 tuhatta euroa.

Tilikauden tulos oli 12,0 milj. euroa, 7,2 milj. euroa pienempi kuin edellisenä vuotena. Tilikauden verojen, laskennallisten verojen ja vähemmistöosuuksien jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 8,9 milj. euroa.

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

*Toimintatuotot / toimintakulut, % = 100 * toimintatuotot / toimintakulut*

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konserni-kohtaisia eroja.

*Vuosikate prosenttia poistoista, % = 100 * vuosikate / (suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset)*

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä kaikkia kaupunkikonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Mm. konsernin koko vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2017	2016
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	56 800	55 624
Satunnaiset erät	0	1 492
Tilikauden verot	-2 649	-2 184
Tulorahoituksen korjauserät	-3 042	-3 334
	51 110	51 597
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-63 890	-54 219
Rahoitusosuudet investointimenoihin	957	2 165
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 778	9 729
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 045	9 272
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	3	-53
Antolainasaamisten vähennykset	0	70
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	41 800	19 762
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-37 973	-35 695
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9 309	1 874
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	123	-69
Vaihto-omaisuuden muutos	1 083	-1 610
Saamisten muutos	-1 869	-7 800
Korottomien velkojen muutos	5 987	-314
Rahoituksen rahavirta	18 465	-23 834
Rahavarojen muutos	11 420	-14 562
Rahavarat kauden lopussa	69 515	58 095
Rahavarat 1.1.	58 095	72 658
Rahavarojen muutos	11 420	-14 562

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-3 521	-37 001
Investointien tulorahoitus, %	90,3	106,9
Lainanhoitokate	1,4	1,5
Kassan riittävyys	29	25

Konsernin rahoituslaskelma laaditaan samoilla periaatteilla kuin kaupungin rahoituslaskelma ja se osoittaa kuinka paljon investointeihin ja lainanlyhennyksiin tarvitaan ulkoista pääomarahoitusta konsernin tulorahoituksen lisäksi. Rahoituslaskelma laaditaan konsernituloslaskelman ja taseen sekä niitä täydentävien liitetietojen perusteella. Ennen konsernin rahoituslaskelman laadintaa, edellä mainituista laskelmista on tehty sisäisten erien eliminointi- ja

yhdistelykirjaukset. Konsernin rahoituslaskelmassa esitetään, kuten konsernituloslaskelmassa ja taseessa, ainoastaan ne erät, jotka ovat syntyneet konsernin ulkopuolisten kanssa.

Konsernin toiminnan rahavirta toteutui 51,1 milj. euna ja 0,5 milj. euroa edellistä vuotta pienempänä. Tilikauden veroja maksettiin 2,6 milj. euroa eli lähes 0,5 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Tulorahoituksen korjauserien toteutuma oli -3,0 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserillä vuosikatetta oikaistaan kaupunkikonsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien, osakkuusyhteisöiltä saatujen osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta.

Konsernin rahoituslaskelman investoinnit muodostuivat pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä luovutustuloista. Konsernin investointimenot olivat 63,9 milj. euroa eli 9,7 milj. euroa suuremmat kuin edellisellä tilikaudella. Investointimenojen rahoitusosuuksia kertyi 1,0 milj. euroa ja pysyvien vastaavien luovutustuloja 4,8 milj. euroa. Rahoitusosuuksia ja luovutustuloja kertyi 6,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Investointien rahavirta oli 58,2 milj. euroa negatiivinen.

Toiminnan ja investointien rahavirran erotuksena laskettu rahavirta oli tilikaudella 7,0 milj. euroa negatiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta oli tilinpäätöshetkellä yhteensä -3,5 milj. euroa eli omarahoitusvaatimus ei täyttynyt. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 90,3 %.

Rahoituksen nettorahavirta toteutui 18,5 milj. euroa positiivisena. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 41,8 milj. euroa eli 22,0 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella ja niitä lyhennettiin 38,0 milj. eurolla. Pitkäaikaisten lainojen muutos oli 3,8 milj. euroa. Konsernin lyhytaikaisten lainojen muutos oli 9,3 milj. euroa. Konsernin lainanhoitokate tilipäätöksessä oli 1,4 eli tyydyttävä.

Toiminnan, investointien sekä rahoituksen rahavirroista muodostuva rahavarojen muutos muodostui 11,4 milj. euroa positiiviseksi. Konsernin rahavarat tilikauden lopussa olivat 69,5 milj. euroa. Konsernin rahavaroilla voitiin kattaa 29 päivän kassasta maksut.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirran tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen.

Investointien tulorahoitus, % = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainahoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluvun arvo on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys, pv = $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	31.12.2017 1000 e	31.12.2016 1000 e	VASTATTAVAA	31.12.2017 1000 e	31.12.2016 1000 e
PYSYVÄT VASTAAVAT	729 127	704 355	OMA PÄÄOMA	361 239	343 127
Aineettomat hyödykkeet	4 051	3 793	Peruspääoma	285 681	285 681
Aineettomat oikeudet	2 844	3 066	Arvonkorotusrahas	387	387
Muut pitkävaikutteiset menot	433	663	Muut omat rahastot	38 476	40 067
Ennakkomaksut	774	64	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	27 831	124
			Tilikauden yli-/alijäämä	8 864	16 869
Aineelliset hyödykkeet	629 758	615 861	VÄHEMMISTÖOSUUDET	1 934	1 963
Maa- ja vesialueet	81 484	78 654			
Rakennukset	305 665	311 329	PAKOLLISET VARAUKSET	5 269	6 143
Kiinteät rakenteet ja laitteet	148 192	143 335	Eläkevaraukset	5	9
Koneet ja kalusto	17 279	19 536	Muut pakolliset varaukset	5 263	6 134
Muut aineelliset hyödykkeet	42 997	43 278			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	34 141	19 729	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 535	2 417
Sijoitukset	95 318	84 701	VIERAS PÄÄOMA	501 227	481 534
Osakkuusyhteisöosuudet	36 192	25 191			
Osakkeet ja osuudet	53 602	54 225	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	306 604	296 268
Muut lainasaamiset	5 419	5 179	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	43 576	42 460
Muut saamiset	106	106	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	40 120	37 319
			Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	110 926	105 486
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 502	1 508	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	872 203	835 185
VAIHTUVAT VASTAAVAT	141 574	129 322			
Vaihto-omaisuus	3 437	4 521	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2017	2016
Saamiset	68 622	66 706	Omavaraisuusaste, %	41,8	41,7
Pitkäaikaiset saamiset	12 725	12 038	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	62,2	59,3
Lyhytaikaiset saamiset	55 897	54 668	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	68,1	64,3
Rahoitusarvopaperit	35 734	32 445	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	36 695	16 993
			Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	436	199
Rahat ja pankkisaamiset	33 781	25 650	Konsernin lainat, e/asukas	4 116	3 914
			Konsernin lainakanta 31.12., 1000 e	346 724	333 587
VASTAAVAA YHTENSÄ	872 203	835 185	Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 e	5 419	5 179
			Asukasmäärä	84 237	85 231

Konsernitase sisältää konsernin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan ja osoittaa konsernin varat ja velat sekä vastuut ulkopuolisille. Konsernitase osoittaa konsernin oman pääoman sen jälkeen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset keskinäiset saamiset ja velat, konserni-yhteisöjen sisäiset katteet ja keskinäinen osakeomistus, erotettu ulkopuolisten omistus vähemmistöosuudeksi, ja osakkuusyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitoista tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta on yhdistelty konsernitaseeseen.

Konsernitaseen loppusumma oli 872,2 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen nähden on 37,0 milj. euroa.

Konsernitaseen vastaavista noin 84 % muodostuu pysyvien vastaavien hyödykkeistä (729,1 milj. euroa). Pysyvät vastaavat kasvoivat 24,8 milj. euroa tilikauden aikana. Merkittävin erä on aineelliset hyödykkeet, 629,8 milj. euroa, joista rakennuksia oli 305,7 milj. euroa. Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet kasvoivat edellisestä vuodesta 11,0 milj. euroa, josta Kymenlaakson Sähkö Oy:n osakkeiden osuus on 9,0 milj. euroa. Pysyvien vastaavien muut lainasaamiset olivat 5,4 milj. euroa ollen 0,2 milj. euroa edellisvuotta suuremmat. Konsernin rahat ja pankkisaamiset olivat 33,8 milj. euroa ja ne kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 8,1 milj. euroa. Konsernin lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset olivat yhteensä 68,6 milj. euroa ja kasvua edelliseen vuoteen oli 1,9 milj. euroa.

Konsernin oma pääoma oli 361,2 milj. euroa eli 41,4 % taseen loppusummasta. Edellisiltä tilikausilta kertyneet ylijäämät ovat 27,8 milj. euroa. Tilikaudella 2017 osakkuusyhteisöksi tulleen ja ensimmäistä kertaa konsernitilinpäätökseen yhdistellyn Kymenlaakson Sähkö Oy:n osakkeiden hankintamenon oikaisun vaikutus on 11,0 milj. euroa kertyneitä ylijäämiä lisäävä. Konsernin tilikauden ylijäämäksi muodostui 8,9 milj. euroa. Kertynyttä ylijäämää oli yhteensä 36,7 milj. euroa eli 436 euroa asukasta kohti. Konsernin omavaraisuusaste oli 41,8 %.

Vieras pääoma oli 501,2 milj. euroa, joka oli 57,5 % taseen loppusummasta. Konsernin korollista vierasta pääomaa (lainakanta) oli 346,7 milj. euroa eli 4116 euroa asukasta kohti. Pitkäaikaista korotonta vierasta pääomaa oli 43,6 milj. euroa ja lyhytaikaista korotonta vierasta pääomaa oli 110,9 milj. euroa. Korotonta vierasta pääomaa oli 6,6 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 62,2 %.

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % = $100 * (Oma\ pääoma + vähemmistöosuus + konsernireservi) / (Koko\ pääoma - Saadut\ ennakot)$
Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kaupunkikonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (Vieras\ pääoma - Saadut\ ennakot) / Käyttötulot$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas

Luku osoittaa kuinka paljon konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liiikumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevana vuosina. Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katetavan kertyneen alijäämän määrän.

Konsernin lainakanta 31.12. = vieras pääoma – (saadut ennakot + ostovelat + muut velat)

Konsernin lainat euroa/asukas

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Asukaskohtainen lainamäärä saadaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella asukasmäärällä.

Konsernin lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Kaupungin tilikauden tulos on 2 841 084,33 euroa alijäämäinen. Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tuloutetaan investointeihin liittyvää poistoeroa 102 430,92 euroa
- siirretään tilikauden alijäämä 2 738 653,41 euroa taseen oman pääoman edellisten tilikausien yli-/alijäämään.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain mukaan, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamisessa. Kuntalain 110.3 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää.

Tilikauden tulos muodostui 2,7 milj. euroa alijäämäiseksi. Tulos oli huomattavasti parempi kuin vuoden 2017 talousarviossa ja sen muutoksissa oli ennakoitu. Kertynyttä ylijäämää jäi taseeseen 2,2 milj. euroa, kun se vuoden 2017 talousarviota laadittaessa oli alijäämäinen -8,4 milj. euroa. Vuoden 2018 talousarvion ja vuosien 2018-2020 taloussuunnitelmien valmistelun yhteydessä ennakoitiin kertyneen ylijäämän olevan vuoden 2017 lopussa 3,0 milj. euroa. Toteutuma ei poikennut paljoa tästä suuruusluokasta.

Vuodella 2018 laadittu talousarvio ja vuosien 2018-2020 taloussuunnitelma on tasapainossa. Vuosien 2019 ja 2020 osalta taloussuunnitelmien teko on haasteellista ottaen huomioon tuleva maakunta- ja sote-uudistus ja sen vaikutukset erityisesti verorahoitukseen. Kustannusten tarkastelua on tehtävä jatkuvasti ja otettava huomioon uudistuksen eteneminen. Myös suunnitellun vuonna 2019 aloittavan sote-kuntayhtymän vaikutukset on huomioitava vuoden 2019 talousarvion laadinnassa.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja talouden hoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion toteutumista vertailussa on esitetty budjettirahoitteisten tehtävien eli toimialojen vuosittaisiin tavoitteiden, tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen. Toimialojen osalta talousarvion määrärahojen sitovuustaso on toimintakate, joka on merkitty harmaalla. Toimialaan sisältyvien palveluketjujen toiminnan ja talouden toteutuminen esitetään informatiivisena. Lisäksi on esitetty tuloslaskelman toteutuminen, investointien toteutuminen ja rahoitusosan toteutuminen.

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto päättää kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista. Tavoitteet on johdettu suoraan valtuuston hyväksymästä kaupunkistrategiasta tai strategian toteuttamisohjelmista.

Tavoitteiden toteutuminen raportoidaan kaupunkistrategian päämäärien mukaan. Toimialojen valtuuston nähteen sitovat tavoitteet on esitetty toimialan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Toimialaan sisältyvien palveluketjujen tavoitteet sen sijaan ovat informatiivisia.

Konsernijohtoon ja kaupungin johtoryhmän tavoitteiden toteutumista on esitetty informatiivisena alla olevassa taulukossa.

	TA 2017	TP 2017
Konsernijohtolle asetetut tavoitteet		
Konsernijohtoon raportoitava valtuustolle, krt/v	3	3
Konsernin toimintatulot toimintamenoista, %	40,0	39,7
Konsernin vuosikate poistoista, %	105,0	126,9
Konsernin vuosikate, euroa/asukas	500	674
Konsernitaseen kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	20	436
Konsernin omavaraisuusaste, %	40,3	41,8
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	61,8	62,2
Konsernin lainamäärä, euroa/asukas	4 100	4 116
Tytäryhteisöjen puheenjohtajille asetetut tavoitteet		
Puheenjohtajien raportoitava tytäryhteisöistä konsernijaostolle/elinkeinojaostolle toiminnanohjauksen ohjeistuksen mukaisesti, krt/v	1-2	1

*Raportointi on tapahtunut pääosin toimitusjohtajien toimesta.

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

2.2.1 Budjettirahoitteisten tehtävien toteutuminen

2.2.1.1 Konsernipalvelut

Vastuhenkilö	Talous- ja rahoitusjohtaja Tuukka Forsell
Sitovuustaso	Valtuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelujen tehtävä on valmistella kaupunkistrategian ja muiden konsernia ohjaavien linjausten laadintaa kuten omistajapolitiikkaa, hankintaohjeistusta, palvelustrategiaa, henkilöstöohjelmaa, maapoliittista ohjelmaa sekä tukea johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa tuottamalla ajantasaista tietoa konsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Konsernipalvelujen yhteinen palveluketju on toiminnanohjaus. Toiminnanohjausta tukevat seuraavat palvelut: hallinto ja viestintä, henkilöstö, talous ja omistajaohjaus, tietohallinto, strategia ja kehittäminen, elinvoima sekä tilapalvelut 1.1.2017 alkaen. Elinvoimapalveluihin sisältyy elinkeinopalvelut, maaseudun kehittäminen sekä viljelijätuki- ja lomituspalvelut.

Hallinnon ja viestinnän tehtävänä on kaupungin hallinnon ja viestinnän yleinen ohjaaminen, koordinointi ja kehittäminen sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätösten tekninen valmistelu, toimeenpano ja seuranta. Lisäksi palvelukokonaisuuteen kuuluu kaupungin tulostuspalvelu, pysäköinninvalvonta ja yhteispalvelupiste. Demokratia-palvelu sisältää kaupunginvaltuuston ja -hallituksen sekä keskusvaalilautakunnan toimintaan tarvittavat taloudelliset resurssit. Palvelu sisältää tarkastuslautakunnan taloudelliset ja myös toiminnalliset resurssit.

Henkilöstöpalvelujen tehtävänä on ohjata, kehittää, seurata ja arvioida henkilöstövoimavaroja ja -johtamista strategisten tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä toimialojen kanssa. Se vastaa työnantajatoiminnasta, koordinoi työsuojelu- ja yhteistoimintaa sekä työhyvinvointipalveluja.

Talous ja omistajuuspalvelujen tehtäviin kuuluu talousarvion ja tilinpäätöksen laadintavastuu, toimialojen ohjeistus ja tukeminen em. prosesseissa sekä yleinen taloudellinen ja rahoituksellinen ohjaus koko kaupungin osalta, verorahoituksen kehityksen ennakoiminen, talousraportointi, taloussuunnittelun, sijoitus- ja rahoitustoiminnan ja laskentatoimen sekä niihin liittyvän raportoinnin kehittäminen sekä kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden omistajaohjauksesta vastaaminen.

Strategia ja kehittäminen -palvelun tehtävä on kaupunkistrategian ja toimintaa ohjaavien linjausten laadinta sekä ennakoinnin, suunnittelun, raportoinnin, arvioinnin ja strategisen tiedontuotannon ja näihin liittyvien toimintamallien kehittäminen sekä ohjeistaminen. Strategia ja kehittäminen -palvelu vastaa palvelu- ja hankintapoliittisten linjausten, strategisen ohjausjärjestelmän sekä riskien- ja jatkuvuudenhallinnan kehittämisestä. Tehtäväalueisiin kuuluu myös sisäinen tarkastus ja hankintatoimesta vastaaminen.

Tietohallinnon tehtävänä on tietohallinnon suunnittelu, johtaminen ja koordinointi, sekä ohjaustoiminnot, joiden tarkoituksena on kehittää, ylläpitää ja varmistaa tietojenkäsittelyä, tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteen toimivuutta sekä toteuttaa tietotekniikan ja tietotekniikkapalveluiden hankintaa ja tarjontaa sekä varmistaa tietotoimintojen turvallisuus ja taloudellisuus. Tietohallinnon tehtäviin kuuluvat myös digitalisaation edistämiseen liittyvät tehtävät erityisesti tieto- ja sovellusarkkitehtuurien osalta sekä vastuu kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten Suomi.fi-palvelujen käyttöönotosta.

Elinvoimapalveluihin sisältyy elinkeinopalvelut, maaseudun kehittäminen sekä viljelijätuki- ja lomituspalvelut. Elinkeinopalvelut vastaa kaupungin elinvoiman kehittämiseen liittyvästä suunnittelu- ja ohjelmatyöstä, näiden toimeenpanoon liittyvästä ohjauksesta, elinkeinon kehittämispalvelujen tilaajatoiminnasta sekä tähän liittyvän verkostoyhteistyön koordinoinnista, resurssien hankinnasta ja toteuttamisyhteistyöstä kaupunkikonsernissa sekä ulkoisten kumppaneiden kanssa. Lisäksi elinkeinopalvelut osaltaan tukee kaupunkikonsernin strategiatyötä ja elinvoima-asioihin liittyvää sisäistä yhteistyötä sekä edistää kaupungin näkyvyyttä ja asemaa kansallisissa ja kansainvälisissä toimintaverkostoissa.

Maaseutupalvelujen tehtävänä on maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäminen ja kehittäminen hoitamalla sille laissa säädetty maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät, maaseudun ja kylien kansalaisosallistumiseen sekä infrastruktuuriin (tie- ja vesihuollon sekä valokuituavustukset) ja kehittämiseen liittyvät tehtävät ja tuottaa MELA:lle maatalousyrittäjien lomituspalvelut.

Tilapalvelut huolehtii Kouvolan toimitilakäyttäjien tyytyväisyydestä ja vastuullaan olevan toimitilavarallisuuden suunnitelmallisesta kehittämisestä ja hoidosta elinkaariajattelun pohjalta sekä vastaa omaisuusmassan arvon säilymisestä. Tilapalvelut vastaa kaupungin suoraan omistaman rakennusomaisuuden kehittämisestä, ylläpidosta sekä hyvästä vuokrausasteesta. Tilapalvelut hoitaa keskitetysti toimitilojen välivuokrauksen sekä toimii koko konsernin kiinteistöasioiden asiantuntijana. Tilapalvelut vastaa kaupungin investointi- ja perusparannusohjelmiin sisältyvien kohteiden rakennuttamisesta kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Toimintaympäristön muutokset

1.1.2017 voimaan tulleen organisaation mukaisesti liikelaitokset lakkautuivat ja tilapalveluista tuli yksi konsernipalvelujen palvelu. Taloushallinnossa otettiin käyttöön uudet taloudenohjausjärjestelmät vuoden alussa ja käyttöönottoprojektin lisäksi panostusta on tarvittu koulutukseen ja opastukseen. Konsernipalvelut osallistui maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun sekä Carealle siirtyvän erikoissairaanhoidon valmistelutehtäviin.

Osaamisen johtamisen, työhyvinvoinnin sekä johtamisen kehittäminen ovat olleet keskeisiä henkilöstöjohtamisen painopisteitä. Osaamisen johtamisen mallia on rakennettu ja henkilöstön osaamista kehitetty järjestelmällisesti. Henkilöstön sairauspoissaoloja on pyritty vähentämään monin eri keinoin. Työkyvyn toimintamallin tehostetun tuen mukaisia toimenpiteitä on tuettu vuonna 2017 aloitetulla Uusille Urille -pilottihankkeella, jonka avulla etsitään moniammatillisesti ratkaisuja tukea työssä jatkamista ja työuran käännekohtia. Vuonna 2016 aloitettu Sympa HR -järjestelmän käyttö laajennettiin vuoden 2017 aikana koko kaupungin organisaatioon. Se aiheutti huomattavasti suunniteltua enemmän työtä sekä vaati merkittävää panostusta koulutukseen ja käyttäjätukeen. Käyttöönoton myötä henkilöstöpalveluille on siirtynyt paljon tehtäviä Taitoalle ulkoistetusta palkanlaskennasta. Maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvää henkilöstöasioiden valmistelua jatkettiin vuoden 2017 aikana. Pohjois-Kymen sairaalan tuottaman erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosaston toiminnan siirtoon Carealle liittyvä valmistelu nopealla aikataululla syksyn aikana sitoi paljon resursseja. Käynnissä olevista muutoksista johtuen henkilöstön muutostukeen ja muutosjohtamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Uusi kaupunkistrategia valmistui vuoden 2017 aikana ja se hyväksyttiin tammikuussa 2018. Se tuo mittavia muutoksia sisäiseen toimintaympäristöön. Uusi strategia on kärkistrategia. Strategian toteuttaminen edellyttää uudenlaista organisoitumista ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Keskeistä on yritys yhteistyö, sekä yhteisöjen ja kaupunkilaisten roolin korostuminen. Kaupunkiaktivismi on nouseva trendi. Kansallisen turvallisuustilanteen muutos tulee ottaa huomioon uudella tavalla myös kaupunkikonsernissa ja sen johtamisessa. Näissä muuttuneissa tilanteissa strategiatyö ja kaupunkiyhteisön kehittäminen edellyttävät uudenlaisia toimenkuvia.

Hallinnon digitalisoinnin osalta on vuoden 2017 aikana viety eteenpäin sähköisen tiedonhallinnan projektia, jonka tavoitteena on vuoden 2020 alusta sekä siirtää sähköiseen (paperittomaan) hallintoon että ottaa käyttöön sähköinen arkisto. Hallinnon digitalisointiin liittyen on myös tehty selvitys sähköisen kokoushallinnan käyttöönotosta ja siihen liittyvästä kokeilusta, jonka toteutus siirtyy vuoden 2018 alkupuolelle.

Tietohallinnon ja tiedon hallinnan toimintaympäristön merkittäviä muutoksia on ollut valmistautuminen EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamiseen toukokuussa 2018. Vuoden 2017 aikana toteutettiin tietosuojan nykytila kartoitus, jatkettiin verkkokoulutuksia ja järjestettiin johdolle, esimiehille sekä tietohallinnolle suunnatut koulutukset. Digitalisaatio -suunnitelman mukaisia digikokeiluja on toteutettu ja osa kokeilun piirissä olleista palveluista siirtyy tuotantokäyttöön esimerkkinä Nuorten vaikuttamiskanava ”Mun idea”. Digitaalista palvelualustaa on testattu yhdessä toimialojen kanssa. Sharepoint -alustan käyttöä on laajennettu osana O365 palvelua mahdollistaen entistä paremmin aikaan ja paikkaan sitoutumattoman työn. Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutehtäviin on osallistuttu ja niistä merkittävimpiä oli POKS Carean toiminnaksi ICT – projektin vetovastuu.

Elinkeinopalvelujen henkilöstö vaihtui eläköitymisten johdosta ja organisaatiomuutoksen seurauksena elinkeinojaoston tehtävät yhdistettiin konsernijaostoon. Maaseudun kehittämisen osalta toimintaympäristö ja toiminta ovat pysyneet ennallaan. Viljelijätukipalveluissa toiminnan volyymi on pysynyt ennallaan, vaikka maatilojen määrä on vähentynyt noin 20 kpl vuodessa. Kouvolan kaupungin maaseutupalvelut käsittelee ja maksaa maataloustukia EU:n ja valtion varoista noin 27 milj. euroa vuodessa. Viljelijätukipalvelujen toimintaa ohjaa Maaseutuviraston ja Kouvolan kaupungin välinen

maksajavirastosopimus, joka määrittelee tehtävien hoidolle asetettavat vaatimukset. Lomituspalveluissa toiminnan volyymi on edelleen pienentynyt. Maatalouslomittajien määrää on sopeutettu tarvetta vastaavasti. Maakuntahallintouudistuksen myötä viljelijätuki- ja lomituspalvelujen tehtävien on määrä siirtyä maakunnille 1.1.2020.

Tilapalveluissa tavoitteena vuodelle 2017 oli käytettävissä olevien kerrosneliöiden supistaminen 2 435 neliöllä ja kehittämiskohteeksi oli valittu tilojen käytön tehokkuus. Kerrosneliöitä saatiin supistettua 14 152 neliöllä, osa rakennuksista myytiin ja osa purettiin.

Riskianalyysi

Konsernipalveluilla on kokonaisvastuu kaupungin riskienhallinnassa sekä toimintaympäristön muutosten ennakoimisesta. Taloudellisten riskien hallinta, rahoituksen riittävyyden varmistaminen, korkosuojaukset, sijoitussalkku, sopimushallinta ja vastapuolten luottoluokitusten tarkistaminen ovat konsernipalvelujen vastuulla. Lisäksi konsernipalveluilla on kokonaisvastuu avainhenkilöstöhallinnan kehittämisestä, tietoturvariskeistä sekä elinvoimatekijöihin liittyvistä riskeistä, kuten mainejohtamisesta ja toimintaympäristön muutosten ennakoimisesta.

Toiminnan laajuuteen ja kehittymiseen liittyy erityisesti toiminnallisia riskejä ja epävarmuustekijöitä. Henkilöriskit ovat selvästi kasvaneet henkilöresurssien vähenemisen myötä. Varahenkilö- ja sijaisjärjestelyjen on oltava kunnossa. Monet samanaikaisesti käynnissä olevat projektit ovat lisänneet riskejä, koska muutoksiin liittyvä valmistelu sitoo paljon resursseja. Valmisteilla olevat muutokset lisäävät myös epävarmuutta, joten henkilöstön työhyvinvointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. HR-järjestelmän käyttöönoton myötä henkilöstöhallinnon prosesseja on sähköistetty, ja tietoa tallennetaan yhä enemmän toimialoilla. Mahdollisuus tallentaa järjestelmiin virheellistä tietoa on selvästi kasvanut. Tätä pyritään hallitsemaan koulutuksen ja opastuksen avulla. Työtä on siirtynyt yhä enemmän Taitoan palkanlaskennasta henkilöstöpalvelujen HR-järjestelmän käyttäjätukea hoitaville henkilöille. Tietojärjestelmiin liittyvät riskit ovat kasvaneet, koska integraatioita eri järjestelmien välillä on aiempaa enemmän. Virheellisesti tallennettu tieto voi vaikuttaa myös useampiin eri järjestelmiin.

Taloudellisia riskejä on ennakoitu talouden tasapainottamistoimenpiteillä ja kustannusten hallinnalla. Työtä on jatkettava edelleen, esimerkiksi palveluverkon tarkastelun kautta. Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutus kaupungin rahoitukseen huomioidaan taloussuunnitelmissa ja -laskelmissa. Rahoitusriskeihin on varauduttu korkosuojauksilla, sijoitussalkun hallinnalla, rahoituksen riittävyyden turvaamisella, sopimushallinnalla sekä vastapuolten luottoluokitusten tarkistamisella. Sopimushallintaa pyritään kehittämään edelleen. Oikeudenkäynteihin liittyy taloudellista riskiä, joka konkretisoitui ns. Raakapuu-oikeudenkäynnin osalta, jossa kaupunki tuomittiin maksamaan oikeudenkäyntikuluja metsäyhtiöille. Vuoden 2017 tilinpäätökseen jaksotetut kulut olivat noin 0,2 milj. euroa.

Hallinnossa toimintatuottojen toteutumiseen liittyy epävarmuutta, koska sekä tulospalvelujen että pysäköinninvalvonnan tuottojen toteutuminen on riippuvainen ulkopuolisista tekijöistä. Pysäköinninvalvonnan osalta toimintatuottojen kertymiseen liittyvä riskiä on hallittu ottamalla vakinaisen henkilöstön poissaolojen ajaksi sijaisia, mikä on osoittautunut onnistuneeksi ratkaisuksi. Tulostuspalvelujen osalta on todettavissa, että vuoden 2017 aikana kaupunkiorganisaatiossa on selkeästi vähennetty sisäisen tulostuspalvelun käyttöä. Lisäksi tiedossa on, että vuoden 2019 alusta perustettavan sote-kuntayhtymän myötä puolet kaupunkiorganisaatiosta siirtyy kuntayhtymään, mikä entisestään tullee vähentämään sisäisten tulostuspalvelujen käyttöä. Tämä riski on palvelussa tiedostettu, ja asian osalta tehdään selvitys vuoden 2018 alkupuolella osana Uusi Kouvola -valmistelua. Taloudellisia riskejä liittyy myös erilaisiin toimielinten ennakoimattomiin menoihin, joita talousarviovuoden aikana saattaa esiintyä.

Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät riskit muodostavat uhkan toiminnan jatkuvuudelle, samoin useat suuret samaan aikaan toteuttavat toiminnalliset muutokset, joilla on vaikutuksia tietojärjestelmiin. Riskienhallinnan keinoina on tietoturvan hallintajärjestelmän ajantasaistaminen ja valmistautuminen EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamiseen. Projektikohtaisesti riskiä hallitaan riskienhallintasuunnitelmillä. Riskinä on tietojärjestelmiin ja niihin vaikuttaviin muutoksiin liittyvien tietojen ajantasaisuus. Merkittävän riskin muodostaa myös digitalisaation edellyttämät riittävät resurssit toimintamallien muuttamiseksi.

Elinkeinopalvelujen resursointi ja toimintamallit tulee tarkasteltavaksi Uusi Kouvola -projektin yhteydessä. Maaseudun kehittämisen, hankkeiden ja yksityisteiden avustamisen jatkuvuus riippuu vuosittain tehtävistä päätöksistä ja määrärahoista. Viljelijätuki- ja lomituspalvelujen tehtävien siirtäminen maakuntahallintoon ja palvelujen ja toiminnan turvaaminen muutosvaiheessa on tulevien vuosien haaste. Henkilöstön jaksaminen on riski, sillä meneillään olevat muutokset aiheuttavat myös henkilöstölle epävarmuutta ja läpäpönnistölää työtehtävissä.

Tilapalveluissa suurimmat riskit liittyvät erilaisiin ennakoimattomiin menoihin, joita talousarviovuoden aikana saattaa esiintyä, kuten lämmityskustannuksien suuri kausivaihtelu. Toisaalta investointimenoihin liittyy suuri riski budjetoituun nähden, jos hankkeita ei ole huolellisesti valmisteltu ennen investointipäätöstä (hankesuunnitelmien teko). Hankesuunnittelun prosessin yhteydessä pyritään ennaltaehkäisemään riskejä asentamalla muun muassa paloilmoittimet, kulunvalvonta- ja kameravalvontajärjestelmät sekä lukittavat jätekatokset.

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Henkilötyövuosina	196,92	212,28	196,40

Toiminnan volyymi

	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Lomituspäiviä/v	21 704	20 000	19 498
Lomitettavia yrittäjiä kpl	510	500	474
Välitetty EU-viljelijätuki, milj. euroa	29	27	27,2
Tiloja tukahaun piirissä	994	980	975
Saapuneet hakemukset (viljelijätukipalvelut)	4 029	4 800	3 987
Vesihuollon avustukset, euroa	400 000	350 000	178 130
Yksityistieavustukset, euroa	498 173	500 000	498 356
Kansallinen Laajakaista 2015 -hanke	660 899	1 050 000	524 874

Toimialan talous

Konsernipalveluiden toimintatuottojen toteutuma oli 1,0 milj. euroa ennakoitua heikompi. Lomituspalvelukorvauksia saatiin noin 0,7 milj. euroa ennakoitua vähemmän, vastaavasti menoja toteutui vähemmän. Lisäksi jäi toteutumatta maakuntavaalien järjestämiseen arvioitu avustus 0,3 milj. euroa.

Toimintamenojen toteutumaksi muodostui 74,9 milj. euroa eli 2,6 milj. euroa arvioitua vähemmän. Henkilöstömenot toteutuvat noin 1,5 milj. euroa talousarviota pienempänä. Konsernipalveluiden henkilötyövuodet vähenivät edellisvuodesta 7,7 %. Merkittävimmät poikkeamat ovat demokratiassa, -0,2 milj. euroa, ja lomituspalveluissa, -0,9 milj. euroa. Poikkeamat johtuvat siitä, että maakuntavaalit siirtyivät vuodelle 2018 ja maatalouslomittajien määrä on pienentynyt noin 10 työntekijällä vuoden aikana seuraten maatalousyrittäjien määrän laskua. Näiden lisäksi säästöä on syntynyt sijaisjärjestelyistä.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat toteutuvat 0,9 milj. euroa arvoitua pienempinä. Merkittävin poikkeama on tilapalveluissa, jossa lämmityskulut jäivät alhaisiksi muun muassa lauhan talven seurauksena sekä säästöä syntyi myös sähkö- ja kaasukuluista. Osin energiakustannuksien pienenemiseen ovat vaikuttaneet myös kerrosneliöiden väheneminen 2,8 %.

Avustuksia maksettiin 0,8 milj. euroa talousarviossa ennakoitua vähemmän. Maaseutupalveluiden avustukset toteutuvat 0,7 milj. euroa talousarviota pienempinä johtuen laajakaistahankkeen viivästymisestä sekä vesihuoltohankkeiden supistumisesta. Hallinnossa avustukset ylittyivät 0,1 milj. eurolla, koska varausta kaupunginhallituksen syyskuussa 2016 päättämiin Suomi 100 -avustuksiin ei ollut huomioitu talousarviossa.

Muut toimintakulut ylittyivät 0,5 milj. eurolla. Ylitys johtuu pääosin ns. Raakapuu-oikeudenkäyntiin liittyvistä oikeudenkäyntikuluista, noin 0,2 milj. euroa, joita ei oltu huomioitu talousarviossa.

Poistoihin on kirjattu lisäpoistoja ja arvonalennuksia yhteensä 5,1 milj. euroa sellaisista rakennuksista, jotka on arvioitu purkukuntoisiksi, käyttökelvottomiksi tai ovat poistuneet palvelutuotannon käytöstä, sekä osakkeista perustuen kiinteistövälittäjän arvioon osakkeiden käyvästä arvosta ja Ratamo-hankkeen suunnitelmista myynnistä johtuvista kirjauksista.

Konsernipalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	67 276	0	67 276	66 316	960	98,6
Myyntitulot	5 935	0	5 935	5 290	644	89,1
Maksutulot	502	0	502	426	76	84,9
Tuet ja avustukset	1 761	0	1 761	1 495	266	84,9
Muut toimintatulot	59 078	0	59 078	59 104	-26	100
Valmistus omaan käyttöön	400	0	400	281	119	70,2
Toimintamenot	-77 504	0	-77 504	-74 864	-2 640	96,6
Henkilöstömenot	-12 995	0	-12 995	-11 534	-1 460	88,8
Palkat ja palkkiot	-9 922	0	-9 922	-8 709	-1 213	87,8
Henkilösivumenot	-3 073	0	-3 073	-2 825	-248	91,9
Eläkemenot	-2 608	0	-2 608	-2 276	-333	87,2
Muut henkilösivumenot	-464	0	-464	-549	85	118,3
Palvelujen ostot	-40 146	0	-40 146	-40 273	127	100,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 131	0	-11 131	-10 202	-929	91,7
Avustukset	-4 483	0	-4 483	-3 644	-839	81,3
Muut toimintamenot	-8 749	0	-8 749	-9 210	461	105,3
Toimintakate	-9 829	0	-9 829	-8 268	-1 561	84,1
Poistot ja arvonalentumiset	-11 356	0	-11 356	-16 098	4 742	141,8

Tavoitteiden toteutuminen

Konsernipalvelut

Strategia- päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia- tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Yrittäjyyden edistäminen, osaamis- ja innovaatiopääoman kehittäminen, alueen sijainnin hyödyntäminen		Uusien yritysten perustaminen on hieman vilkastunut aikaisemmasta. Sovitut yhteistyömuodot kaupungin/Kinnon ja yritysten kesken eri foorumeilla on käytössä. Uutta kaupunkistrategiaa toteuttavan yhteistyön sisällöstä sopiminen korkeakoulun ja yliopistojen kanssa on meneillään. Alueen sijaintiin pohjautuvat vahvuudet ja liikenneyhteyksien mahdollisuudet on nostettu aktiivisesti esiin sidosryhmäyhteistyössä. Yrityksille kohdennetun sijoittumismarkkinoinnin kehitystyö on aloitettu kaupunkikonsernissa.					
Mittari							
Yritysten nettoperustanta suhteessa yrityskantaan (%)		Nyky- arvo	2,60	Tavoite- arvo	3,10	Toteuma- arvo	3,46
Mittari							
Työllisyysaste (%)		Nyky- arvo	64,50	Tavoite- arvo	65,50	Toteuma- arvo	64,80
Mittari							
Väestömuutos (%)		Nyky- arvo	-0,70	Tavoite- arvo	-0,20	Toteuma- arvo	-1,25

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Digitalisaatio toiminnan ja palvelujen kehittämisessä		Digitalisaation kehittämis- ja edistämissuunnitelmaa on toteutettu ketterin kokeiluina, joista esimerkkinä Nuorten palvelujen ”Mun idea” ja verkostoyhteistyönä toteutettava Oppiminen 3.0, jossa kehitetään matematiikan opettamista yläkoulun oppilaille pelillistämisen keinoin. Kouvola edustajana on Elimäen yhtenäiskoulu. SharePoint on teknisenä toteutuksena valmis ja sen käyttö tiedonhallinnan ympäristönä on edennyt. Käyttövaltuushallinta (IdM) on otettu käyttöön. Investointien toteuttamisessa on huomioitu maakunta- ja sote-uudistuksesta johtuvat toimintaympäristön muutokset. Merkittävin riski on resurssien riittävyys toimintamallien muuttamiseksi digitalisaation edistämiseksi.					
Mittari							
Uudet digitaaliset palvelut		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	5,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kouvolan kaupungille uusi toimintamalli (maakuntaudistus)		Organisaatiouudistuksen valmistelu on käynnistetty syksyllä 2017. Työ jatkuu vielä toukokuulle 2018 ja uusi organisaatio on käytössä v. 2019 alusta.					
Mittari							
Toteutumisaste (%)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	50,00	Toteuma-arvo	40,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Palvelumalli 2030:n jalkauttaminen		Palvelumallia kokeiltiin Anjalankosken ja Valkealan kokeiluparlamenteissa. Kokeilua on arvioitu sisäisesti ja vertaisarvioitu Tuusulan aluekehittämistoimintaan. Toimintamallin hyväksynnän ja tarkentamisen jälkeen se otetaan käyttöön.					
Mittari							
Kokeilujen määrä (kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	2,00	Toteuma-arvo	2,00
Mittari							
Mukanaolevien toimijoiden määrä aluekeskuksessa (kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	20,00	Toteuma-arvo	20,00
Mittari							
Käytettävissä olevat (k-m2)		Nyky-arvo	511 435,00	Tavoite-arvo	509 000,00	Toteuma-arvo	497 283,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Strategiaa toteuttava, johdonmukainen päätöksenteko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toiminnan, tiedon, tietojärjestelmien ja teknologian yhteensovittaminen		Kokonaisarkkitehtuuri -kuvauksia on tehty JHS 179:n mukaisesti huomioiden erityisesti EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Kuvauksia on tuotettu henkilötietovirroista eri sovellusten välillä. Lisäksi kuvauksia tehtäessä on huomioitu maakunta- ja sote-uudistus. Kokonaisarkkitehtuurin hallintamallia on valmisteltu. Merkittävimpinä riskinä on ajantasaisen nykytilatiedon ylläpitäminen.					
Mittari							
Kypsyystaso (tasot 1-5)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	2,50

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Vastuullinen ja osallistava johtaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Strategialähtöisen osaamisen johtamisen kehittäminen		Kehityskeskustelu- ja koulutushakemusprosessi on rakennettu Sympa HR-järjestelmään. Käytyjä kehityskeskusteluja on tallennettu Sympaan vasta vähän. Osaamisen johtamisen mallia on rakennettu ja laadittu opas osaamisen kehittämiseen. Riskinä on, ettei osaamisen johtamisen mallin kehittämiseen sitouduta riittävästi, eikä siihen ole tarpeeksi resursseja muiden päällekkäisten projektien vuoksi.					
Mittari							
Kehityskeskustelujen kattavuus (%) (Sympa)		Nyky-arvo		Tavoite-arvo	50,00	Toteuma-arvo	5,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toimintakatteen kasvu saadaan pysäytettyä		Toimintakatteen kasvu on pysynyt maltillisella tasolla tehdyistä talousarviomuutoksista huolimatta. Investointien suunnitteluprosessin työstäminen jatkuu.					
Mittari							
Nettoinvestointitaso		Nyky-arvo	23,40	Tavoite-arvo	43,70	Toteuma-arvo	29,60
Mittari							
Toimintakatteen muutosprosentti		Nyky-arvo	1,20	Tavoite-arvo	-1,20	Toteuma-arvo	-1,10
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Työhyvinvoinnin edistäminen ja työkykyprosessien toimivuuden kehittäminen		Terveysjohtamisen järjestelmän osalta on siirrytty jatkuvaan palveluun ja järjestelmään on tullut myös uusia toimintoja. Uusille urille - valmennushanke on aloitettu ja jatkettu Hyvä työ GO –turvallisuus-valmennuksia. Riskinä on, että muut kaupungin tekemät päätökset ja käynnissä olevien muutosprojektien toteutus eivät tue hyvinvoinnin edistämistä ja asetettuja tavoitteita.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	19,00	Tavoite-arvo	18,50	Toteuma-arvo	19,70

Maaseutulautakunta**Lautakunnan hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen**

Strategia-päämäärä		Laadukas ympäristö		Strategia-tavoite		Eheä kaupunkirakenne			
Talousarviotavoite				Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Maaseutualueiden infrastruktuurin kehittäminen				Talousarvion avustusrahoista on maksettu laajakaista-hankkeen 3. rakennusvaiheen avustusosuuden 50 %:n osasuoritus 0,46 milj. euroa, jolloin toiminnallisen tavoitteen toimenpide saada käyntiin 3. vaiheen rakentaminen on toteutunut.					
Mittari									
Toteutuminen (%)				Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	100,00

2.2.1.2 Tekniikka- ja ympäristöpalvelut

Vastuhenkilö Tekninen johtaja Hannu Tylli
Sitovuustaso Valtuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan kuvaus

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut -toimiala koostuu yhdestä palveluketjusta, jossa on kuusi (6) palvelua, kiinteistöpalvelut, kaupunkisuunnittelu, maaomaisuus ja paikkatieto, yhdyskuntatekniikka, rakennusvalvonta sekä ympäristöpalvelut.

Yhteiset hallintopalvelut -yksikköön on keskitetty johto, talous ja lakiasiat sekä mm. sihteeripalvelut ja muut koko toimialalle tuotettavat palvelut. Kiinteistöpalvelut tuottaa puhtaus-, ruoka-, kiinteistönhoito- ja kunnossapitopalveluja sekä liikuntapaikkojen ja -alueiden hoitoa, uimahallipalveluja ja uimaopetusta. Kaupunkisuunnittelun vastuulle kuuluvat asemakaavojen ja yleiskaavojen valmistelu ja muu yleispiirteinen maankäytön suunnittelu sekä kaupunkikuvaan ja rakennussuojeluun liittyvät asiat. Maaomaisuus ja paikkatieto hoitaa maan hankintaan, hallintaan ja luovutukseen sekä kiinteistörekisterin pitoon liittyvät tehtävät samoin kuin paikkatietopalvelut ja maastomittaustoiminnan. Yhdyskuntatekniikka vastaa kaduista, puistoista ja muista eräistä yleisistä alueista ja näitä alueita koskevasta suunnittelusta, rakennuttamisesta ja ylläpidon tilaajatehtävistä sekä jätehuollon viranomaistehtävistä (ks. Kymen jätelautakunta). Ympäristöpalvelut vastaavat ympäristönsuojelun, terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon tehtävistä ja rakennusvalvonta hoitaa rakennuslupa-asioiden lisäksi asuntotoimen palvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Vuosi 2017 oli Tekniikka- ja ympäristöpalveluissa erityinen organisaatiouudistuksen täytäntöönpanon myötä. Vuoden aikana toimialan prosesseja kehitettiin asiakaslähtöisemmiksi ja vuorovaikutusta palveluiden ja kaupunkilaisten välillä lisättiin.

Kaupungin ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja toiminnallisuutta kehitettiin koordinoitusti eri toimijoiden yhteistyönä. Kävelykatu Manskin saneeraus saatiin pääurakan osalta päätökseen ja alueen viimeistelytyöt valaistuksen ja kalustamisen osalta jatkui suunnitellusti vuodenvaihteen yli. Matkakeskushankeen osalta alueelle laadittiin asemakaava sekä kortteliin liittyvien liikennejärjestelyiden toteutussuunnittelu käynnistettiin. Lisäksi osallistuttiin ydinkeskustan alueella olevien muiden yksityisten kiinteistöjen kehittämiseen ja niihin liittyvien yleisten alueiden parantamiseen. Keskuspuiston uusi leikkipuisto avattiin loppukesällä.

Pioneeripuiston asuatomessualueen katuverkon ja kunnallistekniikan rakentaminen käynnistettiin. Kullasvaaran RR-termiinalin maanhankintaa, asemakaavoitusta ja toteutussuunnittelua jatkettiin alueelle laaditun yleissuunnitelman periaatteiden mukaisesti. Lisäksi tekniikka- ja ympäristöpalvelut osallistui Kimolan kanavan toteuttamisen valmisteluun.-

Kaupungin maapoliittisen ohjelman uudistamista jatkettiin ja maankäytön toteuttamisohjelmaa täydennettiin yleisten ja yksityisten palveluiden alueilla. Maanhankinnassa, kaavoituksessa ja tonttituotannossa painotettiin maankäytön toteuttamisohjelman mukaisesti keskeistä kaupunkialuetta sekä olemassa olevia palveluita ja joukkoliikenneverkkoon tukeutuvaa maankäytön kehittämistä.

Tekniikka ja ympäristöpalvelujen työviere ja työtyytyväisyys on hyvällä tasolla. Syksyllä toteutetun työtyytyväisyyskyselyn perusteella henkilöstön työhyvinvointi on kehittynyt edellisestä kyselystä hyvään suuntaan. Toimialan mittarina ollut esimiesten toimintaan liittyvä arviointi ”lähin esimies toimii esimiehenä hyvin” tulos oli parantunut vuoden 2016 tuloksesta 6,91 vuoden 2017 tulokseen 7,70, asteikon ollessa 1-10.

Kiinteistöpalveluissa ei esiintynyt merkittäviä poikkeamia talousarvioon ja palvelusopimuksiin nähden. Kiinteistöjen hoitoa ja kunnossapitoa lukuun ottamatta myös kustannustavoitteet saavutettiin. Kiinteistöjen hoidon ja kunnossapidon kustannuksiin vaikuttavat myös muutokset toimintaympäristön olosuhteissa, esim. sää ja ylimääräiset tilaukset mm. sisäilmakorjausten ja vahinkojen johdosta.

Kiinteistöpalvelujen toiminnan kehittämistä on jatkettu moniammatillisuutta ja tiimitoimintaa lisäämällä. Kaupungin järjestämiin esimiesvalmennuksiin on osallistuttu aktiivisesti. Sairauspoissaolojen hallintaa on tuettu tuki- ja

liikuntaelinsairaiden ergonomiaselvityksillä, varhaisen välittämisen mallin aktiivisella käytöllä ja tarkoituksenmukaisilla työjärjestelyillä. Vaaratilanteiden kirjaamisissa ja käsittelyssä on aktivoiduttu, mutta se on edelleen kehittämiskohde.

Kiinteistöpalvelujen asiakassuhteita on hallittu asiakasraadeilla ja -palavereilla, asiakastytyytyväisyyskyselyillä sekä tiimityötaitoja kehittämällä. Ruokapalvelujen asiakastytyytyväisyyskyselyä tehtiin kolmelle asiakasryhmälle ja tulosten keskiarvo oli 3,06 (asteikko 1-4). Puhtaus- ja kiinteistönhoitopalvelujen asiakastytyytyväisyyskysely suunnattiin asumis- ja hoivapalveluihin, tulos puhtauspalveluilla 3,34 ja kiinteistönhoitopalveluilla 3,38 eli asiakkaat ovat erittäin tyytyväisiä (asteikko 1-4) palveluumme.

Organisaatiomuutoksen yhteydessä maastomittauspalvelu siirrettiin maaomaisuus ja paikkatieto -palveluun. Mittaustoiminta on pääosin toimialan sisäistä palvelua. Maastotietopalveluihin hankittu mobiilikeilauskalusto mahdollistaa mm. kaupungin katu- ja infraomaisuuden entistä tehokkaamman kartoittamisen ja kunnossapidon kohdentamisen. Maaomaisuus- ja paikkatietopalvelut aloitti kiinteistöveron määrätymisperusteiden määrittämisen ja niihin liittyvien rekisteritietojen paikkansapitävyyden selvittämisen. Hankkeessa saadaan arvio mm. perusparantamisesta johtuvasta kiinteistöverotulojen kasvupotentiaalista.

Tekniikka- ja ympäristöpalveluiden organisaatiouudistuksen myötä Teknisen tuotannon liikelaitoksen aluepalveluista liikenne- ja viheralueiden hoito sekä kunnossapito ja logistiikkapalvelut siirtyivät yhdyskuntatekniikan palveluun. Tuotannon onnistunut integroiminen osaksi ns. tilaajaorganisaatiota oli merkittävä muutos ja kesti koko suunnitelmakauden. Kaupungin kärkihankkeet muodostivat suuren osan yhdyskuntatekniikan investoinneista. Kärkihankkeiden ohella yhdyskuntatekniikka saneerasi katuja yhdessä vesilaitosten kanssa ja toteutti muita infrahankkeita, kuten Kasarminmäki-Ruskeasuo -liikennejärjestelyt. Perusinvestointien toteutuksessa saavutettiin 94,5 % toteutuma vuonna 2017.

Kymenlaakson kattava energianeuvontahanke jatkui. EAKR-rahastolta vuosina 2015-2017 saatua tukea jatketaan maakuntaliiton toimesta 30.6.2018 saakka, jonka jälkeen toimintaa jatketaan yhteistyökumppaneilta ja Kymenlaakson kunnilta saadun rahoituksen turvin.

Ympäristönsuojelussa jatkettiin pohjaveteen kohdistuvien riskien kartoitus- ja valvontahanketta. Luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia parannettiin polkuverkoston kunnostustarpeita kohdistamalla. Valtuuston hyväksymän ympäristöohjelman tavoitteiden toteuttamista edistetään yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa. Meluselvitykseen perustuva meluntorjuntasuunnitelma valmistui kuluvana vuonna ja tämän pohjalta meluesteitä toteutetaan tärkeysjärjestyksessä. Ympäristönsuojelun suunnitelmalliset valvontakäynnit muuttuvat maksullisiksi uuden ympäristönsuojelulain perusteella, mikä asettaa entistä suuremmat vaatimukset valvonnan suunnittelulle ja laadulle. Ympäristönsuojelulain vaatimukset täyttävää valvontasuunnitelmaa ja -ohjelmaa ja niihin perustuvaa valvonnan maksullisuutta alettiin noudattaa 2017.

Riskianalyysi

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut -toimialan merkittävimmät palvelutuotannon toteuttamiseen liittyvät riskit ovat kunnallisteknisten rakenteiden korjausvelan kasvu, avainhenkilöriskit, oikeudelliset riskit (virheet, valitukset, vahingonkorvaukset), vahinkoriskit, mm. ympäristövahingot sekä katujen kuntoon liittyvät vahingot, tietojärjestelmien toimintaan ja tietoturvallisuuteen liittyvät riskit sekä rakentamiseen liittyvät taloudelliset riskit.

Riskien ennaltaehkäisy edellyttää oikein suunnattua henkilöstöpolitiikkaa, johon kuuluu myös rekrytointi sekä uusien virkojen ja toimien perustaminen. Hankintaosaamista on toimialalla lisätty ja kaupungin yhteisiä hankintaohjeita on noudatettu. Urakkasopimuksiin liittyviä riskejä on hallittu koko hankintaprosessin hyvällä toteuttamisella. Tekniikka- ja ympäristöpalveluiden lakimiehen tehtävänä on mm. päätösten ja sopimusten laadun parantaminen sekä vahinkotapahtumien jälkihoito mikä on tuonut varmuutta näiden asioiden toimintaan. Toimielinten tietoisuutta tilivelvollisuudesta ja sen sisällöstä päätöksenteossa nähtiin tarpeelliseksi kehittää.

Toimialan talous

Palveluketjun talous toteutui ennakoitua paremmin. Toimialan toimintakate oli 0,4 milj. euroa parempi kuin talousarviossa. Toimintamenojen ylitys 0,1 milj. euroa johtui pääosin arvioitua suuremmasta omasta rakentamisesta, joka vastaavasti näkyy valmistus omaan käyttöön erän kasvuna. Henkilöstömenot jäivät 1,3 milj. euroa arvioitua pienemmäksi, kun vastaavasti palvelujen ostot, materiaali ja muut toimintamenot toteutuivat arvioitua suurempana. Toimialan tulojen noin 0,5 milj. euron kasvu johtui pääosin terveysvalvonnan lupamaksuista kerättävien tulojen kasvusta sekä Kouvolan Veden maksamasta haittakorvauksesta.

Henkilöstömenojen säästö syntyi lähes kokonaisuudessaan kiinteistöpalvelussa. Suurimmat osuudet olivat ruoka- ja puhtauspalvelussa, joissa kiky-sopimuksen aiheuttama työajan pidentymisen vaikutus näkyi eniten. Lisäksi näissä palveluyksiköissä ei saatu palkattua tarvittavaa sijaismäärää, joten mm. ruokapalveluissa jouduttiin hankkimaan enemmän valmiiksi jalostettuja elintarvikkeita korkeampaan hintaan. Varhe- ja KUEL-eläkemenoperusteiset maksut olivat lähes 0,3 milj. euroa arvioitua pienemmät.

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	46 156	0	46 156	46 619	-463	101
Myyntitulot	38 232	0	38 232	38 083	149	99,6
Maksutulot	1 087	0	1 087	1 246	-159	114,6
Tuet ja avustukset	382	0	382	324	58	84,9
Muut toimintatulot	6 455	0	6 455	6 965	-510	107,9
Valmistus omaan käyttöön	1 433	0	1 433	2 359	-926	164,6
Toimintamenot	-60 155	0	-60 155	-61 152	997	101,7
Henkilöstömenot	-33 070	0	-33 070	-31 775	-1 295	96,1
Palkat ja palkkiot	-24 905	0	-24 905	-23 987	-918	96,3
Henkilösivumenot	-8 164	0	-8 164	-7 788	-376	95,4
Eläkemenot	-6 947	0	-6 947	-6 621	-326	95,3
Muut henkilösivumenot	-1 218	0	-1 218	-1 167	-51	95,9
Palvelujen ostot	-15 138	0	-15 138	-15 895	756	105
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 096	0	-8 096	-8 962	866	110,7
Muut toimintamenot	-3 851	0	-3 851	-4 520	669	117,4
Toimintakate	-12 566	0	-12 566	-12 174	-391	96,9
Poistot ja arvonalentumiset	-8 025	0	-8 025	-8 091	66	100,8

Tavoitteiden toteumat ja mittarien arvot

Asiakastytyväisyys toteutui tavoitearvoa paremmin, kun taas asukastytyväisyydessä ei päästy aivan tavoitteeseen. Parannusta edelliseen vuoteen kuitenkin tapahtui. Kevyen liikenteen väylien uusimista/parantamisesta tehtiin arvioitua enemmän. Luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia ja Kymijoen rantareitin keskeisimpien yhteyksien ja opasteiden kuntoa parannettiin. Sairauspoissaoloja ja työtapaturmia sattui arvioitua enemmän johtuen mm. tuki- ja liikuntaelinten sairauksista johtuvien poissaolojen lisääntymisestä korkean keski-ikä ja keskiraskaan työn vuoksi. Työtapaturmat lisääntyivät pääosin lisääntyneiden työmatkatapaturmien vuoksi. Esimiesten koulutukset ovat lisänneet esimiesten toimintaa positiivisesti.

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakastyytyväisyyden pitäminen hyvällä tasolla ja/tai parantaminen.		Rakennusvalvonnan asiakastyytyväisyyskysely tehtiin keväällä ja kiinteistöpalvelujen loppuvuonna. Asukastyytyväisyyskyselyn tulos on FCG:n tutkimuksessa saatujen lukujen keskiarvo. (Laskennassa on käytetty asuinkatujen, keskustaan johtavien pääkatujen ja jalankulku- sekä pyöräteiden kunnon mittaustuloksia).					
Mittari							
Viranomaistoiminnan asiakastyytyväisyys (1-4)		Nyky- arvo		Tavoite- arvo	3,00	Toteuma- arvo	3,40

Mittari						
Kiinteistöpalvelujen asiakastytyväisyys (1-4)	Nyky-arvo	3,01	Tavoite-arvo	3,15	Toteuma-arvo	3,26
Mittari						
Asukastytyväisyys vähintään verrokkikuntien tasolla (mittarina FCG tutkimus)	Nyky-arvo	2,88	Tavoite-arvo	3,05	Toteuma-arvo	2,94

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Eheä kaupunkirakenne				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kaavoituksella täydennetään nykyistä kaupunkirakennetta erityisesti kaupunkikeskustassa ja rakennemallin ydinalueella. Vähintään 70 % hyväksytyistä asemakaavoista sijaitsee em. alueella. 90 % maanhankinnasta sijoittuu keskeiselle kaupunkialueelle.		Kimolan kanavan maa- ja vesialueet hankittiin kaupungille, niiden pinta-ala oli yli 60% kaikesta maan hankinnasta. Pioneeripuiston asuatomessualueen tontit valmistuivat luovutuskuntoon.					
Mittari							
Keskeisten alueiden tonttutuotannon %-osuus koko tonttutuotannosta		Nyky-arvo	86,00	Tavoite-arvo	90,00	Toteuma-arvo	100,00
Mittari							
Keskeisten alueiden kaavojen %-osuus kaikista kaavoista		Nyky-arvo	75,00	Tavoite-arvo	70,00	Toteuma-arvo	81,00
Mittari							
Keskeisten alueiden maakauppojen pinta-alan osuus kaikista kaupoista (%)		Nyky-arvo	61,00	Tavoite-arvo	90,00	Toteuma-arvo	25,23
Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Joukkoliikenne osana palvelujärjestelmää				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä on edistetty.		Kevyenliikenteen väylästöä on uudelleenpäällystetty n. 9 km ja investointikohteita n. 0,5 km.					
Mittari							
Parannettu/uusi kevyenliikenteen väylästö (km/v)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	9,50

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Ympäristöystävällinen kaupunki
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio	
Luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia lisätään.		Luontopoluilla on korjattu heikkoja rakenteita ja parannettu polkumerkintöjä maastossa. Uutta polkuosuutta on raivattu 600 m. Koskenrantaan on rakennettu puuttuva rantareitin osuus muun kunnallistekniikan saneerauksen yhteydessä. Muiden puuttuvien reitin osien suunnittelu ja rakentaminen ei ole päässyt käyntiin maanomistajaneuvottelujen viiveiden takia. Opasteiden suunnittelu on aloitettu ja työ jatkuu 2018.	

Mittari						
Reitistö (km/v)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	1,70
Mittari						
Kymijoen rantareitin keskeisimmät yhteydet ja opasteet ovat kunnossa (%)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	10,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Sairauspoissaolojen ja työssä tapahtuvien tapaturmien jatkuva aleneminen.		Työtapaturmissa on nousua, mikä johtuu työmatkalla tapahtuneista tapaturmista. Työtapaturmista johtuvia sairauspoissaoloja on vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sairauspoissaolojen kasvu on lisääntynyt varsinkin pitkittyneissä poissaoloissa. Sairauspoissaolot olivat tavoitearviota korkeammalla tasolla kiinteistöpalveluissa. Muissa toimialan palveluissa sairauspoissaolot jäivät alle tavoitearvon. Tuki- ja liikuntaelinten sairauksista johtuvat poissaolot ovat lisääntyneet korkean keski-ikä ja keskiraskaan työn vuoksi.					
Mittari							
Työtapaturmien lukumäärä (kpl)		Nyky-arvo	73,00	Tavoite-arvo	70,00	Toteuma-arvo	77,00
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	20,30	Tavoite-arvo	17,30	Toteuma-arvo	21,50

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Vastuullinen ja osallistava johtaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Hyvä esimiestyö ja laadukas työelämä.		Esimiehet ovat osallistuneet aktiivisesti esimiesinfoihin, esimiesvalmennuksiin (ml. EKV-valmennus) JET-koulutukseen ja työyhteisövalmennuksiin.					
Mittari							
Lähin esimies toimii esimiehenä hyvin (1-10)		Nyky-arvo	6,91	Tavoite-arvo	7,30	Toteuma-arvo	7,70

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Henkilötyövuosina	783,24	773,50	780,00

Tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Asemakaavoitettu alue ha	11 889	9 630	9 637
Hyväksytyt kaavat kpl/v	12	12	11
Maan osto ha	152	80	106
Luovutettu AO-tontteja kpl	19	30	29
Metsää ha	3 910	3 550	3 935
Peltoa ha	689	670	701
Kadut ja kevyen liikenteen väylät km	977	976	977
Rakennetut puistot, ha	242	245	242
Leikkipaikat kpl	143	130	143
Ympäristönsuojelun luvat ja tarkastukset kpl	604	444	478
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet kpl	3 144	2 700	3 079
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit kpl	9 938	11 250	9 932
Rakennusvalvonnan -luvut	949	1 100	840
-katselmukset	3 128	3 000	2 070
Asuntotoimen hakemuskäsittelyt ja valvontatoimenpiteet	226	213	200
Rakennusten hoito (m ²)	554 000	554 175	558 827
Siivottavat neliöt	349 748	357 800	347 600
Ateriamäärät kpl	5 095 700	4 900 000	5 073 300

Tekninen lautakunta

Palveluketju

Vastuuhenkilö

Sitovuustaso

Elinympäristön kehittäminen

Hannu Tylli

Tekninen lautakunta

Toiminnan kuvaus

Tekniset palvelut mahdollistavat osaltaan elinkeinohankkeiden toteuttamisen. Kaupunkisuunnitteluun kuuluvat asemakaavat ja asemakaavanmuutokset, yleiskaavoitus ja muu yleispiirteinen maankäytön suunnittelu, asemakaavasta poikkeamiset ja suunnittelutarveratkaisut sekä kaupunkikuvaan ja rakennussuojeluun liittyvät asiat. Maaomaisuus ja paikkatietopalveluun kuuluvat maan hankintaan, hallintaan ja luovutukseen sekä kiinteistönmuodostukseen ja kiinteistörekisterin pitoon liittyvät tehtävät sekä paikkatieto- ja maastotietopalvelut. Yhdyskuntatekniset palvelut vastaa kaduista, puistoista ja muista eräistä yleisistä alueista ja näitä alueita koskevasta suunnittelusta, rakennuttamisesta ja ylläpidon tilaajatehtävistä. Kiinteistöpalvelut tuottaa puhtaus-, ruoka-, kiinteistönhoito- ja kunnossapitopalveluja sekä liikuntapaikkojen ja -alueiden hoitoa, uimahallipalveluja ja uimaopetusta. Teknisen lautakunnan alaista toimintaa ovat myös toimialan yhteiset tuki- ja hallintopalvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Kiinteistöpalvelujen palvelusopimusten arvo on yhteensä 31,1 milj. euroa. Kiinteistöpalvelujen henkilöstöä siirtyi eläkkeelle tai poistui muusta syystä yhteensä 33 henkilöä, näistä 22 tointa jätettiin täyttämättä eli 66 %. Uusina asiakaskohteina aloitti Hovioikeus, Jaalan lähiliikuntapaikka, Inkeröisten päiväkot, Pihlajisto, Kotikartano, Lyseon lukion laajennus ja Elimäkikoti. Asiakashyvityksiä teimme tilapalveluille ja hyvinvointipalveluille mm. kiky-sopimuksesta johtuvista henkilöstökustannusten alenemisista ja kiinteistöjen aukioloaikojen supistuksista.

Kaupunkisuunnittelussa vuoden aikana hyväksyttiin 11 asemakaavaa, joista 9 sijaitsee keskeisellä kaupunkialueella. Maankäytön toteutusohjelmassa 2017 painopiste on ollut palvelutonteissa. Kuusankosken rantapuiston maisema-arkkitehtuurikilpailu pidettiin ja suunnittelua jatketaan sen pohjalta. Ajantasakaavat on pääosin saatettu koko Kouvolan alueelta sähköiseen muotoon ja syötetty tietokantaan. Miehonkankaan osayleiskaavan laadinta on aloitettu. RRT-alueen yleissuunnittelu ja asemakaavojen laadinta on aloitettu.

Metsänmyyntituloja kertyi arvioitua enemmän myytyjen leimikoiden etupainotteisen hakkuun vuoksi. Kiira – myrskyn vuoksi hakkuutulot ylittivät 0,1 milj. euroa, mutta myrskyn aiheuttamien tuhojen korjaaminen aiheutti myös merkittäviä ylimäärisiä menoja. Maan myyntituotot ovat 0,5 milj. euroa. Pioneeripuiston maan puhdistus- ja rakennusten purkukustannuksia on kirjattu 0,3 milj. euroa. Pohjankorven puhdistusta aloitettiin loppuvuonna.

Yhdyskuntatekniikan palvelu muuttui 1.1.2017 voimaan tulleen organisaatiomuutoksen myötä tilaaja-tuottaja -mallista virasto-organisaatioksi, joka muodostuu kuudesta palveluyksiköstä. Yhdyskuntatekniikan talousarviossa asetettu käyttötalouden toimintakate alittui 0,8 milj. eurolla eli toteuma oli 91,2 %. Sekä menot että tulot ylittivät arvion; toteuma menojen osalta oli 110 % (1,8 milj. euroa) ja tulojen osalta 125 % (1,8 milj. euroa). Valmistus omaan käyttöön oli selkeästi arvioitua suurempaa (poikkeama 0,9 milj. euroa), mikä vaikutti osaltaan menojen euromääräiseen ylitykseen. Kouvolan Veden haittakorvausmaksu suureni KH:n päätöksellä 0,3 milj. euroa. Investointisuunnitelman toteutumisprosentti oli 92 %.

Tunnuslukujen muutokset johtuvat osin hallintatietojen päivityksistä.

Tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Asemakaavoitettu alue, ha	11 889	9 630	9 637
Hyväksytyt kaavat kpl/v	12	12	11
Maan osto ha	152	80	106
Luovutettu AO-tontteja kpl	19	30	29
Metsää ha	3 910	3 550	3 935
Peltoa ha	689	670	701
Kadut ja kevyen liikenteen väylät km	977	976	977
Rakennetut puistot ha	242	245	242
Leikkipaikat kpl	143	130	143
Sillat ja tunnelit kpl	98	98	98
Ulkovalaisimet kpl	23 900	23 500	23 900
Rakennusten hoito (m ²)	554 000	554 175	558 827
Siivottavat neliöt	347 748	357 800	347 600
Ateriamäärät kpl	5 095 700	4 900 000	5 073 300

Lautakunnan talous

Teknisen lautakunnan osalta talous toteutui lähes talousarvion mukaisesti. Toimintamenojen ylitys 1,3 milj. euroa johtui pääosin arvioitua suuremmasta omasta rakentamisesta, joka vastaavasti näkyy valmistus omaan käyttöön erän kasvusta 1,0 milj. euroa. Tulojen noin 0,3 milj. euron kasvuun vaikutti mm. Kouvolan Veden maksama arvioitua suurempi haittakorvaus.

Tekninen lautakunta (1000 eur) (ei sisällä Kymen Jätelautakuntaa)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatuotot	44 676	0	44 676	45 006	-330	100,7
Myyntituotot	37 645	0	37 645	37 547	98	99,7
Maksutuotot	207	0	207	187	21	90,1
Tuet ja avustukset	382	0	382	324	58	84,9
Muut toimintatuotot	6 442	0	6 442	6 949	-507	107,9
Valmistus omaan käyttöön	1 433	0	1 433	2 359	-926	164,6
Toimintakulut	-56 081	0	-56 081	-57 347	1 266	102,3
Henkilöstökulut	-30 032	0	-30 032	-28 806	-1 226	95,9
Palvelujen ostot	-14 465	0	-14 465	-15 337	872	106
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 047	0	-8 047	-8 928	881	110,9
Muut toimintakulut	-3 537	0	-3 537	-4 276	739	120,9
Toimintakate	-9 972	0	-9 972	-9 981	9	100,1
Suunnitelman muk. poistot	-7 989	0	-7 989	-8 060	71	100,9

Tavoitteiden toteumat ja mittarien arvot

Tavoitteet toteutuivat kohtuullisen hyvin. Kaupunkirakenteen täydentämisen ja suojelutavoitteiden huomioimisen tavoitteet toteutuivat. Kevytväylästäön rakentamisen ja kunnostamisen määrässä päästiin yli tavoitteen. Asukastyytyväisyys liikenneympäristön laadussa jäi alle tavoitearvon, mutta se oli kuitenkin parantunut edelliseen mittaukseen verrattuna. Kymijoen ulkoilureitin maapohjan hallinnan saaminen reittikäyttöön (kaupungille) jäi hieman kesken eli neuvottelut kolmen maanomistajan kanssa jatkuvat seuraavan vuoden puolella.

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Henkilötyövuosina	728,24	714,50	725,00

*) luvut eivät sisällä Kymen Jätelautakuntaa

Kymen jätelautakunta

Vastuuhenkilö Jätehuoltopäällikkö Leena Rautiainen
 Sitovuustaso Kymen jätelautakunta

Toiminnan kuvaus

Kymen jätelautakunnan toiminta-alueella on yhdeksän kuntaa. Kouvola kaupunki toimii Kymen jätelautakunnan vastuukuntana. Lautakunta huolehtii kunnalle jätelain mukaan kuuluvista jätehuollon järjestämiseen, suunnitteluun ja seurantaan liittyvistä viranomaistehtävistä kuten jätehuoltomääräysten ja jätetaksojen hyväksyminen, jätemaksuihin liittyvä päätöksenteko sekä mahdolliset jätteenkuljetusjärjestelmäpäätökset. Toiminnassa varmistetaan asioiden käsittelyn asiantuntemus ja pyritään asiakaslähtöisyyteen. Jätelautakunta toimii yhteistyössä alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten ja jäteyhtiön kanssa. Jätelautakunnan päätöksenteolla asetetaan raamit toimivalle ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavalle jätehuollolle. Seurannalla varmistetaan, että asuinkiinteistöt ja julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöt ovat kattavasti mukana järjestetyn jätteenkuljetuksen piirissä.

Toimintaympäristön muutokset

Toiminta toteutui suunnitelmien ja talousarvion mukaisesti. Toimintatuotot ja -kulut olivat 0,2 milj. euroa. Taseella oleva vuosien 2013 - 2015 kertynyt ylijäämä 0,1 milj. euroa hyvitetiin jäsenkunnille jäsenkuntien perustamissopimuksen mukaisesti. Uutta yli-/alijäämää ei kertynyt.

Aloitettiin valmistelut jätepoliittisen ohjelman laatimiseen. Kymen jätelautakunta toimii tehtävässä koordinoijana. Vuoden aikana palkattiin vakituiseksi kuljetusrekisterivastaava.

Kymen jätelautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	246	0	246	234	12	95
Myyntitulot	246	0	246	232	14	94,3
Maksutulot	0	0	0	2	-2	
Toimintamenot	-244	0	-244	-234	-10	96
Henkilöstömenot	-172	0	-172	-178	6	103,4
Palvelujen ostot	-65	0	-65	-49	-15	76,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2	0	-2	-3	1	123,7
Muut toimintamenot	-4	0	-4	-4	-1	85,7
Toimintakate	2	0	2	0	3	-10,4

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Henkilötyövuosina	3	4	4

Rakennus- ja ympäristölautakunta

Vastuuhenkilö Tapani Ryyänen
 Sitovuustaso Rakennus- ja ympäristölautakunta

Toiminnan kuvaus

Rakennus- ja ympäristölautakunta järjestää ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon, rakennusvalvonnan sekä asuntotoimen palvelut ja huolehtii lainsäädännön mukaisista Kouvolaan kaupungille kuuluvista lupa-, valvonta- ja muista viranomaistehtävistä.

Toimintaympäristön muutokset

Rakennusvalvonnassa on otettu joulukuussa 2017 käyttöön sähköinen lupapalvelu yhtenä osana yhteiskunnan sähköisten palveluiden lisääntymistä. Lisäksi palvelun toimintatapoja ja lupaprosesseja kehitettiin laaditun ohjelman mukaisesti asiakaslähtöisemmiksi ja sujuvammiksi.

Rakennusvalvonnassa jatkui sähköisen arkiston muodostamisen -hanke. Tavoitteena on saada materiaali palvelemaan paremmin sisäistä käyttöä ja ulkoisia asiakkaita.

Kymenlaakson kattava energianeuvontahanke on ollut käynnissä EAKR-rahastolta saadun tuen avulla. Tukea on jatkettu maakuntaliiton toimesta 30.6.2018 asti, jonka jälkeen se jatkuu yhteistyökumppaneiden ja Kymenlaakson kunnilta saadun rahoituksen turvin. Uusiutuvan energian osuutta rakentamisen energiankäytössä kasvatetaan tehokkaalla energianeuvonnalla ja ohjauksella rakennuslupaprosessin yhteydessä sekä toteuttamalla uusiutuvan energian kuntakatselmuksen tuloksena saatuja toimenpiteitä.

Ympäristöpalvelujen lupa- ja valvontatehtäviin liittyvä toiminta on toteutunut pääpiirteissään suunnitellulla tavalla Kouvolaan ja Iitin alueella. Ympäristönsuojelussa suunnitelmallinen valvonta on toteutunut lautakunnan hyväksymän valvontaohjelman mukaisena. Maa-aineslupien siirryttyä ympäristönsuojeluviranomaiselle on suunniteltu yksikön sisäisen tehtävänjaon uudistamista. Terveysvalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset ovat toteutuneet lähes suunnitelman ja keskusvirastojen ohjeiden mukaisesti.

Ympäristöohjelmatyö on vakiintunut jälleen täysipainoiseksi toiminnaksi uuden ympäristöasiantuntijan rekrytoinnin myötä. Yhtenä painopisteenä on ollut ympäristökasvatus yhteistyössä perusopetuksen kanssa, jonne on ollut palkattuna määräaikainen työntekijä. Ekotukitoiminnassa on otettu sähköinen uutiskirje käyttöön ja toiminnasta on laadittu

kyselyihin perustuva raportti. Ympäristöryhmän toiminta muuttui kunnallisvaalien jälkeen. Kaupungin johtoryhmä päätti, että ympäristötyöhön perustetaan työryhmänä toimivan ympäristöryhmän lisäksi ohjausryhmä, johon nimetään toimialajohtajien, strategia- ja kehittämisjohtajan ja ympäristöjohtajan lisäksi päättäjien edustajat kaupunginvaltuuston puheenjohtajistosta. Ympäristöasiantuntija toimii kummassakin ryhmässä. Ympäristöohjelman tavoitteiden toteutumisesta esitetään erillinen ympäristöraportti.

Kaupungin taajama-alueiden meluselvitykseen perustuva meluntorjuntasuunnitelma valmistui maaliskuussa. Yhdessä kaavoituksen ja maaomaisuuden hallinnan kanssa on kehitetty luontopolkujen palvelutarjontaa. Suunnittelutyö polkujen opastaulujen ja viitoituksen yhtenäisen ilmeen laatimiseksi käynnistettiin samoin kuin Myllypuron luontopolun opastaulujen sisällön tuotanto. Vieraslajien torjuntaa on jatkettu yhteistyössä KSAO:n luonnonvaran ja maaomaisuuden hallinnan kanssa sekä talkootyönä. Ympäristön tila -raporttia varten kerättiin lähtötietoja ja sitä sivuten on tehty ammattikorkeakoulun opinnäytetyö ”Kouvolan kaupunki ja ilmastonmuutos – tulevaisuuden haasteet muuttuvassa ilmastossa”.

Elintarvikevalvonnassa on panostettu elintarvikelain mukaisiin pakkokeinoin osana valvontaa. Pakkokeinoprosesseja on nopeutettu. Omat ja Eviran projektit ovat toteutuneet suunnitelmallisesti. Terveysturvallisuuden sisäilma- ja vedenlaatuvalvonnassa on osallistuttu valtakunnallisen ohjeistuksen laadintaan moniammatillisissa työryhmissä. Kouvolan edustaja on kutsuttu mukaan Terveysturvallisuuden ja hyvinvoinnin laitoksen sisäilmatyöpajan työskentelyyn. Kyseinen sisäilmatyöpaja on osa hallituksen Terveet talot 2028 -hanketta.

Volymit ja tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017	TP 2017
<u>Rakennusvalvonta</u>			
Rakentamisen luvat	940	1100	840
Maa-ainesluvat*)	9	0	0
Katselmukset	3 128	3000	2070
<u>Asuntotoimi</u>			
ARA:n tukihakemukset	30	0	0
ASO-asunnot	33	50	38
Aravalaskutus	1	1	1
Asukasvalinnan valvonta	161	160	158
Omakustannusvuokrien valvonta	-	-	-
Erityisryhmien investointiavustukset	1	2	3
<u>Ympäristönsuojelu</u>			
Ympäristöluvitettut laitokset yhteensä, kpl (kunta+AVI)	240	200	242

	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Ympäristölupapäätökset ja annetut lausunnot luvista/vuosi, kpl	29	25	22
Luvitettujen laitosten tarkastukset/vuosi, kpl (kunta+AVI)	75	55	47
Rekisteröinti-ilmoitukset/vuosi, kpl	5	20	8
Muut (ei-ympäristölupa) ilmoitukset ja annetut lausunnot	103	100	79
Maa-ainesasiat			
Luvat, kpl	6	12	9
Tarkastukset, kpl	108	110	71
<u>Terveysvalvonta</u>			
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet, kpl	3 144	2 700	3 079
<u>Eläinlääkintähuolto</u>			
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit, kpl	9 938	11 250	9 932

*) maa-ainesluvut siirtyivät ympäristöpalveluihin 1.7.2016

Talous

Lautakunnan talous toteutui paremmin kuin talousarviossa oli ennakoitu. Tuottoja kertyi 0,1 milj. euroa arvioitua enemmän. Tuloja lisäsi lainmuutoksen myötä tupakkavalvonnasta saadut tulot ja arvioitua suuremmat ympäristölupamaksut. Toimintakulut jäivät lähes 0,3 milj. euroa arvioitua pienemmäksi, jolloin toimintakate muodostui kokonaisuudessaan 0,4 milj. arvioitua paremmaksi.

Rakennus- ja ympäristölautakunta (1000 eur)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatuotot	1 234	0	1 234	1 378	-144	111,7
Myyntituotot	341	0	341	304	37	89,3
Maksutuotot	880	0	880	1 058	-178	120,2
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	13	0	13	16	-3	124,6
Toimintakulut	-3 830	0	-3 830	-3 571	-259	93,2
Henkilöstökulut	-2 865	0	-2 865	-2 791	-74	97,4
Palvelujen ostot	-609	0	-609	-508	-100	83,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-46	0	-46	-31	-15	67,3
Muut toimintakulut	-310	0	-310	-241	-69	77,7
Toimintakate	-2 596	0	-2 596	-2 193	-403	84,5
Suunnitelman muk. poistot	-36	0	-36	-31	-5	86,7

Henkilöresurssit

	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Henkilömäärä			
henkilötyövuosina	52,00	55,00	51,00

2.2.1.3

Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö	Hyvinvointipalvelujen johtaja Arja Kumpu
Sitovuustaso	Valtuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointipalvelut edistävät kouvolaisten elämänhallintaa, oppimista, osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia. Toimiala jakaantuu lasten ja nuorten, aikuisväestön ja ikääntyneiden palveluketjuihin, jotka vastaavat oman asiakasryhmänsä palveluista. Kullakin palveluketjulla on yksi vastuullinen lautakunta, joka huolehtii oman palveluketjunsä resurssien kohdentamisesta asiakastarpeen mukaan ja palvelutuotannon ohjauksesta. Lautakunnat työskentelevät yhdessä toimialan tavoitteiden asettamisessa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja yhteisöllisyyden rakentamiseksi. Toimialalla tuotetaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen, nuorisotyön, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kulttuurin, liikunnan ja muut vapaa-ajanpalvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Hyvinvointipalvelujen strategiset tavoitteet toimintavuodelle 2017 on johdettu kaupunkistrategian strategisista päämääristä. Toimialan strategisten tavoitteiden toteutuminen vuoden 2017 osalta on kirjattu tilinpäätöksen yhteydessä olevaan erilliseen raportointipohjaan.

Valtakunnallisen maakunta- ja sote-uudistuksen aikataulu siirtyi vuodella eteenpäin Eduskunnan perustuslaki-valiokunnan edellytettyä muutoksia lakiesityksiin. Uuden aikataulun mukaisesti maakunnat aloittavat toimintansa 1.1.2020 alkaen. Kouvola kaupungin aloitteesta on käynnistynyt vapaaehtoisen maakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän valmistelu Kymenlaaksoon 1.1.2019 alkaen. Kouvola kaupunki on päättänyt sosiaali- ja terveydenhuollon vapaaehtoisen kuntayhtymän valmistelun käynnistämisestä. Valmistelu on jatkunut tiiviinä loppuvuoden 2017 aikana yhteistyössä maakunnan kuntien ja Carean kanssa. Uuden kuntayhtymän rakentamisessa on keskeistä saada luotua yhtenäinen, asiakaslähtöinen ja tehokkaasti toimiva kokonaisuus. Kuntayhtymän perustamisen valmistelua johtamaan on perustettu johtoryhmä, johon kuuluvat kaikkien Kymenlaakson kuntien valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajat, kaupungin- ja kunnanjohtajat, Carean hallituksen ja yhtymäkokouksen puheenjohtajat ja Carean toimitusjohtaja, Kymenlaakson maakuntajohtaja sekä henkilöstön edustajat. Varsinaisesta valmistelusta vastaa projektiryhmä (entinen SOTE Kymenlaakso-projektiryhmä), johon kuuluvat kaikkien kuntien sote-johtajat, Carean toimitusjohtaja, maakunnan muutosjohtaja sekä henkilöstön edustajat. Sote-kuntayhtymän valmistelussa huomioidaan tulevan maakunta- ja sote-uudistuksen muutokset palvelujen toteutuksessa ja järjestämisessä.

Hyvinvointipalvelut/erikoissairaanhoidon osalta on käynnistynyt erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastojen toiminnan siirron valmistelu Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän vastuulle 1.1.2018 lukien. Kouvola kaupunginhallitus on päättänyt kokouksessaan 4.12.2017 hyväksyä erikoissairaanhoidon ja em. vuodeosastotoiminnan siirtoon Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carealle 1.1.2018 alkaen liittyvän sopimuksen ja henkilöstön siirtosopimuksen. Muutoksen piirissä oli noin 480 työntekijää, joista vakituksia noin 360 ja määräaikaista 120.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt 6.3.2017 päätöksen (STM/489/2017) hakemuksen mukaisen poikkeuslupan myöntämisestä Kouvola kaupungille ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon ja akuuttilääketieteen päivystyksen järjestämiseen vuoden 2018 alusta vuoden 2024 loppuun asti. Poikkeuslupa perustuu terveydenhuoltolain 50 § 5 mom. mukaisten edellytysten täyttymiseen Kouvola. Terveydenhuoltolain 1.1.2018 voimaan tulevan muutoksen yhteydessä erikoissalakohtainen päivystystoiminta ja anestesiaa vaativa leikkaustoiminta keskittyy Careaan. Pohjois-Kymen sairaalassa toteutetaan em. päätöksen mukaista 24/7 päivystystoimintaa sekä kuvantamisen- ja laboratoriopalvelut ovat saatavilla ympärivuorokautisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt 6.3.2017 päätöksen (STM/549/2017) hakemuksen mukaisen poikkeuslupan myöntämisestä Kymenlaakson sairaanhoito- ja terveyspalvelujen kuntayhtymälle terveydenhuollon uudisrakennukselle (Ratamo-keskus, Kouvola), terveydenhuollon lisärakennukselle (Kymenlaakson keskussairaalan ydintoiminnot) ja Kymenlaakson keskussairaalan peruskorjaukselle. Em. investointien kokonaiskustannus on 217 milj. euroa, josta Ratamokeskuksen osuus on noin 62 milj. euroa. Kouvola kaupunginhallitus hyväksyi Ratamokeskus-hankkeen toteuttamiseen liittyvän liiketoimintakaupan Kouvola kaupungin ja Carea-Sairaalat Oy:n kesken 2 milj. euron kauppahinnalla ja päättänyt siirtää Ratamokeskus-hankkeen Carea-Sairaalat Oy:n hallinnoimaksi hankkeeksi. Molempien investointien toteuttamiseksi on perustettu ohjausryhmä, johon on nimetty Kouvola kaupungin edustajat.

Askel-hanke, joka käynnistyi hyvinvointipalveluissa 2015 Tekesin rahoittamana, päättyi jo kesällä 2016. Asiakaslähtöisen toiminnan jalkauttaminen palveluihin on jatkunut toimintavuoden aikana. Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän sekä maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa on huomioitu hyvinvointipalveluiden Askel-hankkeen hyvät käytännöt.

Maakunnassa on jatkunut Kymenlaakson SOTE ICT-projekti, joka tähtää yhden ja yhtenäisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän Effic Lifecare käyttöönottoon Kymenlaaksossa 1.7.2018. Sosiaali- ja terveysministeriön kärkihankkeisiin liittyvät LAPE Kymenlaakso -hanke ja Ikäopastin -hanke ovat edenneet hankesuunnitelmien mukaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän valmistelu ja Effic Lifecare-määrittelyprojekti on sitonut toimintavuoden aikana työryhmissä työskentelevien toimialan hallinnon ja palvelujen viranhaltijoiden/ työntekijöiden työaikaa merkittävästi toimintavuoden aikana.

Kokonaisuutena hyvinvointipalveluiden toimintaympäristö on ollut haasteellinen toimintavuoden 2017 aikana. Samanaikaisesti on valmisteltu niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kuin maakunta- ja sote-uudistuksen etenemistä sekä SOTE ICT-projektin käyttöönottoa 1.7.2018. Toimialan henkilöstö on sitoutunut yhteiseen maakunnalliseen valmisteluun oman varsinaisen vastualueen rinnalla. Valmistelun aikataulu on ollut haasteellinen ja on tuonut haasteita henkilöstöresurssin riittävyyteen ja henkilöstön jaksamiseen.

Hyvinvointipalvelujen palveluketjujen kohdalla on raportoitu tarkemmin palveluketjun toiminnan ja talouden toteutuminen toimintavuoden 2017 osalta.

Riskianalyysi

Hyvinvointipalvelujen tilinpäätöksen riskianalyysi on laadittu huomioiden talousarvion 2017 laadinnan yhteydessä tunnistetut riskit sekä toimialan palveluketjujen esille nostamat riskit tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.

Toimialan strategiset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Strategisten tavoitteiden toteutumisen raportoinnin yhteydessä on tunnistettu em. tavoitteiden saavuttamisen riskit.

Hyvinvointipalvelujen keskeisin toimintaan, kustannuskehitykseen ja henkilöstön jaksamiseen liittyvä riski on ollut vuoden 2017 aikana maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun eteneminen sekä erikoissairaanhoidon järjestämisvastuun siirron valmistelu Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carealle vuoden 2018 alusta lähtien. Loppuvuodesta 2017 käynnistynyt sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän valmistelu on pääosin perustunut aiempaan SOTE Kymenlaakso-projektin valmisteluun ja valmistelussa mahdollisuuksien mukaan hyödynnetty aiempaa valmistelumateriaalia. Kokonaisuutena monen samanaikaisen valmistelun eteneminen on tuonut haasteita henkilöstöresurssin riittävyyteen ja henkilöstön jaksamiseen. Erikoissairaanhoidon siirron valmistelu Carean järjestämisvastuulle on aiheuttanut erityisesti terveydenhuollon henkilöstön keskuudessa epävarmuutta oman työn jatkumisesta sekä Pohjois-Kymen sairaalan tulevasta profiilista perus- ja erikoissairaanhoidon palvelujen tuottajana. Osa henkilö-kunnasta on hakeutunut muihin työtehtäviin ja henkilöstön rekrytointi (etenkin lääkäreiden) on ollut haasteellista. Erikoissairaanhoidossa on jouduttu toimintavuoden aikana turvautumaan ostopalvelujen käyttöön oman tuotannon turvaamiseksi suunniteltua enemmän. Toimialalla henkilöstöä on puhuttanut toimialan tulevaisuus ja tuleva organisoituminen, kun sosiaali- ja terveyspalvelut irtautuvat sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymään 1.1.2019 alkaen.

Henkilöstön osaamisen vahvistamisessa ja tarkoituksenmukaisessa resursoinnissa tulee huomioida toimintaympäristön ja asiakkaiden palvelutarpeen muutokset. Kelpoisuusehdot täyttävien sijaisten rekrytoinnissa on ollut ajoittain haasteita (esim. lääkärit ja sosiaalityöntekijät). Kymenlaakso on hakemus ESR-rahoitusta yhteistyössä kuntien, Itä-Suomen yliopiston ja Kymenlaakson kesäyliopiston kanssa sosiaalityöntekijöiden maisterikoulutuksen toteuttamiseksi maakunnassa 2018 alkaen. Rahoituspäätös saadaan alkuvuodesta 2018. Vakituinen varahenkilöjärjestelmä on vakiintunut palveluihin. Em. järjestely turvaa ammattitaitoisten sijaisten saamisen henkilöstön poissaolojen ajalle.

Toimintaympäristön, talouden ja toiminnan seuranta vaatii reaaliaikaista tietoa johtamisen ja toiminnan suunnitteluun sekä valmiutta tarvittaessa sopia toiminnan muutoksista. Henkilöstöjohtamisen tukena on jatkettu Aino Health Management-sovelluksen ja Sympa HR- järjestelmän käyttöä. Henkilöstön työhyvinvoinnin mittaus on toteutettu loppuvuodesta 2017 ja tulokset ovat käytettävissä alkuvuodesta 2018. Henkilöstön työhyvinvointiin ja sairauspoissaolojen vähentämiseen liittyvää yhteistyötä on jatkettu Kymijoen työterveyshuollon kanssa palveluketjuittain. Talouden seurannan osalta on käytössä Taitoan Kuntamalli. Johtamisen tietojärjestelmänä on

käytettävissä Opiferus- ja johdon työpöytä-sovellukset. Useiden eri järjestelmien saman aikainen käyttö raportoinnin tukena on haasteellista ja saattaa tältä osin jäädä vaillinaiseksi tai saatavan tiedon analyttinen arviointi ja vaadittavat toimintamallien muutokset eivät toteudu tavoitteen mukaisesti.

Hyvinvointipalvelujen kiinteistöjen peruskorjausvelka on merkittävä. Sotekiinteistöjen peruskorjausten investointien toteuttamista on siirretty odottamaan valmistelussa olevien uudistusten käynnistymistä. Perusopetuksen osalta palveluverkon tarkastelu on kytketty perusopetuksen kehittämisselvityksen etenemiseen. Kiinteistöjen huono kunto on lisännyt sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön sairauspoissaoloja huonon sisäilman johdosta ja osassa palveluja on jouduttu turvautumaan väistötiloihin. Kiinteistöjen huono kunto aiheuttaa merkittävän tuotannollisen riskin.

Toimialan talous

Hyvinvointipalvelujen toimialan sitovuustaso valtuustoon nähden on toimintakate. Hyvinvointipalvelujen talousarvioon tehtiin 3,4 milj. euron talousarvionmuutos. Talousarvion muutoksessa erikoissairaanhoidon määrärahoihin tehtiin 2,5 milj. euron lisäys (asiakaspalvelujen ostot kuntayhtymiltä) ja aikuisten elämänhallinnan tukemisen palvelukokonaisuuden osalta huomioitiin tulojen vähenemä yhteensä 0,9 milj. euroa (muut tuet ja avustukset). Pakollista varausta Carean alijäämän kattamiseen purettiin 3,4 milj. euroa, vaikutus asiakaspalvelujen ostoihin vähentävästi.

Hyvinvointipalvelujen toimintatuotot olivat vuonna 2017 yhteensä 54,6 milj. euroa (103,7 %) josta asiakasmaksujen toteutuma 27,1 milj. euroa (98,9 %), myyntituoton toteutuma 15,1 milj. euroa (109,7 %), tuet ja avustukset 7,4 milj. euroa (116,5 %) sekä muita toimintatulot (mm. vuokratuottoja) 5,1 milj. euroa (97,9 %). Toimialatasolla toimintatuottojen vertailussa edelliseen vuoteen huomioitava mm. KSAO:n siirtyminen budjettirahoitteiseksi aiemaan taseyksikön sijaan, muutos toimialatasolla -33,1 %.

Toimintamenojen toteutuma oli vuonna 2017 yhteensä 527,3 milj. euroa (100,1 %) eli talousarvion mukainen. Toimintamenojen toteuma edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden pieneni -7,1 %. Kaikissa tiliryhmissä toteumat pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilöstömenojen toteutuma oli 212,6 milj. euroa (95,9 %) ja ne toteutuivat 9,1 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienempinä. Suurimmat poikkeamat olivat lasten ja nuorten palveluketjussa (-4,2 milj. euroa) ja aikuisväestön palveluketjussa (-4,7 milj. euroa). Henkilöstömenojen arvioitua alhaisemman toteutuman taustalla on täyttämättömät vakinaiset vakanssit. Aikuisväestön palveluketjun osalta on jouduttu turvautumaan henkilöstöresurssin ostoon arvioitua enemmän, mm. palvelujen ostoissa työvoiman vuokraukseen käytettävä määräraha ylittyi 5,4 milj. euroa suunnitellusta. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstömenojen muutos oli -4,8 %.

Palvelujen ostojen toteutuma koko toimialan tasolla oli vuonna 2017 yhteensä 206,1 milj. euroa (104,7 %), joka toteutui 9,3 milj. euroa ennakoitua suurempana. Palveluketjujen poikkeamat talousarvioon nähden olivat lasten ja nuorten palvelut noin 1,6 milj. euroa, aikuisväestön palvelut noin 9,0 milj. euroa ja ikääntyneiden palvelut noin -1,3 milj. euroa. Aikuisväestön palvelun osalta ylitys johtui asiakaspalveluiden ostoista kuntayhtymiltä sekä työvoiman vuokrauksesta. Toimialan tasolla palvelujen ostot vähenivät edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna -8,2 %. Asiakaspalvelujen ostot kuntayhtymiltä koko toimialan tasolla oli 83,4 milj. euroa (105,9 %), ylitystä 4,5 milj. euroa suunniteltuun. Asiakaspalveluiden ostoista kuntayhtymiltä oli nousua edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna 5,2 %. Muun ostetun erikoissairaanhoidon ostojen toteutuma oli yhteensä 69,6 milj. euroa (105,7 %), joka ylittyi suunnittelusta 3,7 milj. euroa. Muun ostetun erikoissairaanhoidon ostot toteutuivat 6,3 % suurempina edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Vertailussa edelliseen vuoteen toimialatasolla palveluiden ostojen muutos oli -8,2 % johtuen mm. KSAO:n siirtymisestä budjettirahoitteiseksi yksiköksi.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteuma oli 15,4 milj. euroa (93,0 %), joka toteutui 1,4 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienempänä. Verrattuna edelliseen vuoteen muutos oli -4,5 %.

Avustusten toteuma oli 39,1 milj. euroa (103,6 %), joka ylittyi 1,3 milj. euroa suunnitellusta ja selittyy palvelusetelien käytön lisääntymisellä. Palvelusetelien käyttö on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna palveluasumisen ja lasten päivähoitoon osalta. Palvelusetelin ja ostopalvelujen osuus palvelujen järjestämisessä 31.12.2017 on ollut 41,35 %. Työmarkkinatuen kuntaosuuden toteuma oli 7,5 milj. euroa (106,9 %), nousua edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna oli 3,3 %. Muiden toimintamenojen (mm. vuokrat) toteutuma oli 54,2 milj. euroa (100,0 %), muutos -7,5 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Hyvinvointipalvelujen toimintakate oli 472,7 milj. euroa (99,7 %), joka toteutui 1,6 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin. Toimintakatteen toteutumassa on huomioitu talousarvion muutos 3,4 milj. euroa sekä pakollisen varauksen purku (Carean alijäämien kattaminen) 3,4 milj. euroa. Kokonaisuutena hyvinvointipalvelujen toimintakatteen toteuma on hyvä huomioiden terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen liittyneet toimintaympäristön muutokset ja siitä johtuneet epävarmuustekijät.

Hyvinvointipalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	53 538	-900	52 638	54 604	-1 966	103,7
Myyntitulot	13 730	0	13 730	15 056	-1 326	109,7
Maksutulot	27 355	0	27 355	27 060	295	98,9
Tuet ja avustukset	7 241	-900	6 341	7 389	-1 047	116,5
Muut toimintatulot	5 212	0	5 212	5 100	112	97,9
Toimintamenot	-524 483	-2 500	-526 983	-527 318	336	100,1
Henkilöstömenot	-221 705	0	-221 705	-212 562	-9 143	95,9
Palkat ja palkkiot	-173 832	0	-173 832	-166 474	-7 358	95,8
Henkilösivumenot	-47 873	0	-47 873	-46 088	-1 785	96,3
Eläkemenot	-39 310	0	-39 310	-38 281	-1 029	97,4
Muut henkilösivumenot	-8 563	0	-8 563	-7 806	-756	91,2
Palvelujen ostot	-194 324	-2 500	-196 824	-206 129	9 305	104,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 559	0	-16 559	-15 397	-1 163	93
Avustukset	-37 711	0	-37 711	-39 055	1 344	103,6
Muut toimintamenot	-54 184	0	-54 184	-54 175	-9	100
Toimintakate	-470 945	-3 400	-474 345	-472 714	-1 631	99,7
Poistot ja arvonalentumiset	-1 637	0	-1 637	-1 328	-309	81,1

Tavoitteiden toteutuminen

Hyvinvointipalvelut

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Askel-hankkeessa luodut asiakassegmentointiin perustuvat toimintamallit jalkautetaan toimintaan.		Askel-hankkeen mukaisten tavoitteiden jalkautus on toteutunut pääosin suunnitellusti. Askel-standardin ja jatkuvan parantamisen mukainen toimintamalli on valmistunut ja palvelut ovat ottaneet ao. mallin käyttöön Asiakas- ja henkilöstökyselyiden liittämistä osaksi arjen toimintaa ja toiminnan kehittämistä tulee edelleen vahvistaa. Asiakaslupaus on määritelty palveluittain. Haasteena on ollut asiakkuuspäälliköiden työajan riittävyys, koska resurssi on vähentynyt ja samaan aikaan maakunnallinen valmistelu on sitonut henkilöstöresursssia.					
Mittari							
Asiakassegmentointiin perustuvat toimintamallit (kpl)		Nyky- arvo	3,00	Tavoite- arvo	5,00	Toteuma- arvo	3,00
Mittari							
Tarkoituksenmukaiset aloitteet huomioitu toiminnan kehittämisessä, aluesorvi työstää (kpl)		Nyky- arvo	2,00	Tavoite- arvo	4,00	Toteuma- arvo	4,00
Mittari							
Asiakasraatien kokoontumismäärät (kpl)		Nyky- arvo	15,00	Tavoite- arvo	18,00	Toteuma- arvo	315,00

Mittari						
Asiakastyytyväisyys (1-5)		Nyky-arvo	3,70	Tavoite-arvo	4,00	Toteuma-arvo 4,30
Strategiapäämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategiatavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Monituottajamallin vahvistaminen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja varhaiskasvatuksen järjestämisessä.		Lasten ja nuorten palveluissa palveluseteli vaihtoehtoisena palveluiden järjestämisen vaihtoehtona on lisääntynyt (mm. uusien päiväkotien käynnistyessä). Ikääntyneiden palveluissa palvelusetelien käyttö on lisääntynyt tasaisesti kotihoidossa ja asumis-palveluissa. Palveluseteli tukee asiakkaan mahdollisuutta valita palveluntuottaja. Toimintaympäristön muuttuminen ja monipuolistuminen puolestaan haastaa palveluntuottajat uudistamaan toimintaansa.				
Mittari						
Palvelusetelin ja ostopalveluiden osuus palveluista (%)		Nyky-arvo	33,00	Tavoite-arvo	34,00	Toteuma-arvo 41,35

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toimialan oma energian- ja vedenkulutus laskee 1 % / vuosi .		Toimialan mahdollisuus vaikuttaa ominaisenergian kulutuksen vähenemiseen on rajallinen. Tilapalvelujen kanssa yhteistyössä arvioidaan kiinteistöjen peruskorjauksen yhteydessä em. tavoitteet. Uusien investointien yhteydessä huomioidaan energiatehokkuus ja uusiutuvat energialähteet vaihtoehtoisina ratkaisuinä.					
Mittari							
Ominaisenergiankulutus vesi (l/m3)		Nyky-arvo	140,60	Tavoite-arvo	139,20	Toteuma-arvo	102,90
Mittari							
Ominaisenergiankulutus sähkö (Kwh/m3)		Nyky-arvo	19,60	Tavoite-arvo	19,40	Toteuma-arvo	16,30
Mittari							
Ominaisenergiankulutus lämpö (kWh/m3)		Nyky-arvo	45,30	Tavoite-arvo	44,85	Toteuma-arvo	38,50

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toimialan toimintakatteen muutos vuositasolla on maltillinen. Korotus enintään valtion peruspalvelujen budjetin mukainen.		Vuonna 2016 koko toimialan toimintakate oli 486 174 milj. euroa. Vuonna 2017 se on 472 714 milj. euroa. Toimintakate on pienentynyt edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden 13 460 milj. euroa eli -2,8 %					
Mittari							
Toimintakatteen muutosprosentti		Nyky-arvo	1,70	Tavoite-arvo	1,80	Toteuma-arvo	-2,80
Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät toimialan tasolla.		Sairauspoissaolot ovat pienentyneet edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna (12/2016, 19,8), vaikkakin tavoitearvo ylittyi. Aino Health management työhyvinvoinnin työkalu on aktiivisessa käytössä koko toimialalla. Esimiehet seuraavat säännöllisesti sairauspoissaoloja. Hyvinvointikeskusteluja käydään henkilöstön kanssa poissaolorajojen ylittyessä. Erilaisia tukitoimia sairauslomalta työhön paluun tukemiseksi on vahvistettu. Työterveyshuollon ja henkilöstöhallinnon yhteistyöpalavereita pidetään sairauspoissaoloista, mutta toimenpiteitä tulee edelleen vahvistaa sekä vaihtoehtoisen/ kevennetyn työn mahdollisuutta työssä olon tukemiseksi.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	10,90	Tavoite-arvo	10,50	Toteuma-arvo	19,30
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön työhyvinvointi paranee ja esimiesten henkilöstö- ja talousjohtaminen kehittyä ja vahvistuu hyvinvointipalveluissa.		Henkilöstön työhyvinvointia on pyritty parantamaan mm. dialogisia toimintamalleja kehittämällä sekä vahvistamalla. Ikääntyneiden palveluissa on toteutettu jatkuvan parantamisen mallin mukaisia henkilöstön fiilismittauksia. Lasten ja nuorten palveluketjussa osallistavaa johtajuutta on kehitetty luomalla palvelukohtaisia tarkoituksenmukaisia johtamisjärjestelmiä ja aloitettu verkostotoiminnan kehittämisohjelma, johon osallistuu n 350 henkilöä. Koko toimialalla otettu käyttöön Sympa HR -järjestelmä. Aino Health management -työhyvinvoinnin työkalu on aktiivisessa käytössä koko toimialalla.					
Mittari							
Työhyvinvointikysely (1-5)		Nyky-arvo	7,40	Tavoite-arvo	7,60	Toteuma-arvo	7,60

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Hyvinvointipalveluiden yhteiset hallintopalvelut

Hyvinvointipalvelujen johtaja Arja Kumpu
Lasten ja nuorten lautakunta

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointipalveluiden johto varmistaa strategian toteutumisen ja toimialan yhdenmukaisen toiminnan. Yhteisiin hallintopalveluihin kuuluu hallinto-, talous- ja tietopalvelut, jotka tuottavat, kehittävät ja koordinoivat tietoa toimialan palveluketjuille ja toimii johdon tukena. Yhteisten hallintopalveluiden menot jaetaan palveluketjujen kesken. Yhteiset hallintopalvelut kuuluvat Lasten ja nuorten lautakunnan alaisuuteen.

Talous

Johdon tukipalvelujen talousarvio on toteutunut suunnitellun mukaisesti

Talous

Hypä yhteiset hallintopalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	6 508	0	6 508	6 209	300	95,4
Myyntitulot	5 960	0	5 960	5 243	717	88
Tuet ja avustukset	548	0	548	965	-417	176,2
Toimintamenot	-6 508	0	-6 508	-6 208	-300	95,4
Henkilöstömenot	-3 100	0	-3 100	-3 044	-56	98,2
Palkat ja palkkiot	-2 543	0	-2 543	-2 499	-44	98,3
Henkilösivumenot	-556	0	-556	-545	-12	97,9
Eläkemenot	-433	0	-433	-430	-3	99,3
Muut henkilösivumenot	-123	0	-123	-115	-9	92,9
Palvelujen ostot	-3 065	0	-3 065	-2 762	-303	90,1
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-79	0	-79	-139	60	175,9
Avustukset	-9	0	-9	0	-9	0
Muut toimintamenot	-256	0	-256	-264	8	102,9
Toimintakate	0	0	0	0	0	
Poistot ja arvonalentumiset	-52	0	-52	-1	-51	1,2

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Lasten ja nuorten palvelut

Lasten ja nuorten palvelujen johtaja Ismo Korhonen
Lasten ja nuorten lautakunta, strateginen palvelutuotantosopimus

Toiminnan kuvaus

Lasten ja nuorten palvelujen toiminta perustuu elämäkaariajatteluun, jossa korostuu asiakasvastuu. Asiakasryhminä ovat alle kouluikäiset ja perheet, oppivelvollisuutta suorittavat lapset sekä nuoret ja nuoret aikuiset aina 29 ikävuoteen asti. Asiakaslähtöisyys ilmenee tavoitteiden asettamisessa ja toteutumisen mittaamisessa sekä palveluiden resurssi-ohjauksessa, jossa huomioidaan asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muutokset.

Palvelut on ryhmitelty tukemaan toiminnan edellyttämien resurssien kohdentamista peruspalveluihin, varhaisen tuen palvelujen tarjoamista oikea-aikaisesti ja oikean laatusuhteena, jotta korjaavien palveluiden käyttö olisi mahdollisimman vähäistä. Lasten ja nuorten palveluihin sisältyy varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen koulutus, lapsiperheiden sosiaalipalvelut sekä kasvun tuen palvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Varhaiskasvatuksessa keskeinen kehittämiskohde oli uusi varhaiskasvatussuunnitelma, joka hyväksyttiin lautakunnassa 31.5.2017 ja otettiin käyttöön 1.8.2017 lukien. Sähköistä asiointia lisättiin laajentamalla Primus/Wilma-järjestelmä kaikkiin varhaiskasvatusyksiköihin. Päiväkotihoidon palvelusetelin käyttö on vakiintunut ja uusien palvelusetelituottajien kautta sen osuus on noin 20 %. Kotihoidon tuen kuntalisän (Kouvola-lisä) maksamisesta jatkettiin koko vuoden 2017. Uutena toimintamuotona syksyllä 2017 aloitti päiväkotibussi, joka on herättänyt myös valtakunnallista mielenkiintoa. Sen toimintaan tutustui mm. opetusministeri alkusyksystä.

Perusopetuksen uuden opetussuunnitelman jalkauttamista on jatkettu ja mm. opetusmateriaalin päivittämiseen on suunnattu enemmän resurssia. Uuden lautakunnassa 24.8.2016 hyväksytyn perusopetuksen TVT-strategian toteuttaminen on jatkunut vuoden 2017 aikana. Kouluilla toteutettiin kysely TVT-opetuskäytön tilasta ja saatujen tulosten perusteella vahvistui käsitys siitä, että koulujen tilanne on parantunut mutta edelleen tasoeroja on koulujen välillä ja jopa koulujen sisällä. Laitehankintojen lisäksi on käynnistetty koulutusta TVT-opetuskäytön tehostamiseksi. Koulujen TVT- ja digitiimit, TVT-tukihenkilöt ja tutor-opettajat ovat avainasemassa tiedon ja taidon jalkauttamisessa kouluille. Perusopetuksen koulujen suurista investointitarpeista johtuen teetettiin taustaselvitys verkkotarkastelun tarpeesta. Selvitys esiteltiin kaupunginhallituksen iltakoulussa lokakuussa ja saadun palautteen johdosta valmisteltiin kaupunginhallitukselle esitys kokonaisvaltaisesta perusopetuksen kehittämisselvityksen laadinnasta. Kaupunginhallitus päätti 20.11.2017 käynnistää selvitystyön ja nimesi sille ohjausryhmän.

Kolmesta perusopetuksen koulusta laadittiin esihankesuunnitelmat ja ne valmistuvat alkuvuonna 2018. Niiden toteutus vaatii valtuustolta investoinnista päättämisen ja toteutukset kytkeytyvät perusopetuksen kehittämisselvityksen tuloksiin. Koulujen akuutti tilanne vaihtelee siten, että Anjalan koulu jatkaa väistötiloissa entisen Anjalankosken lukion tiloissa, Valkealan Kirkonkylän koulu siirtyi erillisiin vuokrattuihin väistötiloihin syksyllä 2017 ja Sarkolan koulu jatkaa nykyisissä tiloissa, kunnes hankkeesta on tehty investointipäätös ja nykyinen koulurakennus todennäköisesti puretaan.

Lukiokoulutuksen palveluverkkoa uudistettiin lukuvuodelle 2014-2015. Kouvolan Yhteiskoulun lukio ja Kouvolan Lyseon lukio yhdistettiin Kouvolan Yhteislyseoksi, jonka toimipiste uudella laajennusosalla otettiin käyttöön syyskuussa. Uusi Kouvolan Yhteislyseo toimi alkuvuoden kahdessa toimipisteessä, mutta syksyllä kiinteistön laajennuksen valmistuttua opiskelu keskittyi Tietotie 3-5 toimipisteeseen. Lukiokoulutukseen hakeutuvien määrä on pysynyt korkeana myös vuoden 2017 yhteishaussa ja opiskelijoiden kokonaismäärä on ylittänyt 1350 opiskelijaa. Lukiokoulutukseen vuonna 2015 laadittu toimintakäsikirja ja sen tavoitteet on päivitetty vuoden 2017 aikana ja siinä on huomioitu mm. lukiolain uudistumisesta johtuvia kehittämishaasteita.

Monialainen verkostoyhteistyö, ennaltaehkäisevä toiminta ja varhainen tuki ovat edelleen keskeisiä teemoja toiminnan kehittämisessä. Näiden pohjalta palveluja rakennetaan erityisesti perhekeskustoimintamallissa sekä Kouvolan Ohjaamossa. Molemmat toimintamallit edellyttävät uudenlaisen toiminta- ja johtamistavan kehittämistä. Muutosta tukevan verkostoajattelun kehittämisohjelman piirissä on n. 350 lasten ja nuorten palveluissa toimivaa esimiestä ja asiantuntijaa hallinnon eri tasoilta. Kehittämisohjelma on rakennettu kuuden moduulin ja välitehtävien ympärille ja sen toteutus jatkuu vuonna 2018. Lasten ja lapsiperheiden palvelujen kokoaminen viiteen alueelliseen toimipisteeseen (fyysiset perhekeskukset) ei ole edennyt toivotulla tavalla, koska sote-uudistuksen maakunnallinen valmistelu on hidastanut kunnan sote-investointien toteuttamista. Lasten ja nuorten lautakunta on 30.8.2017 hyväksynyt

nuorisopalveluiden kaupunkitason toimintojen koonnin keskusta-alueella yhteen toimipisteeseen. Valmistelut ”nuorisiasiainkeskuksen” toteuttamiseksi ovat käynnistyneet syksyllä ja käyttöönotto tapahtuu syksyn 2018 aikana.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on jatkettu vuonna 2016 aloitetun uudistuneeseen sosiaalihuoltolakiin perustu- van organisoitumismallin toimintaa. Arvioinnin ja päivystyksen moniammatillisen työn prosessi mallinnettu ja työn jalkauttaminen jatkuu eri toimijoiden kanssa. Lapsiperheiden sosiaalityö on aloittanut konsultaatiokäynnit varhaisen työn ja perheiden osallisuuden tukemiseksi ja työn painopiste on siirtynyt perheiden sosiaalityön ja peruspalveluiden suuntaan. Perheiden sosiaalityöhön ohjautuvat perheet, jotka selviävät varhaisella tuella ja tällä pystytään estämään valuminen lastensuojeluun. Kotiin vietävät palvelut palvelevat koko lapsiperheiden sosiaalipalveluja tarjoamalla monimuotoisesti palveluja erilaisiin perheiden tarpeisiin. Lastensuojelun avopalveluiden asiakasmäärät ovat vähentyneet, mutta asiakkaat ovat entistä monimuotoisempia ja haastavampia. Sijoituksia on jouduttu tekemään 8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Palvelutakuun toteuma on 99 %.

Kouvolan seudulla nuorten ikäluokkien määrän pienentyessä merkittävästi ja lukiokoulutuksen suosion kasvaessa on ammatillisen koulutuksen haasteena ollut sopeuttaa koulutustarjontaa pienenevään koulutustarpeeseen ja toisaalta vastata kasvavaan aikuiskoulutustarpeeseen. Vaikka toisen asteen ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistui vuonna 2017 edelleen leikkauksia, on 2. asteen koulutuksen talous toteutunut lähes 1,5 milj. euroa ylijäämäisenä. Keskeinen tekijä hyvän taloudellisen tuloksen aikaansaamisessa on vuoden 2017 aikana toteutettu KSAO:n talouden sopeuttamisohjelma, jossa kiinteistöjen käyttöastetta on nostettu sekä koulutuslinjoja vähennetty ja opiskeluryhmien muodostamista tehostettu. Pääosa henkilöstöön kohdistuneista YT-menettelyistä on toteutettu vuoden 2017 aikana. KSAO:n asema muutettiin vuoden 2017 alusta itsenäisestä taseyksiköstä budjettirahoitteiseksi yksiköksi. Ammatillisen koulutuksen reformiin liittyen tuli 1.1.2018 alkaen voimaan laki ammatillisesta koulutuksesta. Lainsäädännön muutoksiin ja reformin tavoitteisiin vastaamiseksi hyväksyttiin KSAO:lle lautakunnassa 13.12.2017 uusi organisaatio 1.3.2018 alkaen.

Riskianalyysi

Vuoden 2017 aikana toteutetut toiminalliset muutokset tai valmistelut niiden toteuttamiseksi ovat pääosin perustuneet lainsäädännön muutoksiin (esim. laki ammatillisesta koulutuksesta) tai laista johdettuihin normiohjauksiin (esim. uusi varhaiskasvatussuunnitelma). Näissä muutoksissa on erityistä huomiota kiinnitetty asiakaslähtöisyyden, asiakkaiden osallistamisen ja kuulemisen toteutumiseen siten, että uudet toimintamallit jalkautuvat aiotussa laajuudessa ja johto sekä esimiehet yhdessä henkilöstön kanssa sitoutuvat muutoksen läpiviemiseen. Osa muutoksista kestää useamman vuoden ja siksi muutosten toteutumisen seuranta on tärkeää. Asiakastytyvääisyyttä mitataan palveluissa ja henkilöstön indikaattoreina seurannassa ovat sairauspoissaolot sekä työhyvinvointi.

Palveluverkkojen osalta ei ole voitu edetä täysipainoisesti. Perusopetuksen palveluverkon tarkastelu on osa käynnistynyttä perusopetuksen kehittämisselvitystyötä. Tavoitteena on saada kokonaisvaltainen suunnitelma perusopetuksen toteuttamisesta sekä siihen kohdennettavista investoinneista tuleville vuosille. Sote-palveluihin suunnitellut investoinnit ovat pysähdyksissä eikä mm. perhekeskusten perustamisessa ole voitu edetä tavoitteeseen Kuusankosken alueella. Valkealan perhekeskustoiminnot ovat osa uuden monitoimikeskuksen suunnittelua ja ratkaisut toteutuksen osalta ovat odotettavissa vasta kesällä 2018 perusopetuksen kehittämisselvityksen valmistuttua. Keskusta-alueen perhekeskuksen toimitiloja kartoitetaan.

Peruspalveluiden (varhaiskasvatus, opetus ja koulutus) verkostoyhteistyö yhdessä ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluita tuottavien tahojen kanssa verkostossa on ollut yksi keskeinen kehittämisalue. Tällä halutaan turvata se, että asiakkaat saavat tarvitsemansa tuen jo peruspalveluissa ilman korjaavien/vaativien toimenpiteiden tarvetta. Riskinä on se, että ennaltaehkäisevät palvelut eivät tavoita tarvitsijoita eikä tarjontaa vastaa määrällisesti tai laadullisesti tarvetta. Ilman hyvää valmistelua tämä riski saattaa realisoitua kahden järjestäjän mallissa (maakunnallinen sote vs. kunnalliset lasten, nuorten ja perheiden palvelut), jonka valmistelu on edelleen käynnissä. Valmisteluun osallistuminen on kuormittanut osaa johdosta siinä määrin, että perustyöhön käytettävä aika on vähentynyt merkittävästi.

Toimintaympäristön, talouden ja toiminnan seuranta vaatii reaaliaikaista tietojen saantia johtamiseen ja toiminnan suunnitteluun. Vuoden 2017 aikana on Aino Health Management-sovelluksen käyttöä jatkettu ja henkilöstöjohtamisen avuksi on otettu käyttöön Sympa HR-järjestelmä. Lisäksi käytössä on taloushallinnassa Taitoan Kuntamalliin kuuluva Rondo ostolaskujen kierrätysjärjestelmä sekä johtamisen tietojärjestelmänä Opiferuksen tavoite ja johdon työpöytä sovellukset. Kaikki järjestelmät eivät ole käytettävyydeltään helppoja ja useiden järjestelmien käyttö voi jäädä tästä johtuen vaillinaiseksi. Täten niiden tuottama tieto ei ole parhaimmalla tavalla johtamisen käytössä.

TUNNUSLUVUT	TP 2016	TA 2017	TOT. 31.12.2017	Tot. %	Poikkeama
Lapsiperheiden sosiaalipalvelut					
Tehdyt palvelutarpeen arvioinnit	543	650	630	96,9	-20
Lapsiperheiden sosiaalityön asiakkaat	477	300	437	145,7	137
Perheiden määrä lapsiperhetyössä	249	200	308	154,0	108
Perheiden määrä lastensuojelun perhetyössä	112	150	129	86,0	-21
Lastensuojeluilmoitusten määrä	1 680	1 500	1 815	121,0	315
Lastensuojelun avopalveluiden piirissä lapsia	1 134	1 200	506	42,2	-694
Huostaan otettujen lasten määrä	163	180	171	95,0	-9
Jälkihuollossa asiakkaita	151	140	146	104,3	6
Perhetukikeskuksen käyttöaste	76	80	86	107,5	6
Kasvun tuki					
Perheneuvolan asiakkuuksien määrä	996	1 200	1 079	89,9	-121
Kehitysneuvolaan ohjattujen määrä	61	80	52	65,0	-28
Nuorisopalvelujen toimintaan osall.määrä	70 008	85 000	62 704	73,8	-22 296
Ohjaamon asiakkuuksien määrä	908	200	2 617	1308,5	2 417
Varhaiskasvatus					
Lasten päivähoito kk/yht, oma toiminta	28 174	25 500	27 672	108,5	2 172
Lasten päivähoito kk/yht, palveluseteli	5 650	6 000	6 748	112,5	748
Lapsia kotihoidontuen piirissä	1 141	1 230	1 254	102,0	24
Perusopetus					
Oppilasmäärä	7 700	7 700	7 613	98,9	-87
Erytysen tuen oppilasmäärä (esi- perusop. ja lisäop.)	944	940	998	106,2	58
Aamu- ja iltapäivätoimintaan osall. oppilaat	459	480	487	101,5	7
Kuljetusoppilaat (esi- ja perusopetus, lisäop. valmistava op.)	1 726	1 650	1 653	100,2	3
Lukiokoulutus					
Päivälukiot/kurssit	1 999	1 999	1 995	99,8	-4
Ilta lukio/kurssit	320	333	386	115,9	53
Lukioiden opiskelijamäärä	1 314	1 300	1 367	105,2	67
Ammatillinen koulutus					
Ammatillinen peruskoulutus, oppilasmäärä	2 274	2 050	2 027	98,9	-23
Ammatillinen lisäkoulutus, työvuosi	57,2	62,7	63,1	100,6	0,4
Voimassa olevat oppisopimuskoulutussopimukset	443	178	447	251,1	269

Talous

Lasten ja nuorten lautakunnan alaisten palvelujen toiminta järjestettiin vuonna 2017 talousarvion edellyttämällä tavalla. Talousarvion toimintakatteen toteutuma oli noin 3,7 milj. euroa alle suunnitellun (97,9 %). Toimintavuoden aikana talouden toteutumiseen vaikutti oleellisesti vuodelle 2017 annetun tiukan raamin huomioiminen lukuvuosisidonnaisessa toiminnassa jo syksystä 2016 lähtien (ennakoiden TA2017) ja syksyllä 2017 (ennakoiden TA2018), sekä edellisen vuoden tilinpäätöksen toteuma, josta ei talousarvion valmistelun aikana ollut täyttä varmuutta.

Toimintatulot ylittivät talousarvion noin 1,7 milj. euroa, joka on toteutuma 117 %. Suurin tulojen kertymään vaikuttanut lisäys oli tuissa ja avustuksissa (aktiivinen hanketyö) sekä myyntituloissa.

Toimintamenot toteutuivat lähes kaikissa toiminnoissa alle talousarvion yhteensä 2,1 milj. euroa. Henkilöstömenojen alitukseen vaikutti pääosin palvelutarpeen muutoksiin reagoiva resurssijako. Ammatillisen koulutuksen osalta vuosi oli onnistunut ja tulos positiivinen edellisvuosiin verrattuna.

Lasten ja nuorten palvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	9 619	0	9 619	11 272	-1 653	117,2
Myyntitulot	2 320	0	2 320	3 192	-871	137,5
Maksutulot	4 393	0	4 393	4 213	180	95,9
Tuet ja avustukset	2 666	0	2 666	3 605	-939	135,2
Muut toimintatulot	240	0	240	263	-23	109,7
Toimintamenot	-185 031	0	-185 031	-182 941	-2 089	98,9
Henkilöstömenot	-107 690	0	-107 690	-103 482	-4 207	96,1
Palkat ja palkkiot	-86 097	0	-86 097	-82 361	-3 735	95,7
Henkilösivumenot	-21 593	0	-21 593	-21 121	-472	97,8
Eläkemenot	-17 366	0	-17 366	-17 197	-169	99
Muut henkilösivumenot	-4 227	0	-4 227	-3 924	-303	92,8
Palvelujen ostot	-35 009	0	-35 009	-36 677	1 668	104,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 734	0	-3 734	-3 883	149	104
Avustukset	-9 844	0	-9 844	-10 385	541	105,5
Muut toimintamenot	-28 755	0	-28 755	-28 515	-240	99,2
Toimintakate	-175 412	0	-175 412	-171 670	-3 742	97,9
Poistot ja arvonalentumiset	-78	0	-78	-389	311	501,9

Tavoitteiden toteutuminen**Lasten ja nuorten palvelut**

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
ASKEl-hankkeessa luodut asiakaslähtöiset toimintamallit jalkautetaan toimintaan.		Asiakaslupaus määritelty palveluittain. Jalkautus ja toimenpiteet yksikötasolle on käynnissä. Asiakaskyselyjen laadintaan ja jatkuvan parantamisen mallin käyttöönottoon on koulutettu esimiehiä ja toimintamalli on osassa palveluita pilotoitavana. Säännöllinen asiakaspalautteen kerääminen lisääntynyt ja asiakastyytyväisyyden yhteenvedon tulos on raportoitu.					
Mittari							
Asiakasraadeissa ja nuorisovaltuustossa tehdyt aloitteet (kpl)		Nyky- arvo	4,00	Tavoite- arvo	6,00	Toteuma- arvo	5,00
Mittari							
Asiakaslupaukset määritelty palveluittain (%-osuus palveluista)		Nyky- arvo	0,00	Tavoite- arvo	100,00	Toteuma- arvo	100,00
Mittari							
Asiakastyytyväisyys (1-5)		Nyky- arvo	4,07	Tavoite- arvo	4,10	Toteuma- arvo	4,08

Strategia-päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia-tavoite	Ennaltaehkäisyyn panostaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakasryhmittäin tarkennetut palvelujen toimintamallit toteutuvat suunnitellusti.		AV 2-pilotit käynnissä. Kehitteillä mallit varhaiseen tukeen perhekeskuksessa, koulupoissaolojen ehkäisemiseen yläkoulussa ja ongelmien varhaiseen tunnistamiseen ja puheeksiottoon oppilashuollossa yhteistyössä lapsiperheiden sosiaalityön kanssa. Varhaiskasvatuksessa jalkautus on käynnistynyt ja osana LAPE-Kymenlaaksohanketta kehitetään verkostoyhteistyönä perhekeskuksen sisältöjä eri asiakasryhmille mm. eroperheille ja maahanmuuttajavanhemmille.					
Mittari							
Toimintamallit käytössä (kpl/v)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	2,00	Toteuma-arvo	3,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Lasten ja nuorten palvelut toteutuvat lakisääteisten hoito- ja palvelutakuiden mukaisesti.		Koulutustakuu toteutuu määrällisesti, aloituspaikkoja oli tarjolla kevään yhteishaussa 991 ja peruskoulun päättävien ikäluokka noin 920. Lukiokoulutuksen aloitti 435 uutta opiskelijaa ja opiskelupaikkoja jäi vapaaksi n. 70. Kouvolan Ohjaamo on ollut auki läpi kesän ja sieltä on ohjattu nuoria vapaisiin opiskelupaikkoihin / muiden toimenpiteiden piiriin. Varhaiskasvatus ja esiopetuksen järjestäminen ovat toteutuneet lain mukaisesti ja Kasvun tuen palvelut on järjestetty hoito- ja palvelutakuun mukaisesti. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa vireilletulon palvelutakuu on toteutunut 98 % ja palvelutarpeen arvioinnin osalta 99%.					
Mittari							
Koulutustakuun toteutuminen		Nyky-arvo	100,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	100,00

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monituottajamallin vahvistaminen lasten ja nuorten palvelujen järjestämisessä.		Palvelusetelimallilla tuotettavien palveluiden osuus on kasvussa. Erityisesti varhaiskasvatuksessa on ollut kasvua ja uusia päiväkotihankkeita on otettu käyttöön. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa kotipalvelu tuotetaan kokonaisuudessaan palvelusetelillä.					
Mittari							
Palvelusetelin ja ostopalveluiden osuus palveluista		Nyky-arvo	19,40	Tavoite-arvo	22,00	Toteuma-arvo	27,28

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Ympäristöystävällinen kaupunki
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio	
Ympäristökasvatusta toteutetaan kaikissa kasvatus- ja koulutuspalveluissa. Kaikki perusopetuksen 4. luokan oppilaat osallistuvat ympäristökoulu Reginan opintokokonaisuuteen. Toteutuminen mittaa oppilaiden osallistumisprosenttia.		Ympäristökasvatusta toteutetaan työ- ja vuosisuunnitelmien mukaisesti. Säädösten edellyttämässä opetussuunnitelmissa on velvoite ympäristökasvatukseen ja 95 % yksiköistä ovat laatineet varhaiskasvatussuunnitelmista johdetut ympäristökasvatussuunnitelmat.	

Mittari						
Toteutuminen (%)	Nyky-arvo	100,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	100,00
Mittari						
Kouluissa ja varhaiskasvatustyksissä on ympäristökasvatussuunnitelmat (%)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	95,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Lasten ja nuorten palvelujen kustannuskehitys on alle valtion peruspalvelujen kustannusmuutoksen.		Vertailua vaikeuttaa KIKY-muutosten vaikutukset vuoden 2017 tilinpäätökseen. Talousarvion toteuman perusteella kustannuskehitys on hyvä, mutta asiakaskohtaiset kustannukset pyrkivät nousemaan ikäluokkien pienentyessä jos ei rakenteellisia muutoksia saada toteutettua. Kustannusten kehittymistä seurataan palveluittain.					
Mittari							
Kustannuskehitys (%)		Nyky-arvo	1,70	Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	-3,90

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät palveluketjun tasolla.		Nykyarvo ilmaisee vertailutiedot vuodelta 2015. Vuonna 2016 sairauspoissaolot olivat 15,50. Palveluketjun tasolla sairauspoissaolot ovat laskeneet vuoden 2016/12 tilanteesta 0,9 kalpv/htv, muutos -5,8 %.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	14,60	Tavoite-arvo	14,00	Toteuma-arvo	14,60

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön työhyvinvointi paranee ja esimiesten henkilöstö- ja talousjohtaminen kehittyy ja vahvistuu hyvinvointipalveluissa.		Osallistavaa johtajuutta kehitetään luomalla palvelukohtaisia tarkoituksenmukaisia johtamisjärjestelmiä ja aloitettu verkosto-toiminnan kehittämisohjelma johon osallistuu n. 350 henkeä hallinnosta, esimiehistä ja asiantuntijoista. Uutta henkilöstöhallinnon Sympa-järjestelmää on pilotoitu ja niiden käyttöönoton koulutuksiin on osallistuttu. Aino Health-management työhyvinvoinnin työkalu on aktiivisessa käytössä ja yhteistyöpalaverit (2 kpl) sairauspoissaoloista henkilöstöhallinnon ja työterveyshuollon kanssa on pidetty. 2016 TYHY-mittauksen tuloksia on käyty läpi organisaatiossa ja tehty toimenpideohjelmia. Vuoden 2017 Tyhy-mittaus on toteutettu ja vastauksia saatu 1451 kpl.					
Mittari							
Koettu työhyvinvointi (1-10)		Nyky-arvo	7,70	Tavoite-arvo	7,90	Toteuma-arvo	7,70

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Aikuisväestön palvelut

Aikuisväestön palvelujen johtaja Vesa Toikka
Aikuisväestön lautakunta, strateginen palvelutuotantosopimus

Toiminnan kuvaus

Aikuisväestön palveluketju tuottaa kulttuuri- vapaa-ajan, kirjasto-, kansalaisopisto- sekä terveydenhuollon palvelut koko väestölle. Aikuisten elämänhallinnan tukemisessa tuetaan pääsääntöisesti aikuisia, jotka eri syistä tarvitsevat sosiaalipalveluita ja/tai -avustuksia. Asiakassegmentointi on suunniteltu hyvinvointia edistävään ja ylläpitävään palvelukokonaisuuteen sekä toimintakykyä palauttavaan kokonaisuuteen. Toiminta-ajatus on perustunut perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden vahvaan integraatioon, siten että asiakaspolku on mahdollisimman saumaton. Strategisena tavoitteena on saada aikaiseksi palvelusiirtymään ylläpitäviin palveluihin, jotka ovat kevyempiä. Asiakaan hyvinvoinnin parantaminen ja omavastuun edistäminen ovat toiminnan keskeinen tavoite. Terveystieteen edistämisen palveluissa on tehty vahvaa työtä Kouvolan asukkaiden hyvinvoinnin parantamiseksi.

Palvelulupauksissa olemme luvanneet kuulla asiakkaan näkemyksiä. Tätä olemme seuranneet asiakaskokemusmittauksin, jossa asiakas on saanut arvioida, miten palvelutapahtuma on onnistunut. Tulokset ovat viisiportaisella asteikolla olleet hyviä mediaanin ollessa yli 4. Osallistamisen lupauksissa olemme kehittäneet asiakaskeskeisiä toimintatapoja terveyden edistämisen sekä kulttuurin osalta. Sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa asiantuntijaresurssin puute on tuonut haasteita asiakkaan vastuutyöntekijän osoittamisen osalta.

Toimintaympäristön muutokset

Aikuisväestön talousarvio toteutui noin 3 milj. euroa yli talousarvion, joka on 2,3 % edellistä vuotta vähemmän. Henkilöstökulut olivat 8,0 % vähemmän kuin 2016. Oman toiminnan vähentyessä ja siirtyessä sairaanhoitopiiriin tuotettavaksi palvelujen osto kasvoivat 5,1 % edelliseen toimintavuoteen nähden. Osa palveluiden ostoista on syntynyt omilla läheteillä ja osa Carean maksusitoumuksilla maakunnasta ulos lähetettyjen potilaiden osalta.

Kymmenen suurimman kaupungin joukossa Kouvolan väestö on selvästi ikääntynein. Kasvun taittamiseksi on pyritty muuttamaan palvelutarjontaa kevyemmäksi ja nopeammin reagoivaksi. Potilaan läpimenoaikoja hoitoprosessissa on pyritty saada lyhentymään aktiivisella otteella asiakasohjauksessa. Valtakunnallinen trendi on edelleen vähentää laitospaikkoja, joten uusien korvaavien palveluiden kehittämistä on jatkettava. Vuoden vaihteessa osastohoitopaikat putosivat 115, toiminnan siirtyessä sairaanhoitopiirille.

Päivystyspotilaiden ikäjakauma muuttuu koko ajan iäkkäämpään suuntaan ja oireiden syyt ovat moninaisia. Iäkkäiden potilaiden vaivojen selvittely on haastavaa ja siihen tarvitaan laajoja tutkimuksia. Erikoissairaanhoidon haasteellisesta syksystä selvisimme henkilöstön hyvän toiminnan tuloksen, vaikka muutostilanne asetti haasteen jaksamiselle. Päivystysten, vastaanottojen sekä sairaalapalveluiden nettokustannukset kasvoivat yli 2017 määrärahojen, mutta kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli maltillisempi 0,8 %. Toimintatuotot lisääntyivät 4,2 %, joka tasapainotti taloutta. Oman erikoissairaanhoidon henkilöstökulut olivat -11,3 % edellisvuotta pienemmät. Oman erikoissairaanhoidon netto kustannukset vähenivät -3,7 % edelliseen vuoteen verrattuna, koska myös toimintaa ajettiin alas omassa tuotannossa.

Vuodenvaihteen muutokset, toiminnan siirtyminen Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymälle, aiheuttivat loppuun asti henkilöstössä epävarmuutta. Sairaspoissaolot kasvoivat asetettuun tavoitteeseen nähden. Osaltaan sairaspöissaolojen kasvua selittää pitkäaikaisten sairauksien määrän lisääntyminen.

Aikuisten elämänhallinnan tukemisen asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen ei mahdollistunut annetuin määrärahoihin. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen palvelutakuu oli 92 %. Talousarvio ylittyi noin 1,4 milj. eurolla asiakkaiden tarpeisiin myönnettyissä palveluissa. Myös avustusten määrä ylittyi noin 0,7 milj. euroa, vaikka työllistymistä edistävillä toimilla on ollut kasvua taittava vaikutus. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) muutti joulukuun puolivälissä Hallituskatu 7:ään. Myös terveyden edistämisen terveydenhoitajat saivat tilat sieltä, ja tämä mahdollistaa yhteistyön tehostamisen ja kehittämisen edelleen. Pitkäaikaistyöttömyys ja muut aikuisikäisiä työelämän ulkopuolelle määrittävät asiat niihin liittyvine seurannaisilmiöineen määrittävät pitkälti aikuisten elämänhallinnan toimintaympäristöä.

Omatoimikirjastojen toiminta on vakiintunut ja laajenemassa. Palaute on ollut myönteistä ja palveluiden käyttö on lisääntynyt paikoin huomattavasti. Toimintakulttuuriin joudutaan hakemaan ohjeistusta jatkossa.

Riskianalyysi

Toiminnallisesti siirtymäaika kuntayhtymään tuo merkittävän riskin hoitopolkujen eheyden kannalta. Aikaisemman integroidun toimintamallin purkautuminen vuodeksi merkitsee prosessien uudelleen rakentamista sekä toimintatapojen tarkastelua. Terveystoimintamallin muutos ja voimaan astuminen 1.1.2018 sekä päivystyksen toiminnalliset muutokset, leikkaustoiminnan päättymisen ja erikoissairaanhoidon vastaanotto toiminnan sekä vuodeosastotoiminnan siirto Carea kuntayhtymän toiminnaksi on vaatinut toimintamallien muutosta perusterveydenhuollossa.

Perusterveydenhuollon resurssi on hajautunut ja sen riittävyys on ajoittain heikko. Nopea palveluverkkotarkastelu antaisi mahdollisuuden resurssien uudelleen suuntaamiselle. Erikoissairaanhoidon kustannusten hallinta tulee olemaan edelleen haasteellista, sillä emme pääse omalla tuotannolla siihen vaikuttamaan jatkossa.

Hyvinvoinnin edistämisen laajan verkostomaisen rakenteen luominen osana uutta Kouvola on mahdollisuus, mutta myös riski, jos siinä ei onnistuta. Museon varastotilojen vähäisyys ja huono laatu muodostavat koko ajan kasvavan riskin museoesineiden ja taideteosten säilymiselle.

TUNNUSLUVUT	TP 2016	TA 2017	TOT. 31.12.2017	Tot. %	Poikkeama
Aikuisten elämänhallinnan tukeminen					
Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana	2 173	1 250	1 682	134,6	432
Eriityksien palveluasumisen asiakkaat 31.12.	472	470	438	93,2	-32
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat vuoden aikana	391	500	382	76,4	-118
Kaupungin työmarkkinatuen maksuosuuden määrittävien työttömien määrä 31.12.	1 499	1 450	1 535	105,9	85
Sosiaali- ja kriisipäivystys, asiakastapaukset	3 636	3 200	3 862	120,7	662
Terveystoimintamallin ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen					
Kävijämäärä yhteensä	1 145 455	1 273 600	1 229 880	96,6	-43 720
Tapahtumien määrä yhteensä	1 678	1 000	1 772	177,2	772
Kehittämistyötä ko. palvelujen kanssa tekevien yhteisöjen määrä	30	40	47	117,5	7
RATAMO-palvelut					
Päivystys, käynnit ja puhelut (lääkäri ja hoitaja)	55 037	53 000	56 386	106,4	3 386
Terveystoimintamallin vastaanotto, käynnit yhteensä	293 459	283 000	289 786	102,4	6 786
avopsykiatria	30 170	28 000	31 126	111,2	3 126
suun terveystoiminta	76 907	80 000	73 176	91,5	-6 824
perusterveydenhuolto	134 914	125 000	131 544	105,2	6 544
poliklinikat, esh	51 468	50 000	53 940	107,9	3 940
Sairaalahoitopäivät ja hoitojaksot, oma	69 133	51 000	65 347	128,1	14 347
terveyskeskussairaala	25 764	17 000	24 702	145,3	7 702
erikoissairaanhoido	43 369	34 000	40 645	119,5	6 645

Talous

Palveluketjun talous on ollut erittäin tiukka. Suurimmat ylitykset ovat syntyneet sairaalapalveluiden toiminnasta 2,1 % kasvu edelliseen vuoteen verrattuna, joka on kuitenkin olosuhteet huomioiden maltillinen. Ketjun oman palvelutuotannon vähentyessä olemme ostaneet 5,6 % edellistä vuotta enemmän palveluita kuntayhtymiltä. Muut asiakaspalvelujen ostot ovat vähentyneet 1,1 %. Vastaavasti henkilöstömenot ovat vähentyneet 8,0 % edelliseen vuoteen verrattuna. Aikuisten elämänhallinnan tukemisen toimintakatteen ylitys oli 2,1 milj. euroa. Palvelussa eniten ylittyivät palvelujen ostot noin 1,4 milj. euroa ja avustukset noin 0,7 milj. euroa. Muissa palveluissa talousarvio toteutui suunnitellun mukaisesti.

Palveluketjun tulot ovat toteutuneet odotetusti, toteutuma oli 104,4 %. Myynti- ja maksutuloissa yhteensä oli kasvua 10,6 % talousarvioon verrattuna. Tuissa ja avustuksissa sekä muissa tuloissa yhteensä oli vähennystä 10,1 % talousarvioon verrattuna.

Pakollisesta varauksesta Carean alijäämien kattamiseen jäljellä oleva noin 3,8 milj. euroa purettiin. Se vähensi ostetun erikoissairaanhoidon toteutuneita kustannuksia.

Aikuisväestön palvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	20 028	-900	19 128	19 963	-835	104,4
Myyntitulot	4 281	0	4 281	5 044	-763	117,8
Maksutulot	9 078	0	9 078	9 733	-654	107,2
Tuet ja avustukset	3 909	-900	3 009	2 690	319	89,4
Muut toimintatulot	2 759	0	2 759	2 496	263	90,5
Toimintamenot	-240 875	-2 500	-243 375	-247 244	3 869	101,6
Henkilöstömenot	-63 507	0	-63 507	-58 792	-4 715	92,6
Palkat ja palkkiot	-48 387	0	-48 387	-44 706	-3 681	92,4
Henkilösivumenot	-15 120	0	-15 120	-14 086	-1 034	93,2
Eläkemenot	-12 741	0	-12 741	-12 040	-702	94,5
Muut henkilösivumenot	-2 379	0	-2 379	-2 047	-332	86
Palvelujen ostot	-128 850	-2 500	-131 350	-140 548	9 198	107
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 083	0	-11 083	-9 730	-1 354	87,8
Avustukset	-18 670	0	-18 670	-19 325	654	103,5
Muut toimintamenot	-18 765	0	-18 765	-18 850	85	100,5
Toimintakate	-220 848	-3 400	-224 248	-227 282	3 034	101,4
Poistot ja arvonalentumiset	-1 156	0	-1 156	-630	-525	54,6

Tavoitteiden toteutuminen

Aikuisväestön palvelut

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Aikuisväestön palveluissa hyödynnetään asiakaskokemukseen perustuvia toimintamalleja.		Asiakaslupaukset annettu kaikissa palveluissa. Toimintamalleja kehitetään Askel-hankkeen jatkona. Asiakaslupauksia hiotaan jo vuodelle 2018.					
Mittari							
Asiakaslupaukset määritelty palveluittain (%-osuus palveluista)		Nyky- arvo	20,00	Tavoite- arvo	80,00	Toteuma- arvo	100,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kaupungin palveluissa sitoudutaan käsittelemään AsukasAreenoiden aloitteet ja palautteet.		40 % aloitteista on käsitelty yhteisötyön palveluissa.					
Mittari							
Asiakasraadeissa ja nuorisovaltuustossa tehdyt aloitteet (kpl)		Nyky- arvo	2,00	Tavoite- arvo	4,00	Toteuma- arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Järjestöjen, vertaisryhmien ja yritysten rooli palveluiden tuotannossa vahvistuu		Järjestöalo aloittanut toimintansa. Varsinaisten sopimusten määrässä ei juuri kasvua, mutta yhteistyötä on tehty aikaisempaa enemmän.					
Mittari							
Määrä (Kpl)		Nyky-arvo	11,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo	12,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio	
Aikuisväestön palveluissa vähennetään energian kulutusta 1 %			

Strategia- päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia- tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Merkittäviä asioita koskevien päätös- vaihtoehtojen hyvinvointivaikutuksia arvioidaan EVA-menettelyllä		Palveluverkkovalmistelut siirtyivät vuodelle 2018.					
Mittari							
Määrä (kpl)		Nyky- arvo	1,00	Tavoite- arvo	5,00	Toteuma- arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Aikuiset sairauspoissaolot eivät lisäänty		Tavoite ei ole toteutunut. Syksy oli suuren muutoksen aikaa ja se tehtiin todella kovalla vauhdilla. Tällä oli merkitystä myös ihmisten jaksamiseen.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	18,44	Tavoite-arvo	18,40	Toteuma-arvo	20,90
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön työssäjaksamista tuetaan muutoksessa yhteistoiminnallisesti		Terveystieteiden työpajakokoukset ja suuremmat infotilaisuudet järjestetty.					
Mittari							
Koettu työhyvinvointi (1-10)		Nyky-arvo	8,70	Tavoite-arvo	9,00	Toteuma-arvo	8,00

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden palvelujen johtaja Tuula Jaakkola
Ikäihmisten lautakunta, strateginen palvelutuotantosopimus

Toiminnan kuvaus

Ikääntyneiden palveluihin sisältyvät varhaiset palvelut, kotihoitoa tukevat palvelut, kotihoito ja kotihoidon tukipalvelut sekä hoiva-asuminen. Toiminnan tavoitteena on vastata ikääntyvien palvelutarpeeseen asiakaslähtöisesti ja oikea-aikaisesti sekä siirtää palveluiden painopistettä varhaisiin palveluihin ja tukea ikääntyvien itsenäistä ja toimintakykyistä asumista omassa kodissaan. Keskeistä on kotona asumista tukevien palveluiden kehittäminen vastaamaan asiakastarvetta. Palveluiden järjestämisessä korostuu varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ sekä asiakkaiden ja ikääntyneiden kuntalaisten osallisuuden, toimijuuden ja oman vastuun lisääminen. Asiakkaan palvelutarpeeseen perustuvan asiakasohjauksen merkitys on erittäin tärkeä.

Ikääntyneiden palveluiden toteutuksen perustana on osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö sekä ajantasainen palveluiden kustannusten seuranta ja kokonaistaloudellisesti kestävien toimintamallien kehittäminen toimintaympäristön muutokset huomioiden. Ikääntyneiden palveluissa korostuu palvelujen ja palveluketjujen välillä tehtävä yhteistyö. Palveluiden laadun kehittämisessä korostuu asiakaspalautteen jatkuva kerääminen ja sen hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa. Terveystuon kanssa tehtävän yhteistyön keskiössä on asiakkaan sujuva hoito- ja palvelupolku, erityisesti kotiutusten turvaaminen. Toimintamallien ja palveluiden kehittämisessä huomioidaan vanhuspalvelulain (980/2012) ja STM:n (2017:6) laatusuosituksen mukaiset velvoitteet ja sisällön määrittelyt.

Vanhuspalvelulain mukaiset odotusajat (palvelutarpeen arviointi, omaishoito, kotihoito, ympärivuorokautinen asuminen) on raportoitu kuukausi- ja osavuositarkastuksissa ikäihmisten lautakunnalle. Odotusajat ovat myös nähtävillä kaupungin nettisivuilla, jonne ne päivitetään osavuositarkastuksen yhteydessä.

Toimintaympäristön muutokset

Askel-hanke projektina päättyi kesällä 2016, mutta hankkeen tavoitteiden mukaista asiakaslähtöistä toiminnan ja palveluiden kehittämistä sekä toimintamallien juurruttamista arkeen on edelleen jatkettu. Palvelut ovat määritelleet käyttösunnitelmiinsa omat konkreettiset asiakaslupauksensa hyvinvointipalvelujen asiakaslupauksen pohjalta. Palveluissa on toteutettu jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti asiakastytyväisyyskyselyitä sekä henkilöstön fiilismittari kyselyitä.

Ikääntyneiden palveluissa näkyi vahvasti käynnissä oleva Sote Kymenlaakso kuntayhtymän valmistelu. Ikääntyneiden palveluiden, erityisesti hallinnon, henkilöstö on osallistunut valmisteluun liittyviin eri työryhmiin ym. muuhun työskentelyyn. Ikääntyneiden palvelujen henkilöstö on myös osallistunut tiiviisti Kotkan hallinnoimaan maakunnallisen IkäOpastin-hankkeen hanketyöskentelyyn. Hankkeeseen liittyen Kouvolaan toteutetaan RAI arviointijärjestelmän CA osion pilotointi 1.10.2017 – 31.10.2018. Sote Kymenlaakso kuntayhtymän valmisteluun sekä hanketyöskentelyyn osallistuminen on näkynyt haasteena henkilöstöresurssien riittävyydessä.

Muutokset terveyspalveluissa (esh:n siirto Careaan ja sairaalapaikkojen vähentäminen) vaikuttavat myös ikääntyneiden palveluiden toimintaan. Muutokseen varautumiseksi ikääntyneiden palveluissa mm. sovittiin kotiutustiimin vahvistamisesta kuudella sairaanhoitajalla (sisällytettiin vuoden 2018 henkilöstösunnitelmaan), hoiva-asumisen lisäpaikkojen ostamisesta sekä saattohoidon tukiosastona toimivan osasto kuuden siirtymisestä hallinnollisesti Kotiutusyksikkö Apilan alaisuuteen. Muutokset suunniteltiin toteutuvaksi vuoden 2018 alusta. Muutokseen varautumiseen liittyvää suunnittelua tehtiin yhdessä terveyspalvelujen kanssa. Suunnittelu ja valmistelu vaati runsaasti työpanosta myös ikääntyneiden palvelujen puolelta, erityisesti kotihoitoa tukevista palveluista.

Varhaisissa palveluissa palveluiden toteuttamisessa on jatkettu tiivistä yhteistyötä järjestöjen, seurakunnan ja muiden palvelun tuottajien kanssa hyödyntäen myös tilojen yhteiskäyttöä erityisesti hyvinvointiasemia ja sosiaalisen kuntoutuksen ryhmiä koskien. Kunakin vuonna 75 vuotta täyttävillä kuntalaisilla (ei säännöllisen palvelun piirissä olevilla) tarjottavan Hyvinvointia edistävän kotikäynnin otti vuonna 2017 vastaan noin 79 % ko. kohderyhmään kuuluvista. Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmistä erityisesti Senioritiimi-ryhmiä järjestettiin eri puolilla kaupunkia esille tulleiden tarpeiden pohjalta. Hyvinvointiasemilla sekä Hyvinvointia edistävien kotikäyntien osalta toteutettiin osallistavat arvioinnit. Varhaisen tuen palveluissa tiedottamisessa, neuvonnassa ja ohjauksessa on henkilöstö huomoinut digitalisaatioon liittyvän myönteisen asenneilmapiirin vahvistamisen. Varhaisissa palveluissa valmisteltiin

Ikäaseman palveluohjaajan digiohjauksen toimintamallia. Toiminta käynnistyy vuoden 2018 alussa. Varhaisissa palveluissa oli haasteena saada sosiaalityöntekijöiden poissaoloihin kelpoisuusehdot tai sijaisuus ehdot täyttäviä sijaisia. Tämä vaikutti palveluiden toteutumiseen sekä kuormitti osaltaan palveluohjaajia.

Kotihoitoa tukevissa palveluissa kotiutustiimin 24/7 toiminta vakiintui. Kotiutustiimin asiakaskäyntien määrä on edelleen kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2017 asiakaskäyntejä oli 1 125 enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaunisnurmen palvelukeskuksessa sijainnut Apilan kotiutusyksikkö siirtyi Marjoniemen 10:iin syyskuussa 2017 sisäilmaongelmien vuoksi. Siirtymisen myötä henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät ko. yksikössä. Kotiutusyksiköissä asiakasvaihtuvuus on suuri ja asiakkaat ovat usein moniongelmaisia ja heidän tukiverkostonsa muodostuu tavallisesti monista eri toimijoista. Palveluohjaus resurssia pyrittiin lisäämään ketjun sisäisin tehtäväjärjestelyin, mutta lisäys ei riittänyt asiakastarpeeseen vastaamiseksi. Yksikköön jouduttiin palkkaamaan loppuvuodesta 2017 määräaikaaisesti palveluohjaaja asiakkaiden hoito- ja palveluketjun sujumisen turvaamiseksi.

Omaishoidossa yksi eläköitymisen myötä vapautunut lähihoitajan toimi muutettiin palveluohjaajan viraksi. Tämä palveluohjaajan lisäys kohdennettiin alle 18 vuotiaiden omaishoitoon, sillä ko. asiakasryhmässä ei enää yhden palveluohjaajan resurssi ollut riittävä asiakasmäärään ja -tarpeeseen nähden. Palveluohjaaja resurssilisäyksen myötä on alle 18 vuotiaiden omaishoitoperheisiin pystytty lisäämään seurantakäyntien määrää. Kokonaisuutena omaishoidossa ei kuitenkaan päästy tavoitteeseen, että seurantakäynti tehtäisiin kaikille omaishoidon asiakkaille vuosittain. Lyhytaikaisen perhehoidon käyttö omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisena hoidettavan hoitovaihtoehtona on lisääntynyt. Omaishoitajien jaksamista tukevat ryhmät toteutuivat suunnitellusti.

Kotihoidossa vuonna 2016 alkanut tehostetun kotiutuksen pilotti (Tehko-tiimi) jatkui vuonna 2017. Tiimin tarkoituksena on keskittyä kotiutusten ns. akuuttiin vaiheeseen tukien ja harjoittaen kotiutuvaa asiakasta päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen mahdollisimman itsenäisesti. Tiimin toiminnassa korostuu kiireettömyys, turvallisuus ja arjen toiminnoissa kuntoutuminen. Tehko-tiimin toimintamallia on kehitetty palautteen ja toiminnan arvioinnin pohjalta sekä toimintaympäristön muutoksiin vastaamiseksi. Vuoden 2018 alusta Tehko-tiimin toiminta jatkuu kotihoidon normaalina toimintana. Kotihoidon palveluiden piiriin pääsi jonottamatta. Kotihoidon asiakasmäärä vähentyi edelliseen vuoteen verrattuna, mutta asiakkaiden hoidon tarve lisääntyi. Säännöllisen kotihoidon asiakaista vuonna 2017 oli 76,56 % RAI-arviointimittarin Maple luokissa 3-5 eli heidän hoidon tarpeensa oli kohtalainen, suuri tai erittäin suuri. Vastaava luku edellisenä vuonna oli 74,6 %. Hoitohenkilöstön välitön asiakastyöaika lisääntyi. Välitön asiakastyöaika vuoden lopussa oli lähihoitajilla 50,2 % ja sairaanhoitajilla 36,9 %. Tavoitteena lähihoitajilla 60 % ja sairaanhoitajilla 40 %. Palvelusetelivaihtoehdon käyttö kotihoidossa lisääntyi.

Valkealan palvelualueen toiminnan kehittäminen jatkui huolimatta alueen peruskorjauksista. Tehostetun palveluasumisen yksikön peruskorjauksen II-vaihe valmistui vuoden 2017 lopussa, samoin Mäntylä 1. rivitalojen peruskorjaus. Palvelualueen tavoitteena on ollut kehittää hyvän ikääntymisen asuin ympäristö, henkilöstön uusi asiakaslähtöinen toimintamalli sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä, asiakaslähtöisiä kumppanuuksia luova palvelumalli. Peruskorjausten valmistuttua päästiin organisoimaan uudenmuotoista hoiva-asumisen ja kotihoidon toimintojen integrointia. Kotihoitoon perustettiin Mäntylä 1 tiimi, joka tuottaa pääsääntöisesti palveluja Mäntylä 1:n asukkailla. Tiimin esimiehenä toimii alueen hoiva-asumisen esimies. Tavoitteena on alueella työskentelevien yhteistyön tiivistäminen ja alueen yhteisöllisyyden vahvistaminen.

Elimäkikodin valmistuttua loppukesästä 2017 pääsi Elimäen hoivakodin ja Vaskirinteen palvelukeskuksen vanhainkotihoitoon yksikön asukkaat siirtymään uusiin, ajanmukaisiin tiloihin Elimäkikodille. Vuodeosastopaikkojen vähentymiseen liittyen ja sitä myötä palvelu- ja hoitoketjujen sujuvuuden vahvistamiseksi Mäkilän palvelukeskuksen paikoista kohdennettiin ns. jonotuspaikoiksi. Lyhytaikaista paikkoja on keskitetty Kotiharjun palvelukeskukseen. Hoiva-asumisessa palvelusetelin käyttö on edelleen lisääntynyt. Kesällä 2017 toteutettiin tehostetun palveluasumisen minikilpailutus nykyisten sopimuskumppanien kesken hinnan ja laatupisteiden tarkistamiseksi vuosille 2018–2019.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja sairauspoissaolojen vähentämiseen on ikääntyneiden palveluissa kiinnitetty erityistä huomioita. Sairauspoissaoloja vuonna 2017 oli 27,3 kpv/htv, mikä on hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sairauspoissaoloja on kuitenkin edelleen melko runsaasti. Henkilöstöyksikön ja työterveyshuollon kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä sairauspoissaolojen pienentämiseksi. Henkilöstöpalvelut ja ikääntyneiden palveluketju valmistelivat ikääntyneiden palvelujen osallistumista Henkilöstölähtöisellä johtamisella onnistuneeseen muutokseen hankkeeseen. Päätös hankkeeseen osallistumisesta tehtiin loppuvuodesta. Hanke toteutetaan Valmennustrio Oy:n ja Oulun ammattikorkeakoulun yhteishankkeena ja siihen osallistuu useampi kuntaorganisaatio. Hanke käynnistyy vuoden 2018 alussa ja kestää 1,5 vuotta. Hankkeen tavoitteena on työhyvinvoinnin parantaminen, tukea henkilöstöä muutoksessa

elämisessä, muutosvalmiuksien ja muutoksen hallintataitojen lisäämiseen, johtamisen kehittäminen yhteistyössä henkilöstön kanssa, esimiesten muutosjohtamistaitojen kehittyminen sekä yhteisen ymmärryksen vahvistaminen. Valmennukseen osallistuu henkilöstöä ja esimiehiä kotihoitoa tukevista palveluista, kotihoidosta, hoiva-asumisesta sekä ikääntyneiden palvelujen johto. Henkilöstöyksikkö on tiiviisti mukana hankkeessa.

Riskianalyysi

Ikääntyneiden palveluissa näkyi vahvasti käynnissä oleva Sote Kymenlaakso kuntayhtymän valmistelu sekä maakunnallisen IkäOpastin hankkeen hanketyöskentely. Valmistelu- ja hanketyöskentelyyn osallistui henkilöstöä palveluista sekä erityisesti hallinnon henkilöstöä. Työskentelyyn osallistuttiin oman työn ohella ja aikataulut olivat usein kireät. Tämä toi haasteita henkilöstöressurssien riittävyyteen.

Asiakastarpeeseen perustuvaa asiakasohjausta on vahvistettu huomioiden eri asiakassegmentit. Asiakkaiden palvelu- ja hoitoketjujen sujuvuuden tehostamiseksi ikääntyneiden palveluissa vahvistettiin kotiutustoimintaa (mm. kotihoidon Tehko-tiimin toiminnan kehittäminen, kotiutustiimin toiminnan vakiintuminen 24/7, palveluohjauksen lisäresurssi kotiutusyksikköön). Ympäri vuorokautisen hoiva-asumisen paikkaa jonottavien määrä pysyi edelleen kohtuullisena ja kotihoidon palvelujen piiriin pääsi jonottamatta. Palvelu- ja hoitoketjujen sujuvuutta tulee edelleen tehostaa huomioiden toimintaympäristön muutokset. Erityisesti asiakastarpeeseen perustuvan asiakasohjauksen vahvistaminen sekä eri asiakassegmenttien huomioiminen koko palvelu- ja hoitoketjun osalta on tärkeää. Jollei ketju toimi kokonaisuudessaan tavoitteiden ja sovitun mukaisesti on vaarana, esim. asiakkaiden sijoittuminen ei tarkoituksenmukaiseen hoitopaikkaan tai tarvetta vastaamattoman palvelun piiriin, mikä puolestaan aiheuttaa turhaa jonotusta ja resurssien hukkakäyttöä.

Henkilöstön osaamisen vahvistamisessa ja resurssoinnissa tulee huomioida asiakkaiden palvelutarpeen muutokset, niin määrälliset kuin laadulliset. Alimitoitettut resurssit vaikuttavat niin palvelun laatuun, tarkoituksenmukaiseen kohdentumiseen kuin henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Ammattitaitoisten sijaisten saamisessa on ollut ajoittain haasteita, erityisesti gerontologisen sosiaalityön osalta. Akuutit poissaolot tuovat haastetta palvelujen suunnitelmalliseen toteuttamiseen. Vakituksella varahenkilöstöjärjestelmällä on pyritty tähän haasteeseen vastaamaan. Järjestelmä on osoittautunut erittäin hyväksi niin henkilöstön työhyvinvoinnin vahvistamisen kuin taloudenkin näkökulmasta. Vakituista varahenkilöstöä onkin tarkoituksenmukaista lisätä.

Loppuvuodesta tietoon tulleet vuodenvaihteessa toteutuneet toimintaympäristön muutokset toivat haasteita myös ikääntyneiden palvelujen järjestämiseen ja riittävyyteen. Erityisesti vuodeosastopaikkojen vähentyminen lisää entisestään paineita palvelu- ja hoitoketjujen sujuvuudelle. Ikääntyneiden palveluissa haasteisiin varautumiseksi vuoden 2018 henkilöstösuunnitelmaan sisällytettiin kuuden sairaanhoitajan lisäys kotiutustiimiin sekä varauduttiin ostamaan kymmenen ympärivuorokautisen hoiva-asumisen lisäpaikkaa. Muutoksen yhteydessä saattohoidon ns. tukiosasto liitettiin hallinnollisesti Apilan kotiutusyksikköön. Toimintojen muutokset, resurssien ja ostojen lisäykset eivät sisällyneet ikääntyneiden vuoden 2018 talousarvioesitykseen. Toiminnan muutosten ja lisäysten vaatimat määrärahat tullaan käsittelemään vuoden 2018 talousarvion muutoksena.

Ikääntyneiden palvelujen toiminnan tavoitteissa keskeistä on kotona asumista tukevien palveluiden kehittäminen vastaamaan asiakastarvetta. Palveluiden järjestämisessä korostuu varhainen tuki ja ennaltaehkäisevätyö sekä asiakkaiden ja ikääntyneiden kuntalaisten osallisuuden, toimijuuden ja oman vastuun lisääminen. Onkin tärkeää, että esim. kuntoutuspalvelut ja lääkäripalvelut ovat riittävät ja kohdentuvat tukemaan ikäihmisen kotona asumista. Näiden osalta terveystoimen kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä resurssien lisäämiseksi ja nykyisten resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentumisen osalta. Ikääntyneiden palveluihin kohdennettuihin kuntoutusresursseihin saadaan lisäystä vuoden 2018 alusta.

TUNNUSLUVUT	TP 2016	TA 2017	TOT. 31.12.2017	Tot. %	Poikkeama
Kotona asuvat % / 75 vuotta täyttäneet	90,7	92	89,3	97,1	-2,7
Säännöllisen kotihoidon asiakkaat	1 075	1 200	979	81,6	-221
Säännöllisen kotihoidon peittävyys % / 75 vuotta täyttäneistä	9	11	7	69,5	-3,2
Kotihoidon odotusaika (keskiarvo/pvä)	0	0	0	100,0	0
Hoiva-asumisen asiakkaat	1 225	1 210	1 234	102,0	24
Ympäri vuorokautisen hoivan peittävyys % / 75 vuotta täyttäneistä	9	9	11	116,3	1,5
Hoiva-asumisen odotusaika (keskiarvo/pvä)	35	50	36	72,0	-14
Omaishoidon tuen hakemusten käsittelyajat (keskiarvo/vko)	6	6	6	100,0	0
Palvelutarpeen arvioinnin toteutuminen %	100	100	100	100,0	0

Talous

Ikääntyneiden palvelujen toimintatulon toteuma vuoden 2017 osalta on arvioitua pienempi (98,7 %). Hoitopäivämaksut (85,1 %), asumispalvelumaksut (95,9 %) ja tukipalvelumaksut (95,8 %) ovat toteutuneet arvioitua pienempänä. Kotihoitomaksut (99,9 %) ovat toteutuneet lähes arvioidun mukaisesti. Maksutulojen toteutumiseen vaikuttaa mm. lisääntynyt palvelusetelivaihtoehdon käyttö. Toimintatuloihin on kirjattu myös Valtiokonttorin kuntaosuudet.

Toimintamenojen toteuma on 98,8 %. Henkilöstömenojen toteuma on 99,7 % ja palvelujen oston toteuma on 95,4 %. Vuoden 2017 toimintakate on 98,8 %. Ikääntyneiden palvelut alittaa suunnitellun talousarvion 0,9 milj. euroa. Muille kunnille maksettavia kotikuntakorvauksia oli arvioitua vähemmän. Palvelusetelien osalta kotihoidon ja hoiva-asumisen palvelusetelit toteutuivat alle arvioidun. Palveluasumisen palvelusetelien toteuma puolestaan toteutui arvioitua suurempana. Sisäisten menojen toteutuma oli arvioitua alaisempi.

Ikääntyneiden palvelut, 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	17 383	0	17 383	17 160	223	98,7
Myyntitulot	1 168	0	1 168	1 577	-409	135
Maksutulot	13 883	0	13 883	13 114	769	94,5
Tuet ja avustukset	119	0	119	128	-9	107,8
Muut toimintatulot	2 213	0	2 213	2 341	-128	105,8
Toimintamenot	-92 068	0	-92 068	-90 924	-1 144	98,8
Henkilöstömenot	-47 409	0	-47 409	-47 244	-165	99,7
Palkat ja palkkiot	-36 805	0	-36 805	-36 908	103	100,3
Henkilösivumenot	-10 604	0	-10 604	-10 336	-267	97,5
Eläkemenot	-8 770	0	-8 770	-8 615	-155	98,2
Muut henkilösivumenot	-1 833	0	-1 833	-1 721	-112	93,9
Palvelujen ostot	-27 400	0	-27 400	-26 142	-1 258	95,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 663	0	-1 663	-1 645	-18	98,9
Avustukset	-9 188	0	-9 188	-9 346	158	101,7
Muut toimintamenot	-6 408	0	-6 408	-6 547	139	102,2
Toimintakate	-74 685	0	-74 685	-73 764	-921	98,8
Poistot ja arvonalentumiset	-352	0	-352	-308	-44	87,4

Tavoitteiden toteutuminen
Ikääntyneiden palvelut

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toiminta on asiakaslähtöistä, asiakkaat osallistuvat toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Askel-hankkeessa luodut toimintamallit jalkautetaan toimintaan.		Palveluissa jatkettiin Askel-hankkeessa luotujen toimintamallien jalkauttamista arkeen (mm. vastuuhoitajamalli) sekä toteutettiin jatkuvan parantamisen mallin mukaisia asiakastytyväisyyskyselyjä sekä henkilöstön fiilismittarikyselyitä. Kyselyiden liittämistä osaksi arjen toimintaa tulee edelleen vahvistaa. Asiakkaan osallisuutta tukevia toimintamalleja toteutetaan eri palveluissa eri tavalla (esim. asukaskokoukset, omaisten tapaamiset, omaishoitajainfot ja ilta-päiväkahvitilaisuudet), tästä johtuen tilaisuuksien määrä palveluit- tain vaihtelee suuresti. Asiakkaan osallisuutta tukevia tilaisuuksia tulee edelleen kehittää ja vahvistaa, jotta ne olisivat osa toiminnan arkea.					
Mittari							
Asiakasraatien kokoontumismäärät (kpl)		Nyky- arvo	11,00	Tavoite- arvo	4,00	Toteuma- arvo	315,00
Mittari							
Asiakastytyväisyys (1-5)		Nyky- arvo	4,20	Tavoite- arvo	4,20	Toteuma- arvo	4,20

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Ennaltaehkäisyyn panostaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakasohjausosaamista vahvistetaan koko palveluketjun tasolla. Toimintamallit perustuvat asiakassegmentointeihin.		Asiakasohjausosaamista vahvistettu mm. palautearvioinneilla. Asiakassegmentointeihin perustuvia toimintamalleja on vahvistettu mm. kotihoidon Teko-tiimin toimintaa, terveysasemayhteistyötä. Kotiutustiimin toiminta on vakiintunut 24/7. Hoitoketjun sujuvuuteen liittyviä toimintamalleja on kehitetty yhdessä terveys-palvelujen kanssa. Toimintaympäristössä tapahtuneet nopeat muutokset sekä henkilöstöresurssien riittävyyteen kohdistuneet paineet ovat aiheuttaneet haasteita.					
Mittari							
Toteutuminen (%)		Nyky- arvo	50,00	Tavoite- arvo	75,00	Toteuma- arvo	75,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Hoito- ja palvelutakuut toteutuvat määräajassa.		Hoito- ja palvelutakuut ovat toteutuneet pääsääntöisesti määräajassa.					
Mittari							
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nyky- arvo	100,00	Tavoite- arvo	100,00	Toteuma- arvo	100,00

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Merkittäviä asioita koskevien päätösvaihtoehtojen hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ennakolta. Käytetään ennakkovaikutusarviointia.		Palveluiden ja toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä pyritään aina huomioimaan esim. muutosten mahdolliset vaikutukset. Palveluketjun johtoryhmä ja varhaisten palveluiden henkilöstö tutustuivat ennakkovaikutusten arviointi (Evaus) -materiaaliin. Varsinaisia Evaus-arviointeja ei kuitenkaan palveluketjussa tehty henkilöstöresurssien puutteesta johtuen. Erityisesti hallinnon henkilöstön työaikaa on jouduttu kohdentamaan mm. Sote maakuntavalmisteluun sekä IkäOpastin hankkeeseen liittyvään työhön.					
Mittari							
Määrä (kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	0,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Palveluiden toteutus perustuu asiakkaan ajantasaiseen palvelutarpeen tunnistamiseen.		RAI-arviointimittari on käytössä kotihoidossa ja hoiva-asumisessa. RAI:n käyttöä on tehostettu ja henkilöstön Rai arviointiosaamista vahvistettu. Edelleen tulee kuitenkin kiinnittää huomioita arviointien säännöllisyyteen, erityisesti vastuuhoidajan roolia vahvistaen. IkäOpastin-hankkeeseen liittyen Kouvolassa aloitettiin RAI CA:n pilotti lokakuussa 2017.					
Mittari							
Rai-arvioinnin toteutumisaste (%)		Nyky-arvo	85,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	91,15

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Vaihtoehtojen palvelutuotantotapojen lisääminen ja kehittäminen. Palvelusetelivaihtoehdon käytön vahvistaminen.		Palveluseteli on käytössä kotihoidossa, palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa ja omaishoidossa. Palvelusetelin käyttö kotihoidossa ja asumispalveluissa on lisääntynyt. Asumispalveluissa palveluseteliasiakkaita vuoden 2016 lopussa oli 160 ja 2017 lopussa oli 211. Kotihoidossa palveluseteliasiakkaita vuonna 2016 oli 56 ja vuonna 2017 121. Asiakkaiden neuvontaa ja ohjausta tulee edelleen vahvistaa. Kotihoidon osalta haasteita on ollut palveluntuottajien rekrytoinnissa.					
Mittari							
Palveluseteliasiakkaat (lkm)		Nyky-arvo	440,00	Tavoite-arvo	520,00	Toteuma-arvo	645,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Energiatehokkuus huomioidaan toiminnassa. Ekotukihenkilöiden toimintaa vahvistetaan.		Energiatehokkuutta vahvistavia toimintamalleja käytössä. Ekotukihenkilöt nimetty. Ekotukihenkilöiden toimintaa ja henkilöstön sitoutumista energiatehokkuutta vahvistavien toimintamallien käyttöön tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota.					
Mittari							
Toimintamallit käytössä (kpl/v)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	3,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät toimialan tasolla.		Ketjun tasolla henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Tavoitearvo kuitenkin ylittyi. Esimiehet seuraavat säännöllisesti sairauspoissaoloja Aino Health Manager-järjestelmän avulla, hyvinvointikeskustelut toteutuvat poissaolorajojen ylittyessä. Erilaisia tukitoimia sairauslomalta työhön paluun tukemiseksi on vahvistettu. Henkilöstöyksikön ja työterveyshuollon kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Toimenpiteitä tulee edelleen vahvistaa. Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset tulee ennakoida ja pyrkiä ennaltaehkäisemään niiden mahdollisesti aiheuttamia sairauspoissaolojen lisääntymistä. Ikääntyneiden palvelut osallistuu vuoden 2018 alusta Henkilöstölähtöisellä johtamisella muutokseen hankkeeseen, jolla mm. pyritään lisäämään henkilöstön työhyvinvointia ja vähentämään sairauspoissaoloja.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	28,00	Tavoite-arvo	25,00	Toteuma-arvo	27,30
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön työhyvinvointi paranee, vahvistetaan työyhteisöjen osallisuutta ja dialogisten toimintamallien käyttöä sekä henkilöstön osallisuutta toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Esimiesten henkilöstö- ja talousjohtaminen kehittyy ja vahvistuu ikääntyneiden palvelussa.		Henkilöstön työhyvinvointia on pyritty parantamaan mm. dialogisia toimintamalleja vahvistamalla sekä esimiesten henkilöstöjohtamista kehittämällä. Palveluissa on toteutettu jatkuvan parantamisen mallin mukaisia henkilöstön fiilismittauksia. Kotihoidossa viimeisimmän mittauksen keskiarvo oli 3,8, hoiva-asumisessa 4,06 ja kotihoitoa tukevilla palveluissa 4,33. Henkilöstöyksikön vuoden 2017 loppupuolella teettämässä henkilöstökyselyssä ikääntyneiden palvelujen osalta keskiarvo oli 7,4.					
Mittari							
Henkilöstötyytyväisyys		Nyky-arvo	7,09	Tavoite-arvo	7,20	Toteuma-arvo	7,40

Käyttötalouden toteutuminen toimialoittain

Toimiala		Aluperäinen	Talousarvio	Muutettu			
Palveluketju	Euroa	talousarvio	muutokset	talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Konsernipalvelut	Toimintatuotot	67 275 671	0	67 275 671	66 315 514	960 157	98,6
	Valm. omaan käyttöön	400 000	0	400 000	280 848	119 152	70,2
	Toimintakulut	-77 504 273	0	-77 504 273	-74 863 989	-2 640 284	96,6
Tuukka Forsell	Toimintakate	-9 828 602	0	-9 828 602	-8 267 627	-1 560 975	84,1
Hyvinvointipalvelut	Toimintatuotot	53 538 069	-900 000	52 638 069	54 604 213	-1 966 145	103,7
	Toimintakulut	-524 482 862	-2 500 000	-526 982 862	-527 318 363	335 500	100,1
Arja Kumpu	Toimintakate	-470 944 793	-3 400 000	-474 344 793	-472 714 150	-1 630 643	99,7
Hypa yhteiset hallintopalvelut	Toimintatuotot	6 508 444	0	6 508 444	6 208 877	299 567	95,4
	Toimintakulut	-6 508 444	0	-6 508 444	-6 208 411	-300 033	95,4
Arja Kumpu	Toimintakate	0	0	0	466	-466	
Lasten ja nuorten palvelut	Toimintatuotot	9 618 570	0	9 618 570	11 272 267	-1 653 697	117,2
	Toimintakulut	-185 030 747	0	-185 030 747	-182 941 448	-2 089 299	98,9
Ismo Korhonen	Toimintakate	-175 412 177	0	-175 412 177	-171 669 182	-3 742 995	97,9
Aikuisväestön palvelut	Toimintatuotot	20 027 705	-900 000	19 127 705	19 962 775	-835 070	104,4
	Toimintakulut	-240 875 362	-2 500 000	-243 375 362	-247 244 483	3 869 121	101,6
Vesa Toikka	Toimintakate	-220 847 657	-3 400 000	-224 247 657	-227 281 708	3 034 051	101,4
Ikääntyneiden palvelut	Toimintatuotot	17 383 350	0	17 383 350	17 160 295	223 055	98,7
	Toimintakulut	-92 068 309	0	-92 068 309	-90 924 020	-1 144 289	98,8
Tuula Jaakkola	Toimintakate	-74 684 959	0	-74 684 959	-73 763 726	-921 233	98,8
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	Toimintatuotot	46 156 114	0	46 156 114	46 618 632	-462 518	101,0
	Valm. omaan käyttöön	1 433 000	0	1 433 000	2 359 240	-926 240	164,6
	Toimintakulut	-60 154 684	0	-60 154 684	-61 152 095	997 411	101,7
Hannu Tylli	Toimintakate	-12 565 570	0	-12 565 570	-12 174 223	-391 347	96,9
Kaupunki yhteensä	Toimintatuotot	166 969 854	-900 000	166 069 854	167 538 360	-1 468 506	100,9
	Valm. omaan käyttöön	1 833 000	0	1 833 000	2 640 088	-807 088	144,0
	Toimintakulut	-662 141 819	-2 500 000	-664 641 819	-663 334 447	-1 307 372	99,8
	Toimintakate	-493 338 965	-3 400 000	-496 738 965	-493 155 999	-3 582 965	99,3

2.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien talousarvion toteutumisvertailut esitetään sisältäen kaikki kaupungin kustannukset mukaan lukien sisäiset erät. Toteutumisvertailuissa esitetään alkuperäinen talousarvio ja siihen hyväksytyt muutokset, muutettu talousarvio, toteutuma sekä poikkeamana muutetun talousarvion ja toteuman erotus.

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Kouvolan kaupunki 2017	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	166 969 854	-900 000	166 069 854	167 538 360	-1 468 506
Myyntituotot	57 896 651	0	57 896 651	58 429 396	-532 745
Maksutuotot	28 944 270	0	28 944 270	28 732 027	212 243
Tuet ja avustukset	9 384 255	-900 000	8 484 255	9 207 636	-723 381
Muut toimintatuotot	70 744 678	0	70 744 678	71 169 301	-424 623
Valmistus omaan käyttöön	1 833 000	0	1 833 000	2 640 088	-807 088
Toimintakulut	-662 141 819	-2 500 000	-664 641 819	-663 334 447	-1 307 372
Henkilöstökulut	-267 769 345	0	-267 769 345	-255 871 706	-11 897 639
Palkat ja palkkiot	-208 659 194	0	-208 659 194	-199 170 655	-9 488 539
Henkilösivukulut	-59 110 151	0	-59 110 151	-56 701 051	-2 409 100
Eläkekulut	-48 865 666	0	-48 865 666	-47 178 261	-1 687 405
Muut henkilösivukulut	-10 244 485	0	-10 244 485	-9 522 790	-721 695
Palvelujen ostot	-249 608 653	-2 500 000	-252 108 653	-262 297 131	10 188 478
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-35 786 665	0	-35 786 665	-34 561 034	-1 225 631
Avustukset	-42 193 793	0	-42 193 793	-42 699 113	505 320
Muut toimintakulut	-66 783 363	0	-66 783 363	-67 905 462	1 122 099
Toimintakate	-493 338 965	-3 400 000	-496 738 965	-493 155 999	-3 582 966
Verotulot	333 210 000	0	333 210 000	338 135 447	-4 925 447
Valtionosuudet	169 000 000	0	169 000 000	169 167 166	-167 166
Rahoitustuotot ja -kulut	5 782 900	0	5 782 900	8 529 362	-2 746 462
Korkotuotot	1 885 000	0	1 885 000	1 998 128	-113 128
Muut rahoitustuotot	7 572 000	0	7 572 000	9 308 523	-1 736 523
Korkokulut	-3 110 000	0	-3 110 000	-2 580 528	-529 472
Muut rahoituskulut	-564 100	0	-564 100	-196 762	-367 338
Vuosikate	14 653 935	-3 400 000	11 253 935	22 675 975	-11 422 040
Poistot ja arvonalentumiset	-21 018 000	0	-21 018 000	-25 517 060	4 499 060
Suunnitelman muk. poistot	-21 018 000	0	-21 018 000	-22 486 149	1 468 149
Arvonalentumiset	0	0	0	-3 030 910	3 030 910
Tilikauden tulos	-6 364 065	-3 400 000	-9 764 065	-2 841 084	-6 922 981
Poistoeron muutos	0	0	0	102 431	-102 431
Tilikauden ylijäämä (alij.)	-6 364 065	-3 400 000	-9 764 065	-2 738 653	-7 025 412

Toimintatulot

Toimintatulot toteutuivat 1,5 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Tiliryhmäkohtaisesti kaikki muut, paitsi tuet ja avustukset toteutuivat talousarviossa arvioitua paremmin. Suurin poikkeama oli tuissa ja avustuksissa, 0,7 milj. euroa. Aikuisten elämänhallinnan tukemisen palvelukokonaisuuteen tehtiin talousarviomuutoksena 0,9 milj. euron vähennys tukiin ja avustuksiin.

Toimintamenot

Toimintamenot toteutuivat 1,3 milj. euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden. Suurimmat poikkeamat olivat henkilöstömenojen alitus 11,9 milj. euroa ja palvelujen ostojen ylitys 10,2 milj. euroa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat alittuivat 1,2 milj. euroa ja muut toimintakulut ylittyvät 1,1 milj. euroa. Talousarviomuutoksena lisättiin 2,5 milj. euroa hyvinvointipalveluihin aikuisväestön erikoissairaanhoidon ostoihin kuntayhtymältä.

Toimintakate

Tuloslaskelman toimintakate, -493,2 milj. euroa, toteutui 3,6 milj. euroa paremmin muutettuun talousarvioon nähden.

Vuosikate

Julkinen rahoitus, (verotulot ja valtionosuudet) yhteensä 507,3 milj. euroa, toteutui 5,1 milj. euroa talousarviota paremmin. Verotulot, 338,1 milj. euroa, toteutuivat 4,9 milj. euroa talousarviota suurempina. Valtionosuuksien kertymä 169,2 milj. euroa oli 0,2 milj. euroa talousarviota pienempi. Rahoitustulot ja -menot, 8,5 milj. euroa, toteutuivat 2,7 milj. euroa arvioitua paremmin. Korkotulot toteutuivat 0,1 milj. euroa talousarviossa arvioitua suurempina ja korkomenot 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Muut rahoitustulot toteutuivat 1,7 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin. Muut rahoitusmenot toteutuivat 0,4 milj. euroa arvioitua pienempinä. Vuosikate muodostui 22,7 milj. euroa positiiviseksi, joka oli 11,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Verotulot

2017	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
Verotulot	333 210 000		333 210 000	338 135 447	101,5	-4 925 447
Kunnan tulovero	287 200 000		287 200 000	289 198 086	100,7	-1 998 086
Kiinteistövero	28 330 000		28 330 000	28 306 266	99,9	23 734
Osuus yhteisöveron tuotosta	17 680 000		17 680 000	20 631 095	116,7	-2 951 095

Kouvola	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo	
		milj. euroa	Muutos
Verovuosi 2013	20,00	1 397	1,6 %
Verovuosi 2014	20,00	1 411	1,0 %
Verovuosi 2015	20,50	1 416	0,3 %
Verovuosi 2016	20,75	1 405	-0,7 %
Verovuosi 2017	20,75		

Kiinteistöveroprosentit	2017
Yleinen kiinteistövero	1,45 %
Vakituiset asuinrakennukset	0,65 %
Muut asuinrakennukset	1,35 %
Yleishyödyllinen yhteisö	0,00 %
Voimalaitosrakennus	3,10 %
Rakentamaton rakennuspaikka	-

2017	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
Valtionosuudet	169 000 000		169 000 000	169 167 166	100,1	-167 166
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	155 900 000		155 900 000	155 962 893	100,0	-62 893
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	139 500 000		139 500 000	139 576 107	100,1	-76 107
Verotuloihin perustava valtionosuuden tasaus	16 400 000		16 400 000	16 386 786	99,9	13 214
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	13 100 000		13 100 000	13 204 273	100,8	-104 273

2.4 Investointien toteutuminen

Investointien toteutumisvertailu on esitetty taseen pysyvien vastaavien mukaisesti jaoteltuna tase-erittäin. Kaupungin investointimenot olivat muutetussa talousarviossa yhteensä 36,4 milj. euroa, toteuman ollessa 32,4 milj. euroa. Investointitulot olivat muutetussa talousarviossa yhteensä 3,1 milj. euroa ja niiden toteutuma 2,8 milj. euroa. Rahoitusosuuksia kertyi 0,2 milj. euroa. Pysyvien vastaavien myyntituloja oli muutetussa talousarviossa arvioitu 1,1 milj. euroa ja niitä toteutui 2,5 milj. euroa. Nettoinvestointien toteumasumma oli 29,6 milj. euroa eli 3,7 milj. euroa alle talousarvion.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat hyödykkeet koostuvat tietokoneohjelmistojen käyttöoikeus- ja lisenssimaksuista (aineettomat oikeudet) sekä mm. järjestelmien käyttöönottoon liittyvistä projektikustannuksista (muut pitkävaikutteiset menot). Yhteensä aineettomia hyödykkeitä toteutui 0,3 milj. euroa, josta merkittävin erä oli muut pitkävaikutteiset menot, 0,2 milj. euroa. Aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksuihin jää vuonna 2018 jatkettava Sähköinen asianhallinta ja arkistointi sisältäen tiedonohjaussuunnitelman (TOS) laatimisen ja tiedonohjausjärjestelmän (TOJ) käyttöönoton.

Digitalisaation kehittämis- ja edistämissuunnitelmaa on toteutettu ketterin kokeiluina, joista esimerkkinä Nuorten palvelujen ”Mun idea” ja verkostoyhteistyönä toteutettava Oppiminen 3.0, jossa kehitetään matematiikan opettamista yläkoulun oppilaille pelillistämisen keinoin. Kouvolan edustajana on Elimäen yhtenäiskoulu. SharePoint on teknisenä toteutuksena valmis ja sen käyttö tiedonhallinnan ympäristönä on edennyt. Käyttövaltuushallinta (IdM) on otettu käyttöön. Investointien toteuttamisessa on huomioitu maakunta- ja sote-uudistuksesta johtuvat toimintaympäristön muutokset.

Aineettomien hyödykkeiden lisäksi on Kouvolan kaupungissa valmistauduttu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen 25.5.2018 lähtien. Siihen liittyen on tehty tietosuojan nykytilakartoitus sekä järjestetty koulutus-tilaisuuksia.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueiden hankintaan varattiin alkuperäisessä talousarviossa 1,5 milj. euroa. Talousarviomuutoksena tehtiin 1,5 milj. euron lisäys, joten muutetun talousarvion summa oli 3,0 milj. euroa, ja siitä toteutui 2,5 milj. euroa. Maanmyyntituloksi muutetussa talousarviossa arvioitiin 1,1 milj. euroa ja niitä toteutui 0,5 milj. euroa. Syitä tähän oli, että tavoitteena olleita suuria tontteja ei myyty ja merkittävimpien maanvaihtojen neuvottelut venyivät seuraavan vuoden puolelle.

Rakennukset

Valkealakodin vaihe 2 työt käynnistyivät marraskuussa 2016 ja työt valmistuivat lokakuussa 2017. ARA on myöntänyt hankkeelle avustuksia yhteensä 2,3 milj. euroa, jotka ovat kokonaisuudessaan huomioitu jo vuoden 2016 tilinpäätöksessä. Vaiheen 2 kustannusarvio oli 5,45 milj. euroa ja toteuma oli 5,4 milj. euroa. Vuoden 2017 osalta toteuma kuitenkin ylitettiin 0,4 milj. eurolla, koska budjetoidusta jäätiin vuoden 2016 osalta 0,45 milj. euroa. Hanke pysyi vuonna 2017 aikataulussa, vaikka vaiheessa 2 teetettiin hyvin paljon lisä- ja muutostöitä etenkin rakennusurakan osalta. Lisä- ja muutostöiden suuri määrä johtui osin suunnitelmien keskeneräisyydestä laskentavaiheessa, suunnitelmien keskinäisistä ristiriitaisuuksista sekä peruskorjauksille tyypillisistä ennalta arvaamattomista, purkuvaiheessa selvinneistä lisä- ja muutostyötarpeista. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli 8,5 milj. euroa ja toteutuma oli 8,2 milj. euroa.

Yhteislyseon laajennuksen rakentamistyöt käynnistyivät syyskuussa 2016 ja valmistuvat syyskuussa 2017. Aikataulu venyminen johtui sekä käynnistymisen siirtymisestä tilaajasta johtuvista syistä, KSS kj-kaapelisiirron vuoksi että yllättävistä lisätöistä, kuten suunnitelmien suuri täydennystarve rakentamisen aikana (noin 30 %), elementti- ja paikallavalurakenteiden yhdistämisen aiheuttamat lisätyöt sekä LVISA-tekniikkaan liittyvät lisätyöt urakka-alueen ulkopuolelta. Aikataulu oli lähtökohtaisesti tiukka, varhain alkanut talvi vuonna 2016 syksyllä ei edesauttanut aikataulun kireyttä. Urakan laajentuessa vanhalla puolella, muun muassa sähkötekniikan, automaation, paloturvallisuuden ja hajonneiden viemärien osalta, myös kustannukset nousivat. Vuoden 2017 kustannukset olivat 5,2 milj. euroa, kun muutettu talousarvio oli 5,1 milj. euroa. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli 5,8 milj. euroa ja toteutuma 6,3 milj. euroa.

Inkeroinen-Anjala kouluratkaisun suunnitteluun oli varattu talousarviossa 300 000 euroa. Anjalan koulun tarveselvitysvaihe aloitettiin lokakuussa 2017. Alustava hankesuunnitelma valmistuu helmikuun 2018 aikana ja hankkeen jatkosuunnittelusta sekä toteuttamisesta päätetään perusopetuksen kehittämisselvityksestä tehtävien päätösten mukaisesti aikaisintaan kesällä 2018.

Utunmäen päiväkodin hankesuunnitelma aloitettiin peruskorjauksena. Toukokuussa 2017 kuitenkin hankesuunnittelun päätelmänä ehdotettiin hankkeen jatkamista **Lehtomäen päiväkodin** uudishankkeena ja talousarviosumma 1,3 milj. euroa poistettiin muutoksena kokonaan. Lehtomäen päiväkodille budjetoitiin talousarviomuutoksena 0,15 milj. euroa vuodelle 2017, mutta kustannuksista ehti toteutua vuoden 2017 puolella vain 26 000 euroa. Puuelementtirakenteinen, 6 ryhmän/120 lapsen päiväkotirakennus rakennetaan nykyisen Suursuon päiväkodin tontille. Suursuon ja Utunmäen nykyiset päiväkodit puretaan huonokuntoisina.

Vuokkolan päiväkotiin oli budjetoitu 0,3 milj. euroa peruskorjaukseen. Hankesuunnitelman lopputulemana esitettiin lautakunnalle nykyisen rakennuksen laajentamista ja nykyisten tilojen kevyempää korjaamista. Laajennus mahdollistaa toimintojen yhdistämisen kahdesta eri toimipisteestä. Ilmanvaihto uusitaan koko rakennukseen ja rakenteita tiivistetään. Kustannukset vuodelta 2017 olivat 0,35 milj. euroa. Rakentaminen käynnistyi syyskuussa 2017 sääsuojan alla, rakennus valmistuu huhtikuussa 2018. Muuttamisen jälkeen Peukaloisten käyttämä vuonna 2008 valmistunut omakotitalo voidaan esimerkiksi myydä.

Brankkarin hankesuunnittelun käynnistämistä siirrettiin, tätä ennen haluttiin selvittää rakennuksen tulevat käyttäjät. Hankesuunnittelu käynnistettiin vasta joulukuussa 2017. Hankkeeseen haettiin palosuojelurahastolta avustusta. Hankesuunnittelu- ja tutkimuskustannuksia vuodelle 2017 kohdistui vain 14 000 euroa. Hankkeen rakentamisvaihe alkaa aikaisintaan syksyllä 2018.

Keskustan uimahalli palv.taso –hankkeesta ei muodostunut kustannuksia vielä vuonna 2017.

Nuorisokeskus Anjala kivinavetta –hanke siirtyi kaupungille syyskuussa 2017 Ankkapurhan kulttuurisäätiöltä, joka oli hakenut hankkeelle avustusta OKM:ltä. Budjetoidusta 0,1 milj. euron kustannuksista vuoden 2017 aikana kertyi vain 18 000 euroa. Hankkeen rakentamisvaihe alkaa aikaisintaan syksyllä 2018.

Ratamo –hankkeeseen oli varattu menoja 0,5 milj. euroa. Suunnitelmat kuitenkin myytiin Carealle, joten toteuma vuodelle 2017 oli tuloa 2 milj. euroa. Huomioitavaa on, että Ratamo-hankkeen myynti keskeneräisistä hankinnoista aiheutti 1,2 milj. euron arvonalennuskirjauksen.

Sarkolan koulun suunnitteluun oli alun perin budjetoitu 0,3 miljoonaa ja **Valkealan yhtenäiskouluun** 2,5 miljoonaa euroa. Hankesuunnittelut keskeytettiin toukokuussa 2017 ja niitä jatkettiin lokakuussa 2017. Muutetut talousarviot olivat Sarkolan koulu 0,15 milj. euroa ja Valkealan yhtenäiskoulu 0,2 milj. euroa. Alustavat hankesuunnitelmat valmistuvat helmikuun 2018 aikana ja hankkeen jatkosuunnittelusta sekä toteuttamisesta päätetään perusopetuksen kehittämisselvityksestä tehtävien päätösten mukaisesti aikaisintaan kesällä 2018.

Pieninvestointeja toteutettiin yhteensä 34 kpl. Pieninvestointeihin oli budjetoitu 3,5 miljoonaa, kun listalle kevään aikana lisättiin vielä skeittiparkki (0,3 milj.) ja Savistokoti (0,2 milj.). Kokonaiskustannukset vuoden 2017 osalta olivat 3,45 miljoonaa. Isoimpia ylityksiä olivat Urheilupuiston koulu, lähiliikuntapaikat, Hovioikeus, Kuntotalo ja Savistokoti. Isoimpia alituksia muodostui hankkeista, joita ei ehditty suunnittelemaan vuoden 2017 aikana ja toteutus jää osin vuoden 2018 puolelle, kuten jäähalli, skeittiparkki ja Mansikkamäen halli.

Alkuperäisessä talousarviossa talonrakennusinvestointeihin oli budjetoitu investointimenoja 16,5 milj. euroa. Talousarviomuutoksina tehtiin yhteensä vähennyksiä 1,7 milj. euroa, jolloin muutettu talousarvio oli 14,8 milj. euroa. Toteutuma vuodelta 2017 oli 13,8 milj. euroa.

Keskeneräisiin hankkeisiin jäi Inkeroinen-Anjala kouluratkaisun suunnittelu, Vuokkolan päiväkotirakennus, Brankkari, Nuorisokeskus Anjala, Sarkolan koulu, Valkealan yhtenäiskoulu, Lehtomäen päiväkotirakennus sekä viisi pieninvestointikohdetta.

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Yhdyskuntatekniikan kiinteiden rakenteiden ja laitteiden investointimenoihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 25,4 milj. euroa. Talousarviomuutoksina tehtiin vähennyksiä 8,9 milj. euroa, muutetun talousarvion ollessa 16,5 milj.

euroa. Vuoden 2017 toteutuma oli 15,5 milj. euroa. Kärkihankkeista Keskustan kehittäminen toteutui muutetun talousarvion mukaisesti, kun taas puolestaan RR-terminaali ja Kimolan kanavan kustannukset alittivat kustannusarvion. Pioneeripuisto (asuntomessualue) pysyi lähes muutetussa talousarviossa. Muiden kiinteiden rakenteiden ja laitteiden (ns. perushankkeiden) osalta jäätiin noin 0,5 milj. euroa arvioidusta.

Myöhemmin valmistuviin keskeneräisiin investointeihin jäävistä hankkeista euromääräisesti merkittävimpiä olivat Vesitorninkatu, Kasarminmäen-Ruskeasuon alue sekä Niskalantie. Lisäksi kärkihankkeista Keskustan kehittäminen/Matkakeskus ja Manski, Pioneeripuisto/Asuntomessut, RR-terminaali, Kimolan kanava.

Koneet ja kalusto

Koneiden ja kaluston investointimenoihin oli talousarviossa varattu 0,3 milj. euroa, joka toteutui kokonaan. Toteutuneet investointihankinnat olivat tehostetun palveluasumisen Elimäki-kodin ja Valkeala-kodin irtaimistohankintoja, jotka eivät ole sisältyneet rakennusinvestointeihin sekä lisäksi tietohallinnon ict-hankintoihin liittyviä laitteita.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan oli varattu talousarviossa yhteensä 0,2 milj. euroa. Nämä sijoitukset ovat kunnan toiminnan edistämiseksi tehtäviä sijoituksia ja niitä tehdään esimerkiksi yhteisöihin, jotka hoitavat kunnan tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kunnan tehtäviin liittyviä päämääriä. Vuonna 2017 ei ollut tarvetta hankkia osakkeita eikä osuuksia.

Investointitulot

Investointitulot muodostuvat rahoitusosuuksista ja pysyvien vastaavien myyntituloista. Rahoitusosuuksia toteutui RR-terminaalin suunnitteluun, Kimolan kanavaan, Nuorisokeskus Anjalan vanhan navettarakennuksen peruskorjaukseen sekä Jaalan ja Korian koulujen lähiliikuntapaikkoihin yhteensä 0,2 milj. euroa. Myyntituloista 0,5 milj. euroa on maanmyyntituloja ja 2,0 milj. euroa on myyntituloja Ratamokeskus-hankkeen toteuttamiseen liittyvän liiketoimintakaupan Kouvolan kaupungin ja Carea-Sairaalat Oy:n kesken. Huomioitavaa on, että Ratamo-hankkeen myynti keskeneräisistä hankinnoista aiheutti 1,2 milj. euron arvonalennuskirjauksen.

Investointien toteutumisvertailu, sisältää kärkihankkeet

Investoinnit euroa	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	-2 718 000	1 044 000	-1 674 000	-292 024	17,4	-1 381 976
Aineettomat oikeudet	-1 674 000		-1 674 000	-55 300	3,3	-1 618 700
Muut pitkävaikutteiset menot	-1 044 000	1 044 000	0	-211 154		211 154
Ennakkomaksut				-25 570		25 570
AINEELLISET HYÖDYKKEET	-43 673 000	9 100 000	-34 573 000	-32 077 652	92,8	-2 495 348
Maa- ja vesialueet	-1 500 000	-1 500 000	-3 000 000	-2 512 880	83,8	-487 121
Rakennukset	-15 545 000	2 000 000	-13 545 000	-12 152 414		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-26 368 000	8 600 000	-17 768 000	-5 745 593	32,3	-12 022 407
Koneet ja kalusto	-260 000		-260 000	-311 050	119,6	51 050
Keskener. hankinnat ja ennakkomaksut				-11 355 716		11 355 716
SIOJITUKSET	-200 000		-200 000	0	0,0	-200 000
Osakkeet ja osuudet	-200 000		-200 000	0	0,0	-200 000
INVESTOINTIMENOT YHTEENSÄ	-46 591 000	10 144 000	-36 447 000	-32 369 676	88,8	-4 077 324
Rahoitusosuudet	1 823 000	192 000	2 015 000	242 279	12,0	1 772 721
Pysyvien vastaavien myynti	1 100 000		1 100 000	2 516 122	228,7	-1 416 122
INVESTOINTITULOT YHTEENSÄ	2 923 000	192 000	3 115 000	2 758 401	88,6	356 599
NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	-43 668 000	10 336 000	-33 332 000	-29 611 275	88,8	-3 720 725
Korvausinvestoinnit						
Investointimenot	-18 913 000	700 000	-18 213 000	-18 560 967	101,9%	347 967
Investointitulot	1 523 000	70 000	1 593 000	115 454	7,2%	1 477 546
Uus-/laajennusinvestoinnit						
Investointimenot	-27 678 000	9 444 000	-18 234 000	-13 808 709	76 %	-4 425 291
Investointitulot	1 400 000	122 000	1 522 000	2 642 947	174 %	-1 120 947

Kärkihankkeiden erittely 1000 euroa		Kokonais- kustannusarvio	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Keskustan kehittäminen/Manski	Menot	-6 700	-3 000		-3 000	-3 154	154
Keskustan kehittäminen/ Matkakeskus liikennejärjestelyt	Menot	-19 000	-5 500	5 000	-500	-360	-140
Pioneeripuisto/Asuntomessut	Menot	-7 200	-2 870	1 300	-1 570	-1 652	82
	Menot	-2 200	-600		-600	-137	-463
RR-terminaalin suunnittelu	Tulot	1 100	300		300	66	234
	Menot	-4 828		-400	-400	-259	-141
Kimolan kanava	Tulot	1 468		122	122	79	43
Yhteensä kärkihankkeet	Netto		-11 670	6 022	-5 648	-5 417	-231

1000 e		Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Korvausinvestoinnit						
KI / Rakennukset	Menot	-9 373	700	-8 673	-8 364	-309
	Tulot	1 523	70	1 593	115	1 478
	Netto	-7 850	770	-7 080	-8 249	1 169
KI / Kiinteät rakent. ja lait.	Menot	-9 280	0	-9 280	-9 963	683
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	-9 280	0	-9 280	-9 963	683
KI / Koneet ja kalusto	Menot	-260		-260	-234	-26
	Tulot	0		0		0
	Netto	-260	0	-260	-234	-26
Korvausinvestoinnit yhteensä	Menot	-18 913	700	-18 213	-18 561	348
	Tulot	1 523	70	1 593	115	1 478
	Netto	-17 390	770	-16 620	-18 446	1 826
Uusinvestoinnit						0
UI / Maa- ja vesialueet	Menot	-1 500	-1 500	-3 000	-2 513	-487
	Tulot	1 100		1 100	463	637
	Netto	-400	-1 500	-1 900	-2 050	150
UI / Tietokoneohjelmistot	Menot	-1 674		-1 674	-369	-1 305
	Tulot	0		0	0	0
	Netto	-1 674	0	-1 674	-369	-1 305
UI / Muut pitkävaik.menot	Menot	-1 044	1 044	0	0	0
	Tulot	0		0	0	0
	Netto	-1 044	1 044	0	0	0
UI / Rakennukset	Menot	-7 100	1 000	-6 100	-5 429	-671
	Tulot	0		0	2 000	-2 000
	Netto	-7 100	1 000	-6 100	-3 429	-2 671
UI / Kiinteät rakent. ja lait.	Menot	-16 160	8 900	-7 260	-5 498	-1 762
	Tulot	300	122	422	145	277
	Netto	-15 860	9 022	-6 838	-5 353	-1 485
UI / Osakkeet ja osuudet	Menot	-200		-200		-200
	Tulot	0		0	35	-35
	Netto	-200		-200	35	-235
Uusinvestoinnit yhteensä	Menot	-27 678	9 444	-18 234	-13 809	-4 425
	Tulot	1 400	122	1 522	2 643	-1 121
	Netto	-26 278	9 566	-16 712	-11 166	-5 546
YHTEENSÄ	Menot	-46 591	10 144	-36 447	-32 370	-4 077
	Tulot	2 923	192	3 115	2 758	357
	Netto	-43 668	10 336	-33 332	-29 611	-3 721

Investointien toteutuminen

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
Konsernipalvelut								
9003 ATK-ohjelmat ja laitteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 674	0	-1 674	-369	-1 305	-369
Netto			-1 674	0	-1 674	-369	-1 305	-369
9068 RATAMO								
Tuotot			0	0	0	2 000	-2 000	2 000
Kulut			0	-500	-500	0	-500	0
Netto			0	-500	-500	2 000	-2 500	2 000
9098 Valkealakoti								
Tuotot	2 289	2 289	1 400	0	1 400	0	1 400	2 289
Kulut	-8 525	-3 689	-4 150	0	-4 150	-4 548	398	-8 237
Netto	-6 236	-1 400	-2 750	0	-2 750	-4 548	1 798	-5 948
9100 Ink.-Anjala kouluratk. suun.								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-300	0	-300	0	-300	-6	-294	-6
Netto	-300	0	-300	0	-300	-6	-294	-6
9107 Utumäen päiväkot								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	-1 300	1 300	0	0	0	0
Netto	0	0	-1 300	1 300	0	0	0	0
9109 Vuokkolan päiväkot								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-300	0	-300	0	-300	-355	55	-355
Netto	-300	0	-300	0	-300	-355	55	-355
9110 Brankkari								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-1 100	0	-100	0	-100	-14	-86	-14
Netto	-1 100	0	-100	0	-100	-14	-86	-14
9113 Keskustan uimahalli palv.taso								
Tuotot	800	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-9 100	0	-100	0	-100	0	-100	0
Netto	-8 300	0	-100	0	-100	0	-100	0
9116 Nuorisokeskus Anjala								
Tuotot	1 300	0	0	70	70	13	57	13
Kulut	-1 850	0	0	-100	-100	-18	-82	-18
Netto	-550	0	0	-30	-30	-5	-25	-5
9210 Yhteislyseon laajennus								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-5 800	-1 002	-4 300	-800	-5 100	-5 226	126	-6 228
Netto	-5 800	-1 002	-4 300	-800	-5 100	-5 226	126	-6 228

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9211 Sarkolan koulu								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-13 000	0	-300	150	-150	-45	-105	-45
Netto	-13 000	0	-300	150	-150	-45	-105	-45
9212 Valkealan yhtenäiskoulu								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-13 000	0	-2 500	2 300	-200	-94	-106	-94
Netto	-13 000	0	-2 500	2 300	-200	-94	-106	-94
9214 Lehtomäen päiväkot								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-3 200	0	0	-150	-150	-26	-124	-26
Netto	-3 200	0	0	-150	-150	-26	-124	-26
9510 Pieninvestoinnit, KI								
Tuotot			123	0	123	85	38	85
Kulut			-3 123	-500	-3 623	-3 424	-199	-3 424
Netto			-3 000	-500	-3 500	-3 339	-161	-3 339
9550 Pieninvestoinnit , UI								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	0	-24	24	-24
Netto			0	0	0	-24	24	-24
9980 Osakkeet ja osuudet								
Tuotot			0	0	0	35	-35	35
Kulut			-200	0	-200	0	-200	0
Netto			-200	0	-200	35	-235	35
9981 Rakennusten myynti								
Tuotot			0	0	0	18	-18	18
Kulut			0	0	0	0	0	0
Netto			0	0	0	18	-18	18
9985 Rakennusten osto								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	0	-13	13	-13
Netto			0	0	0	-13	13	-13
9987 Kiinteistöjen liittymismaksut								
Tuotot			0	0	0	1	-1	1
Kulut			0	0	0	-3	3	-3
Netto			0	0	0	-2	2	-2
Konsernipalvelut yhteensä								
Tuotot	4 389	2 289	1 523	70	1 593	2 152	-559	4 441
Kulut	-56 175	-4 691	-18 347	1 700	-16 647	-14 165	-2 482	-18 856
Netto	-51 786	-2 402	-16 824	1 770	-15 054	-12 014	-3 040	-14 416

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
Hyvinvointipalvelut								
9300 KI Koneet ja kalusto								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-120	0	-120	-234	114	-234
Netto			-120	0	-120	-234	114	-234
9340 UI Koneet ja kalusto								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-140	0	-140	0	-140	0
Netto			-140	0	-140	0	-140	0
Hyvinvointipalvelut yhteensä								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-260	0	-260	-234	-26	-234
Netto			-260	0	-260	-234	-26	-234
Tekniikka ja ympäristöpalvelut								
9005 Rahoitusosuudet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 044	1 044	0	0	0	0
Netto			-1 044	1 044	0	0	0	0
9010 Maa- ja vesialueet								
Tuotot			1 100	0	1 100	462	638	462
Kulut			-1 500	-1 500	-3 000	-2 510	-490	-2 510
Netto			-400	-1 500	-1 900	-2 048	148	-2 048
9810 KI Kadut tiet ja kevyt liikenn								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-3 870	0	-3 870	-4 453	583	-4 453
Netto			-3 870	0	-3 870	-4 453	583	-4 453
9811 KI Viheralueet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-470	0	-470	-357	-113	-357
Netto			-470	0	-470	-357	-113	-357
9812 KI Sillat ja erikoisrakenteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-750	0	-750	-1 048	298	-1 048
Netto			-750	0	-750	-1 048	298	-1 048
9813 KI Ulkovalaistus								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-310	0	-310	-402	92	-402
Netto			-310	0	-310	-402	92	-402
9814 KI Suunn. ja pieninvestoinnit								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-300	0	-300	-459	159	-459
Netto			-300	0	-300	-459	159	-459

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9815 KI Muut maa- ja vesirakenteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-170	0	-170	-39	-131	-39
Netto			-170	0	-170	-39	-131	-39
9816 KI Liikenteen ohjauslaitteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-410	0	-410	-49	-361	-49
Netto			-410	0	-410	-49	-361	-49
9820 UI Kadut tiet ja kevyt liikenn								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-5 590	3 000	-2 590	-2 310	-280	-2 310
Netto			-5 590	3 000	-2 590	-2 310	-280	-2 310
9821 UI Viheralueet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-190	0	-190	-42	-148	-42
Netto			-190	0	-190	-42	-148	-42
9823 UI Ulkovalaistus								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-280	0	-280	-278	-2	-278
Netto			-280	0	-280	-278	-2	-278
9824 UI Suunn. ja pieninvestoinnit								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-180	0	-180	-157	-23	-157
Netto			-180	0	-180	-157	-23	-157
9825 UI Muut maa- ja vesirakenteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-900	0	-900	-304	-596	-304
Netto			-900	0	-900	-304	-596	-304
9826 UI Liikenteen ohjauslaitteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-50	0	-50	0	-50	0
Netto			-50	0	-50	0	-50	0
9831 Keskustan kehittäminen/Manski								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-6 700	-829	-3 000	0	-3 000	-3 154	154	-3 983
Netto	-6 700	-829	-3 000	0	-3 000	-3 154	154	-3 983
9832 Keskustan kehittäminen/Matkakeskus								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-19 000	0	-5 500	5 000	-500	-360	-140	-360
Netto	-19 000	0	-5 500	5 000	-500	-360	-140	-360

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9833 Pioneeripuisto/asuntomessut								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-6 100	-505	-2 870	1 300	-1 570	-1 652	82	-2 157
Netto	-6 100	-505	-2 870	1 300	-1 570	-1 652	82	-2 157
9834 RR-Terminaali								
Tuotot	1 100	218	300	0	300	66	234	284
Kulut	-2 200	-516	-600	0	-600	-137	-463	-653
Netto	-1 100	-298	-300	0	-300	-71	-229	-369
9835 Kimolan kanava								
Tuotot	1 468	0	0	122	122	79	43	79
Kulut	-4 828	0	0	-400	-400	-259	-141	-259
Netto	-3 360	0	0	-278	-278	-180	-98	-180
Tekniikka ja ympäristöpalvelu yhteensä								
Tuotot	2 568	218	1 400	122	1 522	607	915	825
Kulut	-38 828	-1 850	-27 984	8 444	-19 540	-17 970	-1 570	-19 820
Netto	-36 260	-1 632	-26 584	8 566	-18 018	-17 364	-654	-18 996
Investoinnit yhteensä								
Tuotot	6 957	2 507	2 923	192	3 115	2 758	357	5 265
Kulut	-95 003	-6 541	-46 591	10 144	-36 447	-32 370	-4 077	-38 911
Netto	-88 046	-4 034	-43 668	10 336	-33 332	-29 611	-3 721	-33 645
Talonrakennuksen pieninvestoinnit 2017								
1 000 €								
Jokelan päiväkot			71	Urheilupuiston koulu				234
Killingin päiväkot			35	Mäkikylän päiväkot				30
Haanojan kirjasto			42	Keskustan koulu				32
Korian urheilukenttä			54	Mäkikylän palvelukeskus				20
Myllykosken urheilukeskus			109	Marjoniemen varikko				164
Utti-halli			39	Skeitti/scoottiparkki				136
Valkealan Harjunmäen tykkilatu			30	Pääkirjasto				78
Kouvolan keskuskeittiö			77	Kouvolan jäähalli				54
Korian koulu			68	Mansikka-ahon liikuntahalli				134
Jaalan koulu			127	Kuusankoskitalo				127
Nauhan reitti			30	Voikkaan ala-aste				51
Eskolanmäen-Pappikallion reitti			40	Inkeröisten yhteiskoulu				86
Aik.psykiatrian pkl, Marjoniemi			35	Sairaalakoulu, Sairaalan tie 6				92
Hovioikeus-talo			205	Naukion koulu				77
Kansalaisopisto/kuntotalo			414	Tekniikka- ja ympäristötalo				101
Kouvolan teatteri			43	Kuusankosken jäähalli				132
Kouvolan pesäpallokenttä			53	Käyrälammen uimaranta, Kouvola				21
Saviston koti			323					
Talonrakennuksen pieninvestoinnit yhteensä							3 364	

2.5 Rahoitusosan toteutuminen

Kouvolan kaupunki	Alkup. Ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	14 653 935	-3 400 000	11 253 935	22 675 975	-11 422 040
Tulorahoituksen korjauserät	-995 000	0	-995 000	-4 223 549	3 228 549
	13 658 935	-3 400 000	10 258 935	18 452 426	-8 193 491
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-46 591 000	10 144 000	-36 447 000	-32 369 676	-4 077 324
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 823 000	192 000	2 015 000	242 279	1 772 721
Pysyvien vastaavien hyöd. luov.tulot	1 100 000	0	1 100 000	2 516 122	-1 416 122
	-43 668 000	10 336 000	-33 332 000	-29 611 275	-3 720 725
Toiminta ja investoinnit, netto	-30 009 065	6 936 000	-23 073 065	-11 158 849	-11 914 216
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-2 200 000	0	-2 200 000	-69 941	-2 130 059
Antolainasaamisten vähennys	2 000 000	0	2 000 000	1 868 853	131 147
	-200 000	0	-200 000	1 798 912	-1 998 912
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	54 000 000	0	54 000 000	22 849 521	31 150 479
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-24 000 000	0	-24 000 000	-23 361 061	-638 939
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	5 606 207	-5 606 207
	30 000 000	0	30 000 000	5 094 667	24 905 333
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	5 660 924	-5 660 924
Vaikutus maksuvalmiuteen	-209 065	6 936 000	6 726 935	1 395 654	5 331 281

Toiminnan rahavirta toteutui 11,9 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin. Tulorahoituksen korjauserät muodostuvat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitoista (0,4 milj. euroa) ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappioista (0,1 milj. euroa) sekä pakollisten varausten muutoksesta (3,8 milj. euroa).

Merkittävimmin antolainasaamisten vähennys on KSS Energia Oy:n pääomallainan lyhennykset (1,7 milj. euroa). Antolainauksen lisäyksissä oli varauduttu Kymi Ring Oy:lle myönnettävään pääomallainaan, joka ei toteutunut Itä-Suomen hallinto-oikeuden kumottua kaupunginvaltuuston päätöksen.

Lainakannan muutos toteutui talousarvioon nähden 24,9 milj. euroa pienempänä. Lyhytaikaisten lainojen muutos oli 5,6 milj. euroa ja se muodostuu kaupungin ja tytäryhteisöjen välisen konsernipankkitilin saldoista.

Muut maksuvalmiuden muutokset sisältävät toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutoksen sekä muiden velkojen ja saamisten muutokset. Vaikutus maksuvalmiuteen oli 1,4 milj. euroa eli 5,3 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi.

Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto

1000 euroa	Sito- vuus	Alkup. ta	TA muu- tokset	Muut. ta	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. ta	TA muu- tokset	Muut. ta	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Konsernipalvelut	N	77 104		77 104	74 583	2 521	67 276		67 276	66 316	960
Hyvinvointipalvelut	N	524 483	2 500	526 983	527 318	-336	53 538	-900	52 638	54 604	-1 966
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	N	58 722		58 722	58 793	-71	46 156		46 156	46 619	-463
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ		660 309	2 500	662 809	660 694	2 114	166 970	-900	166 070	167 538	-1 468
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						333 210		333 210	338 135	-4 925
Valtionosuudet	B						169 000		169 000	169 167	-167
Korkotulot	B						1 885		1 885	1 998	-113
Muut rahoitustulot	B						7 572		7 572	9 309	-1 737
Korkomenot	B	3 110		3 110	2 581	529					
Muut rahoitusmenot	B	564		564	197	367					
Satunnaiset erät	B										
Tulorahoituksen korjauserät	B	995		995	4 224	-3 229					
TULOSLASKELMA YHTEENSÄ		4 669	0	4 669	7 001	-2 332	511 667	0	511 667	518 609	-6 942
INVESTOINTIOSA											
Kaupunginhallitus											
Osakkeet ja osuudet	B	200		200		200				35	-35
Konsernipalvelut/Aineettomat hyöd.	B	1 674		1 674	369	1 305					
Rakennukset/uusinvestoinnit	B	7 100	-1 000	6 100	5 432	668				2 001	-2 001
Rakennukset/korvausinvestoinnit	B	9 373	-700	8 673	8 364	309	1 523	70	1 593	115	1 478
Hyvinvointipalvelut											
Koneet ja kalusto	B	260		260	234	26					
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut											
Maa- ja vesialueet	B	1 500	1 500	3 000	2 510	490	1 100		1 100	462	638
Kiinteät rakenteet ja laitteet/uusinv.	B	7 190	-3 000	4 190	3 090	1 100					
Kiinteät rakenteet ja laitteet/korvausinv.	B	6 280		6 280	6 809	-529					
Muut pitkävaikutteiset menot/uusinv.	B	1 044	-1 044	0							
Keskustan kehittäm. Kävelykatu Manski	B	3 000		3 000	3 154	-154					
Pioneeripuisto/Asuntomessut	B	2 870	-1 300	1 570	1 652	-82					
RR-terminaalin suunnittelu	B	600		600	137	463	300		300	66	234
Keskustan kehittäminen/Matkakeskus	B	5 500	-5 000	500	360	140					
Kimolan kanava	B		400	400	259	141		122	122	79	43
INVESTOINNIT YHTEENSÄ		46 591	-10 144	36 447	32 370	4 077	2 923	192	3 115	2 758	357
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset	B	2 200		2 200	70	2 130					
Antolainasaamisten vähennykset							2 000		2 000	1 869	131
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						54 000		54 000	22 850	31 150
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		24 000		24 000	23 361	639					
Lyhytaikaisten lainojen muutos										5 606	-5 606
Oman pääomanmuutokset											
Muut maksuvalmiuden muutokset										5 661	-5 661
Vaikutus maksuvalmiuteen							209	-6 936	-6 727	-1 396	-5 331
YHTEENSÄ		737 769	-7 644	730 125	723 496	6 629	737 769	-7 644	730 125	723 496	6 629

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Kaupungin tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Toimintatuotot		
Myyntituotot	17 239 170,74	17 391 820,63
Maksutuotot	28 660 727,95	29 154 498,72
Tuet ja avustukset	9 202 463,32	12 050 581,32
Muut toimintatuotot	14 004 590,77	16 808 017,56
Toimintatuotot	69 106 952,78	75 404 918,23
Valmisteverastojen muutos	0,00	26 311,69
Valmistus omaan käyttöön	2 640 087,90	3 169 459,54
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-199 170 654,74	-203 485 483,10
Eläkekulut	-47 178 261,24	-51 665 727,04
Muut henkilösivukulut	-9 522 790,23	-13 838 333,23
Henkilöstökulut	-255 871 706,21	-268 989 543,37
Palvelujen ostot		
Asiakaspalvelujen ostot	-134 095 780,72	-130 849 574,51
Muiden palvelujen ostot	-87 061 165,18	-81 725 872,95
Palvelujen ostot	-221 156 945,90	-212 575 447,46
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-34 466 347,73	-35 241 626,87
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 058,12	397,97
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-34 465 289,61	-35 241 228,90
Avustukset	-42 697 311,47	-49 067 149,64
Muut toimintakulut	-10 711 786,75	-11 573 680,35
Toimintakulut	-564 903 039,94	-577 447 049,72
TOIMINTAKATE	-493 155 999,26	-498 846 360,26
Verotulot	338 135 446,81	340 900 374,58
Valtionosuudet	169 167 166,00	175 851 891,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	1 998 128,45	2 050 727,16
Muut rahoitustuotot	9 308 523,45	8 232 341,89
Korkokulut	-2 580 528,10	-2 794 210,71
Muut rahoituskulut	-196 762,11	-769 242,59
Rahoitustuotot ja -kulut	8 529 361,69	6 719 615,75
VUOSIKATE	22 675 975,24	24 625 521,07
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 486 149,10	-20 423 379,76
Arvonalentumiset	-3 030 910,47	-1 320,00
Poistot ja arvonalentumiset	-25 517 059,57	-20 424 699,76
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	1 491 961,05
Satunnaiset erät	0,00	1 491 961,05
TILIKAUDEN TULOS	-2 841 084,33	5 692 782,36
Poistoeron vähennys	102 430,92	102 430,92
Rahastojen muutos	0,00	2 656,78
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-2 738 653,41	5 797 870,06

3.2 Kaupungin rahoituslaskelma

	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	22 675 975,24	24 625 521,07
Satunnaiset erät	0,00	1 491 961,05
Tulorahoituksen korjauserät	-4 223 549,07	-6 252 051,33
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-32 369 676,29	-29 194 367,08
Rahoitusosuudet investointimenoihin	242 279,10	2 619 526,33
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 516 122,10	7 874 882,68
Toiminnan ja investointien rahavirta	-11 158 848,92	1 165 472,72
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-69 941,00	-128 042,15
Antolainasaamisten vähennykset	1 868 853,13	1 852 274,74
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	22 849 521,00	1 657 500,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-23 361 061,20	-23 854 014,84
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 606 207,23	13 301 238,31
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	123 238,07	-82 833,68
Vaihto-omaisuuden muutos	67 079,91	5 146,27
Saamisten muutos	2 146 794,97	3 002 686,82
Korottomien velkojen muutos	3 323 810,55	-16 587 504,50
Rahoituksen rahavirta	12 554 502,66	-20 833 549,03
Rahavarojen muutos	1 395 653,74	-19 668 076,31
Rahavarat 31.12.	26 663 806,94	25 268 153,20
Rahavarat 1.1.	25 268 153,20	44 936 229,51
Rahavarojen muutos	1 395 653,74	-19 668 076,31

3.3 Kaupungin tase

TASE

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016	VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	285 680 540,57	285 680 540,57
Aineettomat oikeudet	71 309,20	121 055,17	Muut omat rahastot	33 984 846,65	33 984 846,65
Muut pitkävaikutteiset menot	364 545,00	587 523,53	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	4 912 547,32	-954 170,67
Ennakkomaksut	25 569,90	19 432,00	Tilikauden yli-/alijäämä	-2 738 653,41	5 797 870,06
Aineettomat hyödykkeet	461 424,10	728 010,70	OMA PÄÄOMA	321 839 281,13	324 509 086,61
Aineelliset hyödykkeet			POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Maa- ja vesialueet	72 590 403,35	70 141 709,21	Poistoero	1 686 296,26	1 788 727,18
Rakennukset	167 613 308,32	167 471 659,49	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 686 296,26	1 788 727,18
Kiinteät rakenteet ja laitteet	88 380 239,70	90 513 139,32	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	1 068 536,05	1 637 883,95	Eläkevaraukset	5 062,34	9 238,58
Muut aineelliset hyödykkeet	1 272 678,41	1 272 678,41	Muut pakolliset varaukset	0,00	3 840 000,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	14 170 292,44	7 958 096,50	PAKOLLISET VARAUKSET	5 062,34	3 849 238,58
Aineelliset hyödykkeet	345 095 458,27	338 995 166,88	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Sijoitukset			Valtion toimeksiannot	101 498,21	51 523,55
Osakkeet ja osuudet	155 448 138,67	156 979 262,63	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 404 340,30	1 497 316,70
Muut lainasaamiset	37 233 793,56	38 862 791,24	Muut toimeksiantojen pääomat	713 655,16	653 527,56
Muut saamiset	526 809,84	456 868,84	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 219 493,67	2 202 367,81
Sijoitukset	193 208 742,07	196 298 922,71	VIERAS PÄÄOMA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	538 765 624,44	536 022 100,29	Pitkäaikainen vieras pääoma		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilt	159 832 894,00	157 954 980,20
Valtion toimeksiannot	0,00	27 527,10	Pitkäaikainen vieras pääoma	159 832 894,00	157 954 980,20
Lahjoitusrahastojen varat	1 170 294,83	1 249 302,85	Lyhytaikainen vieras pääoma		
Muut toimeksiantojen varat	16 103,07	15 680,16	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilt	29 653 507,65	24 495 777,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 186 397,90	1 292 510,11	Lainat muilta luotonantajilta	10 225 545,09	12 166 522,43
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Saadut ennakot	2 088 893,13	2 490 056,22
Vaihto-omaisuus			Ostovelat	31 113 106,51	26 978 551,16
Aineet ja tarvikkeet	160 936,10	228 016,01	Muut velat	4 130 497,69	4 549 160,87
Keskeneräiset tuotteet	320 197,09	320 197,09	Siirtovelat	37 144 123,68	37 135 042,21
Vaihto-omaisuus	481 133,19	548 213,10	Lyhytaikainen vieras pääoma	114 355 673,75	107 815 109,97
Saamiset			VIERAS PÄÄOMA	274 188 567,75	265 770 090,17
Pitkäaikaiset saamiset			VASTATTAVAA	599 938 701,15	598 119 510,35
Lainasaamiset	11 474 751,15	12 317 867,06			
Muut saamiset	264 627,83	686 619,87			
Pitkäaikaiset saamiset	11 739 378,98	13 004 486,93			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	8 616 945,83	7 135 942,21			
Lainasaamiset	4 371 201,28	3 340 507,62			
Muut saamiset	3 616 829,36	6 815 845,33			
Siirtosaamiset	4 497 383,23	4 691 751,56			
Lyhytaikaiset saamiset	21 102 359,70	21 984 046,72			
Saamiset	32 841 738,68	34 988 533,65			
Rahoitusarvopaperit					
Muut arvopaperit	26 575 700,27	25 169 112,88			
Rahoitusarvopaperit	26 575 700,27	25 169 112,88			
Rahat ja pankkisaamiset	88 106,67	99 040,32			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	59 986 678,81	60 804 899,95			
VASTAAVAA	599 938 701,15	598 119 510,35			

3.4 Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma

	1.1. – 31.12.2017	1.1. – 31.12.2016
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toimintatuotot	295 120	291 984
Toimintakulut	-743 319	-748 987
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 968	122
Toimintakate	-446 231	-456 881
Verotulot	336 659	339 413
Valtionosuudet	169 167	175 852
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	446	343
Muut rahoitustuotot	2 534	4 001
Korkokulut	-5 366	-5 743
Muut rahoituskulut	-409	-1 360
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 795	-2 760
Vuosikate	56 800	55 624
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-41 743	-37 893
Arvonalentumiset	-3 031	-5
Poistot ja arvonalentumiset	-44 774	-37 898
Satunnaiset erät	0	1 492
Tilikauden tulos	12 026	19 217
Tilinpäätössiirrot	0	3
Tilikauden verot	-2 649	-2 184
Laskennalliset verot	-522	-187
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	9	20
Tilikauden yli- /alijäämä	8 864	16 869

Konsernin rahoituslaskelma

	2017	2016
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	56 800	55 624
Satunnaiset erät	0	1 492
Tilikauden verot	-2 649	-2 184
Tulorahoituksen korjauserät	-3 042	-3 334
	51 110	51 597
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-63 890	-54 219
Rahoitusosuudet investointimenoihin	957	2 165
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 778	9 729
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 045	9 272
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	3	-53
Antolainasaamisten vähennykset	0	70
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	41 800	19 762
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-37 973	-35 695
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9 309	1 874
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	123	-69
Vaihto-omaisuuden muutos	1 083	-1 610
Saamisten muutos	-1 869	-7 800
Korottomien velkojen muutos	5 987	-314
Rahoituksen rahavirta	18 465	-23 834
Rahavarojen muutos	11 420	-14 562
Rahavarat kauden lopussa	69 515	58 095
Rahavarat 1.1.	58 095	72 658
Rahavarojen muutos	11 420	-14 562

Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016	VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>		<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	285 681	285 681
Aineettomat oikeudet	2 844	3 066	Arvonkorotusrahasto	387	387
Muut pitkävaikutteiset menot	433	663	Muut omat rahastot	38 476	40 067
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	774	64	Edellisten tilikausien alijäämä	27 831	124
Aineettomat hyödykkeet	4 051	3 793	Tilikauden yli-/alijäämä	8 864	16 869
			OMA PÄÄOMA	361 239	343 127
Aineelliset hyödykkeet			VÄHEMMISTÖOSUUDET	1 934	1 963
Maa- ja vesialueet	81 484	78 654			
Rakennukset	305 665	311 329	PAKOLLISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	148 192	143 335	Eläkevaraukset	5	9
Koneet ja kalusto	17 279	19 536	Muut pakolliset varaukset	5 263	6 134
Muut aineelliset hyödykkeet	42 997	43 278	PAKOLLISET VARAUKSET	5 269	6 143
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	34 141	19 729			
Aineelliset hyödykkeet	629 758	615 861	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
			Valtion toimeksiannot	285	157
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	1 536	1 607
Osakkuusyhteisöosuudet	36 192	25 191	Muut toimeksiantojen pääomat	714	654
Muut osakkeet ja osuudet	53 602	54 225	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 535	2 417
Muut lainasaamiset	5 419	5 179			
Muut saamiset	106	106	VIERAS PÄÄOMA		
Sijoitukset	95 318	84 701	Pitkäaikainen vieras pääoma		
PYSYVÄT VASTAAVAT	729 127	704 355	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	299 033	291 242
			Lainat muilta luotonantajilta	7 570	5 026
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Saadut ennakot	113	132
Valtion toimeksiannot	184	133	Muut velat	34 201	33 634
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 302	1 359	Laskennalliset verovelat	9 262	8 694
Muut toimeksiantojen varat	16	16	Pitkäaikainen vieras pääoma	350 180	338 728
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 502	1 508			
			Lyhytaikainen vieras pääoma		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	40 120	37 319
Vaihto-omaisuus			Saadut ennakot	2 780	3 042
Aineet ja tarvikkeet	976	1 870	Ostovelat	42 697	36 960
Keskeneräiset tuotteet	1 844	2 071	Muut velat	13 495	13 707
Valmiit tuotteet	1	1	Siirtovelat	51 954	51 777
Muu vaihto-omaisuus	617	579	Lyhytaikainen vieras pääoma	151 047	142 805
Vaihto-omaisuus	3 437	4 521			
			VIERAS PÄÄOMA	501 227	481 534
Saamiset			VASTATTAVAA	872 203	835 185
Pitkäaikaiset saamiset					
Lainasaamiset	7 593	7 675			
Laskennalliset verosaamiset	1 369	1 322			
Muut saamiset	3 763	3 040			
Pitkäaikaiset saamiset	12 725	12 038			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	33 893	29 739			
Lainasaamiset	1 073	1 165			
Muut saamiset	6 708	9 096			
Siirtosaamiset	14 224	14 669			
Lyhytaikaiset saamiset	55 897	54 668			
Saamiset	68 622	66 706			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	9 158	7 276			
Muut arvopaperit	26 576	25 169			
Rahoitusarvopaperit	35 734	32 445			
Rahat ja pankkisaamiset	33 781	25 650			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	141 574	129 322			
VASTAAVAA	872 203	835 185			

3.5 Kaupungin ja konsernin tunnusluvut

Kaupunki	2017	2016	Konserni	2017	2016
Tuloslaskelman tunnusluvut			Konsernin tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	12,3	13,1	Toimintatuotot/Toimintakulut, %	39,7	39,0
Vuosikate/Poistot, %	88,9	120,6	Vuosikate/Poistot, %	126,9	146,8
Vuosikate, euroa/asukas	269	289	Vuosikate, euroa/asukas	674	653
Asukasmäärä	84 237	85 231	Asukasmäärä	84 237	85 231
Rahoituslaskelman tunnusluvut			Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-12 756	-43 711	Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-3 521	-37 001
Investointien tulorahoitus, %	70,6	92,7	Investointien tulorahoitus, %	90,3	106,9
Lainanhoitokate	1,0	1,0	Lainanhoitokate	1,4	1,5
Kassan riittävyys, pv	16	15	Kassan riittävyys, pv	29	25
Taseen tunnusluvut			Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	54,1	54,8	Omavaraisuusaste, %	41,8	41,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	47,2	44,5	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	62,2	59,3
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	54,5	50,0	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	68,1	64,3
Kertynyt yli-/alijäämä 1000 e	2 174	4 844	Kertynyt yli-/alijäämä 1000 e	36 695	16 993
Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	26	57	Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	436	199
Lainat euroa/asukas	2 371	2 283	Lainat euroa/asukas	4 116	3 914
	199	194		346	333
Lainakanta	712	617	Lainakanta	724	587
Lainasaamiset 31.12., 1000 e	37 234	38 863	Lainasaamiset 31.12., 1000 e	5 419	5 179
Henkilöstön lukumäärä	5 846	5 886			

4. LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät, sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla, poikkeuksena ent. Kuusankosken kaupungin arvo ja taide-esineet, jotka on arvostettu vakuutusarvoon. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa. Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon. Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnan määräisenä. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon.

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoa, ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kaupungilla ei ole liitetietoina ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 5, 10, 16, 17, 18, 26, 28, 29, 34, 35, 36, 37 ja 43. Konsernin liitetietoina esitetään yleisohjeen mukaisesti seuraavat liitetiedot: 6, 12, 13, 14, 18, 19 (maa- ja vesialueet), 24, 25, 27, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 ja 41. Yleisohjeen mukaisten liitetietojen lisäksi on ilmoitettu konsernin liitetieto 15.

Konsernitili

Kaupungin kuntakonsernitilisopimuksen tiliehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahoissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muilta luotonantajilta. Vastaavasti rahoja ja pankkisaamia vähentänyt muun yhteisön negatiivinen tilin saldo on esitetty vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisena lainasaamisena.

Taseen rahat ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 7,72 milj. euroa, joka jakautuu lainoihin muilta luotonantajilta 10,23 milj. euroa ja lainasaamisiin 2,51 milj. euroa. Konsernitilin vaikutus heijastuu myös rahoituslaskelman eriin. Saamisten muutokseen konsernitili vaikuttaa -1,09 milj. euroa (ilman konsernitiliä muutos olisi 3,23 milj. euroa), lyhytaikaisten lainojen muutokseen vaikutus on -1,94 milj. euroa (ilman konsernitiliä muutos olisi -7,55 milj. euroa).

Johdannaissopimusten käsittely

Kouvolan kaupungin lainat nostetaan pääsääntöisesti vaihtuvakorkoisena. Osa kaupungin lainasalkusta on suojattu korkojohdannaisilla. Korkosuojausinstrumentteina on käytetty peruskoronvaihtosopimuksia (korkoswap), joista osa on ollut tulevaisuudessa alkavia (fwd start) ja yksi on korkokattorakenteinen. Kaupunki käyttää korkojohdannaisia korkoriskin hallitsemiseen. Samalla pyritään pienentämään kaupungin korkomenojen vaihtelua ja parantamaan ennustettavuutta. Kaikki kaupungin johdannaissopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Lainakohtaisen suojauksen ohella on käytetty koko lainasalkun suojausta ennakolta lainamäärän kasvua ja korkotason nousua. Kaikki kaupungin korkokiinnitykset ovat luonteeltaan varmoja. Käytettävät korkosuojausinstrumentit on rajattu yksinkertaisiin, konservatiivisiin sopimuksiin, joihin ei sisälly kertoimia tai kumulatiivisia elementtejä. Mitään erityisiä purkuehtoja, kuten ”oikeus purkaa sopimus kuluitta (ns. purettava koronvaihtosopimus)” tai ”oikeus eräännyttää sopimus markkina-arvoonsa (ns. break clause)” ei Kouvolan kaupungin johdannaissopimuksissa ole. Kouvolan kaupungin lainasalkkuun ei sisälly myöskään valuuttakurssiriskiä. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimuksia on voimassa 18.3.2024 asti.

Oikaisu edellisen tilikauden tietoihin

Velan konsernitiliin kuuluville yhteisöille paikkaa on korjattu vuoden 2017 tilinpäätöksen yhteydessä. Aikaisemmin se on esitetty muissa veloissa, vuonna 2017 esityspaikaksi on korjattu Lainat muilta luotonantajilta, jolloin velan muutos konsernitiliin kuuluville yhteisöille esitetään rahoituslaskelmalla kohdassa Lyhytaikaisten lainojen muutokset. Vaikutus taseeseen vuoden 2016 lyhytaikaisiin lainoihin muilta luotonantajilta 12,17 milj. euroa ja lyhytaikaisiin muihin velkoihin -12,17 milj. euroa, sekä rahoituslaskelman lukuihin korottomien velkojen muutos -12,17 milj. euroa ja lyhytaikaisten lainojen muutos 12,17 milj. euroa.

Pysyvien vastaavien lisäpoistot ja arvonalennukset

Aineellisten hyödykkeiden olennaisia lisäpoistoja kirjattiin 2,4 milj. euroa sekä arvonalennuksia 3,0 milj. euroa seuraavasti:

Kohde	Perustelu	Tasearvo	Lisäpoisto/arvonalennus	Tasearvo 31.12.2017
Puistomaan päiväkot	Purettava rakennus	53 670,05	53 670,05	0,00
Kunnantalo Valkeala	Purettava rakennus	162 759,67	162 759,67	0,00
Päiväkot Suursuo	Purettava rakennus	128 710,77	128 710,77	0,00
Leirikeskus Hillosensalmi	Käyttökelpoton rakennus	11 218,66	11 218,66	0,00
Koulu 1-6 Anjala	Käyttökelpoton rakennus	535 710,51	535 710,51	0,00
Koulu 1-6 Kirkonkylä Valkeala	Purettava rakennus	575 859,16	575 859,16	0,00
Puistoyksikkö toimitilat, ent. Anjalankoski	Ei käytössä	9 574,07	9 574,07	0,00
Ksao/Tekniikka Kuusankoski	Ei käytössä, myynti tai purku	668 004,49	668 004,49	0,00
Kumpula	Purettava rakennus	186 529,14	186 529,14	0,00
Muut aineelliset hyödykkeet	Ei palvelutuotannon käytössä	72 824,80	72 824,80	0,00
Olennaiset lisäpoistot yhteensä		2 404 861,32	2 404 861,32	0,00
Anjalankosken Painotalo Oy, osakkeet	Käypä arvo	1 263 860,79	1 060 970,79	202 890,00
Kuusankosken Keskuskulma Oy, osakkeet	Käypä arvo	310 752,61	287 052,61	23 700,00
Ratamo-hanke	Myynti	1 166 981,76	1 166 981,76	0,00
Biosampo puuhiiltämö	Käyttötarkoituksen muutos	345 627,60	345 627,60	0,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Oikaisu (ei investointeja)	170 277,71	170 277,71	0,00
Arvonalennukset yhteensä		3 257 500,47	3 030 910,47	226 590,00

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot**Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet****Konsernitilinpäätöksen laajuus**

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Asunto Oy Anjalankosken Niittypuistoa, koska Kouvola Asunnot Oy ei tehnyt alakonsernitilinpäätöstä. Osakeyhtiöal konserneina on yhdistelty KSS Energia ja Kouvola Innovation, jolla on tytäryhtiö Kouvola Yritystilat. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaikki neljä kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt, joita on seitsemän.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta laadittaessa. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä. Samoin konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty siltä osin, kun ne ovat tiedossa. Konsernin sisäiset liittymismaksut on eliminoitu.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kaupungin ja yhdistettyjen kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa, sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiivisia vähemmistöosuuksia ei ole erotettu.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt on yhdistelty sovelletulla pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Muita osakkuusyhteisöjä ei yhdistelty, koska yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Yhdistelemättömien osakkuusyhteisöjen osakkeet ja osuudet on siirretty muihin osakkeisiin ja osuuksiin.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on uuden yleisohjeen mukaisesti jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä.

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Osakkuusyhteisö Kymenlaakson Sähkö Oy on yhdistelty ensimmäistä kertaa 2017. Omistusosuus nousi 20 %:iin, mutta osakkeita ei uudelleen arvostettu. Yhdistelyn vaikutus osuuteen osakkuusyhteisöjen tuloksesta on -64 tuhatta euroa. Vaikutus osakkuusyhteisöosakkeisiin on 9,02 milj. euroa, joka sisältää tilikauden tuloksen yhdistelyn -64 tuhatta euroa lisäksi hankintamenon oikaisun 10,74 milj. euroa ja osinkojen peruutuksen -1,66 milj. euroa. Hankintamenon oikaisu on kirjattu edellisten tilikausien yli-/alijäämään, vaikutus 10,74 milj. euroa.

Kaakkois-Suomen Tieto Oy on ostanut Kouvolan kaupungilta omia osakkeitaan myytäväksi omille asiakkailleen. Kaupan vaikutus konserniin on eliminoitu.

European Business Innovation Center Kymi Oy on purettu 2017. Yhtiön tase on kirjattu alas konsernista ja vaikutukset konsernin lukuihin on eliminoitu.

Kouvola Innovation Oy:n alakonsernissa on tapahtunut fuusio 2017. Kouvolan Yritystilat Oy:n tytäryhtiöt Kiinteistö Oy Kouvolan IT-Campus, Kiinteistö Oy Katajajarjun Yritystalo ja Kouvolan Pienteollisuustalo Oy fuusioituivat emoyhtiöön Kouvolan Yritystilat Oy. Kouvolan kaupungin 14,70 % omistus Katajajarjun Yritystalosta muutettiin nostamaan Kouvola Innovation Oy:n osakkeiden arvoa 155 000 euroa, joka on eliminoitu edellisten tilikausien yli-/alijäämää vastaan.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Vuonna 2017 tehtiin suurempi selvitys niiden tytäryhtiöiden pysyvistä vastaavista, jotka eivät tee suunnitelman mukaisia poistoja. Pysyvät vastaavat ja niiden poistot oikaistiin vastaamaan kaupungin poistosuunnitelmaa. Vaikutus suunnitelman mukaisiin poistoihin -94 000 euroa, vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta 60 000 euroa, tilikauden yli-/alijäämä -34 000 euroa, rakennukset -3,06 milj. euroa, kiinteät rakenteet ja laitteet -30 000 euroa, koneet ja kalusto -210 000 euroa, edellisten tilikausien yli-/alijäämä -2,04 milj. euroa, vähemmistöosuudet -1,22 milj. euroa.

Laskennalliset verovelat on siirretty esitettäväksi pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa, vaikutus 2016 lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan 1,98 milj. euroa.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot**6. Toimintatuotot tehtäväalueittain**

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Konsernipalvelut	11 620 989,21	2 752 767,62	12 007 977,80	2 301 586,85
Hyvinvointipalvelut	138 853 141,79	133 119 876,05	48 679 087,14	51 564 604,51
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	144 645 749,00	156 111 472,42	8 419 887,84	21 538 726,87
Toimintatuotot yhteensä	295 119 879,99	291 984 116,08	69 106 952,78	75 404 918,23

7. Verotulojen erittely

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Kunnan tulovero	289 198 086,48	294 657 460,47
Osuus yhteisöveron tuotosta	20 631 094,81	17 466 691,45
Kiinteistövero	28 306 265,52	28 776 222,66
Verotulot yhteensä	338 135 446,81	340 900 374,58

8. Valtionosuuksien erittely

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	155 962 893,00	162 137 734,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)</i>	16 386 786,00	15 607 188,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	13 204 273,00	13 714 157,00
Valtionosuudet yhteensä	169 167 166,00	175 851 891,00

9. Palvelujen ostojen erittely

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Asiakaspalvelujen ostot	134 095 780,72	130 849 574,51
Muiden palvelujen ostot	87 061 145,18	81 725 872,95
Kaupungin palvelujen ostot yhteensä	221 156 925,90	212 575 447,46

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Poistosuunnitelman mukaiset arvioidut poistoajat ja poistomenetelmät ovat:

	ennen vuotta 2013 hankitut hyödykkeet	vuonna 2013 ja sen jälkeen hankitut hyödykkeet	
	vuotta	vuotta	poistomenetelmä
Aineettomat oikeudet	5	2 - 5	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5	2	Tasapoisto
Rakennukset			
Asuinrakennukset	40	30	Tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset	40	20	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	30	20	Tasapoisto
Muut rakennukset	30	20	Tasapoisto
Talousrakennukset	15	10	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Maa- ja vesirakenteet	15 - 20	10 - 15	Tasapoisto
Johtoverkostot ja laitteet	10 - 40	10 - 30	Tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	10	10 - 15	Tasapoisto
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet	10	4	Tasapoisto
Muut koneet ja kalusto	3 - 10	3 - 5	Tasapoisto

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 30 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi. Perusparannusmeno lisätään poistamattomaan hankintamenoon, jollei erilliseen poistosuunnitelmaan ole erityistä syytä.

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Eläkevastuu 1.1.	9 238,58	13 390,10	9 238,58	13 390,10
Vähennykset tilikaudella	-4 176,24	-4 151,52	-4 176,24	-4 151,52
Eläkevastuu 31.12.	5 062,34	9 238,58	5 062,34	9 238,58
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	5 956 624,08	5 433 588,00	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	523 036,08	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-843 650,77	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	5 112 973,31	5 956 624,08	0,00	0,00
Pylväiden hävittämisvaraus 1.1.	177 500,00	222 500,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-27 000,00	-45 000,00	0,00	0,00
Pylväiden hävittämisvaraus 31.12.	150 500,00	177 500,00	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	0,00	0,00	3 840 000,00	6 290 000,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	-3 840 000,00	-2 450 000,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	0,00	0,00	0,00	3 840 000,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Muut toimintatuotot				
Osakkeiden luovutusvoitot	156,96	253 889,12	23 248,39	34 436,09
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	399 137,31	2 437 518,19	399 137,31	2 436 771,13
Rakennusten luovutusvoitot	8 751,88	340 262,42	8 751,88	340 262,42
Muut luovutusvoitot	1 625 635,59	13 715,39	0,00	0,00
Luovutusvoitot yhteensä	2 033 681,74	3 045 385,11	431 137,58	2 811 469,64
Muut toimintakulut				
Osakkeiden luovutustappiot	250,00	84 147,36	250,00	10 087,36
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	0,00	164 438,17	0,00	164 438,17
Rakennusten luovutustappiot	51 514,75	579 562,51	51 514,75	331 005,35
Muut luovutustappiot	56 138,92	0,00	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	107 903,67	828 148,04	51 764,75	505 530,88

14. Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Satunnaiset tuotot				
Tykkimäen vapaa-aikakeskus, osakkeiden myyntivoitto	0,00	1 491 961,05	0,00	1 491 961,05
Satunnaiset tuotot yhteensä	0,00	1 491 961,05	0,00	1 491 961,05

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	0,00	0,00	6 130 612,55	5 009 600,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	330 188,15	1 830 076,48	1 749 561,46	1 694 881,08
Yhteensä	330 188,15	1 830 076,48	7 880 174,01	6 704 481,08

4.3 Taseen liitetiedot**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot****18. Arvonkorotukset**

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Arvo 31.12.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Arvonkorotukset yhteensä	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Ennako- maksut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	121 055,17	587 523,53	19 432,00	728 010,70
Lisäykset tilikauden aikana	55 300,00	211 154,21	25 569,90	292 024,11
Tilikauden poisto	-105 045,97	-434 132,74	0,00	-539 178,71
Arvonlennukset	0,00	0,00	-19 432,00	-19 432,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	71 309,20	364 545,00	25 569,90	461 424,10
Kirjanpitoarvo 31.12.	71 309,20	364 545,00	25 569,90	461 424,10

Aineelliset hyödykkeet

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskenkäiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	70 141 709,21	167 471 659,49	90 513 139,32	1 637 883,95	1 272 678,41	7 958 096,50	338 995 166,88
Lisäykset tilikauden aikana	2 512 879,50	12 152 413,70	5 745 592,96	311 049,77	0,00	11 355 716,25	32 077 652,18
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	-85 000,00	0,00	0,00	-157 279,10	-242 279,10
Vähennykset tilikauden aikana	-64 185,36	-60 470,87	0,00	0,00	0,00	-2 000 000,00	-2 124 656,23
Siirrot erien välillä	0,00	529 809,97	792 976,17	0,00	0,00	-1 322 786,14	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-12 480 103,97	-8 586 468,75	-880 397,67	0,00	0,00	-21 946 970,39
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-1 663 455,07	-1 663 455,07
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	72 590 403,35	167 613 308,32	88 380 239,70	1 068 536,05	1 272 678,41	14 170 292,44	345 095 458,27
Kirjanpitoarvo 31.12.	72 590 403,35	167 613 308,32	88 380 239,70	1 068 536,05	1 272 678,41	14 170 292,44	345 095 458,27
Olennaiset lisäpoistot							
Erittely olennaisista lisäpoistoista	0,00	2 334 934,50	69 926,82	0,00	0,00	0,00	2 404 861,32

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 814 120,14	1 794 814,70	48 470,98	46 470,98
Muut maa- ja vesialueet	79 282 581,06	76 471 733,20	72 541 932,37	70 095 238,23
Arvonkorotukset	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Maa- ja vesialueet yhteensä	81 483 932,33	78 653 779,03	72 590 403,35	70 141 709,21

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

	Tytäryhteisö- osakkeet ja -osuudet	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkuus- yhteisöosakke- et ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	91 531 449,92	7 478 832,74	40 382 866,06	18 429 781,91	157 822 930,63
Vähennykset	-851 168,00	0,00	-250,00	-4 343,04	-855 761,04
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	18 680,24	-189 687,76	-171 007,52
Hankintameno 31.12.	90 680 281,92	7 478 832,74	40 401 296,30	18 235 751,11	156 796 162,07
Arvonlennukset	0,00	0,00	-1 060 970,79	-287 052,61	-1 348 023,40
Kirjanpitoarvo 31.12.	90 680 281,92	7 478 832,74	39 340 325,51	17 948 698,50	155 448 138,67

Muut saamiset

	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	34 084 282,15	5 235 377,93	39 319 660,08
Lisäykset	69 941,00	0,00	69 941,00
Vähennykset	-1 868 853,13	0,00	-1 868 853,13
Siirrot erien välillä	0,00	239 855,45	239 855,45
Hankintameno 31.12.	32 285 370,02	5 475 233,38	37 760 603,40
Kirjanpitoarvo 31.12.	32 285 370,02	5 475 233,38	37 760 603,40

20. Omistukset tytäryhteisöissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Anjalankosken Jäähalli Oy	Kouvola	94,25	94,25	203 832,79	125 524,44	-8 692,84
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	Kouvola	99,91	99,91	193 312,58	1 401 453,08	131 046,90
Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus	Kouvola	58,95	58,95	254 687,31	13 338,40	0,00
Kiinteistö Oy Korianjousi	Kouvola	58,30	58,30	1 191,13	5 704,38	14,49
Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9	Kouvola	100,00	100,00	396 999,33	197 095,37	0,00
Kiinteistö Oy Madekuja 1	Kouvola	68,09	68,09	472 642,06	220 333,13	-112 109,20
Kiinteistö Oy Pihlajakara	Kouvola	79,00	79,00	1 556,28	83 297,66	2,74
Kiinteistö Oy Päätie 19	Kouvola	100,00	100,00	717 792,63	12 221,46	8,05
Kouvola Innovation Oy (alakonsernitp)	Kouvola	100,00	100,00	12 052 027,13	8 077 462,85	638 493,33
Kouvolan Yritystilat Oy (Innovationin alakonsernitp)	Kouvola	100,00	100,00	*)	*)	*)
Kouvolan Asunnot Oy	Kouvola	100,00	100,00	16 342 073,17	101 494 456,67	-37 851,99
Asunto Oy Elopuiisto	Kouvola		84,10	114 317,38	172 167,38	125,01
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy	Kouvola	100,00	100,00	3 108 362,05	5 668 286,11	860 182,94
Kouvolan Hansapysäköinti Oy (äänivalta 65,7 %)	Kouvola	37,84	37,84	1 149 219,57	3 902,95	1 428,21
Kouvolan Teatteri Oy	Kouvola	100,00	100,00	308 860,30	538 794,15	121 113,09
Kouvolan Vesi Oy	Kouvola	100,00	100,00	48 222 480,15	38 451 931,36	556 207,19
KSS Energia Oy (alakonsernitp)	Kouvola	100,00	100,00	52 210 690,26	98 484 830,13	7 433 717,97
KSS Lämpö Oy	Kouvola		100,00	*)	*)	*)
KSS Rakennus Oy	Kouvola		100,00	*)	*)	*)
KSS Verkko Oy	Kouvola		96,97	*)	*)	*)
Valkealan Lämpö Oy	Kouvola		100,00	*)	*)	*)
Voimakymmi Oy	Kouvola		100,00	*)	*)	*)
Kuusankosken Tennishalli Oy	Kouvola	86,99	87,02	248 101,77	13 121,10	2 290,16
Pohjois-Kymenlaakson Ympäristölaboratorio Oy	Kouvola	95,06	95,06	164 868,60	2 455,20	5 667,48

Yhdistelemättömät

Kouvolan Asunnot Oy						
Asunto Oy Anjalankosken Niittypuisto (osaomistus)	Kouvola		80,65	575 590,95	516 332,44	17,80

*) tiedot sisältyvät alakonsernin lukuihin

21. Omistukset kuntayhtymissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä	Mäntyharju	9,91	9,91	183 536,36	48 643,00	-13 700,94
Kymenlaakson liitto	Kotka	48,49	48,49	305 741,65	728 927,72	50 223,97
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (alakonsernitp)	Kotka	51,78	51,78	32 107 919,15	32 358 883,64	5 588 078,66
Kastek Oy	Kotka		51,78	*)	*)	*)
Carea Sairaalat Oy	Kotka		51,78	*)	*)	*)
Sairaalanmäen Vuokratalot Oy	Kouvola	16,67	59,82	*)	*)	*)
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	5,80	5,80	115 355,25	25 572,42	1 749,12

*) tiedot sisältyvät alakonsernin lukuihin

22. Omistukset muissa yhteisöissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (alakonsernitp)	Kouvola	24,50	24,50	6 278 351,07	4 105 063,09	177 316,82
Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu Oy	Kotka		24,50	*)	*)	*)
Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy (alakonsernitp)	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
Disec Oy	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
MAMK Areena Oy (13.2.2015 alkaen)	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
Mikpolis Oy	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
Kiinteistö Oy Korian Portti	Kouvola	39,92	39,92	740 597,46	2 422,41	-1 780,12
KSS Energia (alakonsernitp)						
Kymin Voima Oy	Helsinki		24,00	*)	*)	*)
Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy	Kotka	49,00	49,00	8 670 417,61	3 866 545,14	801 681,83
Kymenlaakson Jäte Oy	Kouvola	46,70	46,70	4 749 608,71	2 162 291,33	916 295,85
Kymenlaakson Orkesteri Oy	Kotka	45,00	45,00	128 416,19	229 688,32	65,58
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (äänivalta 48,9 %) (alakonsernitp)						
Kymijoen Ravintopalvelut Oy	Kotka		17,33	*)	*)	*)
Kymenlaakson Sähkö Oy	Kotka	20,00	20,00	25 499 160,35	42 675 133,29	8 870 211,76
Tykkimäen vapaa-aikakeskus Oy	Kouvola	20,00	20,00	1 093 010,75	806 802,81	20 811,94
Yhdistelemättömät						
Anjalankosken Painotalo Oy	Kouvola	33,46	33,46	455 131,90	4 565,07	-3 163,21
Asunto Oy Anjalantie 2 (päiväkotitilat)	Kouvola	31,26	31,26	43 179,04	27 068,05	-0,30
Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli (hoitokoti)	Kouvola	30,57	30,57	274 884,39	798,86	0,00
Asunto Oy Elimäen Napansäde (osaomistus)	Kouvola	40,59	40,59	456 926,14	162 389,04	-1 980,13
Asunto Oy Kouvolan Eväkujaankaari	Kouvola	34,67	34,67	453 318,05	1 557,31	59,69
Asunto Oy Lohitie 5	Kouvola	33,27	33,27	555 685,60	3 367,40	4 802,10
Hoiku Oy	Hamina	13,00	40,45	601 994,55	579 550,07	42 935,58
Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy	Kouvola	29,86	37,50	32 866,48	166 944,66	-23 990,67
Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus	Kouvola	32,80	32,80	68 488,07	15,74	-2 379,31
Kouvolan Asunnot Oy						
Asunto Oy Aron-Kara I	Kouvola		48,48	623 977,50	2 242,50	-2 832,67
Asunto Oy Enärivi	Kouvola		40,77	188 267,09	620,98	-817,67
Asunto Oy Huusarinmäki	Kouvola		30,39	109 863,84	1 705,33	-1 820,76
Asunto Oy Kaipiaistensato	Kouvola		40,72	190 142,98	385,97	7,92
Asunto Oy Kasakkakara	Kouvola		23,10	255 092,36	1 340,69	0,16
Asunto Oy Kataja-Haikula	Kouvola		34,08	**)	**)	**)
Asunto Oy Kimmelmanni	Kouvola		45,38	225 709,09	1 515,12	0,01
Asunto Oy Kirkkovoientie 2	Kouvola		48,51	115 191,89	15 690,90	10 097,55
Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju	Kouvola		39,02	20 858,70	457,04	9,92
Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10	Kouvola		27,06	161 405,60	6 678,75	1 021,32
Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto	Kouvola		25,00	267 575,56	1 158,41	398,60
Asunto Oy Naakanhovi	Kouvola		21,40	208 736,15	622,24	-1 363,68
Asunto Oy Puutarhurinjousi	Kouvola		29,28	274 871,72	8 667,17	4 233,46
Asunto Oy Rivikolkka 2	Kouvola		21,95	46 567,48	183,58	-72,86
Asunto Oy Silmuntie	Kouvola		27,85	92 833,06	32 736,05	2,12
Asunto Oy Siltapuisto 1	Kouvola	26,04	30,57	62 192,86	72 880,80	23,60
Asunto Oy Suolasenkoski	Kouvola		23,72	227 313,90	2 398,58	1,63
Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo	Kouvola		27,86	11 325,17	40 730,34	4 355,93
Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio	Kouvola		31,00	6 458,15	558 416,32	3,13
Kouvolan Yritystilat Oy (Innovationin alakonsernitp)						
Kiinteistö Oy Ksnk Kiltakuja 1	Kouvola		39,07	406 055,92	9 692,03	-2 545,43
Voikkaan Linjatalo Osakeyhtiö	Kouvola	6,29	21,19	**)	**)	**)
Voikkaan Radanvarren Toimitilat Oy	Kouvola		30,80	59 992,79	111 114,11	17 637,59
Kuusankosken Pienteollisuustalo Oy	Kouvola	14,00	14,00	28 659,98	1 999,04	-1 581,06
Kymen Vesi Oy (äänivalta 19 %) (omistusyhteisö)	Kotka	32,65	32,65	13 838 236,60	21 410 954,62	2 021,05

*) tiedot sisältävät alakonsernin lukuihin

**) tietoja ei ole saatu

***) tietoja ei ole saatu ajoissa, käytetty 2016 tilinpäätöksen tietoja

23. Saamisten erittely

	Kaupunki 2017 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2017 Lyhytaikaiset	Kaupunki 2016 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2016 Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	155 792,03	0,00	279 140,29
Lainasaamiset	3 978 053,11	3 384 003,76	4 855 719,56	2 255 878,15
Siirtosaamiset	0,00	108 416,64	0,00	108 756,48
Yhteensä	3 978 053,11	3 648 212,43	4 855 719,56	2 643 774,92
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	248 214,45	0,00	153 706,71
Yhteensä	0,00	248 214,45	0,00	153 706,71
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	93 320,86	0,00	80 038,10
Yhteensä	0,00	93 320,86	0,00	80 038,10
Saamiset yhteensä	3 978 053,11	3 989 747,74	4 855 719,56	2 877 519,73

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	0,00	8,60	108 416,64	108 404,21
Kelan korvaus työterveyshuollosta	1 545 410,36	1 553 431,86	1 341 390,03	1 325 261,02
Valtion avustukset ja korvaukset	1 616 588,76	1 702 830,86	1 478 018,76	1 564 260,86
Verosaamiset	0,00	149 230,10	0,00	0,00
Projektisaamiset	574 946,29	355 656,41	477 420,98	304 670,31
EU-avustukset	1 033 382,72	578 924,12	0,00	0,00
Siirtosaamiset muilta	9 453 235,38	10 328 516,37	1 092 136,82	1 389 512,16
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	14 223 563,51	14 668 598,33	4 497 383,23	4 692 108,56

Taseen vastattavaa koskevat liitetiedot**25. Oman pääoman erittely**

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Peruspääoma 1.1.	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57
Peruspääoma 31.12.	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57
Arvonkorotusrahasto 1.1.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	919 200,00	919 200,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	-919 200,00	0,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	0,00	919 200,00	0,00	0,00
Rakennusrahasto 1.1.	1 153 399,21	1 153 399,21	23 546,31	23 546,31
Siirrot rahastosta	-576 926,63	0,00	0,00	0,00
Rakennusrahasto 31.12.	576 472,58	1 153 399,21	23 546,31	23 546,31
Muu oma rahasto 1.1.	4 130 008,42	4 132 665,20	97 300,34	99 957,12
Siirrot rahastosta	-94 732,00	-2 656,78	0,00	-2 656,78
Muu oma rahasto 31.12.	4 035 276,42	4 130 008,42	97 300,34	97 300,34
Nuorten opintoavustusrahasto	0,00	17 948,27	0,00	17 948,27
Siirrot rahastosta	0,00	-17 948,27	0,00	-17 948,27
Nuorten opintoavustusrahasto 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Kouvolan kaupungin pääomarahasto 1.1.	33 864 000,00	33 864 000,00	33 864 000,00	33 864 000,00
Kouvolan kaupungin pääomarahasto 31.12.	33 864 000,00	33 864 000,00	33 864 000,00	33 864 000,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	16 992 714,42	121 577,99	4 843 699,39	-954 170,67
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	68 847,93	2 354,63	68 847,93	0,00
Osingonjako	28 025,27	0,00	0,00	0,00
Kymenlaakson Sähkö Oyn yhdistely	10 741 515,36	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	27 831 102,98	123 932,62	4 912 547,32	-954 170,67
Tilikauden yli-/alijäämä	8 864 325,88	16 868 781,82	-2 738 653,41	5 797 870,06
Oma pääoma yhteensä	361 238 949,56	343 127 093,77	321 839 281,13	324 509 086,61

27. Pitkäaikaiset velat

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	177 151 699,58	174 405 995,11	78 997 790,60	80 606 145,80
Lainat julkisyhteisöiltä	1 641 492,00	5 135 644,73	0,00	0,00
Muut velat	17 348,12	17 098,12	0,00	0,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	178 810 539,70	179 558 737,96	78 997 790,60	80 606 145,80

30. Vieras pääoma

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	10 225 545,09	0,00	12 166 522,43
Ostovelat	0,00	5 218 213,68	0,00	3 639 534,34
Muut velat	0,00	2 723,41	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	60 258,37	0,00	32 159,30
Yhteensä	0,00	25 735 009,05	0,00	28 004 738,50

Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä

Ostovelat	0,00	8 055 327,80	0,00	7 840 941,94
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	275 088,15
Yhteensä	0,00	8 055 327,80	0,00	8 116 030,09

Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille

Ostovelat	0,00	454 543,66	0,00	292 187,56
Siirtovelat	0,00	1 742,50	0,00	89 874,40
Yhteensä	0,00	456 286,16	0,00	382 061,96

31. Sekkitililimiitti

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	14 000 000,00	14 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	5 317 985,15	12 865 283,12

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Muut velat				
Liittymismaksut	34 189 544,19	33 622 674,78	0,00	0,00
Muut velat	11 571,32	11 571,32	0,00	0,00
Muut velat yhteensä	34 201 115,51	33 634 246,10	0,00	0,00

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	3 090 229,90	2 699 284,32	1 768 797,47	1 502 235,61
Lomapalkkajaksotukset	39 481 661,67	41 051 779,85	29 613 940,05	29 977 258,23
Korkojaksotukset	552 715,85	593 118,20	299 047,57	313 573,90
Verovelat	553 114,99	440 893,77	0,00	0,00
Carean loppulasku tilikaudelle	0,00	132 638,46	0,00	275 088,15
Muut siirtovelat muille	8 276 432,05	6 859 418,41	5 462 338,59	5 066 886,32
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	51 954 154,46	51 777 133,00	37 144 123,68	37 135 042,21

4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 362 558,78	9 394 243,88	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	10 399 246,02	9 607 240,14	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	10 399 246,02	9 607 240,14	0,00	0,00

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 000 000,00	5 000 000,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet	4 093 400,00	4 093 400,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet yhteensä	4 093 400,00	4 093 400,00	0,00	0,00

35.-37. Vakuudet ja takaukset

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Muut omasta puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	11 725 095,76	11 725 095,76	0,00	0,00
Yrityskiinnitykset	9 263 759,00	9 763 759,00	0,00	0,00
Muut kiinnitykset	330 401,76	5 743 792,29	0,00	0,00
Yhteensä	21 319 256,52	27 232 647,05	0,00	0,00

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet

Pantatut arvopaperit	10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00
Yhteensä	10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut takaukset

Takaukset	62 239 948,00	62 239 948,00	0,00	0,00
Yhteensä	62 239 948,00	62 239 948,00	0,00	0,00

Muiden puolesta annetut takaukset

Takaukset	1 426 228,00	1 426 228,00	0,00	0,00
Yhteensä	1 426 228,00	1 426 228,00	0,00	0,00

38. Vuokravastuut

	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 1.6.2040 asti	39 060 592,22	28 506 333,83	37 513 462,95	28 497 156,83
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 143 813,70	1 737 331,32	2 105 236,68	1 728 154,32
- sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet				
Leasingvastuut yhteensä	7 650 696,83	12 310 642,11	4 509 596,96	4 456 982,38
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 311 320,47	4 493 786,95	1 084 191,73	1 176 053,80
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	300 072,04	300 072,04	300 072,04	300 072,04
Yhteensä	46 711 289,04	40 816 975,94	42 023 059,91	32 954 139,21

39.-40. Vastuusitoumukset

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			204 322 215,24	210 111 454,16
Jäljellä oleva pääoma			140 574 357,34	146 768 690,44
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	34 749 289,21	42 223 515,41	34 749 289,21	42 223 515,41
Jäljellä oleva pääoma	16 428 770,27	18 196 755,64	16 428 770,27	18 196 755,64
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	477 556 627,00	413 990 879,00		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	315 624,10	309 016,73		

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Sopimusvastuut				
Sitoumukset avustukseen	1 932 662,00	2 580 800,00	1 932 662,00	2 580 800,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	253 200,00	1 125 600,00	253 200,00	1 125 600,00
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset *)	1 769 200,00	900 000,00	1 769 200,00	900 000,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	480 000,00	180 000,00	480 000,00	180 000,00
Maankäyttö Sopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	0,00	193 970,00	0,00	193 970,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	0,00	193 970,00	0,00	193 970,00
Palvelusopimukset **)	11 769 201,00	16 366 427,00	26 319 201,00	27 394 427,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	8 673 295,00	10 258 270,00	16 723 295,00	13 934 270,00
Sopimusvastuut yhteensä	15 471 063,00	20 041 197,00	30 021 063,00	31 069 197,00

Johdannaissopimukset**Koronvaihtosopimukset 1. ryhmä****Tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.****Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot****kiinteiksi.**

Koronvaihtosopimus 1, sopimusnro 31734

Koronvaihtosopimus on tehty lainan (15102/11) korko-
riskin suojaamiseksi.

10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus

Suoja päättyy 30.3.2021

Nimellisarvot

8 500 000,00

9 500 000,00

8 500 000,00

9 500 000,00

Markkina-arvot

-744 201,81

-1 084 473,00

-744 201,81

-1 084 473,00

Koronvaihtosopimus 2, sopimusnro 1256171

Koronvaihtosopimus on tehty lainan (16771/13) korko-
riskin suojaamiseksi.

Sopimus on tehty 9/2013 alun perin 8 v. fwd startina.

Tällä hetkellä vastaa peruskoronvaihtosopimusta.

Suoja päättyy 6.8.2023

Nimellisarvot

10 000 000,00

10 000 000,00

10 000 000,00

10 000 000,00

Markkina-arvot

-1 285 101,00

-1 635 038,00

-1 285 101,00

-1 635 038,00

Koronvaihtosopimukset 2. ryhmä**Koronvaihtosopimuksilla suojataan koko lainasalkkua.****Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot****kiinteiksi.**

Koronvaihtosopimus 3, sopimusnro 1302616

5-vuotinen peruskoronvaihtosopimus

Suoja päättyy 24.1.2019.

Nimellisarvot

5 000 000,00

5 000 000,00

5 000 000,00

5 000 000,00

Markkina-arvot

-81 295,00

-141 858,00

-81 295,00

-141 858,00

Koronvaihtosopimus 4, sopimusnro 1302615

10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus.

Suoja päättyy 24.1.2024.

Nimellisarvot

10 000 000,00

10 000 000,00

10 000 000,00

10 000 000,00

Markkina-arvot

-950 452,00

-1 236 456,00

-950 452,00

-1 236 456,00

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Koronvaihtosopimus 5, sopimusnro 1333887				
10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus				
Suoja päättyy 18.3.2024.				
Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Markkina-arvot	-787 939,00	-1 050 939,00	-787 939,00	-1 050 939,00
Koronvaihtosopimus 6, sopimusnro 32132				
Sopimus on tehty 3/2014 alun perin 9 v. fwd startina.				
Tällä hetkellä vastaa peruskoronvaihtosopimusta.				
Suoja päättyy 18.3.2024.				
Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Markkina-arvot	884 759,46	-1 190 640,00	884 759,46	-1 190 640,00
Koronvaihtosopimus 7, sopimusnro 1302622				
10-vuotinen korkokattorakenteinen suoja				
Yksiselitteisesti suojaava sopimus vaikkakin suoja ei				
kaikissa markkinatilanteissa ole niin tehokas kuin				
peruskoronvaihtosopimuksella.				
Suoja päättyy 24.1.2024.				
Nimellisarvot	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
Markkina-arvot	-332 239,00	-464 505,00	-332 239,00	-464 505,00
Koronvaihtosopimukset 3. ryhmä				
Konserniyhtiöiden koronvaihtosopimuksilla				
suojataan lainasalkun vaihtuvan koron riskiä.				
Kouvolan Asunnot Oy				
Koronvaihtosopimus 8				
Vaihtuva korko 0,3710 (0,1860) % ja kiinteä				
korko 2,98 %.				
Sopimus on voimassa 15.7.2019 asti.				
Nimellisarvot	2 691 007,00	2 691 007,00	0,00	0,00
Markkina-arvot	-142 463,00	-234 392,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimus 9				
Vaihtuva korko 0,3720 (0,1780) % ja kiinteä				
korko 3,15 %.				
Sopimus on voimassa 10.10.2019 asti.				
Nimellisarvot	1 291 139,00	1 334 177,00	0,00	0,00
Markkina-arvot	-77 129,00	-124 570,00	0,00	0,00
KSS Energia -konserni				
Koronvaihtosopimus 10				
Vaihtuva euribor 3 kk korko, sovittu				
kiinteä korko.				
Sopimus on voimassa maaliskuuhun				
2024 asti.				
Nimellisarvot	16 000 000,00	16 000 000,00	0,00	0,00
Markkina-arvot	-2 286 305,00	-2 918 482,00	0,00	0,00

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni 2017	Konserni 2016	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän (Carea)				
Koronvaihtosopimus 11				
Käsitellään kirjanpidossa suojaavana.				
Sopimus on voimassa 13.6.2023 asti.				
Nimellisarvot	3 624 830,30	3 624 830,30	0,00	0,00
Markkina-arvot	496 805,26	619 268,08	0,00	0,00
Kouvola Innovation -konserni				
Koronvaihtosopimus 12				
Vaihtuva korko 0,216 % ja kiinteä korko 2,55 %. Sopimus on voimassa 27.12.2022 asti.				
Nimellisarvot	2 205 882,40	2 352 941,20	0,00	0,00
Markkina-arvot	-218 201,65	-287 531,45	0,00	0,00
Sähkötermiinit				
Markkina-arvot	-188 549,42	674 601,18	0,00	0,00

*) Tämän lisäksi on yhteistyösopimus, jonka vuosikustannus on noin 400 000 euroa ja ne ovat voimassa toistaiseksi.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto 400 000,00

Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus 400 000,00

**) Palvelusopimuksiin sisältyy hulevesisopimukset, joiden vuosikustannus on noin 260 000 euroa ja ne ovat voimassa toistaiseksi.

4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja interressitahoja koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Konsernipalvelut	235	250
Hyvinvointipalvelut	4 803	4 830
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	808	806
Yhteensä	5 846	5 886

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
Kaakkois-Suomen Kokoomus Ry	198,00	132,00
Keskustan Kouvolan Kunnallisjärjestö ry	9 373,50	6 750,00
Keskustan Pyhtään Paikallisyhdistys ry	36,00	48,00
Kokoomuksen Kouvolan Kunnallisjärjestö ry	11 604,00	10 263,00
Kouvolan puolueisiin sitoutumattomien Kunnallisjärjestö ry	1 202,00	2 262,00
Kouvolan Seudun Perussuomalaiset ry	3 741,00	1 496,00
Kouvolan Sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry	21 340,00	16 708,00
Kouvolan Vihreät ry	3 590,00	0,00
Pohjois-Kymenlaakson Perussuomalaiset ry	0,00	3 152,00
Suomen Kristillisdemokraattien KD Kouvolan kunnallisjärjestö ry	5 344,00	4 056,00
Vasemmistoliiton Kouvolan kunnallisjärjestö ry	2 010,00	1 576,00
Peruskouvolalaiset ry	154,00	0,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	58 592,50	46 443,00

45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kaupunki 2017	Kaupunki 2016
BDO Auditor Oy / BDO Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	40 255,18	34 787,12
Tilintarkastajan lausunnot	0,00	2 906,00
Muut palkkiot	245,00	0,00
Palkkiot yhteensä	40 500,18	37 693,12

46. Intressitahotapahtumat

Kaupunginjohtajan kanssa on solmittu 3.7.2017 kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 24.4.2017 § 30. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden rahapalkkaa vastaavasta erokorvauksesta, joka on 31.12.2017 suuruudeltaan 162 000 euroa.

Kouvolan kaupunki on antanut kokonaan omistamalleen tytäryhteisölle KSS Energia Oy:lle 17.500.000 euron pääomalainan ja 8.649.000 euron normaalin antolainan. Ensin mainittua on 31.12.2017 jäljellä 10.033.863,37 euroa ja jälkimmäistä 4.855.719,56 euroa. Kummankin lainan korko on markkinaehtoinen. KSS Energia Oy on menestyvä toimija toimialallaan eikä Kouvolan kaupungin arvion mukaan kumpaankaan lainaan sisälly merkittävää taloudellista riskiä. (KH 23.11.2009 § 585 ja KH 5.11.2012 § 374)

Kouvolan kaupungin 100 % omistamalle tytäryhteisölle Kouvolan Asunnot Oy:lle (aikaisemmin kuntien omat eri vuokrataloyhtiöt) on myönnetty 62 kpl antolainoja. Lainojen alkuperäinen pääoma on 3.049.223,88 euroa. 31.12.2017 lainoja on avoimena 2.154.184,63 euroa. Lainojen maturiteetit ovat pitkiä ja korko on matala (valtion 10 v. viitelainojen korko 31.12.). Korko ei ole varsinaisesti markkinaehtoinen mutta ottaen huomioon, että kyse on kaupungin vuokrataloyhtiön pitkäaikaisista osakaslainoista, korkoperustetta voidaan pitää relevanttina. Korko määritettiin kaupunginhallituksessa (3.5.2010 § 155). Asuntoyhtiön toimimisen yleishyödyllisessä asuntotuotannossa ja toiminnanvakaan luonteen huomioiden Kouvolan kaupunki katsoo, ettei lainoihin sisälly suurta taloudellista riskiä. (Päätökset, jotka on tehty ennen kuntaliitosta ”vanhojen” kuntien toimesta vuosina 1980 – 2007)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Vesi Oy:lle 18.581.000 euron bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 1.9.2029. Lainan koron voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen. Yhtiön toiminnan luonne kunnallisena vesihuoltoyhtiönä, jolla ei ole kilpailijoita alueella luo pohjan sille, ettei kaupunki katso lainajärjestelyn sisältävän merkittävää riskiä lainan kertalyhenteisyydestä huolimatta. (KV 9.6.2014 § 40, KH 18.8.2014 § 200, velkakirja 1.8.2014)

Kouvolan kaupunki on antanut kokonaan omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Rautatie ja Aikuiskoulutuskeskus Oy:lle 903.602,41 euron suuruisen bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 31.12.2029. Lainan korko on markkinaehtoinen. Järjestely liittyy rautatiealan koulutuksen pakolliseen yhtiöittämiseen v.2014, jolloin koulutus siirtyi VRKK:lta Kouvolan kaupungin tytäryhteisölle. Yhtiön toiminta on ollut vakaata ja kaupungin arvion mukaan lainaan ei sisälly suurta taloudellista riskiä. (KH 24.11.2014 § 309, velkakirja 16.12.2014)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 %:sti omistamalleen tytäryhteisölle Kiinteistö Oy Asentajankatu 9:lle 187.294,07 euron suuruisen lainan. Sen aikaiset Kouvolan kaupungin viranhaltijat ovat sopineet kiinteistöosakeyhtiön kanssa, että laina korkoineen maksetaan pois, mikäli yhtiö joskus puretaan. (Velkakirja 30.8.1996, KH 16.12.1996 § 730)

Alun perin Kouvolan seudun kuntayhtymä on tehnyt päätöksen 5 miljoonan euron korottoman pääomalainan myöntämisestä Kymenlaakson Ammattikorkeakoululle. Laina on sittemmin siirtynyt kuntayhtymältä Kouvolan kaupungin lainasaamiisiin. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu Oy:n osittaisjakautumisessa uudeksi velalliseksi tuli Kyamk-kiinteistöt Oy, joka on Kouvolan 49 %:sti omistama osakkuusyhtiö. Yhtiön laina erääntyy maksettavaksi bullettina 31.12.2043. Järjestelyt on tehty osana ammattikorkeakoulujen uudistusprosessia. Ammattikorkeakoulujen menojen rahoitus tulee valtiolta eikä kaupunki näin ollen näe suurta taloudellista riskiä lainajärjestelyn osalta. (KV 11.2.2008 § 58, KV 11.6.2012 § 62, KV 13.10.2014 § 83, velkakirjat 9.7.2008, 31.12.2010, 31.7.2012)

Kouvolan kaupunki on antanut 45 %:sti omistamalleen osakkuusyhtiölle Kymenlaakson Orkesteri Oy:lle 56.342,96 euron suuruisen avustusluonteisen pääomalainan. Lainan tavoitteena on ollut yhtiön pääomarakenteen parantaminen. Lainan korko ei ole markkinaehtoinen. Käytännössä pääomalainan ehtoihin liittyen korkoa eikä lyhennystä voida maksaa muuta kuin siinä tapauksessa, että yhtiöllä olisi voitonjakokelpoisia varoja. Yhtiön tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen, joten on mahdollista, ettei velkaa saada koskaan kuitattua. (KV 28.5.2001 § 61)

6. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Pääkirjanpito

Käyttöomaisuuskirjanpito	atk-tuloste
Myyntireskontra	atk-tuloste
Ostoreskontra	atk-tuloste
Päiväkirja	atk-tuloste
Pääkirja	atk-tuloste

Palkkaluettelo atk-tuloste

Tilinpäätös

Tase-erittelyt

Liitetietojen erittelyt

Kaikki asiakirjat säilytetään paperimuotoisena.

Tasekirja säilytetään pysyvästi ja muut kirjanpitokirjat 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

Luettelo käytetyistä tositelajeista

ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio
BUDL	Lisätalousarvio
IRTAIN	Irtaimisto
KASSA	CPU kassa
KOKI	Koki kp-siirto
KOKISI	Kokisi kp-siirto
KOMMUI	Käyttöomaisuuden muistiot
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet
MATKAT	Travel-matkalaskut
MUIRO2	Rondo-muistio ulkoinen
MUIRS2	Rondo-muistio sisäinen
MUISIS	Muistio sisäinen
MUIST1	Muistio ulkoinen
OMAKSU	Ostoreskontran maksut
OSTOP	PSOP-ostolaskut
OSTOT	Ostolaskut
PALKAT	Palkkatositteet
PANKKI	Pankkien tiliotteet
SISROP	Sisäiset laskut
VARAS1	Varasto
YMR10	MR laskulaji 10
YMR11	MR laskulaji 11
YMR13	MR laskulaji 13
YMR17	MR laskulaji 17
YMR18	MR laskulaji 18
YMR21	MR laskulaji 21
YMR26	MR laskulaji 26
YMR28	MR laskulaji 28

YMR33	MR laskulaji 33
YMR34	MR laskulaji 34
YMR36	MR laskulaji 36
YMR37	MR laskulaji 37
YMR38	MR laskulaji 38
YMR42	MR laskulaji 42
YMR43	MR laskulaji 43
YMR44	MR laskulaji 44
YMR47	MR laskulaji 47
YMR49	MR laskulaji 49
YMR50	MR laskulaji 50
YMR52	MR laskulaji 52
YMR54	MR laskulaji 54
YMR64	MR laskulaji 64
YMR65	MR laskulaji 65
YMR66	MR laskulaji 66
YMR68	MR laskulaji 68
YMR69	MR laskulaji 69
YMR71	MR laskulaji 71
YMR72	MR laskulaji 72
YMR73	MR laskulaji 73
YMR75	MR laskulaji 75
YMR78	MR laskulaji 78
YMR80	MR laskulaji 80
YMR81	MR laskulaji 81
YMR83	MR laskulaji 83
YMR84	MR laskulaji 84
YMR86	MR laskulaji 86
YMR87	MR laskulaji 87
YMR88	MR laskulaji 88
YMR89	MR laskulaji 89
YMR91	MR laskulaji 91
YMR92	MR laskulaji 92
YMR94	MR laskulaji 94
YMR95	MR laskulaji 95
YMR96	MR laskulaji 96
YMR97	MR laskulaji 97
YMR98	MR laskulaji 98
YMRHYV	MR hyvityslaskut
YMRMAN	MR manuaalisuoritukset
YMRVII	MR Viitesuoritukset
YPHEFF	YPH Effic

7. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

7.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kouvola ____pvä _____kuuta 2018

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

7.2 Tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Kouvolassa ____ / ____ 2018

BDO Audiator Oy, JHTT-yhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

Lisätietoja:

Kouvolan kaupunki
Talous- ja omistajaohjaus